

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Aan de Minister-president
minister van Algemene Zaken
drs. M. Rutte
Binnenhof 19
2513 AA DEN HAAG

Datum 4 oktober 2012
Betreft Wetsvoorstel Natuurbescherming

Geachte heer Rutte,

Naar aanleiding van het verzoek van de heren Kamp en Bos om toelichting over de verhouding tussen het wetsvoorstel natuurbescherming en het voorstel voor een nieuwe Omgevingswet bericht ik u als volgt.

Het wetsvoorstel natuurbescherming voorziet voor burgers en bedrijven in duidelijker en eenvoudiger natuurwetgeving (gebieden, bossen en soorten, waaronder jacht, handel in bedreigde dieren, bestrijding van schade door dieren), op een duurzaam beschermingsniveau. Bevoegdheden worden gedecentraliseerd overeenkomstig het bestuursakkoord natuur tussen het Rijk en de provincies. Vanwege de samenhang met de overdracht van middelen aan provincies in het kader van de decentralisatie mag er geen vertraging optreden. Om die reden is een voortvarende parlementaire behandeling van het bij de Tweede Kamer aanhangige wetsvoorstel wenselijk.

Ten aanzien van de ruimtelijk relevante aspecten van het wetsvoorstel natuurbescherming is voldaan aan de uitgangspunten voor de toekomstige Omgevingswet. Het wetsvoorstel voorziet in een procedurele integratie van natuuraspecten bij essentiële ruimtelijke afwegingen en gebiedsontwikkelingen, in een zo vroeg mogelijk stadium. Omdat de voorgestelde begrippen en definities aansluiten op de Omgevingswet, kunnen relevante onderdelen van het wetsvoorstel natuurbescherming (de natuurvisie, het beheerplan en de vergunningverlening) te zijner tijd eenvoudig opgaan in de Omgevingswet.

dr. Henk Bleker
Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

**Directoraat-generaal Natuur
& Regio**

Programmadirectie Juridisch
instrumentarium Natuur en
Gebiedsinrichting

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres

Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/eleni

Behandeld door

mr. N.J. Berg

T 070 378 4189

n.j.berg@minInv.nl

Ons kenmerk

DGNR-PDJNG / 12334099

Uw kenmerk

Bijlage(n)

MINISTER VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Minister-President
Binnenhof 19
2513 AA DEN HAAG

Den Haag, 3 oktober 2012

Minister de Minister-President, Berke Mark,

Bijgaand doe ik u de informatie toekomen zoals door de informateurs Kamp en Bos op 2 oktober jl. is verzocht (kenmerk 201200221).

Welke mogelijkheden zijn er in het kader van het wetsvoorstel inzake minimumstraffen om de discretionaire ruimte van de rechter te verruimen en/of de eis van het openbaar ministerie aan een minimum te binden?

Het thans bij de Tweede Kamer aanhangige wetsvoorstel minimumstraffen voor recidive bij zware misdrijven (33 151) bevat in het voorgestelde artikel 43d Sr een hardheidsclausule die het de rechter mogelijk maakt om lager te straffen dan het voorgeschreven strafminimum. Het is in het bijzonder deze hardheidsclausule die de discretionaire ruimte van de rechter bepaalt.

De huidige formulering van de hardheidsclausule is restrictief: de rechter kan uitsluitend lager straffen indien bestraffing met de wettelijk voorgeschreven minimumstraf 'wegens uitzonderlijke omstandigheden die zich ten tijde van of na het begaan van het misdrijf hebben voorgedaan, dan wel die de persoon van de dader betreffen, zou leiden tot een onbillijkheid van zwaarwegende aard'.

De discretionaire ruimte van de rechter kan worden vergroot door de formulering van de hardheidsclausule aan te passen. Het voorschrift zou kunnen luiden dat de rechter een lagere straf dan de minimumstraf kan opleggen indien bestraffing met de minimumstraf 'zou leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard'.

Andere formuleringen zijn uiteraard ook denkbaar. Bedacht moet worden dat naarmate de discretionaire ruimte voor de rechter wordt vergroot, het aantal gevallen waarin van de wettelijke strafminima wordt afgeweken, zal toenemen. Dit kan afbreuk doen aan de normerende werking van het stelsel van minimumstraffen, de verwachtingen daaromtrent en de positie van de rechtspraak kwetsbaar maken.

Wettelijke strafminima beperken de straftoemingsvrijheid van de rechter. Strafvorderingsrichtlijnen normeren de hoogte van de straffen die het openbaar ministerie in toepasselijke gevallen zal eisen. Dit is een hele andere weg om de straftoemeting nader te normeren.

Nadere normering van de bevoegdheid van het openbaar ministerie om de hoogte van de straf te vorderen in ernstige gevallen van recidive kan worden gerealiseerd doordat in strafforderingsrichtlijnen van het openbaar ministerie (beleidsregels) voor de toepasselijke zaken minimale strafeisen worden vastgelegd.

Kunt u de informateurs informeren over de mogelijkheden het procesrecht te vereenvoudigen en hierbij de budgettaire consequenties betrekken?

Het procesrecht kan op verschillende manieren worden vereenvoudigd en daar zijn ook al concrete voornemens voor ontwikkeld:

- a. Het ministerie van V&J en de Raad voor de Rechtspraak zijn zeer recent samen het programma Kwaliteit en Innovatie rechtspraak gestart. Dit programma beoogt onder meer de rechtspraak (verder) te digitaliseren, de werkprocessen van de rechtspraak te innoveren en zowel het burgerlijk procesrecht als het bestuursprocesrecht te vereenvoudigen en te uniformeren. Concreet wordt daarbij gedacht aan het vereenvoudigen van de rechtsingang voor procespartijen en het ontwikkelen van gelijkvormiger regels in bestuursprocesrecht en burgerlijk procesrecht. De rechtspraak wordt hierdoor sneller, efficiënter en beter toegankelijk.
- b. De hoogste bestuursrechtspraak kan voor de burger doorzichtiger en eenvoudiger worden gemaakt door de drie hoogste bestuursrechters (Afdeling Rechtspraak Raad van State, Centrale Raad van Beroep en College van beroep voor het bedrijfsleven) samen te voegen tot één organisatie en deze onder te brengen bij de Raad van State
- c. Ook in de strafrechtelijke keten moeten en kunnen de prestaties omhoog, zowel in doorlooptijd als in kwaliteit: sneller, beter en minder uitval van zaken¹. Daartoe is het programma Versterking Prestaties Strafrechtsketen gestart dat tot doel heeft in de komende jaren de verantwoordelijkheidsverdeling in de executieketen te vereenvoudigen en diverse administratieve processen te bundelen en te stroomlijnen. Vereenvoudigingen zijn voorzien op terreinen als opsporingsbevoegdheden, dwangmiddelen, vrijheidsbenemende en beperkende maatregelen, (dadelijke) tenuitvoerlegging, ruimte voor digitalisering, herijking procedure ter terechtzitting en hoger beroep, herijking internationale rechtshulp en tal van kleinere verbeteringen.

Budgettaire consequenties

- Voor alle varianten geldt dat éérst wetgeving nodig is, gevolgd door aanpassingen in bedrijfsvoering, werkprocessen en ICT om de gewenste doelstellingen realiseren. Variant a (bestuursprocesrecht en burgerlijk procesrecht) vergt een fundamentele en omvangrijke wijziging van wetgeving dan variant (strafprocesrecht).
- Voor variant a geldt dat de voornemens pas op langere termijn (vanaf 2020) tot besparingen zullen leiden. Een businesscase die momenteel wordt aanbesteed, zal daarover in 2013 meer helderheid kunnen verschaffen.
- Voor variant c geldt dat de te realiseren versnelling in de keten naast efficiencywinst ook zal leiden tot instroom van meer zaken (want: minder uitval van zaken) en verhoging van de kostprijs per zaak (om beschikbaarheid officieren van justitie in avonduren en weekenden te garanderen).

¹ Cf. conclusies rapport Algemene Rekenkamer “prestaties in de strafrechtsketen” dd 29-02-2012

201200371

Secretariaat Ministerraad
Ministerie van Algemene Zaken

> Retouradres Postbus 20001 2500 EA Den Haag

Aan de informateurs
H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Kabinet Minister-President

Binnenhof 19
2513 AA Den Haag
Postbus 20001
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
3116436

Datum 4 oktober 2012
Betreft Beantwoording verzoek informateurs

Geachte heren Kamp en Bos,

Bijgaand treft u aan de beantwoording van de minister van Veiligheid en Justitie,
de heer Opstelten, op uw verzoek d.d. 2 oktober 2012 (kenmerk 201200221).

DE MINISTER-PRESIDENT,
Minister van Algemene Zaken,

Mark Rutte

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Aan de minister-president
minister van Algemene Zaken
drs. M. Rutte
Binnenhof 19
2513 AA DEN HAAG

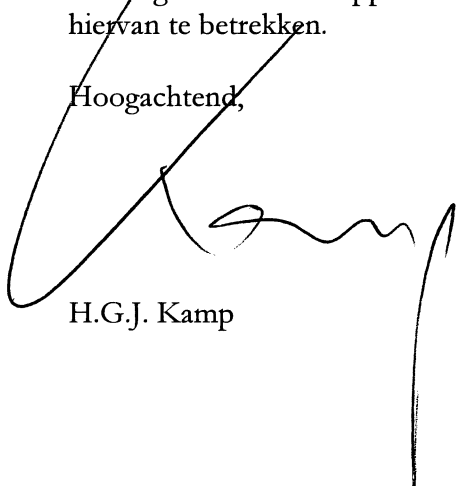
Kenmerk: 201200372

Den Haag, 5 oktober 2012

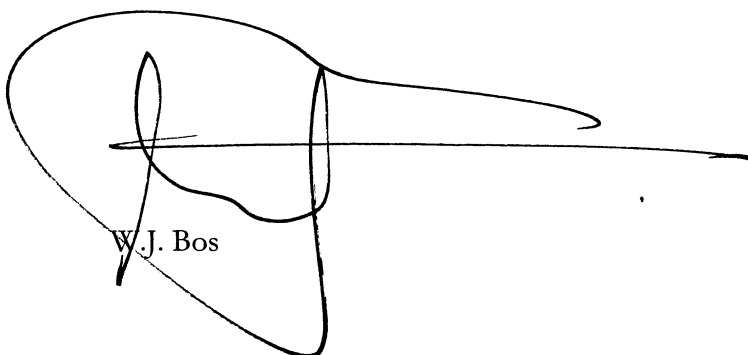
Geachte heer Rutte,

Graag verzoeken wij u de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken te vragen om ons ten behoeve van onze werkzaamheden op de kortst mogelijke termijn te informeren over de mogelijkheden tot invoering van een agentschap voor ontwikkelingssamenwerking zoals dat is voorgesteld in een rapport terzake van de WRR en hierbij de budgettaire consequenties hiervan te betrekken.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

> Retouradres Postbus 20001 2500 EA Den Haag

Aan de informateurs
H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Kabinet Minister-President

Binnenhof 19
2513 AA Den Haag
Postbus 20001
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
3116446

Datum 5 oktober 2012
Betreft Beantwoording ElenI (verzoek 301200332)

Geachte heren Kamp en Bos,

Bijgaand treft u aan de beantwoording van de staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, de heer Bleker, op uw verzoek d.d. 4 oktober 2012 (kenmerk 201200332).

DE MINISTER-PRESIDENT,
Minister van Algemene Zaken,

Mark Rutte

Aan de Kabinetsinformateurs,
de heren drs. W.J. Bos en H.G.J. Kamp
Postbus 20008
2500 EA Den Haag

Rotterdam, 4 oktober 2012

Betreft : inzet Scheepsbouw Nederland voor regeerakkoord

Geachte heren Bos en Kamp,

U staat voor de zware taak een akkoord voor te bereiden waarmee de nieuwe regering aan de slag kan. Een akkoord dat voor alle segmenten van de samenleving beloftes bevat. Een akkoord waar ook de topsectoren van de Nederlandse economie zich in willen herkennen. Zonder gericht beleid van de overheid kan het bedrijfsleven haar solide positie op de wereldmarkt niet uitbouwen. De Nederlandse scheepsbouw, onderdeel van de Topsector Water, geeft u graag haar dringende wensen mee voor het opstellen van de regeringsdoelen.

Onze wensen

Om ook in moeilijke omstandigheden haar sterke positie te behouden en uit te bouwen heeft de Nederlandse scheepsbouw dit voorjaar haar strategie aangescherpt en gepubliceerd in het rapport 'Nu Doorpakken'. De onderstaande wensen van de sector op de thema's Human Capital, Exportstimulering en Innovatief vermogen komen voort uit deze strategie. De wensen passen naadloos in het pakket van maatregelen voorgesteld door de Topsector Water.

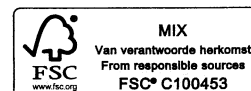
Human Capital

De Nederlandse scheepsbouwsector groeit internationaal, maar behoudt haar kennisbasis in Nederland. De toenemende uitstroom van ouderen vraagt om verhoging van de instroom van jongeren. Voor het verhogen van die instroom moet de kwaliteit van het technisch onderwijs omhoog en moet het aantrekkelijk worden om vakgericht technisch onderwijs te volgen. Dat zal niet voldoende zijn om aan de vraag naar personeel te voldoen. Om aan de groeiende behoefte aan hoger opgeleid personeel te voldoen, moeten de drempels voor buitenlandse studenten om in Nederland te studeren verlaagd worden. Dat geldt ook voor drempels voor buitenlandse kenniswerkers die in Nederland aan de slag willen.

Exportstimulering

Wij vragen aandacht voor maatregelen op drie gebieden: waarborgen van een eerlijk internationaal speelveld, een daarbij passend financieel instrumentarium en bevordering van de internationale handel. Een eerlijk speelveld ligt aan de basis van een gezonde exportpositie. Wij wensen een actieve rol van de overheid in het identificeren en bestrijden van verstoringen. Bij geconstateerde knelpunten vragen wij u om te zorgen voor passende maatregelen om het evenwicht te herstellen. Daarin past het opzetten van een herfinancieringsfaciliteit en toegang tot exportfinanciering voor het MKB. Voor het bevorderen van export is een maritiem *hotspot* beleid in ontwikkeling, gericht op een selectie van maritieme regio's.

.12

Wij wensen een actieve rol van de overheid in het bewerken van die selectie, door pilots te ondersteunen en gerichte instrumenten in te zetten. Ook is het gewenst beter inter-departementaal samen te werken op het gebied van exportbevordering.

Innovatief vermogen

Om de voorsprong op concurrenten te behouden dient het bedrijfsleven over een sterk innovatief vermogen te beschikken. Dat begint bij het waarborgen van een solide kennisbasis bij instituten en universiteiten. Dit is bij uitstek een taak voor de overheid. Door daar verder op te bezuinigen raakt het bedrijfsleven achterop bij de concurrentie in het buitenland. De overheid heeft daarnaast een belangrijke taak in het wegnemen van innovatiebelemmeringen. Er moet geïnvesteerd worden in het ontwikkelen van doelgerichte regelgeving. Het verder teruglopen van kennis bij regelgevende instanties moet gestopt worden. De overheid kan een vlotte marktintroductie van innovaties ook stimuleren door baanbrekende en duurzame innovaties als eerste toe te passen. De overheid heeft een lange traditie in haar rol als *'launching customer'*. Wij roepen u op deze rol niet verder uit te hollen door bezuinigingen op materieel van Defensie of de Rijksrederij.

Onze kenmerken

De Nederlandse scheepsbouw is een innovatieve sector met in een aantal niches ijzersterke positie op de wereldmarkt. De sector heeft tijdig de keuze gemaakt zich te richten op de bouw van schepen voor dienstverlening in de offshore, baggerschepen, schepen voor overheids-taken, marineschepen, superjachten, kleine transportschepen en allerlei soorten werkschepen. Daarnaast hebben vele maritieme toeleveranciers een gevestigde naam op de wereldmarkt. De sector heeft een omzet van 6,2 miljard euro, een exportquote van ruim 50% en biedt werkgelegenheid aan 30.000 medewerkers.

Waardoor heeft deze sector deze sterke positie kunnen bereiken? Belangrijke factoren zijn een visionair en solide ondernemerschap en een hechte samenwerking in de maritieme cluster. Reders, offshore bedrijven, marine, werven, toeleveranciers, havens en kennis-instellingen versterken elkaars positie door samen te innoveren en nieuwe markten te verkennen. Maar een minstens zo belangrijke succesfactor is een overheid die de belangen van het bedrijfsleven actief ondersteunt door een scala van maatregelen op het gebied van menselijk kapitaal, exportstimulering en versterking van het innovatievermogen.

Het vervullen van onze wensen zal bijdragen aan versterking van een sector die toekomst heeft en bij Nederland past. Maar ook aan een sterkere exportpositie van Nederland, die essentieel is voor het realiseren van economische groei.

Wij wensen u veel wijsheid toe in het maken van keuzes.

Hoogachtend,
SCHEEPSBOUW NEDERLAND

ir. J.J.C.M. van Dooremalen
Voorzitter

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer ir. J.J.C.M. van Dooremalen
Scheepsbouw Nederland
Postbus 23541
3001 KM Rotterdam

Kenmerk: 201200375

Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Van Dooremalen,

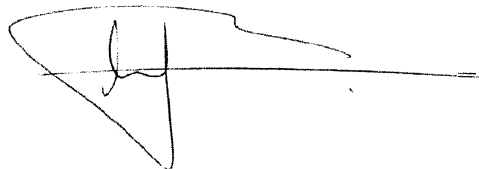
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Ministerie van Algemene Zaken
T.a.v. de informateurs H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Postbus 20001
2500 EA Den Haag

Datum 3 oktober 2012
Kenmerk 12U.193997.SS.JL
Betreft Investeren in kwaliteitsverbetering voortgezet onderwijs

Geachte heren Kamp en Bos,

Scholen in het voortgezet onderwijs hechten grote waarde aan het realiseren van een doorgaande kwaliteitsslag. Daarom vragen wij dringend uw aandacht voor het volgende.

De financiële positie van scholen in het voortgezet onderwijs is de afgelopen jaren dramatisch verslechterd. In aanloop naar de verkiezingen heeft de VO-raad hier veelvuldig op gewezen, tijdens gesprekken in de Tweede Kamer maar ook in de media. De ernstige verslechtering van de financiële positie van scholen gaat uiteindelijk direct ten koste van de kwaliteit van het onderwijs.

Wij, de VO-raad en Besturenorganisaties, roepen u dan ook op om te investeren in het voortgezet onderwijs. Om te investeren in docenten en in schoolleiders. En om te investeren in de voorwaarden voor het lesgeven.

Het gaat dan om daadwerkelijke investeringen, dus niet door het verschuiven van posten binnen het budget voor het voortgezet onderwijs.

Wenselijke maatregel: Investeren in kwaliteitsverbetering

Investeren in verdere professionalisering van de docent en de schoolleider is cruciaal om de goede kwaliteit van het onderwijs in Nederland vast te houden. En om de slag van goed naar geweldig onderwijs te kunnen maken. De schoolleider is hierbij een cruciale schakel, als ondersteuner en aanjager van verdere professionalisering van de docent.

Deze investeringen zouden gekoppeld kunnen worden aan afspraken met de sector. Wij stellen voor om deze afspraken over extra middelen en doelen vast te leggen in een Nationaal Onderwijsakkoord.

Onwenselijke maatregelen

Tijdens de coalitie onderhandelingen spreekt u wellicht ook over de nullijn, over de 1040 uren norm en de maatschappelijke stage. Het standpunt van de VO-raad over deze maatregelen is u ongetwijfeld bekend.

Toch willen wij ook deze gelegenheid aangrijpen om te benadrukken dat de nullijn voor loonontwikkeling moet worden losgelaten.

Daarnaast moet de 1040 uren norm van tafel. Flexibilisering van de onderwijstijd is een ventiel dat scholen mogelijk wat lucht geeft. En de sector staat voor volwassen verhoudingen: ruimte voor het 'hoe', grenzen aan het 'wat'.

Wat betreft de maatschappelijke stage: het afschaffen hiervan kan worden gezien als 'zigzagbeleid'. Als wordt besloten tot afschaffing, dan moeten scholen in elk geval financieel worden gecompenseerd voor de uren onderwijstijd die ze anders moeten gaan invullen. Als dit niet gebeurt, betekent dit een platte bezuiniging. De maatschappelijke opdracht voor brede vorming in het onderwijs vervalt immers niet.

Een aandachtspunt is ook regeldruk. Het baart zorgen dat er sinds 2007 vanuit OCW geen significante reductie van regeldruk bewerkstelligd is. Het gaat dan om reductie van regeldruk afkomstig van wet- en regelgeving vanuit OCW zelf, nieuwe én bestaande wet- en regelgeving.

Specifiek vragen wij daarbij uw aandacht voor de toename van regeldruk door dossiers als onderwijstijd en fusietoets.

Tenslotte blijft doordecentralisatie van huisvesting een aandachtspunt: de huisvestingsmiddelen kunnen scholen zelf effectiever en efficiënter inzetten.

Samenvattend

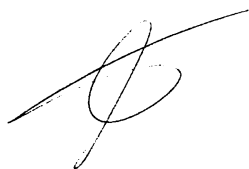
Wij pleiten kortom voor:

- Daadwerkelijk investeren in het voortgezet onderwijs. Waarbij kwaliteitsverbetering via docenten en schoolleiders centraal staat. Dus investeren in het onderwijs met vertrouwen in docenten en schoolleiders
- Ruimte voor maatwerk
- Consistent beleid dat samengaat met consistente financiering
- Aandacht voor verminderen regeldruk

Als het (toekomstig) kabinet inderdaad investeert in het voortgezet onderwijs, gaan wij graag met het kabinet om de tafel om te kijken of we afspraken kunnen maken over de (extra) middelen en doelen. Wat idealiter zou leiden tot een Nationaal Onderwijsakkoord.

Graag wensen wij u veel succes bij uw werkzaamheden, waarbij wij ervan uit gaan dat onderwijs -en daarmee de toekomst van onze kinderen- hoog op uw agenda staat.

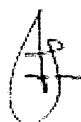
Met vriendelijke groet,

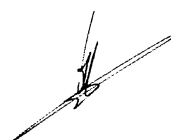
Drs. S. Slagter
Voorzitter VO-raad

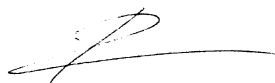
Dr. W. Kuiper
Voorzitter Besturenraad

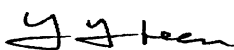
J. Westert
Voorzitter LVGS

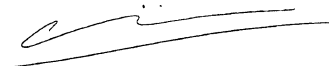
H. Vos
directeur VGS

R.C. van der Veen
directeur VOS/ABB

mr. S.J. Steen
algemeen directeur VBS

mr. drs. Th.E.M. Wijte
voorzitter VKO

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer drs. S. Slagter
VO-raad
Postbus 8282
3503 RG Utrecht

Kenmerk: 201200379

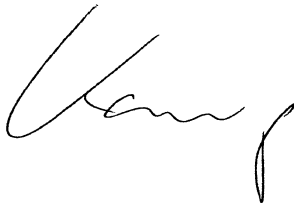
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Slager,

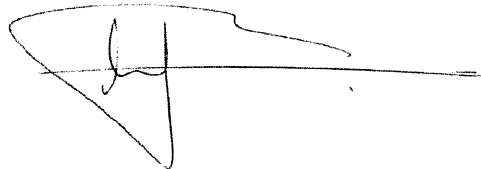
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

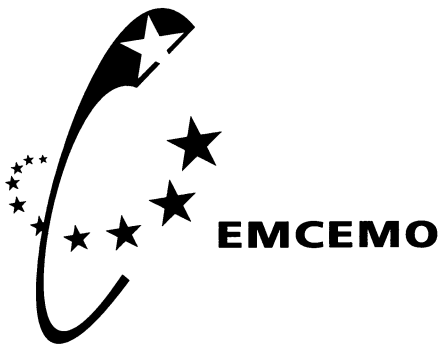
Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Tweede Kamer der Staten Generaal
 Informateurs/Regentenkamer
 t.a.v. de heer H. Kamp
 Postbus 20018
 2500 EA Den Haag

Amsterdam, 2 oktober 2012

Geachte heer Kamp,

De laatste tijd spelen er verschillende ontwikkelingen, zoals het aanscherpen van de regels over gezinsmigratie, de Wet woonlandbeginsel die gevolgen heeft voor de kinderbijslag en de nabestaandenuitkering Anw als een nabestaande of kind buiten de EU, EER of Zwitserland woont en tot slot het wetsvoorstel met nieuwe regels voor de verplichte inburgering van immigranten. Deze maatregelen willen wij hierbij onder uw aandacht brengen.

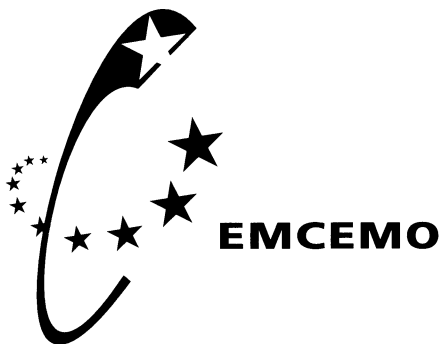
Er komt geen minister van Asiel en Immigratie en er komt mogelijk wel een minister van Ontwikkelingssamenwerking. De onderhandelaars zijn het erover eens geworden dat de ministerpost die er in 2010 op verzoek van de PVV kwam, verdwijnt.

() Het ministerie van Asiel en Immigratie wordt afgeschaft, prima, wij van EMCEMO zouden willen dat ook alle maatregelen die genomen zijn door dit ministerie afgeschaft worden.

Het gaat om de volgende maatregelen:

- Aanscherping van de Gezinsvorming;
- Kinderbijslag;
- Verlaging van de Nabestaandenuitkering (Anw);
- Wetsvoorstel voor de verplichte Inburgering van immigranten.

In onze optiek passen deze maatregelen niet binnen het kader van de Europese Verdragen. De maatregelen betreffen een contradictie met de internationale verdragen, zoals het Verdrag over bescherming van migranten en hun familieleden. De maatregelen komen niet overeen met de verdragen die Nederland heeft met andere landen, zoals het Algemene Verdrag inzake sociale zekerheid tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk Marokko en het ondertekende Administratief Akkoord betreffende de wijze van toepassing van het Algemeen Verdrag inzake sociale zekerheid.

Hierbij een toelichting over de voorgenomen maatregelen:

De aanscherping van de regels rond gezinsmigratie

De minister wilt de regels per 1 juli 2012 laten ingaan, maar besloot gezien de demissionaire status van het kabinet de ingangsdatum te verplaatsen naar 1 oktober 2012. Het migratiebeleid, met name het beleid inzake de gezinsmigratie, is puur gericht op beperking en terugdringing van de komst van migranten met weinig perspectief. De aanscherpingen zijn de volgende:

- Het is niet langer mogelijk om toelating en verblijf te krijgen op basis van een ongehuwde relatie;
- De termijn voor voortgezet verblijf wordt gewijzigd van 3 naar 5 jaar;
- De termijn waarna verplaatsing van het hoofdverblijf wordt aangenomen wordt ingekort van 9 naar 6 maanden;
- Het is niet langer mogelijk om verblijf te vragen voor het verblijfsdoel 'familiebezoek';
- Het verblijfsdoel 'verruimde gezinshereniging' komt te vervallen.

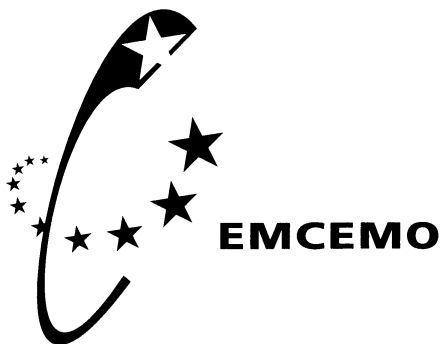
De voorgenomen maatregelen voor gezinsmigratie worden voor de duur van de formatieonderhandelingen opgeschort.

Kinderbijslag en de verlaging van de Nabestaandenuitkering (Anw):

De 'Wet woonlandbeginsel in de sociale zekerheid' is op 1 juli 2012 ingegaan. De wet heeft gevolgen voor de kinderbijslag en de nabestaandenuitkering Anw als een nabestaande of kind buiten de EU, EER of Zwitserland woont. De hoogte van de kinderbijslag of nabestaandenuitkering wordt aangepast aan de kosten van het levensonderhoud van het land waar het kind of de nabestaande woont. Het woonlandbeginsel geldt direct voor de burgers die op of na 1 juli 2012 een nabestaandenuitkering Anw of kinderbijslag krijgen. De kosten van levensonderhoud in Marokko zijn lager dan in Nederland, waardoor de uitkering van mensen die er recht op hebben met ingang van juli 2012 met 40% verlaagd.

Kinderbijslag

Het kabinet wil de export van de kinderbijslag naar landen buiten de EU/EER en Zwitserland stopzetten. Het wetsvoorstel verandert niets aan de eis dat iemand verzekerd moet zijn om in aanmerking te komen voor de kinderbijslag. De kring van rechthebbenden op kinderbijslag en kindgebonden budget verandert wel. De hoofdregel dat het kind in Nederland moet wonen blijft gehandhaafd, maar de voorwaarde dat ook de verzekerde in Nederland moet wonen vervalt. Van de huidige drie uitzonderingen op het exportverbod vervalt de mogelijkheid van export naar landen waarmee Nederland een verdrag heeft gesloten, zoals Marokko. De overige twee uitzonderingen op het exportverbod (voor de landen binnen de EU en voor de groepen benoemd in het Barbeu) wijzigen niet. Het kabinet is van mening dat kinderbijslag en het kind gebonden budget bestemd zijn voor de kosten van kinderen die in Nederland verblijven en niet voor kinderen die in het buitenland wonen. Indien de verdragspartner niet instemt met de voorgestelde verdragswijziging, zal het kabinet bezien of het verdrag moet worden opgezegd.

Wetsvoorstel voor de verplichte Inburgering van immigranten

De Eerste Kamer heeft het wetsvoorstel aangenomen met nieuwe regels over de verplichte inburgering van immigranten. Vanaf volgend jaar moeten immigranten met een verblijfsvergunning hun verplichte inburgering zelf regelen en betalen. Mensen met een laag inkomen kunnen een lening afsluiten, die zij alleen hoeven terug te betalen als zij voldoende verdienen. Het wetsvoorstel gaat ervan uit dat het niet halen van het inburgeringsexamen in bepaalde gevallen kan leiden tot een intrekking van de reguliere verblijfsvergunning voor bepaalde tijd.

Samengevat zijn dit de voorgenomen maatregelen die reeds inwerking zijn gesteld door het ministerie van Asiel en Immigratie. Wij vinden dat deze maatregelen allemaal van tafel dienen te worden gehaald.

Daarnaast willen wij uw aandacht vragen voor een aantal punten, waar een nieuw kabinet aan zou moeten werken:

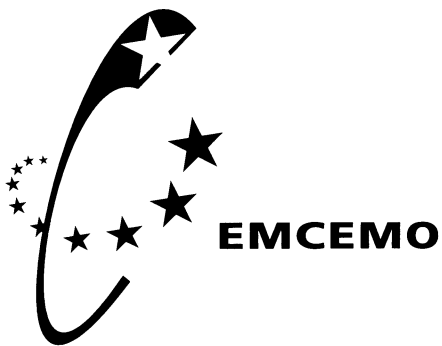
Islamofobie

Wij constateren dat er vanuit de politiek ruimschoots aandacht wordt gegeven aan de voorkoming en bestrijding van radicalisering onder moslims, homofobie en antisemitisme. Echter doet de politiek weinig of niets aan de bestrijding van islamofobie en wordt deze zelfs getolereerd onder de mom van vrijheid van meningsuiting. Hiermee wordt het basisprincipe van gelijkheid tussen burgers geschonden ten nadele van de sociale cohesie en worden burgers met een islamitische achtergrond buitengesloten en gestigmatiseerd, waardoor het vertrouwen van deze groep in de Nederlandse rechtsstaat en de politiek afneemt.

Het Collectief tegen Islamofobie en Discriminatie (CID, opgericht naar aanleiding van het boek Islamofobie en Discriminatie, geschreven door dr. Ineke van der Valk) doet een oproep aan de politiek om islamofobie als onderwerp op de agenda te plaatsen en maatregelen te nemen ter voorkoming en bestrijding van dit probleem.

Bestrijding armoede

De armoede in Nederland neemt toe, vooral in de grote steden en in gezinnen van etnische minderheden. Wij vragen om een versterkt armoedebeleid om te voorkomen dat er een steeds groter aantal van deze gezinnen buiten de maatschappij komen te staan en sociaal uitgesloten worden.

Werk/Scholing

Vooral de jeugdwerkloosheid onder onze jongeren baart ons zorgen. Wij hopen dat het nieuwe kabinet zich zal inspannen om voor deze groep extra banen te scheppen om te voorkomen dat deze jongeren afglijden. Daarnaast is het uiteraard belangrijk dat er voldoende scholing is en dat er maatregelen komen die schooluitval bestrijden, dat ouders meer betrokken worden bij de scholing van hun kinderen en dat alle kinderen gelijke kansen hebben op scholing.

We vertrouwen erop dat u gehoor geeft aan deze brief en dat onze ideeën iets kunnen betekenen tijdens de formatieonderhandelingen van het nieuwe kabinet.

Hoogachtend,

Abdou Menebhi
voorzitter EMCEMO

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer A. Menebhi
Euro-Mediterraan Centrum Migratie &
Ontwikkeling
Postbus 59676
1040 LD Amsterdam

Kenmerk: 201200381

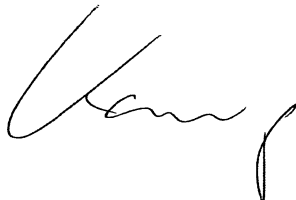
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Menebhi,

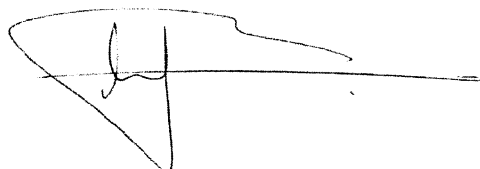
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

ORGANISATIE VOOR VITALITEIT, ACTIVERING EN LOOPBAAN

Aan de informateurs
De heer H.G.J. Kamp
De heer drs. W.J. Bos
p/a Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Kenmerk oval.bri.23
Betreft Aanbevelingen voor een activerende arbeidsmarkt
Datum 3 oktober 2012

Geachte heren Bos en Kamp,

Er is sprake van grote uitdagingen als het gaat om de arbeidsmarkt. In bijgevoegd paper doet OVAL¹ 10 aanbevelingen om de arbeidsmarkt beter te laten functioneren. In het belang van alle werkenden, maar ook in dat van iedereen die de aansluiting op de arbeidsmarkt nog mist, heeft OVAL kort samengevat de volgende voorstellen:

- De vitaliteit van alle werkenden, jong en oud, stimuleren. Betere inzetbaarheid leidt tot hogere arbeidsproductiviteit en tot langer kunnen werken. De werknemer moet toegang krijgen tot bedrijfsgezondheidszorg, periodiek een scan kunnen laten uitvoeren en de middelen hebben om met de uitkomst iets te kunnen doen.
- Van Werk naar Werk moet vanzelfsprekend worden. Dat vraagt niet alleen om een ander wettelijk kader, maar ook om een scherpe verdeling van verantwoordelijkheden en heldere prikkels. Veel mensen vinden op eigen kracht een nieuwe baan. Werkenden die daarentegen vast lopen in hun loopbaan, kunnen met professionele begeleiding snel een nieuwe richting op geholpen worden. Voor de risicogroep die door tal van oorzaken de aansluiting op de arbeidsmarkt langdurig mist, moet er een zakelijk poortwachtermodel WW komen.
- Er is steeds minder geld beschikbaar om mensen uit een uitkering naar werk te begeleiden. Bovendien gaan de overheidsinstellingen steeds vaker zelf aan de slag met die lagere budgetten. Het resultaat leidt er dubbel onder. We willen dat elke beschikbare

¹ OVAL is de branchevereniging voor dienstverleners op het gebied van vitaliteit, activering en loopbaan. OVAL is ontstaan uit een fusie tussen Boaborea en Nobol.

euro besteed wordt aan begeleiding naar werk op basis van resultaatsverplichtingen.
Van elke euro moet duidelijk zijn welk resultaat er mee wordt geboekt. Private dienstverleners laten zich dan ook op resultaat afrekenen.

Investeren in mensen loont. De leden van OVAL zijn actief op het brede terrein van vitaliteit, activering en loopbaan. Met een frisse zakelijke dienstverlening worden hoge scores behaald. Alle werkenden en ook de cliënten van gemeenten en UWV hebben recht op de meest efficiënte en effectieve dienstverlening.

Ik hoop dat u deze brief wilt betrekken bij de onderhandelingen over het nieuwe regeerakkoord. Ik ben graag bereid de inhoud van de brief nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Kick van der Pol
Voorzitter

Blik op de toekomst: aanbevelingen voor een activerende arbeidsmarkt

Er is sprake van grote uitdagingen als het gaat om de arbeidsmarkt. OVAL¹ doet 10 aanbevelingen om de arbeidsmarkt beter te laten functioneren. Om ervoor te zorgen dat mensen gezond blijven en zich in hun loopbaan kunnen ontwikkelen, om adequaat te reageren bij (dreigende) werkloosheid en om werkzoekenden goede support en daarmee eerlijke kansen te bieden.

Duurzame inzetbaarheid: jong geleerd, oud gedaan!

1. Duurzame inzetbaarheid voor alle werkenden.
2. De werknemer aan zet met een periodieke inzetbaarheids- en loopbaanscan en een bijbehorend budget.
3. Biedt werknemers vrije toegang tot de bedrijfsgezondheidszorg.
4. Stimuleer ontwikkeling van werknemers door opleidingsmogelijkheden toegankelijk te maken. Stel hiervoor een individueel leerbudget ter beschikking.

Activerend van werk naar werk: de poortwachter van WW

5. Voer een Poortwachtermodel WW in met daarin de kaders voor een van werk naar werk plan op te stellen door werkgever en werknemer.
6. Inzet van een individueel van-werk-naar-werk budget.

Naar een activerend stelsel van werkvermogen

7. Handhaaf extra ondersteuning aan Wajongers en mensen in de bijstand.
8. Zorg voor een gelijk speelveld, ook tussen publieke en private aanbieders. Elke beschikbare euro moet worden besteed aan begeleiding naar werk op basis van resultaatsverplichtingen.
9. Decentraal waar het kan...
 - Efficiencywinst in gemeenten door koppeling van WWB met WMO en Jeugdzorg.
 - Herkenbare aanspreekpunten voor werkgevers in de regio
10. En centraal waar het moet
 - Claimbeoordeling landelijk en publiek organiseren.
 - Werkgevers moeten toegang hebben tot landelijke, eenduidige voorzieningen.

¹ OVAL is de branchevereniging voor dienstverleners op het gebied van vitaliteit, activering en loopbaan. OVAL is ontstaan uit een fusie tussen Boaborea en Nobol.

1. Duurzame inzetbaarheid: jong geleerd, oud gedaan!

Vitale organisaties leveren de beste bijdrage aan de economie wanneer zij kunnen beschikken over medewerkers met de juiste vaardigheden, motivatie, competenties en gezondheid. Dit geldt voor nu, maar ook voor een in de toekomst goed functionerende arbeidsmarkt.

Maatregelen lijken nu vooral gericht op investeringen in de oudere werknemer. Om de arbeidsmarkt goed te laten functioneren is het echter van belang dat organisaties duurzaam inzetbaarheidsbeleid ontwikkelen voor alle generaties. Jong geleerd is namelijk oud gedaan. Als een werkende vanaf de start van zijn loopbaan al nadenkt over en uitvoering geeft aan ontwikkeling van competenties, vaardigheden en vitaal blijven zal dat zijn inzetbaarheid en mobiliteit op de arbeidsmarkt vergroten.

OVAL vindt het belangrijk dat de overheid kiest voor het stimuleren van een op de werknemer en werkgever gerichte aanpak. Een meer betrokken rol van de werknemer en een groei naar het besef dat ziekte en arbeidsverzuim niet onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, zal empowerment vragen van werkenden. Het vraagt een cultuuromslag om mensen die in behandeling zijn bij de reguliere gezondheidszorg ook aan het werk te houden. Het nieuwe paradigma dat werken naast c.q. met een chronische ziekte ook kan en werk ook helend kan zijn, wordt nog slechts beperkt gezien en ingezet. Naast empowerment van de werknemers zal het ook eisen stellen aan de professionals die werkzaam zijn in de gezondheidszorg en in de sociale zekerheid. Hun aandacht voor het bevorderen van zelfsturing en benutting van e-coaching moet naar mening van OVAL groeien.

Aanbevelingen OVAL:

- Alle werkenden dienen na te denken over en uitvoering te geven aan hun duurzame inzetbaarheid. Dat betekent dat sociale partners en overheid zich niet alleen moeten richten op de oudere werknemer, maar op alle werkenden.
- In de praktijk is het grote nut bewezen van een periodieke inzetbaarheids- en loopbaanscan. Veranker wettelijk het recht van alle werknemers op zo'n scan en de plicht van de werkgever om dergelijke scans periodiek aan te bieden. Daarbij past een individueel inzetbaarheids- en scholingsbudget. Vanzelfsprekend kunnen sociale partners sectorspecifieke afspraken hierover maken.
- Regel het recht van elke werknemer tot toegang tot bedrijfsgezondheidszorg.
- Stimuleer werknemers om zich te ontwikkelen door hen de beschikking te geven over een individueel leerbudget waar werkgevers en werknemers aan bijdragen.
- Stop met het oormerken van educatiegelden. De financiering en organisatie van scholing is een zaak voor werkgevers en werknemer, zo heeft ook de SER in 2012 gesteld.
- Het stimuleren van bewegen en het vergroten van mentale weerbaarheid vereisen een cultuuromslag in organisaties en gezondheidszorg en empowerment van werknemers.

2. Activerend van werk naar werk: de poortwachter van WW

Het vergroten van intersectorale mobiliteit zorgt voor een beter functionerende arbeidsmarkt die past bij de arbeidsverhoudingen van de toekomst. Er zijn veel best practices in onze branche aanwezig op het gebied van van-werk-naar-werk. Een aantal dienstverleners leverde dan ook een bijdrage aan de van-werk-naar-werkexperimenten van Minister Kamp. De inzet van een van-werk-naar-werkbudget zal de intersectorale mobiliteit bevorderen.

OVAL pleit voor het inrichten van een goed van werk-naar-werk beleid en aanpak van een poortwachtermodel, waarin de kaders voor een van werk-naar-werkplan en bijbehorend budget worden vastgelegd.

OVAL is van mening dat de verantwoordelijkheid voor ontslag ligt bij werkgevers én werknemers gezamenlijk en dat het doel is om ontslag te voorkomen. Mocht er toch sprake zijn van ontslag en de financiële verantwoordelijkheid van werkgevers voor een aantal maanden werkloosheid dan ontstaat een transferperiode. Gedurende deze transferperiode blijft het dienstverband werkgever - werknemer intact. Voor deze periode is van belang dat er een van-werk-naar-werk-plan (vwnw-plan) wordt opgesteld waarin duidelijk is vastgelegd wat de stappen zijn die door werkgever en werknemer moeten worden ondernomen om van werk naar werk te komen met een bijbehorend tijdpad en budget.

3. Naar een activerend stelsel van werkvermogen

In het afgelopen jaar is de nieuwe Wet werken naar vermogen behandeld, maar uiteindelijk controversieel verklaard. OVAL onderschrijft het uitgangspunt voor één wet werken naar vermogen en staat achter het stroomlijnen van de rechten en plichten van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De grote bezuinigingen op het participatiebudget maken echter 'werken naar vermogen' zoals de bedoeling was onmogelijk.

Aanbevelingen OVAL:

- Er is sprake van een mismatch op de arbeidsmarkt. Er zijn tekorten in sectoren, zoals de zorg. Tegelijkertijd is er een grote groep mensen die langs de kant staan. Forse bezuinigingen zullen de kansen van mensen om te werken naar vermogen minimaliseren. Een groot deel van de mensen in de Wajong, bijstand en sociale werkvoorziening komt namelijk zonder ondersteuning niet aan het werk. Zonder investeringen wordt de mismatch niet opgelost.
- Door de eerder beoogde bezuinigingen op de sociale werkvoorziening worden de meeste re-integratiemiddelen voor de SW gebruikt, waardoor mensen in de bijstand en Wajongers veel minder ondersteuning kunnen krijgen. Dit is een onwenselijke situatie als van mensen wordt verwacht naar vermogen te werken. Om voor elkaar te krijgen dat alle doelgroepen ondersteuningsmogelijkheden krijgen moet de overheid duidelijke targets overeenkomen met gemeenten en daarop monitoren. De resultaten dienen door iedere gemeente op gelijke wijze te worden gerapporteerd en transparant te zijn.
- Om de beperkte beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten is een gelijk speelveld voor dienstverleners essentieel en dient inkoop plaats te vinden gericht op regulier werk en op basis van kwaliteit en resultaat. Uit het onderzoek van OVAL naar

een 'gelijk speelveld op de re-integratiemarkt'² blijkt dat op dit moment gemeenten al op grote schaal bij eigen of gelieerde organisaties re-integratietrajecten inkopen met middelen uit het re-integratiebudget. Deze keuzes zijn in veel gevallen niet gebaseerd op prijs en prestatie, maar op andere argumenten, die niet helder zijn. Wij pleiten dan ook dat de landelijke overheid de randvoorwaarden voor inkoop en voor verantwoording over de middelen stelt. Ook de commissie Westerlaken heeft in haar advies 'Toekomst en transitie sociale werkvoorziening' soortgelijke zaken signaleerd en adviezen gegeven om te komen tot een echt gelijk speelveld.

OVAL pleit voor de volgende uitgangspunten voor besteding van het re-integratiebudget:

- elke euro van het re-integratiebudget moet gericht zijn op het einddoel werk;
- elke uitgave is gebaseerd op een concreet resultaatscontract;
- 100% transparantie over behaalde resultaten;
- publieke en private uitvoerders re-integratie moeten voldoen aan dezelfde resultaatsverplichtingen, transparantie en financiering.
- De claimbeoordeling moet ongeacht voor welke aanspraken in het veld van sociale zekerheid onafhankelijk, landelijk en publiek georganiseerd blijven zodat iedere Nederlander op eenzelfde manier en volgens dezelfde criteria beoordeeld worden.
- De loonwaardebepaling voor mensen waarvoor loondispensatie mogelijk is, moet worden uitgevoerd door daartoe opgeleide professionals (bijvoorbeeld arbeidsdeskundigen) volgens een, met het oog op de objectiviteit, vastgesteld protocol of een vastgestelde methode. Werkgevers kunnen deze dienstverlening inkopen.
- Decentralisatie biedt kansen voor gemeenten om zaken efficiënter te organiseren. Met name de koppeling met WMO en Jeugdzorg biedt kansen. Het levert echter ook problemen op voor werkgevers die, bij hun zoektocht naar personeel, te maken krijgen met diverse gemeenten en arbeidsmarktregio's. Om de expertise te borgen en de administratieve lasten beperkt te houden is uitvoering op landelijk niveau of op het niveau van de 30 arbeidsmarktregio's in plaats van door individuele gemeenten van belang.
- Werkgevers zijn de sleutel tot het succes als het gaat om het in dienst nemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Voor de regionaal en landelijk opererende werkgevers en branches moeten er als de verantwoordelijkheden van de overheid worden gedecentraliseerd kunnen er bijvoorbeeld vouchers komen voor ondersteuning als zij mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aannemen. Werkgevers moeten niet afhankelijk zijn van het wel of niet beschikbaar zijn van subsidies en voorzieningen van individuele gemeenten of lokale samenwerkingsverbanden. Dit betekent ons inziens een landelijk beleid voorzieningen als aanpassingen van een werkplek, jobcoach of doventolk..

² Het onderzoek Eerlijke concurrentie op de re-integratiemarkt is te vinden op www.oval.nl

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer K. van der Pol
Organisatie voor Vitaliteit, Activering
en Loopbaan
Postbus 90154
5000 LG Tilburg

Kenmerk: 201200383

Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Van der Pol,

Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Wehe-den Hoorn, 2 oktober 2012

Aan het Bureau van de Formatie
Ter attentie van de Kabinetsinformatie drs. W.J. Bos en dhr. H.G. J. Kamp
Postbus 20008
2500 EA Den Haag.

Passages Regeerakkoord

Geachte heren Bos en Kamp,

Van de Vereniging Deltametropool heeft u een suggestie gekregen om een passage in het Regeerakkoord op te nemen. Ik hoop dat u zich daar in kunt vinden.

U bent uiteraard op de hoogte van de bestuurlijke drukte die deze strategie nu al met zich mee brengt.

In de Verklaring Deltametropool geeft de Vereniging Deltametropool aan dat ruimtelijke dynamiek zich niet laat vangen binnen de territoriale bestuursgrenzen van gemeenten, provincies en nationale staten.

Mijns inziens kan hier aan worden toegevoegd dat deze ruimtelijke dynamiek wel vraagt om de bestuurlijke drukte zo veel mogelijk te beperken (De werkgroep Kalden heeft al eens aangetoond hiermee 1,8 miljard per jaar te kunnen bezuinigen).

In het Regeerakkoord 'Vrijheid en Verantwoordelijkheid' van 30 september 2010 gaf de VVD al aan dat het kabinet zou komen met een voorstel tot opschaling van het provinciaal bestuur in de Randstad (Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Flevoland), ook om nieuwe bestuurlijke hulpstructuren te voorkomen. Ook gemeentelijke herindeling zou alleen van onderaf tot stand komen, waarbij de provincie een actieve rol heeft bij de oplossing van bestuurlijke en financiële knelpunten.

Mijns inziens dient dit kabinet een duidelijker standpunt in te nemen om bestuurlijke drukte in Nederland af te laten nemen.

De Franse gemeentewet van 1811 bepaalde een minimale omvang per gemeente van 500 inwoners. Als dat aantal niet gehaald werd, moest er gekeken worden naar samenvoeging met andere gemeenten – de eerste gemeentelijke herindelingen.

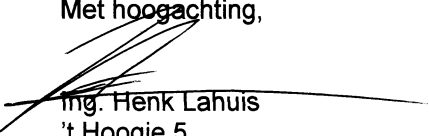
Naar dit voorbeeld zou u in het Regeerakkoord de volgende passage op kunnen opnemen:

“Het kabinet komt met een voorstel de gemeentewet aan te passen door vast te leggen dat gemeenten een minimale omvang van 20.000 inwoners dienen te hebben. Als dat aantal niet wordt gehaald, dient gemeentelijke herindeling van onderaf tot stand komen.”

Om recht te doen aan het opschalen van het provinciaal bestuur in de Randstad naar de huidige inzichten kan het kabinet meer dwingend bestuurlijke drukte op provinciaal niveau inperken door ook in de provinciewet een minimale omvang van provincies vast te leggen.

“Het kabinet komt met een voorstel de provinciewet aan te passen door vast te leggen dat provincies een minimale omvang van 10% van het aantal Nederlanders dienen te hebben. Als dat aantal niet wordt gehaald, dient provinciale herindeling van onderaf tot stand komen.”

Met hoogachting,

Ing. Henk Lahuis
't Hoogje 5
9965 BD Wehe-den Hoorn
henk.lahuis@home.nl
0595 – 577 442

VAN SPEELAUTOMATEN

Branche-organisatie

2012 00386

Wilhelminalaan 3
3743 DB Baarn

Postbus 12
3740 AA Baarn

Telefoon: (035) 542 75 23
Fax: (035) 542 76 23

E-mail: mail@vaninfo.nl

Aan de kabinetsinformatie
T.a.v. de heren H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Baarn: 3 oktober 2012
Ref: EvtH/er/902-1003

Onderwerp: naar een toekomstbestendig kansspelbeleid

Geachte heren Kamp en Bos,

De VAN Speelautomaten Branche-organisatie behartigt de belangen van exploitanten van speelautomaten in de horeca en amusementscentra. De marktdekking van VAN-leden bedraagt ca. 75% van het aantal uitstaande automaten in Nederland. Met het oog op de kabinets(in)formatie en een te sluiten regeerakkoord doet de VAN u hierbij enkele voorstellen ter verbetering van het kansspelbeleid.

Enorme veranderingen in de kansspelbranche

De laatste jaren vinden enorme veranderingen in het speelveld van de speelautomatenbranche plaats, met name door de opkomst van (illegale) kansspelen via internet die inmiddels de omzet van de speelautomatenbranche overtreffen. Tegelijkertijd is de branche geconfronteerd met een aanzienlijke lastenstijging omdat per 1 juli 2008 kansspelbelasting op kansspelautomaten is ingevoerd. Dit betekende een verzwaring van de belasting op de omzet van 300 % ten opzichte van het voorafgaande BTW regime. Ook de wensen van de spelers veranderen sterk. Tot slot blijken gemeenten de wetgeving rond opstelplaatsen van kansspelautomaten in de horeca verschillend te interpreteren, wat tot rechtsongelijkheid leidt.

Modernisering kansspelbeleid

De branche was verheugd dat er voor de verkiezingen in de regering en bij het parlement brede steun bestond voor modernisering van het kansspelbeleid.¹ Belangrijke onderdelen voor de branche waren:

- Het legaliseren van kansspelen via internet
- Het voornemen te komen tot techniekonafhankelijke regelgeving voor speelautomaten
- Het streven naar een aanzienlijke kostenreductie voor de sector.

¹ Zie met name de brief van de Staatssecretarissen van V&J en Financiën van 19 maart 2011 (24 557 nr. 124).

KvK Oost-Brabant No. 40215040.

Aangesloten bij het MKB Nederland.

Lid van de Europese Federatie van Automatenverenigingen "Euromat".

Legalisering kansspelen via internet; naar een level playing field

Wij dringen erop aan de ingeslagen weg te blijven volgen. Daarbij is het van groot belang dat een level playing field tussen alle legale online en offline aanbieders van kansspelen wordt gewaarborgd. Dit zowel wat betreft de vergunningsvoorwaarden als de fiscaliteit (uniform kansspelbelastingtarief). Een level playing field betekent ook dat alle vergunninghouders voor het exploiteren van speelautomaten² voor een vergunning voor internet in aanmerking moeten kunnen komen. Internet is immers niets anders dan een (nieuw) distributiekanaal voor reeds bestaande kansspelproducten.

Naar techniekonafhankelijke regelgeving voor speelautomaten; branche kan innoveren

Wij dringen erop aan dit proces te bespoedigen. De huidige regelgeving is sterk verouderd en de branche is daardoor praktisch niet in staat met moderne technieken en nieuwe spelconcepten in te spelen op de wensen van de hedendaagse kansspelconsument.

Kostenreductie voor de sector

Door de invoering van kansspelbelasting op kansspelautomaten zijn de winsten van de branche nagenoeg verdampt. Het Gerechtshof Amsterdam heeft op 19 juli 2012 in twee proefprocedures uitspraak gedaan en geoordeeld dat als gevolg hiervan het principe van 'fair balance' als genoemd in art. 1 van het Eerste Protocol van het EVRM is geschonden. Op grond daarvan is de Nederlandse staat schadelijkt. De VAN is graag bereid om met de overheid te zoeken naar een oplossing.

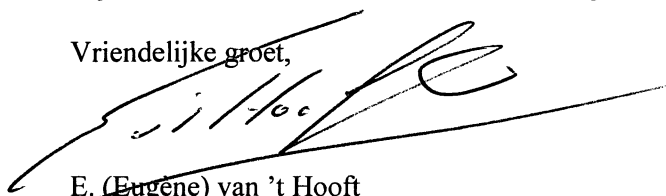
Naar een eenvoudiger opstelplaatsenbeleid

De regels voor het huidige opstelplaatsenbeleid zijn multi-interpretabel en leiden in de praktijk tot de nodige discussie. De VAN pleit in deze voor meer duidelijkheid. Dit kan door aan te sluiten bij de recent gewijzigde Drank- en horecawet. Een vergunning uit hoofde van deze wet zou dan automatisch moeten leiden tot een vergunning voor het mogen plaatsen van kansspelautomaten. Dit voorkomt administratieve lasten en komt de uitvoerbaarheid en rechtsgelijkheid zeer ten goede.

Wij vragen u vriendelijk deze voorstellen bij de kabinets(in)formatie en een op te stellen regeerakkoord mee te nemen.

Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid bovenstaande toe te lichten. Een kopie van deze brief sturen wij aan de heren Rutte, Blok, Samsom en Dijsselbloem.

Vriendelijke groet,

E. (Eugène) van 't Hooft
Voorzitter/directeur

² Art. 30h Wet op de kansspelen

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer E. van 't Hooft
Branche-organisatie van speelautomaten
Postbus 12
3740 AA Baarn

Kenmerk: 201200387

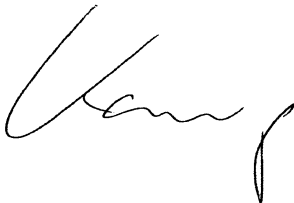
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Van 't Hooft,

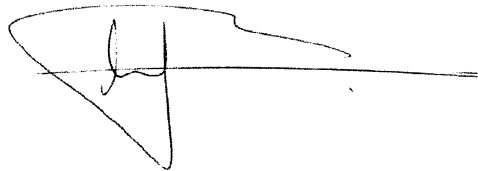
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Aan de informateurs
Dhr. H.G.J. Kamp en drs. W.J. Bos
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Valkenburg, 27 september 2012

Betreft: btw-heffing niet-BIG geregistreerde psychologen per 1 januari 2013

Geachte heer Kamp en geachte heer Bos,

Ten tijde van het formeren van het nieuwe kabinet richten wij dit schrijven tot u, in de hoop dat er in dit stadium inhoudelijk gekeken kan worden naar onderstaande problematiek. Een belangrijk deel van uw achterban wordt straks gediscrimineerd qua keuzevrijheid inzake hulpverlener in de eerstelijns GGZ door bovengenoemde btw-maatregel.

Naar aanleiding van het wetsvoorstel van staatssecretaris Weekers betreffende BTW-verplichting voor niet-BIG geregistreerde psychologen hebben wij in juni een oproep gedaan aan 2^e en 1^e kamerleden.

Wij hebben een brief opgesteld aan de politiek en aan de NMa omdat hierdoor oneigenlijke concurrentie en onjuiste tweedeling tussen BIG geregistreerde en niet-BIG geregistreerde psychologen zal ontstaan.

Wij zijn een groep van zelfstandig gevestigde psychologen werkzaam in de eerstelijns GGZ, wetenschappelijk opgeleid met vele jaren ervaring en post-doctorale opleiding. Door de btw-heffing worden we ongelijk behandeld t.o.v. de BIG-geregistreerde collega's waardoor er dus oneigenlijke concurrentie optreedt omdat wij het zelfde product (nl. consulten eerstelijns psychologische zorg) leveren.

Dit heeft verregaande nadelige gevolgen voor de eerstelijns psychologische zorg. Wij hopen hiermee duidelijk te maken dat de BTW maatregel voor alle psychologen zal moeten gelden of voor allen niet.

Van de meeste politici kregen we een beleefde, doch standaard, reactie terug. Men heeft geen kennis genomen van de inhoud van ons schrijven, afgezien van de fractie van Groen Links.

Uit de standaardreacties blijkt dat men werkelijk geen notie heeft hoe desastreus deze maatregel in de praktijk zal uitwerken.

Onze noodkreet heeft niet mogen baten; bovengenoemd wetsvoorstel is inmiddels aangenomen.

Nogmaals doen wij dringend een beroep op u om de btw-problematiek INHOUDELIJK tot u te nemen. Voor uw informatie hebben wij ons eerdere schrijven aan de politici alsmede aan de NMa bijgevoegd.

Onze vraag is "gelijkheid voor alle academisch afgestudeerde psychologen" die als dusdanig ook erkend zijn door het NIP (allen wel of allen geen BTW).

De vraag is ook waarom gekozen is voor 21% btw (hoog tarief); eerstelijns psychologische zorg is geen 'luke' product maar valt onder basale zorg. Ook daarom zou het aannemelijker te zijn om te kiezen voor 6% btw.

Uiteraard zijn wij bereid om met een kleine afvaardiging van desbetreffende psychologen met u in gesprek te gaan zodat wij onze zorgen mondeling nader kunnen toelichten.

In afwachting van uw inhoudelijke reactie,

Met vriendelijke groet,

Drs. W.J. (Ellen) Labree

Drs. J.J. (Jose) van der Meij

Bijlage: brief aan NMa

Brief vaste commissie VWS

Correspondentieadres:

Kerkweg 2

2235 BC Valkenburg

Telefoon: 06 4437 2297 (mw. W.J. Kraaijenoord)

Telefoon: 06 1458 3539 (mw. J.J. van der Meij)

Praktijkgegevens:

CuraMentis – samenwerkende psychologen

www.curamentis.nl

Valkenburg, 25 juni 2012

Betreft: misstanden / 'unequal playing field' als gevolg van wet betreffende de beperking van btw-vrijstelling

Geachte mevrouw, mijnheer,

Naar aanleiding van het wetsvoorstel van staatssecretaris Weekers betreffende BTW-verplichting voor niet-BIG geregistreerde psychologen sturen wij u deze brief.

Wij schrijven u deze brief omdat er een verdergaande onrechtmatige tweedeling tussen BIG geregistreerde en niet-BIG geregistreerde psychologen zal ontstaan. Met als gevolg concurrentievervalsing en verschraling van de eerstelijns psychologische zorg.

Wij hopen dat u na het lezen van onderstaande inziet dat het doorvoeren van bovengenoemde btw maatregel voor niet-BIG geregistreerde psychologen onrechtmatig is.

Vanuit het oogpunt van fiscale neutraliteit dienen gelijke gevallen gelijk behandeld te worden. Hoe kan het nou dat twee identieke groepen psychologen die HETZELFDE werk op DEZELFDE wijze uitvoeren fiscaal anders zullen worden behandeld!?! Er is namelijk sprake van een gelijke dienstverlening met een gelijkwaardig kwalificatieniveau waardoor het fiscale neutraliteitsbeginsel noopt tot een gelijkstelling t.a.v. het BTW regime.

Voor een grote groep vrijgevestigde niet-BIG geregistreerde psychologen zal gelden dat ze per 1 januari 2013 in het circuit van de 'alternatieve zorg' /'commercie' vallen en BTW moeten gaan afdragen terwijl dezelfde werkzaamheden / hetzelfde ZORG product onder een BIG geregistreerde psycholoog wel vergoed wordt en BTW vrij is. Dat kan en mag niet de bedoeling zijn! En dat terwijl dezelfde behandeling door een niet-BIG geregistreerde psycholoog werkend in een GGZ instelling weer wel BTW vrij is? Waarom worden instellingen voor GGZ in deze bevoordeeld boven vrijgevestigde psychologen? Immers bij een GGZ instelling worden verrichtingen door een psycholoog NIP niet BTW belast. Dit is in strijd met het Europese fiscale neutraliteitsbeginsel.

De zorgverzekeringswet bepaalt niet welke zorgverleners de verzekerde zorg moeten leveren maar gaat uit van een functionele benadering. De niet-BIG geregistreerde psychologen voldoen tevens aan de eisen die hierin gesteld worden, zoals een universitaire opleiding met medische basiskennis, het voldoende waarborgen voor het leveren van veilige zorg, in staat zijn tot deugdelijke zelfstandige praktijkvoering, bewust van de grenzen aan de eigen deskundigheid, een beroepsorganisatie aanwezig met register en vallend onder tucht- en klachtrecht. Op basis hiervan kunnen zelfstandig gevestigd psychologen NIP niet worden uitgesloten. Er is immers ook bij hen sprake van verantwoorde zorg en zorgvuldig handelen!

In de eerstelijns kunnen bij uitstek cliënten met lichte en milde klachten kortdurend en efficiënt worden behandeld door gekwalificeerde niet-BIG geregistreerde psychologen, bijvoorbeeld de cognitief-gedragstherapeuten. In de eerstelijns worden namelijk door niet-BIG geregistreerde psychologen evidence based behandelingen uitgevoerd. Wij, niet-BIG geregistreerde academici die veelal nog vele nascholingen hebben gedaan, zijn wat dat betreft al in een merkwaardige achterstelling terecht gekomen. We hebben immers gestudeerd aan universiteiten waarbij algemeen aanvaard wetenschappelijk bewijs van (geneeskundig) effectiviteit geleverd is en zijn altijd aan medische faculteiten of officieel erkende paramedische opleidingen gedoceerd.

Omdat onze diensten al niet vanuit de basisverzekering vergoed worden is het al lastiger om cliënten te krijgen. Moet de vrijgevestigde niet-BIG geregistreerde psycholoog nu ook nog verder op achterstand gezet worden?

Deze maatregel leidt dus tevens tot een verarming van de eerstelijns psychologische zorg (EPZ). Het huidige beleid is erop gericht om in de tweede lijn te bezuinigen en de behandeling van Stemmings-, Angst- en Somatoforme stoornissen over te hevelen naar de eerste lijn. De EPZ zou versterkt moeten worden!

Maar het zou ook niet zomaar moeten kunnen dat de overheid met één pennestreek een deel van eenzelfde beroepsgroep een vijfde van zijn inkomen ontnemt. Bezuinigingen treffen ons allemaal en dat is reëel, gezien de economische situatie. Maar van het ene op het andere moment twintig procent inleveren is natuurlijk absurd. 21% waarvan, een concurrentievervalsing als deze heeft tot gevolg dat we ons vak niet meer kunnen beoefenen.

Door de maatregel zal er ook een toename zijn van administratieve lasten voor zorginstellingen en verzekeraars die te maken krijgen met twee verschillende BTW tarieven voor zorgaanbieders.

Ter verduidelijking: in een eerstelijns praktijk met zowel BIG-geregistreerde en niet-BIG geregistreerde psychologen is het niet mogelijk de tarieven met 21% te verhogen of een verschillende tarivering te hanteren. Dus dit betekent bij dezelfde tarieven dat de niet-BIG geregistreerde psychologen 21% in inkomensten er op achteruit gaat? Verhoging van de tarieven is immers niet realiseerbaar vanwege contracten met zorgverzekeraars en richtlijnen van de beroepsvereniging NIP. Dit leidt tot vershraling en kwaliteitsverarming doordat er dan geen middelen meer zijn voor postdoctorale na- en bijscholing.

Wij stellen tevens dat dit niet in overeenstemming is met (Europese) wet- en regelgeving. In andere Europese landen bestaat geen onderscheid tussen BIG en niet-BIG, daar is het voldoende om na een universitaire opleiding lid te zijn van een beroepsvereniging die de kwaliteitsbewaking verricht. Als de maatregel voor BTW verplichting moet gebeuren om de Nederlandse situatie gelijk te trekken met andere Europese landen (Europese Unie) dan is deze maatregel onrechtmatig en trekt de maatregel juist alles nog meer scheef.

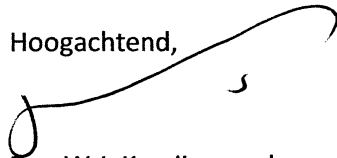
Een BIG registratie is niet de enige manier om zorg van een voldoende kwaliteitsniveau te garanderen en dat wordt ten onrechte nu al jaren klakkeloos aangenomen. Te denken valt aan een goed toezicht door de inspectie voor de Gezondheidszorg of een ander registratiesysteem dat ook een indicator zou kunnen zijn voor de geleverde kwaliteit van de zorg, zoals het lid zijn van een bepaalde beroepsvereniging (bijv. VGCT) zoals immers ook in andere Europese landen het geval is.

Het moge duidelijk zijn dat de BTW-maatregel voor alle psychologen zal moeten worden toegepast of voor alle psychologen achterwege zal moeten worden gelaten. Wij rekenen erop dat u de BTW-maatregel consequent zal doorvoeren.

Wij zijn graag bereid deze brief in een persoonlijk onderhoud nader mondeling toe te lichten.

Wij zien graag uw reactie tegemoet.

Hoogachtend,

Drs. W.J. Kraaijenoord

Drs. J.J. van der Meij

Correspondentieadres:

Kerkweg 2

2235 BC Valkenburg

Telefoon: 06 4437 2297 (mw. W.J. Kraaijenoord)

Telefoon: 06 1458 3539 (mw. J.J. van der Meij)

Praktijkgegevens:

CuraMentis – samenwerkende psychologen

www.curamentis.nl

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer ing. H. Lahuis
't Hoogje 5
9965 BD Wehe-den Hoorn

Kenmerk: 201200385

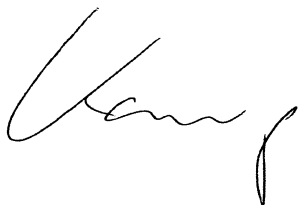
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Lahuis,

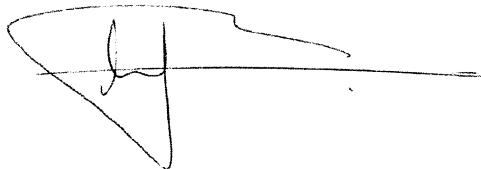
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

100-100-100
Kleinere

Valkenburg, 25 juni 2012

Betreft: misstanden / 'unequal playing field' als gevolg van wet betreffende de beperking van btw-vrijstelling

Geachte mevrouw, mijnheer,

Naar aanleiding van het wetsvoorstel van staatssecretaris Weekers betreffende BTW-verplichting voor niet-BIG geregistreerde psychologen sturen wij u deze brief.

Wij schrijven u deze brief omdat er een verdergaande onrechtmatige tweedeling tussen BIG-geregistreeerde en niet-BIG geregistreerde psychologen zal ontstaan. Met als gevolg concurrentievervalsing en verschraling van de eerstelijns psychologische zorg.

Wij hopen dat u na het lezen van onderstaande inziet dat het doorvoeren van bovengenoemde btw-maatregel voor niet-BIG geregistreerde psychologen onrechtmatig is.

Vanuit het bestuurlijk accoord 'Toekomst GGZ 2013-2014' is het uitgangspunt het behoud en herstel van het maatschappelijk functioneren van mensen met een psychische aandoening. Er komt een zwaarder accent op de ambulante zorg en een verschuiving van specialistische zorg naar de basis-GGZ. Dit beleid is erop gericht om in de tweede lijn te bezuinigen en de behandeling van Stemnings-, Angst- en Somatoforme stoornissen over te hevelen naar de eerste lijn. De BTW-maatregel leidt tot een verarming van de eerstelijns psychologische zorg (EPZ), waarbij de cliënt en de niet-BIG geregistreerde psycholoog de dupe zijn. EPZ zou juist versterkt moeten worden en niet hoogdrempeliger door extra kosten in de vorm van BTW!

In de eerstelijns kunnen bij uitstek cliënten met lichte en milde klachten kortdurend en efficiënt worden behandeld door gekwalificeerde niet-BIG geregistreerde psychologen, bijvoorbeeld de cognitief-gedragstherapeuten. In de eerstelijns worden namelijk door niet-BIG geregistreerde psychologen evidence based behandelingen uitgevoerd. Wij, niet-BIG geregistreerde academici die veelal nog vele nascholingen hebben gedaan, zijn wat dat betreft al in een merkwaardige achterstelling terecht gekomen. We hebben immers gestudeerd aan universiteiten waarbij algemeen aanvaard wetenschappelijk bewijs van (geneeskundig) effectiviteit geleverd is en zijn altijd aan medische faculteiten of officieel erkende paramedische opleidingen gedoceerd.

Omdat onze diensten al niet vanuit de basisverzekering vergoed worden is het al lastiger om cliënten te krijgen. Moet de vrijgevestigde niet-BIG geregistreerde psycholoog nu ook nog verder op achterstand gezet worden?

De huidige BTW vrijgestelde niet-BIG geregistreerde psycholoog zal per 1 januari 2013 in het circuit van de 'alternatieve zorg' / 'commercie' vallen en BTW moeten gaan afdragen terwijl dezelfde werkzaamheden / hetzelfde product onder een BIG-geregistreeerde psycholoog wel vergoed wordt en BTW vrij is. Dat kan en mag niet de bedoeling zijn! De behandeling door een niet-BIG geregistreerde psycholoog werkend in een GGZ-instelling is immers ook BTW vrij.

Waarom worden instellingen voor GGZ in deze bevoordeeld boven vrijgevestigde psychologen? Immers bij een GGZ instelling worden verrichtingen door een psycholoog NIP niet BTW belast. Dit is in strijd met het Europese fiscale neutraliteitsbeginsel.

Vanuit het oogpunt van fiscale neutraliteit dienen gelijke gevallen gelijk behandeld te worden. Hoe kan het nou dat twee identieke groepen psychologen die HETZELFDE werk op DEZELFDE wijze uitvoeren fiscaal anders zullen worden behandeld!!? Er is namelijk sprake van een gelijke dienstverlening met een gelijkwaardig kwalificatieniveau waardoor het fiscale neutraliteitsbeginsel noopt tot een gelijkstelling t.a.v. het BTW regime.

De zorgverzekeringswet bepaalt niet welke zorgverleners de verzekerde zorg moeten leveren maar gaat uit van een functionele benadering. De niet-BIG geregistreeerde psychologen voldoen tevens aan de eisen die hierin gesteld worden, zoals een universitaire opleiding met medische basiskennis, het voldoende waarborgen voor het leveren van veilige zorg, in staat zijn tot deugdelijke zelfstandige praktijkvoering, bewust van de grenzen aan de eigen deskundigheid, een beroepsorganisatie aanwezig met register en vallend onder tucht- en klachtrecht. Op basis hiervan kunnen zelfstandig gevestigd psychologen NIP niet worden uitgesloten. Er is immers ook bij hen sprake van verantwoorde zorg en zorgvuldig handelen!

De btw-maatregel leidt dus tevens tot een verarming van de eerstelijns psychologische zorg (EPZ). Maar het zou ook niet zomaar moeten kunnen dat de overheid met één pennestreek een deel van eenzelfde beroepsgroep een vijfde van zijn inkomen ontnemt. Bezuinigingen treffen ons allemaal en dat is reëel, gezien de economische situatie. Maar van het ene op het andere moment twintig procent inleveren is natuurlijk absurd. 21% waarvan, een concurrentievervalsing als deze heeft tot gevolg dat we ons vak niet meer kunnen beoefenen.

Door de maatregel zal er ook een toename zijn van administratieve lasten voor zorginstellingen en verzekeraars die te maken krijgen met twee verschillende BTW tarieven voor zorgaanbieders.

Ter verduidelijking: in een eerstelijns praktijk met zowel BIG-geregistreeerde en niet-BIG geregistreeerde psychologen is het niet mogelijk de tarieven met 21% te verhogen of een verschillende tarivering te hanteren. Dus dit betekent bij dezelfde tarieven dat de niet-BIG geregistreeerde psychologen 21% in inkomen er op achteruit gaat? Verhoging van de tarieven is immers niet realiseerbaar vanwege contracten met zorgverzekeraars en richtlijnen van de beroepsvereniging NIP. Dit leidt tot vershraling en kwaliteitsverarming doordat er dan geen middelen meer zijn voor postdoctorale na- en bijscholing.

Wij stellen tevens dat dit niet in overeenstemming is met (Europese) wet- en regelgeving. In andere Europese landen bestaat geen onderscheid tussen BIG en niet-BIG, daar is het voldoende om na een universitaire opleiding lid te zijn van een beroepsvereniging die de kwaliteitsbewaking verricht. Als de maatregel voor BTW verplichting moet gebeuren om de Nederlandse situatie gelijk te trekken met andere Europese landen (Europese Unie) dan is deze maatregel onrechtmatig en trekt de maatregel juist alles nog meer scheef.

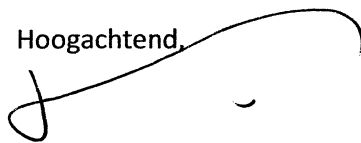
Een BIG registratie is niet de enige manier om zorg van een voldoende kwaliteitsniveau te garanderen en dat wordt ten onrechte nu al jaren klakkeloos aangenomen. Te denken valt aan een goed toezicht door de inspectie voor de Gezondheidszorg of een ander registratiesysteem dat ook een indicator zou kunnen zijn voor de geleverde kwaliteit van de zorg, zoals het lid zijn van een bepaalde beroepsvereniging (bijv. VGCT) zoals immers ook in andere Europese landen het geval is.

Het moge duidelijk zijn dat de BTW-maatregel voor alle psychologen zal moeten worden toegepast of voor alle psychologen achterwege zal moeten worden gelaten. Wij rekenen erop dat u de BTW-maatregel consequent zal doorvoeren.

Wij zijn graag bereid deze brief in een persoonlijk onderhoud nader mondeling toe te lichten.

Wij zien graag uw reactie tegemoet.

Hoogachtend,

Drs. W.J. Kraaijenoord

Drs. J.J. van der Meij

Correspondentieadres:

Kerkweg 2

2235 BC Valkenburg

Telefoon: 06 4437 2297 (mw. W.J. Kraaijenoord)

Telefoon: 06 1458 3539 (mw. J.J. van der Meij)

Praktijkgegevens:

CuraMentis – samenwerkende psychologen

www.curamentis.nl

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Mevrouw drs. W.J. Labree en
Mevrouw drs. J.J. van der Meij
Kerkweg 2
2235 BC Valkenburg

Kenmerk: 201200389

Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte mevrouw Labree,

Geachte mevrouw Van der Meij,

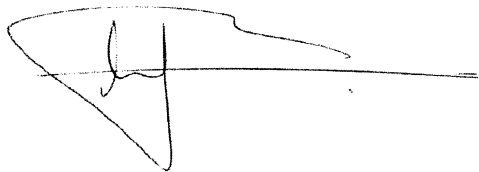
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Koninklijke Schuttevaer

Aan de kabinetsinformatie
Dhr. Drs. W.J. Bos en dhr. H.G.J. Kamp
Postbus 20008
2500 EA DEN HAAG

Rotterdam, 3 oktober 2012

Briefnummer: 0340

Geachte heer Bos, geachte heer Kamp,

Wij volgen de kabinets(in)formatie met bijzondere interesse. Nederland staat de komende jaren immers voor de uitdaging om een duurzame economische groei te stimuleren. Onze sector kan een aanzienlijke bijdrage leveren om deze doelstelling te bereiken. Graag vragen wij daarom uw aandacht voor onze oplossingen.

Nederland is het binnenvaart centrum van Europa en bezit een van de sterkste maritieme clusters van de wereld. De positie van de Nederlandse maritieme sector is zeer sterk om verschillende bij u ongetwijfeld bekende redenen. Wij hebben een optimistische blik op de toekomst, overtuigd als wij zijn van de grote flexibiliteit en slagkracht van onze sector en de binnenvaartondernemers. De binnenvaart herbergt een belofte voor de toekomst als professionele, congestievrije, duurzame en efficiënte transportmodus, die nodig is om een aanzienlijke vervoersgroei in en via ons land op te vangen.

De toestand in de binnenvaart op de korte termijn is helaas onveranderd slecht en de vooruitzichten zijn, dat echt herstel pas op lange termijn (na 2015) kan optreden. Tot op heden heeft de crisis nog geen grote gevolgen gehad voor de binnenvaart in de vorm van faillissementen, mede naar aanleiding van een gematigde aanpak van overheid, banken en bedrijfsleven. Op bedrijfsniveau is echter merkbaar dat de solvabiliteit van de binnenvaartondernemers is uitgehold, waardoor er problemen zijn met herfinanciering, onderhoud, vergroening en innovatiekracht. Innovatieve inspanningen zijn niet effectief zonder een integraal overheidsbeleid, dat zorgt voor een passende infrastructuur, fundamentele kennisontwikkeling, goede scholing, adequate regelgeving, bevordering van werkgelegenheid en een gelijk internationaal speelveld. Via onze doelstellingen dragen we bij aan een sterkere Nederlandse economie en aan maatschappelijke doelstellingen van de overheid op het gebied van bereikbaarheid, veiligheid en duurzaamheid.

Oplegeregeling

Wij menen dat de sector niet in staat zal zijn zonder ingrijpende maatregelen de crisis te overleven. De NMA meent dat het verboden is om tijdelijk schepen uit de vaart te nemen. Derhalve wordt deze sector van het midden- en kleinbedrijf niet in staat gesteld om die maatregelen te treffen die noodzakelijk zouden zijn. Wij verzoeken u te bevorderen dat op korte termijn samen met de sector spoeuwetgeving wordt voorbereid waarmee het tijdelijk uit de vaart nemen van schepen wettelijk wordt gelegitimeerd.

Human Capital

De Nederlandse binnenvaart groeit. De toenemende uitstroom van ouderen vraagt om verhoging van de instroom van jongeren. De overheid kan zorgen voor een integraal opleidingspakket, waarmee het aantal en het niveau van de mensen voldoet aan de wensen van de sector. De eisen aan het binnenvaartberoep nemen voortdurend toe. Deze uiteten zich op diverse terreinen, zowel op nautisch, technisch, veiligheid technisch als op sociaal gebied. Onderzoek onderstreept de noodzaak te komen tot een publiek private inspanning om de arbeidsmarkt vlot te trekken. Het tekort aan goed opgeleide jongeren manifesteert zich in

diverse functies. Arbeidsmigratie roept veel emoties op, dat is een ding dat zeker is. En vooral ook veel vragen. De vraag is daarom niet óf wij arbeidsmigranten nodig zullen hebben, maar hoe wij de gekwalificeerde arbeidsmigranten hierheen trekken. Wij zijn van mening dat Roemenen en Bulgaren zo spoedig mogelijk zonder tewerkstellingsvergunning toegelaten kunnen worden tot de Nederlandse arbeidsmarkt. De bedrijfstak, ondanks diverse genomen maatregelen, heeft buitenslands personeel nodig om de personeelsbehoefte te dekken en met name in Roemenië is een aanmerkelijke arbeidsreserve van gekwalificeerd binnenvaartpersoneel aanwezig. Tevens pleiten wij voor een modernisering van de internationale bemanningseisen en de intensivering van begeleiding van achterstandsgroepen.

Vergroening

Verladers willen duurzaamheid steeds vaker terugzien in de logistieke ketens. Zij zullen daarom op zoek gaan naar logistiek dienstverleners die hen daarin actief kunnen faciliteren. Wij vragen ondersteuning voor stimulering en versnelling van innovaties, stimulering van samenwerking en continuïteit in innovatiekracht. Schone motoren dragen bij aan een schonere luchtkwaliteit, maar gefaseerde invoering van schonere motoren zal ertoe leiden dat deze relatief langzaam op de markt komen. In Nederland zijn er circa 6.750 geregistreerde binnenvaartschepen en uit onze bronnen blijkt dat ongeveer slechts 1.200 binnenvaartschepen voldoen aan de meest moderne emissie eis welke dateert uit 2007. Gelet op de afspraken gemaakt ten behoeve van de Maasvlakte II zullen schepen die niet aan deze emissiewaarden voldoen de toegang tot de haven ontzegd worden in 2025. Tot deze tijd zullen deze schepen een toeslag op de binnen havengelden moeten betalen. Ondanks veelbelovende projecten op het gebied van LNG heeft de sector behoefte aan een betaalbaar verduurzamingsprogramma op met name het gebied van het reduceren van emissies.

Sloopregeling

Voorts verzoeken wij te bevorderen dat het aanmelden van de crisis in de binnenvaart in Europa in de huidige fase ook door andere lidstaten wordt gesteund, zodat bestaande, door de binnenvaart zelf opgebrachte fondsen, kunnen vrijkomen en gebruikt worden voor het opleggen en/of het slopen van schepen. Wanneer dit niet op korte termijn gerealiseerd zou kunnen worden, willen wij ervoor pleiten dat de fondsen ingezet kunnen gaan worden voor de vergroening van de vloot.

Infrastructuur

In het kader van het "Lenteakkoord" is helaas besloten tot jaarlijkse structurele ombuiging van 200 miljoen euro op de investeringen in wegen, spoorwegen en vaarwegen. Wij betreuren dit besluit, en verzoeken u dit terug te draaien. Wij rekenen juist op extra investeringen in infrastructuur zoals ook in diverse partijprogramma's gesuggereerd wordt. Wij onderschrijven dit belang en vertrouwen op een evenredig deel voor vaarwegen.

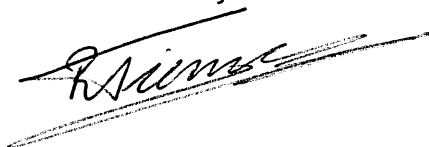
Wij zijn ervan overtuigd dat de Nederlandse economie veel baat heeft bij een intensivering van het goederenvervoer over water. De Nederlandse binnenvaart, met de grootste en de modernste binnenvloot van Europa, kan in de toekomst ook als exportproduct een voorbeeld zijn voor de rest van de wereld. Wij hopen dat een nieuw kabinet aan deze doelstellingen flink zal kunnen bijdragen, door "te investeren in binnenvaart om wegen en milieu te ontlasten".

Hoogachtend, de nieuwe Binnenvaartbrancheorganisatie BLN i.o.

BinnenvaartBrancheUnie

Centraal Bureau Rijn en Binnenvaart

Koninklijke Schuttevaer

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Binnenvaart Branche Unie
Koninklijke Schuttevaer
Centraal Bureau voor de Rijn- en
Binnenvaart
p/a Vasteland 12e
3011 BL Rotterdam

Kenmerk: 201200391

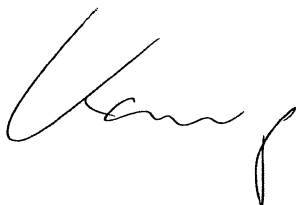
Den Haag, 11 oktober 2012

Mijne heren,

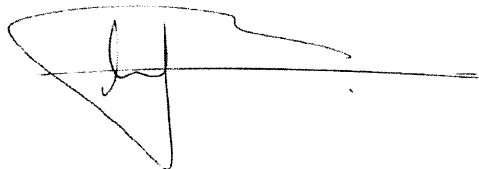
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Aan de informateurs
De heer H.G.J. Kamp
De heer W.J. Bos
Postbus 20008
2500 EA Den Haag

Amsterdam, 4 oktober 2012

Geachte heren Bos en Kamp,

Er is in Nederland bij politici en bestuurders een breed gedragen consensus over de betekenis van de culturele en creatieve sector in onze samenleving. Deze sector raakt aan bijna alle facetten van de samenleving en kan door haar flexibele en innovatieve karakter een belangrijke bijdrage leveren aan maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Op dit moment wordt nieuw beleid geïmplementeerd dat moet leiden tot een sterkere, onafhankelijker cultuursector. Het succes van dat beleid hangt echter mede af van de bereidheid van de nieuwe regering om een aantal voorwaarden voor dit nieuwe beleid beter te verankeren en knelpunten op te lossen. De Federatie Cultuur en Kunsten '92 verzoeken u daarom om bij de besprekingen over het Regeerakkoord aandacht te besteden aan de volgende punten :

Talentontwikkeling

Nederland is van oudsher een sterk gedemocratiseerde, open samenleving, die mede dankzij onze brede cultuuropvatting een grote reputatie heeft opgebouwd op het gebied van vernieuwing en diversiteit. Ruimte voor talentontwikkeling staat daarin centraal. Om de doorstroom van jong talent ook in de toekomst mogelijk te maken zijn zelfstandige 'laboratoria' nodig, waar onderzoek en ontwikkeling centraal staan. Behoud van aanwezige expertise is daarom essentieel.

Wat is daar in ieder geval voor nodig:

- een uitgesproken beleid voor talentontwikkeling
- en in dat verband op korte termijn middelen voor projecten en ontwikkelbudgetten (te verdelen via fondsen); met een geringe investering is een groot rendement mogelijk.

Pluriformiteit en spreiding

Een breed en gemêleerd middenveld, het MKB van de cultuursector, biedt vruchtbare grond voor een excellente top en internationale coproductie. Behoud van de voor Nederland zo kenmerkende diversiteit in de culturele sector is essentieel.

Wat is daar in ieder geval voor nodig:

- middelen en mogelijkheden ten behoeve van het Nederlandse productieklimaat voor muziek, dans, theater, film, beeldende kunst, jeugddans en jeugdtheater, letteren en e-cultuur (ook hier: geringe investering, groot rendement)
- middelen voor de promotie van internationale activiteiten van instellingen en kunstenaars, ontwerpers en architecten (HGIS middelen, Dutch DFA)
- voorkom sluiting van rijksmusea vóór de besteldiscussie is afgerond: ga de discussie over het museumbestel met de sector aan en sluit niet op voorhand musea af voor het publiek .

Ondernemerschap en innovatie

Cultureel ondernemerschap is één van de belangrijkste pijlers van het huidige cultuurbeleid. Dat ondernemerschap wordt kansrijker door aanpassingen aan wet- en regelgeving en door introductie van nieuwe instrumenten. Wat is daar in ieder geval voor nodig:

- aanpassing Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen (Bbz) voor kunstenaars
- verbreding van de Geefwet naar creatieve ondernemers
- handhaving van de vrijstelling voor cultureel beleggen in box 3
- stimulering van internationale coproductie door een tax shelter of kostprijsverlagende subsidie te koppelen aan bestedingsverplichtingen in de Nederlandse economie voor film en andere delen van de creatieve industrie
- brugfinanciering en ondersteuning van internationale garantieregeling van het Creative Europe programma
- een toekomstbestendig auteurs- en naburig recht .

Cultuureducatie

Het beoefenen van kunst en het reflecteren op kunst en cultuur stimuleren de creatieve ontwikkeling van kinderen. Voor een kennismaatschappij is dat essentieel. Wat is daar in ieder geval voor nodig:

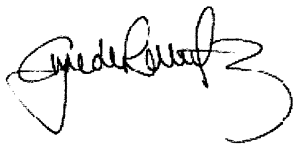
- structurele verankering van cultuureducatie in de curricula voor primair en voortgezet onderwijs
- investering in de Cultuurkaart en het Jeugdcultuurfonds
- investering in cultureel aanbod voor de jeugd (zoals dans, theater, muziek, film).

Wij zijn ervan overtuigd dat de culturele sector onze samenleving veel te bieden heeft en dat deze sector er zelf ook alles aan wil doen om, zoals verwoord in de Agenda 2020 van Kunsten '92, haar ambities waar te maken. Daarom rekenen wij erop dat wij, behalve het publiek, andere maatschappelijke sectoren en bedrijfsleven, ook de overheid aan onze zijde vinden. Over de gedeelde verantwoordelijkheid voor toekomstig cultuurbeleid gaan wij graag in gesprek met de nieuwe bewindspersoon. Wij wensen u veel wijsheid.

Met vriendelijke groeten,

Erik Akkermans
Voorzitter Federatie Cultuur

Jet de Ranitz
Voorzitter Vereniging voor Kunst, Cultuur en Erfgoed Kunsten '92

*c.c.: Demissionair Minister President de heer M. Rutte
De heer S.A. Blok
De heer D.M. Samsom
De heer J.R.V.A. Dijsselbloem*

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Mevrouw J. de Ranitz en
De heer E. Akkermans
p/a Vereniging voor Kunst, Cultuur en
Erfgoed Kunsten '92
Herengracht 62
1015 BP Amsterdam

Kenmerk: 201200393

Den Haag, 11 oktober 2012

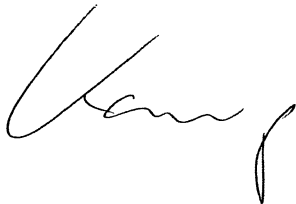
Geachte mevrouw De Ranitz,

Geachte heer Akkermans,

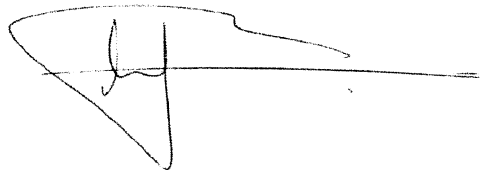
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

201200394

E-mail
mkarskens@consumentenbond.nl

Doorkiesnummer
070-4454439

Doorkiesnummer telefax
070-4454591

Uw kenmerk

Ons kenmerk
MK/73213

Datum
1 oktober 2012

Tweede Kamer der Staten-Generaal
De heer H.G.J. Kamp en
de heer W.J. Bos
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Onderwerp
Herstel consumentenvertrouwen

Geachte heren Kamp en Bos,

Het consumentenvertrouwen is op een historisch diepte punt. De Consumentenbond is net als u druk bezig met het opstellen van maatregelen voor het herstel van het consumentenvertrouwen. In deze brief willen we u graag de visie en de wensen van de Consumentenbond voor de komende periode meegeven.

Van de drie pijlers van de Nederlandse economie: export, overheidsbestedingen en consumentenbestedingen is de indicatie van de ontwikkeling van de consumptie door huishoudens niet eerder zo laag geweest. In deze tijden van crisis zien wij dat onze achterban bovenal behoefte heeft aan een veilige en stabiele omgeving. Een omgeving waarin vertrouwen van de consument in de markt, de overheid en zijn eigen rol weer kan groeien. Het consumentenvertrouwen moet worden herwonnen, door het toerusten van consumenten en het versterken van zijn positie op de markt.

Wij willen uw Commissie graag een aantal thema's meegeven waarvoor de Consumentenbond extra aandacht vraagt. Onder elk thema staat een aantal concrete suggesties.

Consumentenbond

Dan weet je het.

Enthovenplein 1 Postbus 1000 2500 BA Den Haag
telefoon +31 70 445 45 45 fax +31 70 445 45 96
www.consumentenbond.nl

1. Financiële diensten: einde aan de excessen en publiek belang voorop

Van woekerpolissen tot falende banken, de consument heeft het de afgelopen jaren allemaal moeten ondergaan als kind van de rekening. Het is hoog tijd dat de excessen in de financiële sector bij de wortel worden aangepakt.

De Consumentenbond pleit daarom voor:

- Sterker en gericht toezicht. De financiële sector is zeer geconcentreerd en er is nauwelijks sprake van concurrentie. De marges van de banken op de hypotheek stijgen weer. Door het invoeren van een vangnetregulering, zoals in de energiesector, kan de AFM greep krijgen op de praktijken van banken.
- Splitsing van banken in nuts- en zakenfuncties. In het bankwezen is het publiek- en consumentenbelang ver zoek. De Consumentenbond pleit voor het loskoppelen van de nutsfunctie van banken van de zakelijke diensten.
- De huizenmarkt vraagt om een geloofwaardig lange termijn plan, dat met name voor starters vertrouwen geeft. Zij zijn het namelijk die de huizenmarkt uit het slop moeten gaan trekken.

2. Zorg voor de toekomst!

De patiënt/ consument vervult een sleutelrol in de zorg. Meer en meer wordt van patiënten en consumenten verwacht een actieve rol te spelen op zorggebied, maar iemand deze taak toedichten betekent ook de randvoorwaarden scheppen.

De vigerende voorwaarden plaatsen de consument niet in een dusdanige positie om zijn (nieuwe) taak te vervullen, en daarom moet de positie van de consument worden verbeterd:

- Verschaf de patiënt betrouwbare keuze-informatie zodat deze een eigen verantwoordelijkheid kan worden toevertrouwd voor het maken van keuzes in de zorg.
- Zorg voor meetbare en inzichtelijke kwaliteitsgegevens, niet alleen voor de consument ook voor de zorgverzekeraars om de inkoop op te baseren.
- Verschaf transparantie over de gang van zaken en met name laagdrempelige en onafhankelijke geschilbeslechting. Benut hierbij de Wet cliëntenrechten Zorg, welke na vele jaren werk het resultaat toont van een werkbare situatie rondom rechten en plichten in de zorg.
- Houd de zorg betaalbaar door
 - niet het eigen risico rücksichtslos omhoog te gooien, maar ook te kijken naar alternatieven,
 - de grote mate van verspilling, fraude en ondoelmatig besteed geld in de zorg te voorkomen,
 - goede follow up van vernieuwingen die vermeende besparingen op moeten leveren.

3. Maak de gezonde en duurzame keuze, de makkelijke keuze

Gezonde en duurzame keuzes moeten mogelijk en makkelijk worden. Consumenten worstelen met de vraag hoe gezond, veilig en duurzaam de producten zijn die zij dagelijks kopen in de supermarkt. Inmiddels is 1 op de 7 kinderen te dik, en de hoeveelheid zout die consumenten ongewild

Consumentenbond

binnenkrijgen daalt niet. De gezonde keuze is, ondanks vele beloftes van bedrijven en sectoren, nog steeds de moeilijke keuze. De Consumentenbond pleit voor een actief overheidsbeleid om het consumenten makkelijker te maken om gezonde, veilige en duurzame producten te kopen. Alleen door de consument weer centraal te stellen in het beleid kan dit voldoende gewaarborgd worden.

De Consumentenbond pleit daarom voor:

- robuuste etikettering van levensmiddelen waarmee in één oogopslag te zien is hoeveel suiker, vet en zout een levensmiddel bevat;
- informatie in (fastfood)restaurants over de inhoud van producten (calorieën en zout);
- scherpe normen en doelstellingen voor het tegengaan van besmetting van voedingsmiddelen met (antibioticaresistente) bacteriën, zoals ESBL-bacteriën en campylobacter op kip;
- een sterke en transparante Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, die het vertrouwen van consumenten in de voedselveiligheid kan herstellen en misleidende etiketten aanpakt;
- een nationaal programma met concrete doelstellingen en wettelijke normen om het overvloedige zout in alledaagse levensmiddelen tegen te gaan;
- het aan banden leggen van junkfoodreclame richting kinderen.

4. *Digitaal: geef de ruimte en "do not track!"*

Technologie kan consumenten veel ruimte bieden om zelf betere keuzes te maken en biedt nieuwe manieren van interactie onderling, met bedrijven en overheid. Cruciaal voor de adoptie van nieuwe technologieën door consumenten is dat deze veilig zijn, de gebruiksmogelijkheden niet worden beperkt noch gecensureerd en dat de privacy voorop staat.

De Consumentenbond pleit daarom voor:

- De privacy van burger en consument wordt op internet continu met voeten getreden; overal waar men gaat wordt men minutieus gevolgd. Persoonsgegevens zijn op internet geen aanwinst/ 'asset', maar een kwetsbaarheid/ 'liability'. Stop het ongevraagd volgen van consumenten en geef mensen de controle over hun privacy terug.
- Modernisering van de thuishopieregeling. De Consumentenbond heeft samen met artiesten en auteurs een voorstel gedaan voor modernisering van de thuishopieregeling. Voor consumenten moet makkelijk en open gebruik van internet voorop staan, het criminaliseren van consumenten met een downloadverbod is geen oplossing.

Consumentenbond

5. Consumentenrecht

Wanneer groepen consumenten schade ondervinden als gevolg van een collectieve inbreuk, zoals een kartel of een oneerlijke handelspraktijk, is het onmogelijk om op een efficiënte manier in één collectieve procedure hun schade vergoed te krijgen. Groepen gedupeerde consumenten moeten allemaal individueel naar de rechter.

De Consumentenbond pleit daarom voor:

- Het voor representatieve organisaties mogelijk maken om collectief schade te verhalen (uitvoering van de motie Dijksma).

De Consumentenbond hoopt dat u deze thema's en suggesties wilt meenemen in de gezamenlijke doelstellingen en de hoofdlijnen van beleid van het toekomstige kabinet. Uiteraard lichten wij onze punten graag nader aan u toe.

Met vriendelijke groet,
Consumentenbond

Bart Combée
algemeen directeur

CC: Fractievoorzitters van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Consumentenbond

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer B. Combée
Consumentenbond
Postbus 1000
2500 BA Den Haag

Kenmerk: 201200395

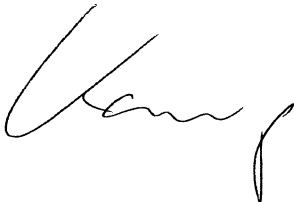
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Combée,

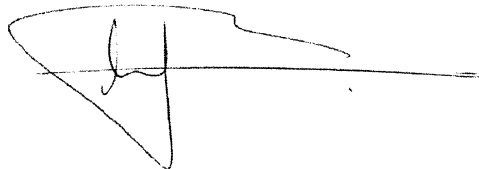
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven,
nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons
onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

● **Hoofddirecteur**

ons kenmerk HD-im

telefoon 088 269 60 61

faxnummer 088 269 76 47

locatie A2X

e-mail gvanwoerkom@anwb.nl

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Tav de heer drs. W.J. Bos en de heer H.G.J. Kamp
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

onderwerp

datum 2 oktober 2012

Geachte heer drs. W.J. Bos en heer H.G.J. Kamp,

Stimuleer elektrisch vervoer:

Een succesvolle doorgroei van elektrisch rijden in Nederland levert een economische impuls op door innovatie voor het Nederlandse bedrijfsleven, reductie van CO₂ uitstoot en een oplossing voor de luchtkwaliteit en geluidshinder in steden.

De partijen, verenigd in het Formule E–Team, pleiten gezamenlijk voor:

- Consequente stimulering van elektrisch rijden door handhaving fiscaal beleid tot en met 2017;
- Het blijvend stimuleren van de aanleg van publieke oplaadpunten;
- Een goed voorbeeldgedrag van overheden met elektrisch vervoer.

Toelichting

De gunstige ligging, geringe onderlinge afstand tussen steden, het milde klimaat en de noodzaak tot het oplossen van luchtkwaliteitsproblemen in de grote steden maken Nederland uitermate geschikt voor de introductie van elektrisch rijden. Door nauwe samenwerking in de afgelopen jaren tussen bedrijfsleven, belangenorganisaties en overheden is deze kans benut en neemt Nederland momenteel een koploperspositie in op het gebied van elektrisch rijden in Europa (zie de Benchmark Elektrisch vervoer in internationaal perspectief, augustus 2012 ECN/PBL, verwijzing naar Benchmark). Mede door die koploperspositie is elektrisch rijden in Nederland sterk in opkomst en staat het op het punt van een definitieve doorbraak.

Elektrisch rijden biedt grote kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven. Nederland kent een grote toeleverende industrie aan Europese autoproducenten. Veel componenten en besturingssystemen die voor elektrische auto's van belang zijn, worden in Nederland ontwikkeld en geproduceerd.

Elektrisch rijden heeft nationale en lokale voordelen voor duurzaamheid. Elektrisch rijden kan op termijn een substantiële bijdrage leveren aan het behalen van de CO₂ doelstellingen waaraan Nederland zich internationaal heeft gecommitteerd. Lokaal (met name in stedelijk gebied) is er op het gebied van luchtkwaliteit en geluidshinder met elektrisch rijden veel

blad 2 van 2
ons kenmerk HD-im

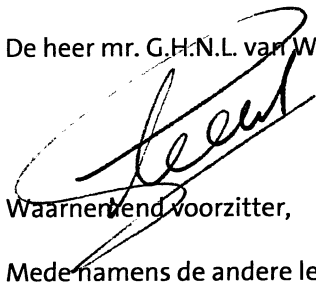
datum 2 oktober 2012

winst te behalen. Door een blijvende enthousiasme voor de introductie van elektrisch rijden kan een aanzienlijke bijdrage worden geleverd aan het behalen van de Europese en landelijke normen voor de luchtkwaliteit. Dit maakt economische ontwikkeling mogelijk en draagt bij aan een gezonde leefomgeving.

Het Formule E-team is ingesteld door de ministeries van EL&I en I&M om betaalbaar, betrouwbaar elektrisch rijden in de komende tijd voor iedereen toegankelijk te maken. In het Formule E-team werken bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden samen.

Namens het Formule E-team,

De heer mr. G.H.N.L. van Woerkom,

Waarnemend voorzitter,

Mede namens de andere leden van het Formule E-Team:

dhr. G.J.M. Alders, EnergieNederland; dhr. drs. L. Knecht Netbeheer Nederland; mw. R. Hemerik Vereniging van Nederlandse Autoleasemaatschappijen; mw. mr. S. Roelofs ICT Office; dhr. ir. T. Wagenaar Stichting Natuur en Milieu; dhr. mr. B. Staal Nederlandse Vereniging van Banken; dhr. Prof. dr. ir. M. Steinbuch 3TU Federatie; dhr. G.J.L.M. Vermeer BOVAG; dhr. Drs. L.F.M. Welschen Automotive NL; dhr. O.C.M. de Bruijn RAI Vereniging; mw. M. van Haaren Taskforce Formule E-Team; mw. drs. A. van Huffelen Vereniging Nederlandse Gemeenten; dhr. R. Koornstra; dhr. ir. R.O. Steinmetz Vereniging DOET.

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer mr. G.H.N.L. van Woerkom
ANWB
Postbus 93200
2509 BA Den Haag

Kenmerk: 201200397

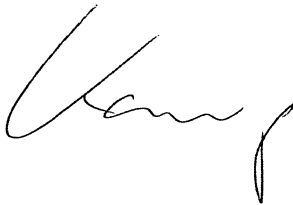
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Van Woerkom,

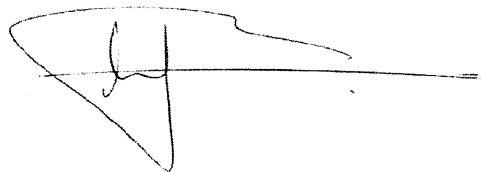
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Kamp', with a long horizontal stroke extending to the right.

H.G.J. Kamp

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'W.J. Bos', with a large loop on the left and a long horizontal stroke extending to the right.

W.J. Bos

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. de heren W. Bos en H. Kamp
Postbus 20001
2500 EA Den Haag

Bunnik/Amsterdam, 3 oktober 2012

Geachte heren Kamp en Bos,

Graag geven BOVAG en RAI Vereniging u de navolgende suggesties mee voor tijdens uw formatieproces. De onderstaande punten zijn in lijn met de eerdere inbreng van onze organisaties tijdens de verkiezingen. Tevens verwijzen BOVAG en RAI Vereniging naar twee platforms die hun visie op de mobiliteit ook al aan u hebben duidelijk gemaakt: Nationaal Beraad Beter Benutten en het Formule E-Team.

Mobiliteit is voor de Nederlandse economie van groot belang. Om de mobiliteit in Nederland toekomstbestendig en duurzaam te houden zullen op een aantal terreinen maatregelen genomen moeten worden. BOVAG en RAI Vereniging bepleiten drie hoofdlijnen:

1. Slimme inzet van de (auto-)fiscaliteit

De mobiliteitssector is in de voorbije jaren sterk verduurzaamd. De vergroening van de in Nederland relatief hoge autobelastingen hebben hieraan bijgedragen. Om deze ontwikkeling te ondersteunen zijn BOVAG en RAI Vereniging voorstander van een effectieve inzet van de autobelastingen, zonder dat deze nog verder verhoogd worden:

- Maak slimme mobiliteitsbudgetten (fiscaal) mogelijk, waarmee werkgevers en werknemers hun woon-werk en zakelijke mobiliteit optimaal en duurzaam kunnen inrichten. Denk hierbij ook aan de inzet van (gemotoriseerde) tweewielers in woon-werkverkeer
- Ondersteun initiatieven die toewerken naar een systeem van volledig beprijzen naar gebruik, waarbinnen de vaste autobelastingen op termijn omgebouwd kunnen worden in flexibele belasting naar gebruik
- Beperk fiscale voordelen zoals de MRB-vrijstelling voor oudere, meer vervuilende auto's en/of maak deze afhankelijk van het (beperkte) gebruik
- Zet de provinciale opcenten op de MRB om in een provinciale ingezetenenbelasting. De opcenten zijn een onrechtvaardige belasting die ten goede komt aan algemene doeleinden maar bekostigd wordt door auto-eigenaren

2. Niet-fiscale verduurzaming

Overheid, burgers en de autobranche hebben er belang bij dat het Nederlands wagenpark en reisgedrag steeds schoner en zuiniger worden gemaakt. Inzet van de autofiscaliteit is daarvoor slechts één van de te bewandelen wegen. Daarnaast pleiten BOVAG en RAI Vereniging daarom voor de volgende maatregelen:

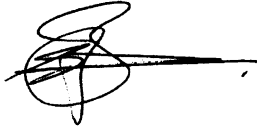
- Investeer in infrastructuur van elektrisch vervoer en alternatieve brandstoffen
- Investeer in infrastructuur die ketenmobiliteit faciliteert (bijvoorbeeld Transferia, fietssnelwegen en -stallingen)

- Tref regelingen voor versnelde ingroei van voertuigen die voldoen aan de strenge Euro 6/VI-normen, elektrisch vervoer en alternatieve brandstoffen in het park (in samenspraak met de grote steden)

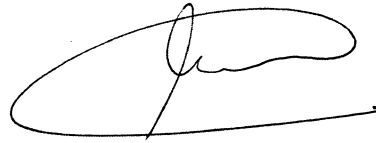
3. Infrastructuur blijft prioriteit

Een robuust weginfrastructuurnetwerk is en blijft een belangrijke randvoorwaarde voor economische groei van Nederlandse bedrijven en voor de aantrekkelijkheid van Nederland als vestigingsland voor buitenlandse bedrijven. Geef daarom onverkort uitvoering aan het MIRT.

Met vriendelijke groet,

Koos Burgman
Algemeen directeur BOVAG

Olaf de Bruijn
Directeur RAI Vereniging

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer K. Burgman
BOVAG
De heer O. de Bruijn
RAI Vereniging
p/a Postbus 1100
3980 DC Bunnik

Kenmerk: 201200399

Den Haag, 11 oktober 2012

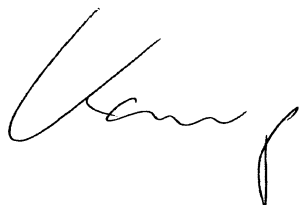
Geachte heer Burgman,

Geachte heer De Bruijn,

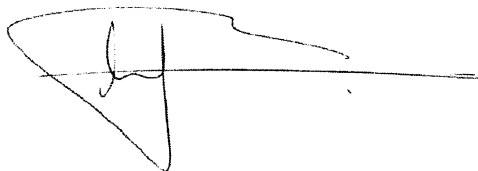
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Locatie 1AA1400, Postbus 41920, 1009 DC Amsterdam

Informateurs

De heer W.J. Bos en de heer H.G.J. Kamp

p/a Tweede Kamer

Postbus 20018

2500 EA Den Haag

Bezoekadres

Spaklerweg 20

1096 BA Amsterdam

Postadres

Locatie 1AA1400

Postbus 41920

1009 DC Amsterdam

Telefoon +31 88 09 84285

Datum

3 oktober 2012

Behandeld door

Karen Lagendijk

karen.lagendijk@nuon.com

Ons kenmerk

U09.026513

Betreft

Bouwstenen voor energiebeleid ten behoeve van coalitieakkoord

Geachte heren Bos en Kamp,

Met de uitgesproken verkiezingsuitslag bent u in de bevoorrechte positie om de basis te leggen voor een solide, toekomstbestendige regeringscoalitie. Een coalitie die zich de komende jaren voor grote uitdagingen gesteld ziet, vooral nu we in een financieel-economisch moeilijke periode verkeren. Een eerste mijlpaal in dit proces is bereikt met het presenteren van een deelakkoord over de begroting van 2013. Graag reikt Nuon een aantal bouwstenen aan voor het neerzetten van stevig energiebeleid en de verdere invulling van de begroting, ook voor de jaren na 2013.

Nuon, onderdeel van Vattenfall, beschouwt zich partner in de grote opgaven op energiegebied waar wij – samenleving, overheid en energiesector – gezamenlijk voor staan: het betaalbaar en betrouwbaar houden van energie voor ons allen én de verduurzaming van de energievoorziening. Wij zien, net als andere energiebedrijven, het Nederlandse investeringsklimaat verslechteren door onder meer de economische crisis en sterk veranderde marktomstandigheden. Betaalbaarheid van energie, dat belangrijker is dan ooit in economisch zware tijden, gaat hand in hand met energiebesparing waarvoor een enorm potentieel in de gebouwde sector ontsloten kan worden.

Deze uitdagingen vragen om stevig energiebeleid en rechtvaardigen in onze ogen dat de regie op energie gevoerd wordt vanuit één Ministerie met focus op daadkracht, effectiviteit op de lange termijn en samenwerking.

Graag sturen wij u in de bijlage een aantal bouwstenen voor energiebeleid die in een coalitieakkoord niet mogen ontbreken zodat we in gezamenlijkheid kunnen werken aan oplossingen. Drie elementen lichten wij graag uit:

1. In de overgang naar een duurzame energievoorziening zal gas de benodigde flexibiliteit voor de inpassing van duurzaam bieden. De Nederlandse gascentrales staan economisch onder druk door zowel de economische crisis als de toevoer van (duurzame) energie uit Duitsland. Deze combinatie heeft een versterkt ongewenst effect waardoor het voortbestaan van deze productie-eenheden en bijhorende werkgelegenheid onzeker is.

Wij vragen meer aandacht van de Nederlandse overheid voor de waarde van gasvermogen in eigen land, zodat gasgestookte eenheden de benodigde flexibiliteit voor het intermitterende karakter van hernieuwbare energie in Nederland kunnen bieden en werkgelegenheid behouden blijft.

Daarnaast roepen wij de Nederlandse overheid op om de dialoog met Duitsland te versterken over hoe de in Duitsland geproduceerde duurzame energie op een adequate, toekomstbestendige manier kan worden ingepast in de Europese energiemarkt.

Wij geven u verder nadrukkelijk mee dat nationale CO₂-maatregelen, wel genoemd als alternatief voor de kolenbelasting uit het Lenteakkoord, de positie van gas nog verder zal verslechteren en daarmee de inpassing van duurzame energie.

2. Verstevigen van het stimuleringsbeleid voor hernieuwbare energie met oog voor een gelijk speelveld in het investeringsklimaat en betaalbaarheid voor de klant. Een stabiel lange termijnbeleid moet uitgaan van een gelijk speelveld tussen de verschillende productietechnologieën en gelijke kansen voor marktpartijen. Nuon is zowel producent als leverancier en heeft daarom zowel zorg voor verdere investeringen in de energietransitie als zorg voor de betaalbaarheid van energie voor de klant.

Zorgpunten bij het verstevigen van het huidige beleid dan wel een (eventuele) overgang naar een ander stimuleringsstelsel zijn marktmacht van een gering aantal (productie)partijen, waarborging van continuïteit in investeringen, zekerheid voor lopende projecten, liquiditeit van de markt en betaalbaarheid van het stelsel. Voor deze zorgpunten dienen naar onze mening bewezen oplossingen geboden te worden met oog voor de concurrentiepositie van energieleveranciers en de klant.

3. Nuon juicht een nationale energiebesparingsdoelstelling van harte toe. Een dergelijke doelstelling is in lijn met de onlangs aangenomen Europese Energy Efficiency Directive en kan zorgen voor de noodzakelijke marktprikkels en bijbehorende werkgelegenheid in Nederland, met direct effect op de betaalbaarheid van energie door huishoudens.

Een revoluerend Energiebesparingsfonds, een initiatief dat breed gedragen wordt door marktpartijen, kan daarbij fors bijdragen aan het realiseren van energiebesparing in de particuliere woningmarkt, waar financiering van energiebesparende maatregelen veelal een barrière vormt. Ondanks het feit dat de enveloppe duurzaamheid in de begroting voor 2013 deels gebruikt wordt om het schrappen van eerder voorgenomen maatregelen af te dekken, vertrouwen wij erop dat de nieuwe regering energiebesparing verankert in beleid en dat een dergelijk fonds vanuit de overheid voor de langere termijn wordt gesteund.

Wij wensen u veel succes bij het verder onderzoeken van een regeringscoalitie.

Hoogachtend,
Namens Nuon Raad van Bestuur,

Huib Morelisse
CEO N.V. Nuon Energy

Afschrift aan:

- De heer M. Rutte, de heer S.A. Blok, de heer A.H. Korthals
- De heer D.M. Samsom, de heer J.R.V.A. Dijsselbloem, de heer J.L. Spekman
- Fractievoorzitters in de Tweede Kamer

Bijlage bij brief aan informateurs

Gas blijft nodig voor inpassing duurzaam

In de overgang naar een duurzame energievoorziening blijft voorzieningszekerheid een punt van aandacht. Door de economische crisis staan de draaiuren en derhalve de economische rentabiliteit van de Nederlandse centrales, met name de gascentrales, ernstig onder druk (minder afname). Dit effect wordt versterkt door een grote toevoer van (duurzame) elektriciteit op de Nederlandse markt vanuit Duitsland. Dit heeft een versterkte impact op de toch al achterblijvende draaiuren van Nederlandse gascentrales.

Fossiele opwek in eigen land blijft echter vooralsnog noodzakelijk gezien het intermitterend karakter van duurzame energiebronnen en de daarbij benodigde voorzieningszekerheid. Vooral gas biedt de benodigde flexibiliteit voor de inpassing van duurzaam. Daarom levert Nuon binnenkort drie nieuwe gasgestookte centrales in Nederland op als investering in de energietransitie. De kosten per opwekeenheid stijgen door de afname in het aantal draaiuren. Het veiligstellen van een *level playing field* voor gascentrales is dan ook cruciaal voor de inpassing van duurzaam.

Wij vragen meer aandacht van de Nederlandse overheid voor de waarde van gasvermogen in eigen land, zodat gasgestookte eenheden de benodigde flexibiliteit voor het intermitterende karakter van hernieuwbare energie in Nederland kunnen bieden en werkgelegenheid behouden blijft.

Daarnaast roepen wij de Nederlandse overheid op om de dialoog met Duitsland te versterken over hoe de in Duitsland geproduceerde duurzame energie op een adequate, toekomstbestendige manier kan worden ingepast in de Europese energiemarkt. Naar aanleiding van - door andere partijen geuite bezwaren tegen - de kolenbelasting uit het Lenteakkoord, geven wij u verder nadrukkelijk mee dat nationale CO₂-maatregelen de positie van gas nog verder zullen verslechteren en mogelijk leiden tot sluiting en/of 'mothballing' van deze centrales. Dit zal een belemmering vormen voor de inpassing van duurzame energie.

Duurzame energie – verstevigen van het stimuleringsbeleid voor hernieuwbare energie met oog voor een gelijk speelveld en betaalbaarheid voor de klant

In het kader van de energietransitie zet Nuon in op de ontwikkeling en productie van duurzame energie. Dit levert tevens een bijdrage aan werkgelegenheid en voorzieningszekerheid. De ontwikkeling en productie van duurzame energie in eigen land creëert waarde voor de Nederlandse economie in tegenstelling tot energie-import. Hoewel de CPB- en PBL-doorrekeningen van de meeste verkiezingsprogramma's tonen dat de doelstelling van 14% duurzame energie in 2020 kan worden gehaald, zal de aanstaande coalitie de geuite ambities moeten omzetten in stevig energiebeleid en daadwerkelijke acties.

Beleid en stimuleringssysteem hernieuwbare energie

Het is noodzakelijk dat het nieuwe kabinet meer aandacht besteedt aan een stabiel en lange termijn investeringsperspectief voor hernieuwbare energie. Een dergelijk beleid moet uitgaan van een gelijk speelveld tussen de verschillende productietechnologieën en gelijke kansen voor marktpartijen. Nuon is zowel producent als leverancier en heeft daarom zowel zorg voor verdere investeringen in de energietransitie als zorg voor de betaalbaarheid voor de klant.

Zorgpunten bij het verstevigen van het huidige beleid dan wel een (eventuele) overgang naar een ander stimuleringssysteem zijn marktmacht van een gering aantal (productie)partijen, waarborging van continuïteit in investeringen, zekerheid voor lopende projecten, liquiditeit van de markt en betaalbaarheid van het systeem. Voor deze zorgpunten dienen naar onze mening bewezen oplossingen geboden te worden met oog voor de concurrentiepositie van leveranciers en de klant.

Windenergie, stevig energiebeleid en daadwerkelijke acties nodig voor realisatie

Door haar geografische positie kent Nederland een groot potentieel voor windenergie, zowel op land als op zee. Windenergie is cruciaal om de 2020-doelstellingen te realiseren. Hiertoe moet in totaal 6000 MW op land worden gerealiseerd; een toename van bijna 4000 MW.

Een belemmering vormt thans de ruimtelijke inpassing. De overheid moet zich actief inspannen om de ontwikkeling van wind op land te realiseren door het spoedig afronden van de Rijksstructuurvisie Wind op Land.

Daarnaast is het in Nuon's ogen niet realistisch om ervan uit te gaan dat de volledige geplande 4000 MW daadwerkelijk wordt gerealiseerd. De praktijk wijst uit dat sommige aangewezen windlocaties uiteindelijk niet geschikt zullen zijn vanuit bedrijfseconomisch oogpunt, veiligheid of ruimtelijk inpassing en uiteindelijk

vervallen. Daarom is het van belang dat het nieuwe kabinet méér potentiële windlocaties opneemt in de Rijksstructuurvisie dan de huidige 6000 MW.

De ontwikkeling van windparken op zee biedt kansen voor de Nederlandse offshore industrie. Wind op zee is weliswaar nog relatief kostbaar, maar alleen door grootschalige uitrol kan de noodzakelijke innovatie plaatsvinden en zullen de kosten dalen. Zonder stimuleringsbeleid worden de 2020-doelstellingen niet gehaald omdat additioneel offshore windvermogen niet op tijd kan worden gerealiseerd. Ook na 2020 wordt het dan lastig omdat vergunningen zijn verlopen en kennis is weggelekt. Nu handelen is geboden. De Tweede Kamer heeft de uitgegeven vergunningen voor windparken op zee verlengd en Nuon is er volledig klaar voor om offshore windvermogen te realiseren.

Biomassa – prikkel nodig voor nieuwe investeringen in bijsmaak

Biomassabijsmaak op kolencentrales kan in de ogen van Nuon een transitionele rol spelen richting een volledige duurzame energievoorziening. Voor biomassabijsmaak geldt dat een prikkel nodig zal zijn om nieuwe investeringen in bijsmaak te kunnen realiseren.

Energiebesparingsdoelstelling op nationaal niveau - beter voor portemonnee én milieu

Naast een duurzame en betrouwbare energievoorziening vindt Nuon het van groot belang om energie voor iedereen betaalbaar te houden. Om er voor te zorgen dat consumenten niet letterlijk in de kou komen te staan, helpt Nuon haar klanten om bewuster om te gaan met energie. Energiebesparing heeft een tweeledig effect; het is beter voor het milieu én voor de portemonnee. Nuon juicht een energiebesparingsdoelstelling op nationaal niveau van harte toe. Dit past ook in de onlangs aangenomen richtlijn (EED) van de Europese Commissie met betrekking tot energiebesparing. Ondanks het feit dat de enveloppe duurzaamheid in de begroting voor 2013 deels gebruikt wordt om het schrappen van eerder voorgenomen maatregelen af te dekken, vertrouwen wij erop dat de nieuwe regering energiebesparing verankert in beleid en dat een dergelijk fonds vanuit de overheid voor de langere termijn wordt gesteund.

Een breed gedragen initiatief – revolverend Energiebesparingsfonds om financieringsbarrière te slechten

Particuliere woningeigenaren in de bestaande bouw kunnen fors bijdragen aan een nationale energiebesparingsdoelstelling. Het potentieel van de particuliere woningmarkt, waarbij besparingsmaatregelen met een terugverdientijd van maximaal 10 jaar kunnen worden gerealiseerd, bedraagt jaarlijks 50.000 – 75.000 woningen. De financiering van energiebesparingsmaatregelen vormt echter veelal nog een barrière. Door het oprichten van een revolverend fonds in samenwerking met de overheid, kan deze drempel op een eenvoudige manier worden verlaagd. Bijvoorbeeld doordat huishoudens in de gelegenheid worden gesteld maatregelen te financieren via een directe besparing op hun energierekening.

Marktpartijen - ING, Rabobank, ABN AMRO, Nuon, Essent, Eneco, Delta, Uneto-VNI, FME-CWM, Spaar het Klimaat, PwC en Clifford Chance - hebben gezamenlijk het initiatief genomen om de haalbaarheid van een Nationaal Fonds Energiebesparing (NFEB) te onderzoeken. Het succes van het NFEB is grotendeels afhankelijk van de mate waarin het fonds in staat is om financiering aan te trekken uit de markt. Om via een 'hefboomwerking' kapitaal uit de markt aan te trekken, is een eerste bijdrage van de overheid nodig. Hierdoor kunnen marktpartijen volgen, kan grootschaligheid worden bereikt en wordt het fonds voor consumenten financieel aantrekkelijk. Daarmee komt met beperkte budgettaire consequenties voor de overheid de gewenste versnelling van energiebesparing in de gebouwde omgeving in zicht.

Warmte, om te verduurzamen en energie te besparen

Het gebruik van restwarmte, warmtekrachtkoppeling (WKK), warmtekoelopslag (WKO) en koude zijn soms onderschatte maar cruciale manieren om te verduurzamen. Wanneer restwarmte benut wordt, kan dit een besparing op het gebruik van fossiele brandstoffen opleveren van 50-80%. Op termijn kunnen warmtenetten zelfs volledig worden verduurzaamd door de invoeding van duurzame bronnen.

Om dit potentieel te kunnen benutten dienen warmteprojecten gefaciliteerd te worden door gemeenten meer vrijheid te bieden in het aanwijzen van 'warmtegebieden' en handhaving daarvan mogelijk te maken. Daarnaast dienen gebiedsmaatregelen zoals stadsverwarming erkend te worden als energiebesparingsinstrument. Een goede waardering in het energielabel heft het ongelijke speelveld voor stadsverwarming ten opzichte van HR-ketels op.

Door de economische crisis en sterk veranderde marktomstandigheden staan, in het verlengde van de (gas) centrales, ook sommige warmteprojecten economisch onder druk. De overheid kan bijdragen aan de continuïteit van warmtelevering door warmte in beleid te bevestigen als energiebesparende maatregel.

ETS als leidend instrument, dat weliswaar geoptimaliseerd moet worden

Nuon, onderdeel van Vattenfall, wil graag een significante bijdrage leveren aan het opwekken van duurzame energie en het drastisch terugdringen van CO₂-uitstoot. Het EU-ETS zien we hierbij als leidend instrument, dat weliswaar geoptimaliseerd moet worden gegeven de gevolgen van de economische crisis, maar dat internationaal een stabiel kader vormt voor CO₂-reductie. De balans tussen vraag en aanbod van CO₂-rechten moet worden hersteld. Dit kan door het instellen van een permanente set-aside in de huidige periode in combinatie met het aanscherpen van het emissieplafond in 2030. Aangezien we acteren in een Noordwest-Europese energiemarkt, moeten maatregelen altijd in Europese context worden gezien.

Indien bij een herziening van het ETS gedacht wordt aan differentiatie in CO₂-reductiedoelstellingen tussen industrie en energiesector dan wel compensatie voor de industrie, is dit in onze ogen alleen gerechtvaardigd voor internationaal concurrerende industrie bedrijven en met instandhouding van het *level playing field* op de Noordwest-Europese energiemarkt. Met andere woorden, indien elektriciteitsproductie bij de industrie plaatsvindt onder de categorie 'energie' te vallen.

Nationale maatregelen zullen de Nederlandse concurrentiepositie verslechteren en hebben uiteindelijk in Europese context geen positief effect op het klimaat.

Gasmarkt – versterken van marktvertrouwen, focus overheidsbeleid op gereguleerde domein

De gasmarkt in Nederland heeft zich sinds de liberalisering van de energiemarkt sterk ontwikkeld: de transparantie, de concurrentie en de liquiditeit zijn toegenomen, de leveringzekerheid is gewaarborgd en er is een onafhankelijke nationale en Europese toezichthouder. Nuon vraagt het nieuwe kabinet dan ook om de focus van haar beleid te leggen bij het gereguleerde domein. Het is niet noodzakelijk noch wenselijk om in te grijpen in de commerciële activiteiten, zoals de in- en verkoop van gas. Een helder en liberaal beleidskader is essentieel voor het vertrouwen in en de stabiliteit van de Nederlandse gasmarkt. In het licht van de versterking van de Europese interne markt is harmonisatie van Europese regels belangrijk. Nuon vraagt het kabinet om volledige integratie slechts te overwegen als de maatschappelijke baten significant hoger zijn dan de maatschappelijke kosten. Ten aanzien van de netbeheerders verwachten we een duidelijke taakafbakening, gericht op enkel het gereguleerde domein. Monitoring van de gasnetbeheerder en transparantie van hun activiteiten versterken het marktvertrouwen. Niet-gereguleerde taken in de gasmarkt moeten in concurrentie worden ontplooid.

Decentrale opwek verdient nadere verkenning

Nuon ziet een groeiende trend onder klanten om zelf energie te willen produceren, waarbij Nuon graag wil faciliteren.

Een groeiend aandeel decentraal opgewekte energie heeft gevolgen voor de inrichting van de energiemarkt. Er moet in gezamenlijkheid goed bekeken worden hoe dit optimaal in te richten, zowel juridisch, belastingtechnisch, als procesmatig. Betrouwbaarheid, betaalbaarheid en bescherming van de consument verdienen hierin bijzondere aandacht.

In de politiek en door maatschappelijke organisaties zijn voorstellen gedaan voor belastingvrije zelflevering. Op dit moment geldt de belastingvrijstelling alleen voor individuele klanten met een eigen dak. De wens om deze regeling uit te breiden naar klanten die geen eigen dak hebben, is te begrijpen en moet zorgvuldig gebeuren. Het zou dan ook goed zijn om een aantal pilots op te zetten, waarna een toekomstbestendige regeling kan worden uitgewerkt.

Er is een duidelijke behoefte aan duidelijke wetgeving op het gebied van de marktrollen, in het bijzonder de positie van de netbeheerders. Niet-gereguleerde activiteiten die door de markt gedaan kunnen worden, zoals investeren in elektrisch vervoer, energiemanagement en decentrale opwek, moeten aan marktpartijen worden overgelaten.

Integraal en langetermijnbeleid voor energie door één Minister en een kabinetsoverstijgend Energieplan

Tijdens een verkiezingsdebat sprak een meerderheid van politieke partijen het voornemen uit om na de verkiezingen een kabinetsoverstijgend Energieplan op te stellen en aan te bieden aan de coalitieonderhandelaren. Nuon ondersteunt het idee van een integraal, langetermijnplan van harte, omdat het getuigt van de noodzaak van duidelijk, stabiel en integraal beleid ter bevordering van de energietransitie. Het is dan ook toe te juichen als het beleid ten aanzien van energie, energiebesparing en emissies worden ondergebracht bij één Ministerie.

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer H. Morelisse
NUON
Postbus 41920
1009 DC Amsterdam

Kenmerk: 201200401

Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Morelisse,

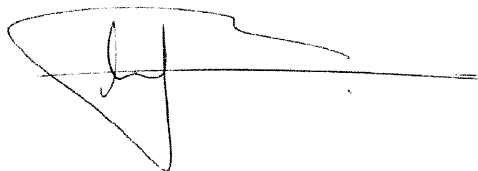
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. de informateurs de heer H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Postbus 20001
2500 EA DEN HAAG

Almere, 4 oktober 2012

Betreft: zienswijze Vereniging Openbaar Onderwijs
Kenmerk: 332/BJK/btw
Contactpersoon: Michiel Jongewaard, woordvoerder

Geachte heren Kamp en Bos,

De eerste hoofdlijnen van een mogelijk regeerakkoord tussen PvdA en VVD zijn bekend. De nieuwe regering staat voor de opgave om een solide beleid te formuleren dat antwoord geeft op zowel economische als maatschappelijke vraagstukken. Het onderwijsbeleid is daarbij een essentieel onderwerp. Het is aan de nieuwe regering om naast leeropbrengsten ook de maatschappelijke taak van het onderwijs te waarborgen. Als vereniging voor het openbaar onderwijs pleiten wij ervoor om de sociale verantwoordelijkheid van scholen concreter vorm te geven, waarbij recht moet worden gedaan aan de gelijkwaardigheid van elk kind. In dat kader wil de Vereniging Openbaar Onderwijs (VOO) u wijzen op de grote waarde van het principiële pluriforme karakter van het openbaar onderwijs, dat nauw aansluit bij liberale, socialistische en humanistische waarden.

De VOO vraagt in deze brief speciaal uw aandacht voor twee onderwerpen. De VOO pleit voor de invoering van een tertium, als aanvulling op het duale onderwijsbestel en roept de nieuwe regering op om ouderbetrokkenheid op school minder vrijblijvend en met de benodigde faciliteiten vorm te geven.

Het onderwijsbestel

Veel schoolbesturen van nieuwe scholen en door bevolkingskrimp gefuseerde scholen en samenwerkingsscholen zien zich voor een denominatief dilemma geplaatst. De wettelijk verplichte keuze tussen openbaar of bijzonder leidt tot organisatorische problemen voor schoolbesturen en bovenal tot principiële bezwaarlijke situaties. Zo komt het voor dat op basis van een indirecte meting een nieuwe katholieke school wordt gesticht in een omgeving waar nauwelijks een katholiek gezin woont, en ontstaan samenwerkingsscholen die gedwongen een algemeen-bijzondere denominatie aannemen of onder een nieuw coöperatief bestuur moeten worden geplaatst. De VOO is van mening dat aan deze gang van zaken geen enkele materiële basis in de vorm van gefundeerde gegevens van individuele en maatschappelijke behoefte ten grondslag ligt. Het begrip 'verlangd onderwijs' door ouders wordt onrecht gedaan wanneer aan de wensen van noch ouders, noch samenleving wordt voldaan. De VOO vermag daarom niet te begrijpen dat de Onderwijsraad in haar recente advies 'Artikel 23 Grondwet in maatschappelijk perspectief' in feite pleit voor verdere verzuiling van het onderwijsbestel. Het advies gaat lijnrecht in tegen de ontkerkelijking van de samenleving. De vrijheid van onderwijs kan zo leiden tot een toename van scholen op basis van gelijkvormigheid in plaats van gelijkwaardigheid. In die zin biedt het advies van de raad zelfs ruimte voor maatschappelijke ongelijkheid en culturele apartheid. Het is aan de overheid om te verzekeren dat aan alle

kinderen gelijke kansen tot opleiding en ontplooiing worden geboden. Daarbij past in de zienswijze van de VOO niet een verdere opdeling van kinderen op basis van overtuiging of sociale positie van hun ouders, zoals de Onderwijsraad verkiest op school mogelijk te maken. In dit kader, maar ook ten behoeve van de invoering van het passend onderwijs, is de VOO voorstander van algemene toegankelijkheid van alle scholen.

De VOO pleit voor de toevoeging van een tertium aan het duale onderwijsbestel, waarin scholen en besturen voortaan zonder de last van een verplichte denominatie invulling kunnen geven aan hun pedagogische en didactische principes. Daarin moeten wensen en opvattingen van de ouders een plaats krijgen en dient de overheid, net zoals dat voor het openbaar onderwijs geldt, de algemene toegankelijkheid te waarborgen. Het tertium doet zo recht aan de gelijkwaardigheid van opvattingen over religie, levensbeschouwing en maatschappelijke diversiteit en sluit bovenal aan op de wensen van ouders, maar ook op die van scholen en schoolbesturen, die kiezen voor kwaliteit en bereikbaarheid boven een school op religieuze of levensbeschouwelijke grondslag. De VOO is van mening dat gelijkwaardigheid en ontmoeting aan kinderen de beste basis bieden voor deelname aan de pluriforme Nederlandse samenleving.

Positie ouders

De VOO omarmt de zienswijze van de overheid dat ouders een belangrijke rol hebben als educatieve partners van de school. Wij ijveren al sinds jaar en dag voor de versterking en formalisering van de rol van ouders op school. Voor veel schoolbesturen en scholen is het recht van ouders om de opvoeding en vorming van hun kinderen in schoolverband mede te bepalen echter nog lang niet vanzelfsprekend. En te vaak wordt vergeten om ouders vanaf het eerste moment te betrekken bij veranderingsprocessen. Dat gebeurt op scholen die hun deuren te zeer gesloten houden, maar ook in wetgevingstrajecten, zoals recent bij passend onderwijs.

De regering kan een belangrijke rol vervullen als aanjager van meer samenwerking tussen de professional en de ouder, elk vanuit een eigen rol en verantwoordelijkheid, maar wel samen. De nieuwe regering heeft in de ogen van de VOO daarbij de verplichting om ouderbetrokkenheid in financiële en faciliterende zin te ondersteunen. Als van ouders wordt verwacht dat zij in de toekomst vaker een ondersteunende of meebeslissende rol spelen op school, dan moet de overheid dat ook mogelijk maken. In die zin is de beëindiging van de subsidieregeling voor scholing van overblijfsmedewerkers, terwijl scholing wél wettelijk verplicht is, en de korting op 5010, de onafhankelijke informatiedienst voor ouders, zeer improductief. Een sterke positie van ouders vereist scholing en begeleiding. De VOO dringt er daarom bij de nieuwe regering op aan om de positie van ouders en de vertegenwoordigende organisaties te ondersteunen en zorg te dragen voor effectieve faciliteiten om ouderbetrokkenheid op school daadwerkelijk te versterken.

Een belangrijke voorwaarde voor succesvolle samenwerking is bovendien dat zowel ouders als leerkrachten en docenten op school een open houding aannemen. Daarom zal meer dan in het verleden gezocht moeten worden naar samenwerking tussen ouders en docenten en tussen ouderorganisaties en sectorraden.

Tot slot

Naar aanleiding van de evaluatie van de Wet medezeggenschap op scholen (WMS) is door het voltallige onderwijsveld, de VOO en de landelijke ouderorganisaties in het bijzonder onderwijs, bonden, sectorraden en LAKS, gevraagd om het wettelijk recht op rechtsbijstand voor de medezeggenschapsraad (MR) te regelen. Het ontbreken daarvan veroordeelt de medezeggenschap tot afhankelijkheid van bevoegde gezagen. Wanneer de raad genooddaakt is om bij de Ondernemingskamer van het Gerechtshof te Amsterdam de naleving van de wet door het bevoegd gezag te vorderen, dan is bijstand door een advocaat een wettelijke voorwaarde. Het inmiddels demissionaire kabinet legde de oproep naast zich neer. De VOO

vraagt de nieuwe regering daarom deze gezamenlijke oproep alsnog uit te voeren.

Wij vertrouwen u hiermee van dienst te zijn en rekenen erop dat u onze zienswijze betreft bij uw werkzaamheden. Desgewenst zijn wij graag bereid onze reactie mondeling toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Bert-Jan Kollmer, directeur

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer B.J. Kollmer
Vereniging Openbaar Onderwijs
Postbus 60182
1320 AE Almere

Kenmerk: 201200403

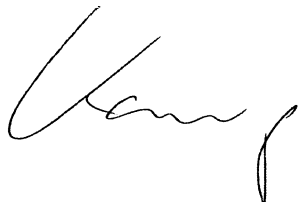
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Kollmer,

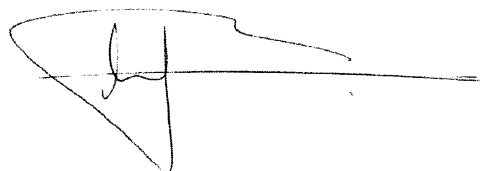
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Aan : de onderhandelaars van PvdA en VVD bij de kabinetsinformatieronde en de betrokken informateurs
de heren drs. M. Rutte, Ir. D.M. Samson, H.G.J. Kamp, drs. W. Bos,
p/a Ministerie van Algemene Zaken
Postbus 20008
2500 AE Den Haag

Onderwerp: Invoering Wietpas

Datum: 1 oktober 2012

Geachte heren Rutte en Samson, Bos en Kamp,

Binnen de gemeenteraad van Breda vragen zeven van de negen fracties, die samen 24 van de 39 raadszetels vertegenwoordigen, uw aandacht voor de wietpas.

Sinds 01-05-2012 is de wietpas ingevoerd voor de provincies Limburg, Noord-Brabant en Zeeland. Het gaat dan met name om het besloten-club- en het ingezetenencriterium (het zgn. B- en I-criterium). De verplichting van maximaal 2000 leden wordt per 01-01-2013 van kracht en dan zal ook voor het hele land het B- en I-criterium gaan gelden. Verder is het de bedoeling om per 01-01-2014 ook het afstandscriterium te laten gelden.

Het invoeren van deze aanscherping van het drugsbeleid was en is nog steeds omstreven. Inmiddels is in de zuidelijke provincies ervaring opgedaan met deze nieuwe regels en zijn de eerste evaluaties beschikbaar. Ook vanuit het lokale bestuur komt er kritiek op de invoering van deze regels omdat de onbedoelde negatieve neveneffecten te groot zijn.

Wij verwijzen daarbij naar uitspraken van o.a. de burgemeesters van Maastricht en Eindhoven die met deze invoering en de handhaving ervaringen hebben opgedaan. Ook vanuit Rotterdam, Amsterdam en Den Haag wordt door de lokale politiek aangedrongen op intrekking en wijziging van deze aanscherping van het drugsbeleid.

In de zuidelijke provincies is er duidelijk sprake van meer illegale straathandel en meer overlast voor de inwoners. In Breda is dat ook duidelijk zichtbaar en de overlast is in onze visie duidelijk toegenomen. Was het percentage bewoners die geen overlast hadden van handel en gebruik van drugs vorig jaar in deze periode nog 61%, dat is dit jaar gedaald naar 48%.

Ook uit Roermond komen cijfers die aantonen dat het middel erger is dan de kwaal. In Roermond vonden in dezelfde periode vorig jaar 10 aanhoudingen plaats gerelateerd aan drugsoverlast. Sinds de invoering van de wietpas hebben er 130 aanhoudingen plaatsgevonden. De meldingen van overlast zijn gestegen van 105 vorig jaar naar 262 na invoering wietpas.

In Maastricht is er veel overlast van drugsrunners die voor ruim de helft uit Rotterdam en omgeving komen en de lokale politiek in Venlo spreekt van een tsunami aan drugsrunners sinds het invoeren van de wietpas. Vergelijkbare geluiden komen uit Eindhoven, Heerlen, Weert en vooral uit de samenleving.

Een meerderheid van de gemeenteraadsleden in Breda heeft zich steeds uitgesproken tegen het invoeren van de wietpas omdat die raadsleden eerder grotere problemen zagen opdoemen door de invoering van de pas dan dat het een probleem zou oplossen. Het gedoogbeleid kreeg aan de voordeur een extra paar sloten/hoge drempel waardoor negatieve neveneffecten (die overigens door

de tegenstanders van de invoering van de wietpas toen al zijn gesignaleerd) zijn ontstaan die de beheersbaarheid nadelig hebben beïnvloed.

Zonder daarover onderzoekscijfers te kunnen overleggen durven wij de conclusie te trekken dat veel gebruikers hun "spul" nu krijgen via de illegale straathandel. Eindhoven heeft bijvoorbeeld laten weten dat volgens hen nog maar 15% van alle gebruikers hun softdrugs koopt in de coffeeshops.

In dit verband mag ook niet onvermeld blijven dat ook vanuit de advocatuur (meester Spong) kritiek is op deze aanpassingen van het drugsbeleid. Hij stelt vast dat met deze regels de overheid het gebruik van softdrugs toestaat door actief mee te werken aan een systeem om softdrugs te verstrekken, terwijl het volgens de huidige Opiumwet nog steeds strafbaar is softdrugs te gebruiken. Hij noemt de invoering van de wietpas zelfs misdadig.

Met de wietpas mogen gebruikers van softdrugs dus een strafbaar feit plegen en zij creëren bewijs tegen henzelf want ook al worden softdrugs gedoogd, het is nog steeds strafbaar.

Zoals gezegd maakt een meerderheid van de in de gemeenteraad van Breda zitting hebbende partijen zich grote zorgen over deze aanpassing van het softdrugsbeleid. Vooral ook omdat er extra opsporing- en handhavingcapaciteit moet worden ingezet om de illegale straathandel aan te pakken. Vanuit de politie in Breda wordt dit ook nadrukkelijk aangegeven en daardoor komen andere politie taken in het gedrang.

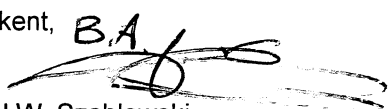
Er zijn weinig positieve geluiden te horen vanuit de lokale overheden en deskundigen dat het invoeren van de wietpas de overlast heeft verminderd. Ja, er komen minder gebruikers uit het buitenland (zo lijkt het) en ja, de extra sloten op de voordeur van de coffeeshops hebben het gebruik van softdrugs in de coffeeshops terug laten lopen. Om te veronderstellen dat het gebruik is afgenomen, zou wel erg naïef zijn. Gebruikers hebben alternatieven gevonden om aan softdrugs te komen en die alternatieven vinden ze op straat en in de wijken van onze steden bij de illegale leveranciers.

Een meerderheid van de gemeenteraadsleden van Breda doet daarom een dringend beroep op u om;

1. De invoering van de wietpas voor de zuidelijk provincies terug te draaien en de invoering voor de rest van Nederland per 01-01-2013 op te schorten;
2. In een nieuw regeerakkoord op te nemen dat het softdrugsbeleid opnieuw zal worden bekeken tegen de achtergrond van de ervaringen die inmiddels zijn opgedaan met het invoeren van de wietpas in de zuidelijke provincies;
3. Deze slechte wet terug te draaien en om met alle stakeholders te komen tot een aanpak die een probleem oplost en niet nieuwe problemen laat ontstaan.

Met oprechte hoogachting,

Tekent,

F.H.W. Szablewski
Raadslid PvdA Breda,

Mede namens,

Fractie Sp, fractie D66, fractie Groenlinks, fractie TON, fractie Leefbaar Breda, fractie Breda "97 en fractie PvdA.

(NB: Deze fracties vertegenwoordigen 24 van de 39 raadszetels in de gemeenteraad van Breda, de fracties van de VVD en CDA steunen de brief niet).

Bijlage: monitor omvorming coffeeshops tot besloten clubs in Breda.

**Monitor omvorming
coffeeshops tot besloten
clubs in Breda**

Resultaten metingen juni 2012

In opdracht van:
Gemeente Breda, CONC/KABINET

Uitgave:
Gemeente Breda
Afdeling SSC Onderzoek en Informatie
NEN-ISO 20252 gecertificeerd

Projectnummer: 1402

Claudius Prinsenlaan 10
4811 DJ Breda
Telefoon 076-5293513
E-mail: onderzoek@breda.nl
Bronvermelding verplicht

1.	Samenvatting	5
2.	Inleiding	7
2.1.	Algemeen	7
2.2.	Doel	7
2.3.	Werkwijze	8
3.	Resultaten metingen coffeeshops	11
3.1.	Aantal en herkomst bezoekers	11
3.2.	Algemene overlast	12
3.3.	Rondhangende bezoekers	13
3.4.	Geparkeerde auto's	13
3.5.	Fout geparkeerde auto's	14
3.6.	Wachten met draaiende motor	14
3.7.	Opmerkingen	15
4.	Gevolgen invoering wietpas District Breda op basis politiegegevens	17
4.1.	Inleiding	17
4.2.	Geven coffeeshops overlast?	18
4.3.	Is er sprake van overlast van illegale handel?	18
4.4.	Zijn er concentraties van de meldingen van overlast?	19
4.5.	Welke leeftijdscategorieën veroorzaken overlast?	19
4.6.	Conclusie	19
5.	Beleving direct omwonenden en bedrijven	21
5.1.	Ervaren overlast	21
5.2.	Tijdstip van overlast	22
5.3.	Afsluitende opmerkingen	22
6.	Samenvatting interviews sleutelinformanten	25
6.1.	Overlast rondom coffeeshops voor en na invoering wietpas	25
6.2.	Drugstoerisme	26
6.3.	Illegale handel	26
6.4.	Overlast en gevoelens van onveiligheid	27
6.5.	Overlast en handhaving	28
6.6.	Effect van invoering wietpas op dak- en thuislozen	28

1. Samenvatting

De invoering van de 'wietpas' heeft een eind gemaakt aan het open deur beleid van de coffeeshops. De coffeeshops zijn nu besloten clubs en mogen alleen nog verkopen aan geregistreerde bezoekers woonachtig in Nederland.

Om een actueel en betrouwbaar beeld te geven van de ontwikkeling van het coffeeshopbezoek en de mogelijke overlast van het coffeeshopbezoek voor omwonenden heeft de gemeente nader onderzoek gedaan.

Deze notitie geeft de resultaten weer van een meting bij de coffeeshops eind mei/begin juni 2012, kort na invoering van het nieuwe gedoogbeleid. De resultaten van dit onderzoek worden vergeleken met de resultaten van eerder onderzoek vóór invoering van de wietpas.

Resultaat tellingen en observaties bij coffeeshops:

De resultaten van mei/juni laten een forse afname zien van het aantal bezoekers. In vergelijking met het jaar ervoor is het bezoek tot eenderde teruggelopen.

In 2011 was bijna de helft van het bezoek afkomstig uit het buitenland. In juni 2012 zijn de buitenlandse bezoekers verdwenen en zijn alleen Nederlandse bezoekers geteld.

Opmerkelijk daarbij is dat ook het aantal Nederlandse bezoekers fors is afgenomen (min 40 procent!).

De meeste bezoekers zijn afkomstig uit Breda (circa 70%).

Het aantal rondhangende bezoekers is vrijwel gelijk als vorig jaar, maar er is wel sprake van een kleine groep bezoekers dat langer dan 6 minuten rondhangt (eenvijfde deel).

Het aantal geparkeerde auto's is min of meer gehalveerd. Opmerkelijk is dat het aantal foutief geparkeerde auto's op beide telmomenten min of meer gelijk is gebleven.

Resultaat meldingen bij politie

Om de overlast rondom de coffeeshops te meten hanteert de politie een beperkte definitie op basis van incidenten van overlast drugs die rechtstreeks met de locatie van de coffeeshops zelf te maken hebben. Op basis van deze beperkte definitie is de overlast in verband met drugs rondom de coffeeshops minimaal.

De politiegegevens laten een forse toename zien van het aantal geregistreerde incidenten van overlast van illegale handel tussen 2011 en 2012.

In mei 2012 is het aantal meldingen van overlast drugs en illegale handel het hoogst en is sprake van een concentratie van de overlast rondom de coffeeshops, met name in de Boschstraat. In juni en juli 2012 verspreidt de illegale handel zich over meerdere deal locaties.

Op basis van de politiegegevens is een daderprofiel samengesteld van 173 gekoppelde verdachten, waarvan 44% niet afkomstig is uit Nederland. Het gaat daarbij vooral om mannen in de leeftijd van 18-34 jaar.

Resultaat onderzoek onder omwonenden:

Een krappe helft van de respondenten zegt geen overlast te ondervinden van de coffeeshop bij hen in de buurt. Dit is een verslechtering in vergelijking met de vorige meting van maart 2010 (toen gaf 61% aan geen overlast te ondervinden).

Opmerkelijk is dat de omwonenden het meeste overlast ondervinden van de straathandel (18%), terwijl dit in 2010 nog nauwelijks werd genoemd. De overlast van verkeerd geparkeerde auto's/brommers en rondhangende bezoekers is daarna de grootste

ergernis en is toegenomen. Het aan- en afrijden van auto's/brommers en zwerfvuil/afval zorgen eveneens voor veel overlast.

De omwonenden ervaren vaker overlast van de coffeeshops dan in 2010. In het weekend is de overlast groter dan door de week. Met name in de vroege avond ervaren de omwonenden veel overlast.

Aan het eind van de vragenlijst kregen de respondenten de gelegenheid om opmerkingen te plaatsen. Opvallend veel respondenten hebben daarbij een reactie gegeven. Veel omwonenden geven aan dat invoering van de wietpas heeft geleid tot meer straathandel en een toename van onveiligheid. Hoewel sommige omwonenden de coffeshop het liefst zien verdwijnen, is een groot aantal respondenten in hun opmerkingen juist positief over de coffeeshops zelf.

Resultaat interviews sleutelinformanten

De interviews met politiefunctionarissen, stadsmariniers en medewerk(st)ers Stichting Maatschappelijke Opvang Breda bevestigen het ontstane beeld van de tellingen, observaties, enquête omwonenden en politiegegevens.

Het buitenlandse drugstoerisme komt haast niet meer voor. De coffeeshops zelf veroorzaken weinig overlast. De illegale handel is toegenomen en verspreidt zich over diverse gebieden in de stad. In sommige buurten is sprake van een toename van 'bewegingen' (drugrunners, illegale straathandel). Op bepaalde plekken wordt gedeald. De activiteiten vinden evenwel afgeschermd plaats en zijn niet direct zichtbaar.

Het is niet duidelijk in hoeverre de toename van 'bewegingen' direct leidt tot een toename van onveiligheidsgevoelens bij de bewoners. Wel voelen bewoners zich regelmatig onveilig bij de aanwezigheid van hangjeugd.

2. Inleiding

2.1. Algemeen

Openbare orde, veiligheid en de zorg voor een goed woon- en leefmilieu vormen belangrijke pijlers van het gemeentelijk beleid in Breda. Deze uitgangspunten zijn terug te vinden in het vigerende coffeeshopbeleid en het tegengaan van drugsoverlast.

In de afgelopen jaren hebben zich belangrijke ontwikkelingen voorgedaan op het terrein van de drugsgerelateerde overlast. Om een beeld te krijgen van het drugstoerisme en mogelijke overlast van coffeeshops heeft de gemeente sedert 2005 regelmatig tellingen uitgevoerd. Sedert de sluiting van de coffeeshops in Roosendaal en Bergen op Zoom gaven de tellingen een toename weer van het bezoek aan de coffeeshops. Van een toename van overlast was echter nauwelijks sprake.

Sedert 1 mei 2012 gelden andere gedoogcriteria voor de coffeeshops in de drie zuidelijke provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg. Dit is het gevolg van landelijk beleid en gemeenten zijn verplicht dit te volgen. Door een eind te maken aan het 'open-deur-beleid' van de coffeeshops wil het rijk drugstoerisme, overlast en criminaliteit bestrijden. De coffeeshops zijn nu besloten clubs en mogen hun toelatingsbeleid en verkoop alleen richten op de lokale markt. Drugstoeristen uit het buitenland wordt de toegang ontzegd. Vanaf mei van dit jaar is er geen maximum aan het aantal leden voor een coffeeshop. Met ingang van 2013 wordt dat 2.000 leden.

Om de neveneffecten te bestrijden verwacht het ministerie van Veiligheid en Justitie dat elke lokale driehoek in het zuiden van het land een operationeel handhavingplan opstelt. Met het oog op de capaciteit die daarvoor ingezet gaat worden, gaat de driehoek in het politiedistrict vanaf mei drie keer de stand van zaken evalueren en bepalen of op- dan wel afgeschaald kan worden. De afdeling Onderzoek en Informatie is gevraagd hiervoor een monitor te ontwikkelen

2.2. Doel

Met het beëindigen van het 'open deur beleid' voor coffeeshops is een nieuwe situatie ontstaan. De verwachting is dat dit gevolgen heeft voor het bezoek aan de coffeeshops en de toestroom van zogenaamde drugstoeristen. Alleen de verkoop van drugs aan drugstoeristen uit omliggende Nederlandse gemeenten die zich inschrijven is nog toegestaan.

Het doel van de monitor is een actueel en betrouwbaar beeld te geven van de ontwikkeling van het coffeeshopbezoek in Breda en Etten-Leur en de mogelijke overlast van het coffeeshopbezoek voor omwonenden. Daarnaast dient in beeld gebracht te worden of sprake is van verandering van het aantal drugsgerelateerde incidenten en de verplaatsing van drugsgerelateerde activiteiten naar locaties buiten de coffeeshops (illegale straathandel).

Deze rapportage bevat de uitkomsten van het onderzoek voor de gemeente Breda.

2.3. Werkwijze

Door regelmatig metingen te houden bij de coffeeshops kunnen veranderingen van het bezoekersprofiel en mogelijke overlast worden gesignaleerd. Dit onderzoek geeft de resultaten weer van een meting eind mei/begin juni 2012, kort na invoering van het nieuwe gedoogbeleid. Door het onderzoek op dezelfde wijze te organiseren als de metingen van eerdere onderzoeken is een directe vergelijking mogelijk. In de huidige opzet is gekozen voor een vergelijking van de resultaten het huidige onderzoek (juni 2012) met die van juni 2011. Mogelijke seizoensinvloeden zijn hierdoor gelijk en de twee teldata bieden de mogelijkheid tot vergelijking van de huidige situatie van beleid op basis van 'besloten clubs' met dat van het oude 'open deur beleid'.

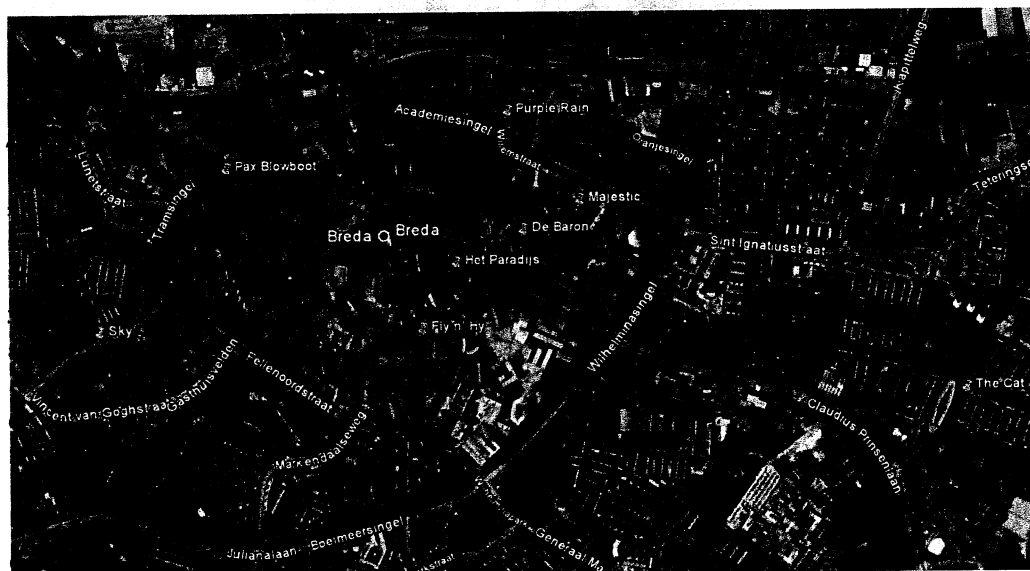
Daarnaast is een onderzoek gehouden onder de omwonenden. Bij het onderzoek onder omwonenden is een vergelijking gemaakt met resultaten van eerder onderzoek dat maart 2010 heeft plaatsgevonden.

Het onderzoek omvat de volgende onderdelen:

1. Metingen bij de coffeeshops:

Gedurende een drietal dagen zijn op verschillende tijdstippen tellingen gedaan naar het aantal bezoekers, de herkomst van bezoekers en is observatie gedaan naar mogelijke overlast. De tellingen en observaties zijn bij zes van de acht coffeeshops in Breda gehouden¹ en zijn op identieke wijze uitgevoerd als voorgaande metingen. Gemeten is op een woensdag van 17.00 tot 21.00 uur, op een vrijdag van 17.00 tot 21.00 uur en op een zaterdag van 12.00 tot 14.00 uur en van 17.00 tot 21.00 uur.

Figuur 1 : Locatie van coffeeshops in Breda

(Bron: COT Drugsscenes in Breda: Met het oog op de toekomst, juni 2009).

2. Meldingen politie en gemeente:

Voor het onderzoek is een analyse gemaakt van de melding van drugsgerelateerde incidenten bij de politie.

¹ De coffeeshop aan de Marterring is niet in het onderzoek betrokken vanwege de perifere ligging in een woonwijk en de algemene verwachting dat deze meer een lokale klantenkring heeft en minder toeristen trekt. De meting bij Fly'n'High is niet doorgegaan vanwege sluiting van de coffeeshop.

Op centraal niveau zijn de gegevens van verschillende gemeenten van het Politiedistrict Midden- en West-Brabant geanalyseerd en in overzichten verwerkt. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van de aangeleverde informatie voor Breda.

3. Een enquête onder de omwonenden:

Eind mei zijn bewoners woonachtig op adressen nabij de coffeeshops benaderd met vragen over eventuele overlast van coffeeshopbezoekers. Het gaat om een korte vragenlijst die digitaal kon worden ingevuld. Huishoudens die niet per mail reageerden zijn vervolgens persoonlijk benaderd om mee te doen met het invullen van de vragenlijst.

4. Kwalitatieve interviews:

De informatie vanuit eigen metingen en politieregistraties is vooral beschrijvend. Om een beeld te geven van de wereld achter de cijfers en om zicht te krijgen op de niet direct zichtbare effecten van drugsgerelateerde aspecten zijn interviews gehouden met deskundige sleutelfiguren. Voor alle districten van Breda zijn gesprekken gevoerd met politiefunctionarissen en stadsmariniers. Ook is een gesprek gevoerd met contactmedewerkers van Stichting Maatschappelijke Opvang Breda en omgeving. Aanvullend is gebruik gemaakt van informatie uit gesprekken met de coffeeshophouders.

Uitdrukkelijk wordt gesteld dat de metingen geen totaal beeld van het drugstoerisme en eventuele overlast in beeld brengen. Doordat er een keuze is gemaakt van drukke uren, en er vervolgens op vaste dagen, tijden en plaatsen geteld is, worden alleen ontwikkelingen in beeld gebracht.

3. Resultaten metingen coffeeshops

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de metingen bij de coffeeshops gepresenteerd. De metingen geven een beeld van het aantal en de herkomst van de bezoekers en de mate van overlast. Doordat op vaste dagen, tijden en plaatsen is geteld, kunnen ontwikkelingen worden gevolgd. Om verschillen naar de stand van zaken voor en na invoering van de wietpas te kunnen duiden is gekozen voor een vergelijking op twee tijdstippen. De resultaten van de meting van juni 2012 is vergeleken met die in dezelfde maand een jaar eerder (juni 2011).

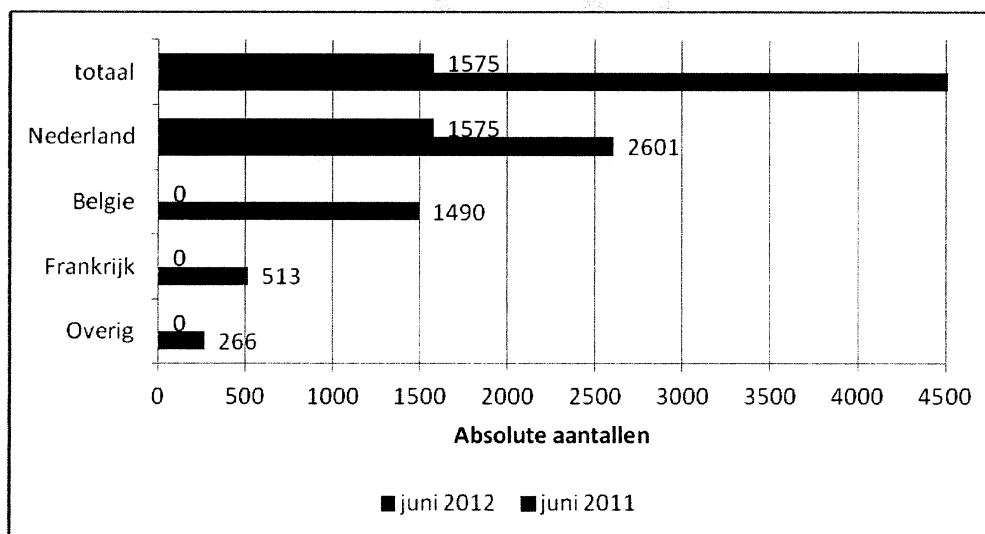
Uitdrukkelijk wordt gesteld dat de metingen geen totaal beeld van het drugstoerisme en eventuele overlast geeft, maar enkel representatief is voor de tijden waarop is gemeten. Het gaat daarbij om drie verschillende tijdstippen, gedurende de week en in het weekend:

- zaterdag (12.00 uur - 14.00 uur en 17.00 uur - 21.00 uur);
- woensdag (17.00 uur - 21.00 uur);
- vrijdag (17.00 uur - 21.00 uur).

3.1. Aantal en herkomst bezoekers

De resultaten wijzen uit dat het aantal bezoekers in juni 2012 fors lager is dan in juni 2011. Figuur 2 geeft een beeld van de veranderingen.

Figuur 2 : Gemeten aantal bezoekers tijdens teldata

Met nadruk wijzen wij er op dat de gegevens alleen betrekking hebben op de bezoekersaantallen tijdens de gemeten tijdstippen en derhalve geen totaalbeeld geven van het bezoek. Vanwege gelijke tijdstippen waarop is geteld, geeft de figuur wel een goed beeld van de verschillen in ontwikkeling.

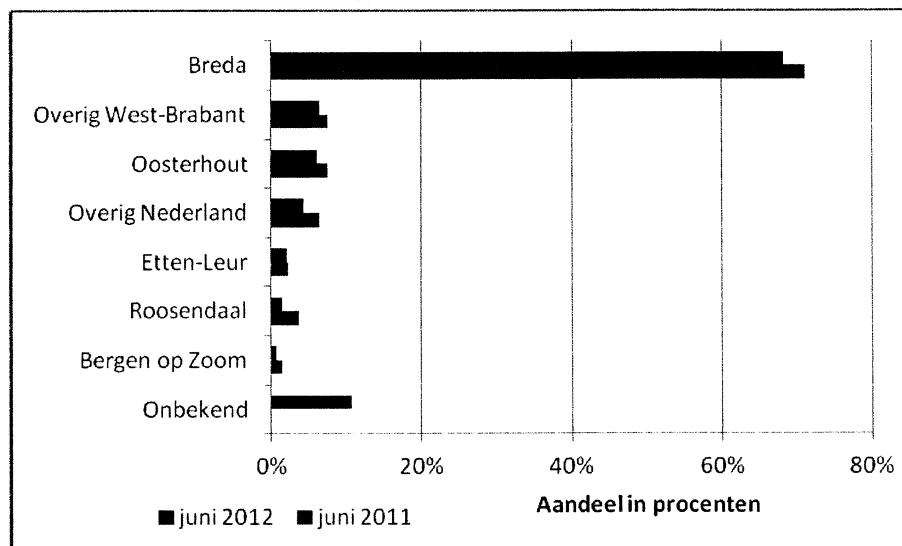
Het totale aantal bezoekers in juni 2012 ligt op een derde deel van het totaal in juni 2011. In 2011 was bijna de helft van het bezoek afkomstig uit het buitenland.² In juni 2012 zijn de buitenlandse bezoekers verdwenen en zijn alleen Nederlandse bezoekers geteld.

² In juni 2011 was ruim 53% afkomstig uit Nederland, 31% uit België, 11% uit Frankrijk en 5% overig.

Opmerkelijk daarbij is dat ook het aantal Nederlandse bezoekers fors is afgenomen (min 40 procent!).³

Figuur 3 geeft een overzicht van de herkomst van bezoekers uit Nederland voor en na invoering van de wietpas. Voor de vergelijkbaarheid is uitgegaan van relatieve aantallen (procenten).

Figuur 3 : Herkomst bezoekers Nederland (in procenten)

De grafiek laat zien dat in juni 2012 circa 70% afkomstig is uit Breda. De overige bezoekers zijn vooral afkomstig uit Oosterhout (6%) en de overige gemeenten van West-Brabant (ruim 10%).

In vergelijking met 2011 is voor alle herkomstgebieden sprake van een beperkte afname van het aandeel bezoekers. Indien mag worden verondersteld dat de groep 'onbekenden' gelijkelijk is verdeeld, betekent dit dat de herkomst van Nederlandse bezoekers min of meer gelijk is gebleven voor en na invoering van de wietpas. Vanwege de halvering van het aandeel bezoekers uit Roosendaal en Bergen op Zoom duidt dit wel op enige afname van het bezoek uit deze gemeenten.

3.2. Algemene overlast

Zowel in juni 2011 als in juni 2012 is 70 uur geteld op gelijke dagen en tijdstippen..

Gedurende beide telmomenten heeft de observant slechts twee maal melding gemaakt van overlast door de coffeeshops. In alle gevallen ging het om problemen met parkeren. In de overige 68 uur was er nauwelijks of geen sprake van overlast van het coffeshopbezoek.

Gedurende de metingen van juni 2012 is drie keer melding gedaan van overige overlast niet veroorzaakt door de coffeshop. Bij deze incidenten ging het om:

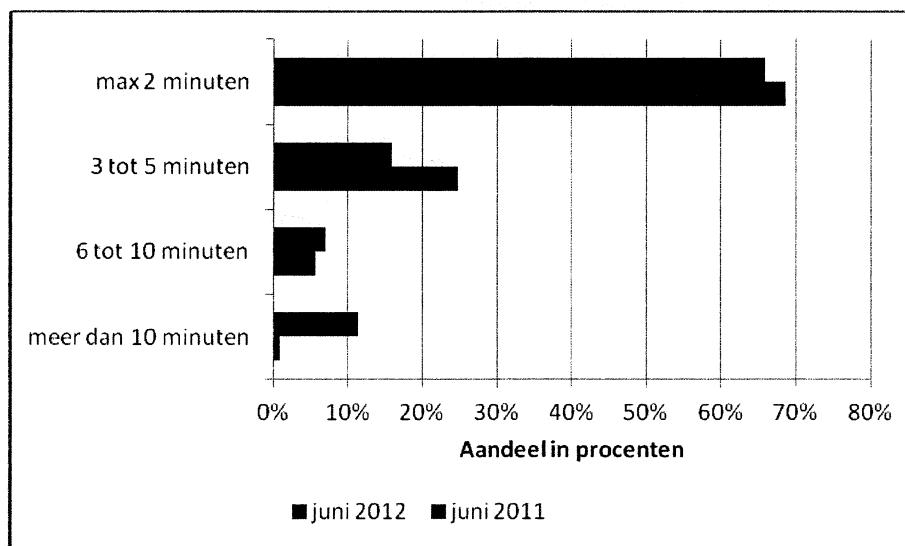
- Af en toe hard rijdende auto's;
- Het afsteken van een rookbom;
- Straatdealers rondom de shop.

³ Van ruim 2.600 Nederlandse bezoekers in juni 2011 naar 1.575 bezoekers in juni 2012.

3.3. Rondhangende bezoekers

Het rondhangen van bezoekers vertoont vaak een wisselend beeld en hangt voor een deel ook samen met weersomstandigheden. In beide tellingen van juni 2011 en juni 2012 is het aantal rondhangende bezoekers vrijwel gelijk ⁴.

Figuur 4 : Rondhangende bezoekers naar tijdsduur (in procenten)

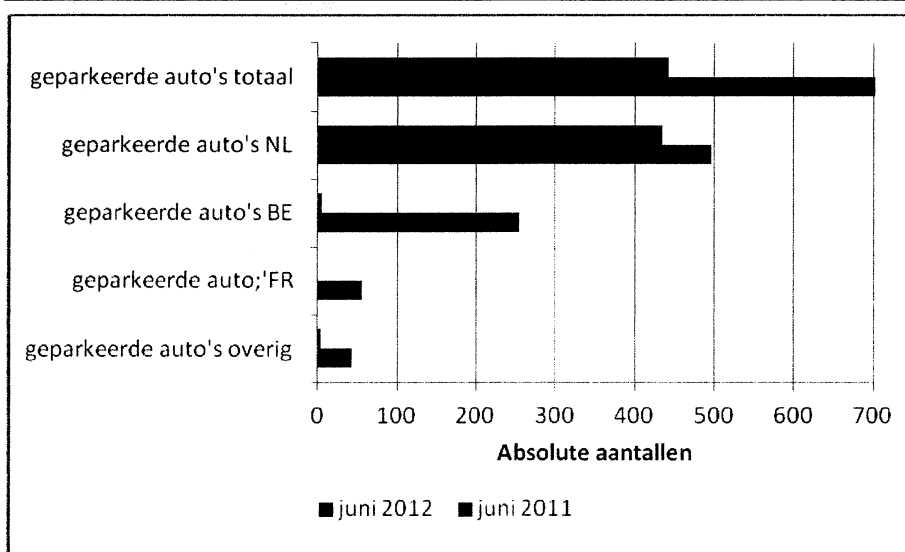

Naar tijdsduur van het hangen blijkt dat op beide telmomenten tweederde deel maximaal twee minuten rondhangt. Opmerkelijk is wel de toename van het aandeel bezoekers dat langer blijft rondhangen: in 2012 hangt bijna een vijfde langer rond dan 6 minuten, in 2011 was dit slechts 7%. De reden van het langer rondhangen is niet onderzocht.

3.4. Geparkeerde auto's

In grote lijnen volgt de ontwikkeling van het aantal geparkeerde auto's de ontwikkeling van de herkomst van de bezoekers. Het aantal geparkeerde auto's is min of meer gehalveerd en betreft vrijwel uitsluitend auto's met een Nederlands kenteken.

Figuur 5 : Aantal geparkeerde auto's bezoekers (absolute aantallen)

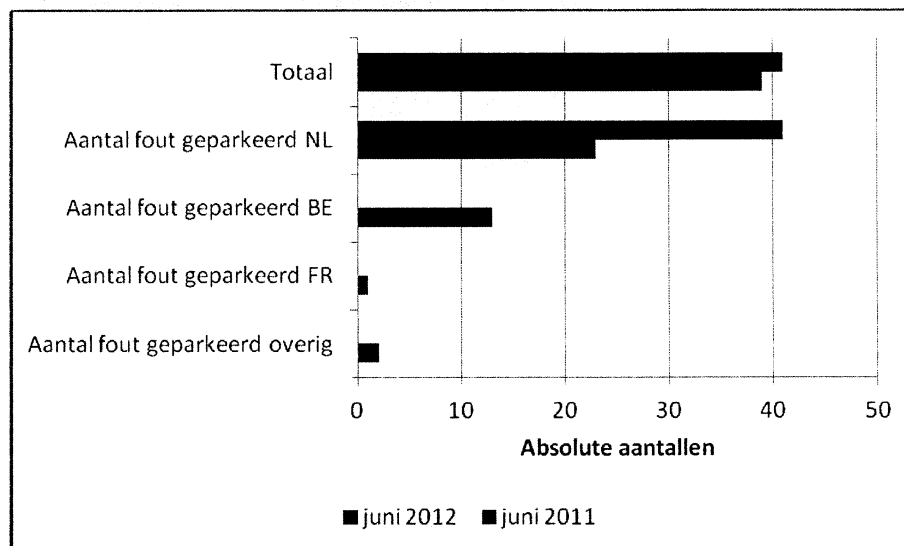

⁴ Juni 2012 zijn 75 personen geteld die rondhangen bij 72 personen een jaar eerder.

3.5. Fout geparkeerde auto's

Opmerkelijk is dat de afname van het aantal bezoekers en van het aantal geparkeerde auto's niet heeft geleid tot een afname van het aantal foutief geparkeerde auto's. Dit aantal is op beide telmomenten min of meer gelijk gebleven.

Figuur 6 Ontwikkeling overlast van fout geparkeerde auto's in Breda (index: sept. 2009=100)

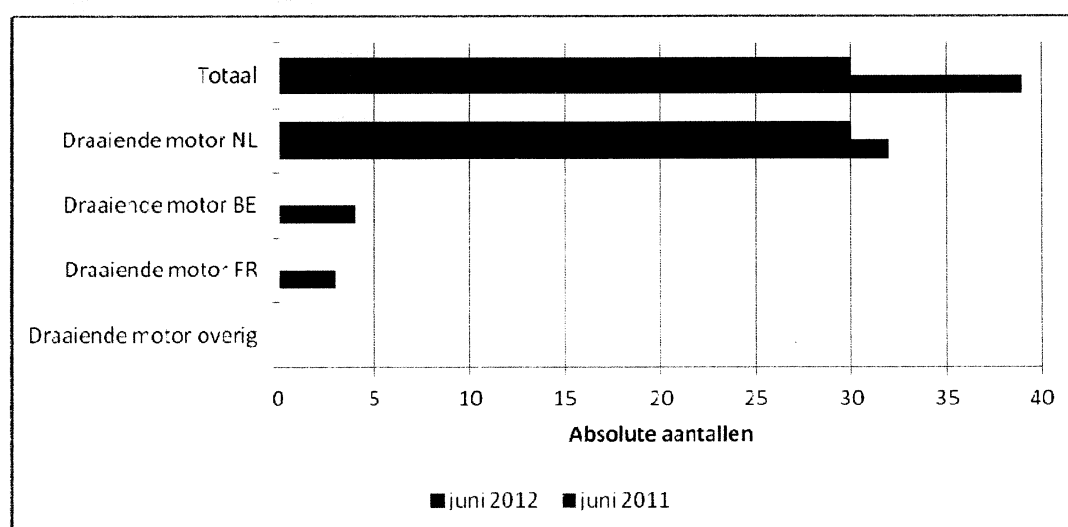

De figuur toont aan dat het gelijkblijvend aantal verkeerd geparkeerde auto's het gevolg is van een toename van de wagens met een Nederlands kenteken.

3.6. Wachten met draaiende motor

Het aantal wachtende auto's met draaiende motor is iets afgenomen en komt nu voor rekening van auto's met een Nederlands kenteken. Het aantal Nederlandse auto's met draaiende motor is vrijwel gelijk gebleven.

Figuur 7 Ontwikkeling overlast van wachtende auto's met draaiende motor in Breda

3.7. Opmerkingen

De observanten van de metingen is gevraagd om opmerkelijke zaken te noteren. In totaal zijn 16 opmerkingen geplaatst, waarvan de meeste betrekking hebben op het wegsturen van buitenlandse drugstoeristen (8 keer genoemd) en het dealen op straat (3 keer genoemd).

4. Gevolgen invoering wietpas District Breda op basis politiegegevens

4.1. Inleiding

Met het invoeren van de wietpas is door de media extra aandacht gegeven aan talloze zaken die te maken hebben met dit onderwerp. De wietpas en de coffeeshops staan volop in de belangstelling.

De Politieregio Midden- en West-Brabant kent een centrale registratie van meldingen en politieregistraties van drugsgerelateerde incidenten.⁵ De gegevens zijn daarbij naar afzonderlijke categorieën ondergebracht (MK's: maatschappelijke klassen).

De politieregistratie is vooral een administratief systeem. Voor het genereren van informatie ten behoeve van onderzoek heeft deze registratie beperkingen. Het toekennen van de incidenten en meldingen naar de divers categorieën is niet eenduidig en de gegevens worden bij invoer niet altijd op dezelfde manier systematisch geregistreerd. Indien een melding niets oplevert, wordt zij als niet reëel beschouwd en verdwijnt zij uit de cijfers. Het geven van een goed beeld op basis van de politiecijfers is hierdoor moeilijk.

De Politie Midden- en West-Brabant heeft gegevens verstrekt over meldingen en registraties die verband houden met drugsgerelateerde zaken rondom de wietpas. Daarbij is een selectie gemaakt van gegevens die verband houden met coffeeshops en illegale handel, waarbij is uitgegaan van gegevens in de volgende categorieën:

D20: RIJDEN ONDER INVLOED DRUGS/MEDICIJNEN
E38: OVERLAST IVM DRUGS
F40: BEZIT HARD-DRUGS (LIJST 1)
F41: BEZIT SOFTDRUGS (LIJST 2)
F42: HANDEL E.D. HARD-DRUGS (LIJST 1)
F43: HANDEL E.D. SOFTDRUGS (LIJST 2)
F44: VERVAARDIGEN HARD-DRUGS (LIJST 1)
F45: VERVAARDIGEN SOFTDRUGS (LIJST 2)
F46: AANTREFFEN DRUGS (GEEN VERDACHTE)
F47: OVERIGE DRUGSDELICTEN

Om een beeld te geven van de gevolgen van het invoeren van de wietpas in het district Breda zijn de gegevens door de politie bewerkt om antwoord te geven op onderstaande centrale vragen::

1. Geven coffeeshops overlast? Zo ja, waaruit bestaat deze overlast dan?
2. Geeft de illegale handel overlast? Zo ja, waaruit bestaat deze overlast?
3. Zijn er concentraties van meldingen overlast? Zo ja, is daar een verklaring voor?
4. Welke leeftijdscategorieën veroorzaken de overlast?

⁵ De politieregistratie Basisvoorziening Handhaving (BVH) wordt sinds eind 2009 door alle 26 politiekorpsen gebruikt.

4.2. Geven coffeeshops overlast?

Om een beeld te geven van de overlast rondom de coffeeshops heeft de politie cijfers verstrekt van het aantal meldingen overlast in verband met drugs (E38), die rechtstreeks samenhangen met de locatie van de coffeeshops. Alleen die meldingen zijn meegenomen waarbij de naam of adres van de coffeeshop is genoemd.

Voor een vergelijking van de situatie voor en na invoering van de wietpas, zijn de gegevens van het voorjaar 2011 vergeleken met die van het voorjaar 2012. De politiegegevens geven geen meldingen van overlast in de periode mei, juni, juli 2011. Voor dezelfde periode van 2012 zijn 6 registraties bekend. Belgen en Fransen zijn bij 5 van de 6 registraties betrokken, vooral vanwege het bezit van hennep.

Op basis van de verstrekte gegevens is de conclusie dat de geregistreerde overlast in verband met drugs rondom de coffeeshops minimaal is. Door uit te gaan van het criterium 'rechtstreeks' is een duidelijke inperking gemaakt van de gegevens.

4.3. Is er sprake van overlast van illegale handel?

Voor het geven van een beeld van overlast van illegale handel is gebruik gemaakt van de registratie van negen van de tien gebruikte coderingen. (E38 en F40 tot en met F47).⁶

De politiegegevens tonen een forse toename van het totale aantal registraties op het terrein van dealen en overlast. In de maanden mei/juni/juli 2011 zijn 204 incidenten geregistreerd, bij 482 incidenten voor dezelfde periode in 2012.

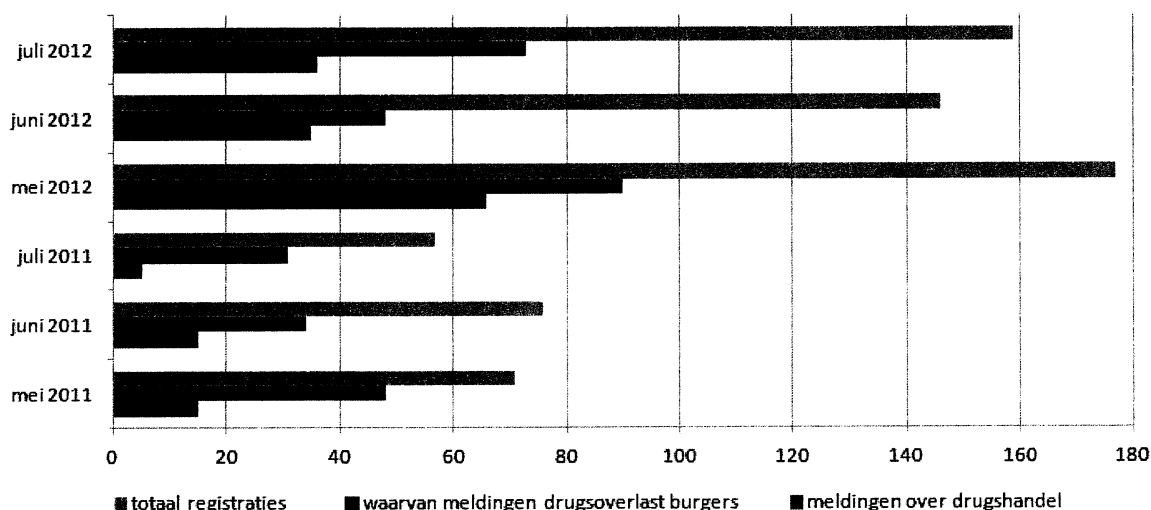
Een groot deel van de registraties is afkomstig uit de meldingen van burgers. Binnen het totaal aantal incidenten is het percentage meldingen door burgers afgenomen (51% in 2011, 44% in 2012).

De meldingen van burgers over drugsoverlast hebben betrekking op diverse zaken, zoals wietkwekerij, stankoverlast, illegale handel. Het aantal meldingen is fors toegenomen (van 113 in 2011 naar 211 in 2012).

Om de overlast van het invoeren van de wietpas te kunnen achterhalen zijn hieruit de gegevens over illegale handel geselecteerd. Opmerkelijk is de toename van meldingen van illegale handel: van 35 (voorjaar 2011) naar 137 (voorjaar 2012).

Van belang is dat niet alleen het aantal meldingen van straathandel is toegenomen, maar dat tevens sprake is van een groter aandeel van de meldingen over straathandel binnen het totaal van drugsgerelateerde meldingen. In 2011 had 31% van de meldingen betrekking op straathandel, in 2011 is dit aandeel gestegen naar 65%.

Figuur 8 : Overlast illegale handel

De figuur geeft het verloop aan per maand. Naast de verschillen tussen 2011 en 2012 valt ook op dat het aantal registraties en meldingen het hoogst is in mei 2012, direct na invoering van de wietpas. In juni neemt het aantal meldingen af, om vervolgens in juli weer iets te stijgen.

De vraag is in hoeverre de meldingen en registraties een goede afspiegeling zijn van alle feitelijke incidenten. Veel incidenten van straathandel zijn onzichtbaar en handelaren zijn erg professioneel in het verbergen van de activiteiten. Voor zover burgers incidenten waarnemen wordt niet altijd gemeld.

4.4. Zijn er concentraties van de meldingen van overlast?

De rapportage van de politie constateert in mei 2012 een sterke concentratie van overlast rondom de coffeeshops, vooral in en rondom de coffeeshops van de Boschstraat. Deze concentratie wordt in juni 2012 minder en verspreidt zich nadien verder naar meerdere deal locaties (bijvoorbeeld Ettensebaan). Leveranciers en afnemers ontmoeten elkaar vaak op parkeerplaatsen. Er is veelvuldig sprake van auto's en scooters als vervoermiddel. Ook Belgische- en Franse kentekens worden genoteerd. Opmerkelijk is de constatering van het politiecijfers dat er meerdere kleine concentratiegebieden zijn ontstaan waarin illegale handel plaatsvindt, maar dat hierbinnen geen duidelijke locaties zijn te typeren.

Aanvullende conclusies op basis van de cijfers over de periode mei/juni/juli 2012:

- a. Het totaal aantal incidenten van aangetroffen personen met drugs varieert van 13 tot 22 incidenten per maand. Over het algemeen worden drugsbezitters aangetroffen in de nabijheid van de coffeeshops. Het zijn vooral Nederlanders. Het aantal Belgen en Fransen is beperkt (aantallen tussen 0 en 6 per maand).
- b. Gebruikersoverlast vooral rondom de coffeeshops en enkele overige overlastlocaties. Het aantal incidenten is laag en het gaat hoofdzakelijk om Nederlanders.
- c. De gebruiker is mobieler geworden.

4.5. Welke leeftijdscategorieën veroorzaken overlast?

In de maanden mei, juni en juli 2012 werden 175 personen als verdachte gekoppeld aan 490 registraties.

In totaal is een profiel samengesteld van 173 gekoppelde verdachten, waarvan 44% niet afkomstig is uit Nederland. Binnen het totaal aantal verdachten heeft 19% de Franse nationaliteit en 12% de Belgische. Het betreft vooral mannen in de leeftijd van 18-34 jaar. Zij maken zich vooral schuldig aan incidenten gekoppeld aan softdrugs (99%), die ze op de openbare weg plegen (75%). In veel gevallen worden de incidenten gepleegd door middel van bedreiging (40%).

4.6. Conclusie

Indien wordt uitgegaan van het aantal registraties vallend onder de codering E38 (overlast in verband met drugs) die rechtstreeks te maken hebben met de coffeeshops is sprake van minimale overlast. Deze conclusie is gebaseerd op een beperkte definitie.

De politiegegevens wijzen op een duidelijke toename van registraties en meldingen van straathandel. Verondersteld mag worden dat veel straathandel onopgemerkt blijft en dat de registraties een beperkt beeld geven. De toename van straathandel is evenwel evident.

Daarnaast is sprake van een grotere spreiding van de illegale handel over een groter gebied. De illegale handel verspreidt zich over meerdere kleine concentratiegebieden.

5. Beleving direct omwonenden en bedrijven

Om een beeld te geven van de mate waarin omwonenden en nabijgelegen bedrijven overlast ondervinden van de coffeeshop in hun buurt zijn enquêtes afgenomen onder deze doelgroepen. Gevraagd is naar mogelijke aspecten van overlast en het tijdstip van eventuele overlast.

Doel van de enquêtes is een beeld te geven van mogelijke veranderingen in mate van overlast bij shops in Breda als totaal en niet een analyse uit te voeren op overlast per shop zelf.

Eind mei 2012 zijn in totaal 323 enquêtes afgenomen bij directe omwonenden en bedrijven. Vier respondenten wisten niet van het bestaan van een shop bij hen in de buurt af. Vijftien respondenten geven aan de naam van de coffeeshop bij hen in de buurt niet kennen. De bruikbare respons is daardoor 304 enquêtes.

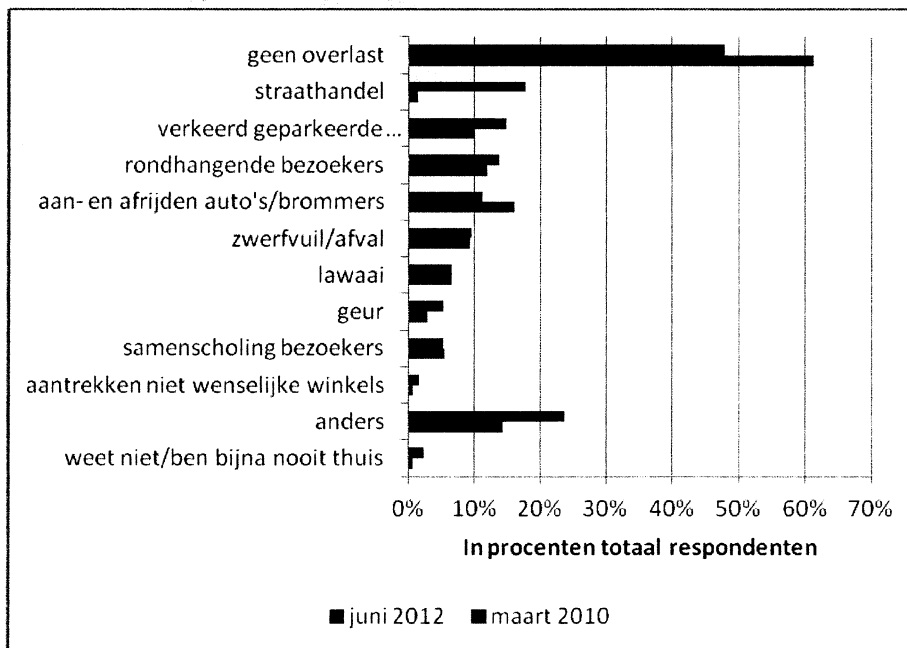
Ruim vier van de vijf respondenten is bewoner, circa een op de vijf respondenten heeft een bedrijf.

De resultaten van mei 2012 zijn vergeleken met de resultaten van vergelijkbaar onderzoek van maart 2010. Er is niet gecorrigeerd naar seizoensinvloeden.

5.1. Ervaren overlast

Een krappe helft van de respondenten (48%) zegt geen overlast te ondervinden van de coffeeshop bij hen in de buurt. Ten opzichte van de vorige meting van maart 2010 is het aantal omwonenden dat geen overlast ondervindt verslechterd (maart 2010: 61%). Figuur 8 geeft een beeld van de diverse vormen van overlast (in percentage totaal respondenten).

Figuur 9 percentages overlast (alle respondenten)

De meeste overlast ondervinden de omwonenden van de straathandel (17,8%). Dit is in scherp contrast met de situatie van maart 2010, toen deze vorm van overlast nauwelijks werd genoemd (1,4%).

De overlast van verkeerd geparkeerde auto's/brommers (14,8%) en rondhangende bezoekers (13,8%) werd ook in 2010 vaak genoemd, maar is toegenomen.

Het aan- en afrijden van auto's/brommers is een bron van overlast (11,2%), maar is minder dan in 2010. Zwerfvuil/afval scoort met 9,5% even hoog als in 2010.

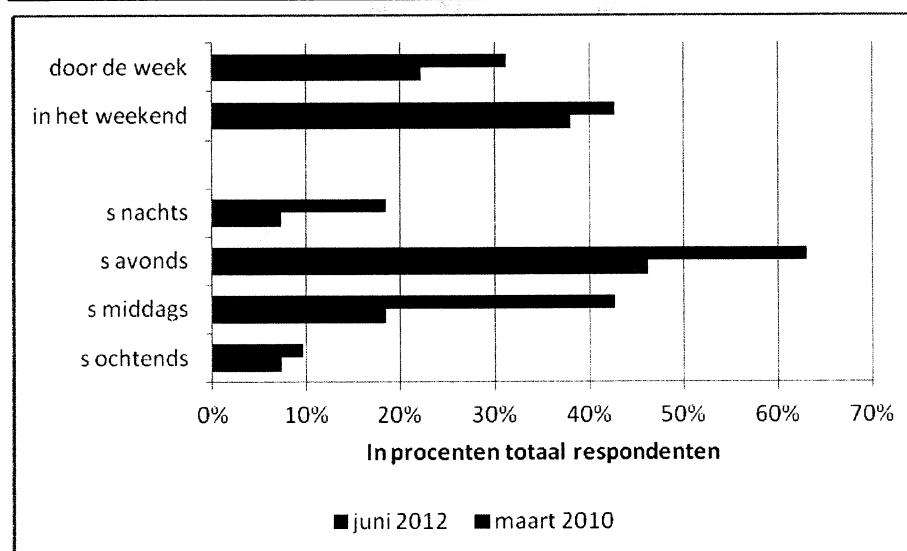
De overige categorieën van overlast zoals lawaai (6,6%), geur (5,3%) en het aantrekken van niet wenselijke winkels (1,6%) worden minder vaak genoemd.

Opmerkelijk is de forse toename van omwonenden die op andere wijze overlast ondervinden (23,7%). Genoemd worden vooral overlast van parkeren (35 keer), verkeersoverlast en gevaarlijk rijden (32 keer), dealen (31 keer), hangen (22 keer), onveilig gevoel en gure types (16 keer), rotzooi/zwerfvuil (15 keer) en wildplassen/geur (12 keer). Deze aspecten versterken vooral ervaren overlast van de categorieën die reeds zijn genoemd.

5.2. Tijdstip van overlast

Volgens de enquête van juni 2012 ervaren de respondenten vaker overlast dan in maart 2010. De overlast is in het weekend (43%) groter dan door de week (31%). 's Avonds is de overlast het grootst (63%), met name vroeg in de avond tussen 18.00 uur en 20.00 uur.

Figuur 10 Wanneer is de overlast het grootst

Opmerkelijk is vooral de forse toename van ervaren overlast 's middags (van 19% naar 43%), 's avonds (van 46% naar 63%) en 's nachts (van 7% naar 19%).

5.3. Afsluitende opmerkingen

Aan het eind van de vragenlijst is gevraagd of de respondenten nog opmerkingen hebben. Een op de drie respondenten maakt hiervan gebruik. Dit is opvallend hoog en duidt op een grote betrokkenheid van de respondenten bij het thema van de coffeeshops.

De meningen variëren en zijn soms tegengesteld. Een groot aantal respondenten is juist positief over de coffeeshop en geeft aan dat de eigenaren er alles aan doen om het netjes te houden en overlast te voorkomen. Sinds invoering van de wietpas is sprake van meer straathandel en de aanwezigheid dealers en van (buitenlandse) bezoekers op zoek naar wiet. De straathandel zorgt voor een onveilig gevoel.

Sommige respondenten vragen om meer toezicht en controles van de politie, een grotere zichtbaarheid en meer surveillance.

Slechts een klein aantal respondenten is van mening dat het sinds de invoering van de wietpas rustiger is geworden, met name voor verkeer en parkeren. De overlast van straathandel is ervoor in de plaats gekomen.

6. Samenvatting interviews sleutelinformanten

6.1. Overlast rondom coffeeshops voor en na invoering wietpas

Noordwest

Haagse Beemden en Prinsenbeek kennen geen coffeeshops. Desondanks hebben bewoners op bepaalde plekken - in zowel Haagse Beemden als Prinsenbeek – overlast gerelateerd aan drugs. Die plekken hebben een relatie met groepen jongeren die samenkomen op de drie winkelcentra in de Haagse Beemden, de openbare trapveldjes en bij station Prinsenbeek (zowel aan de zijde van de Haagse Beemden als die van Prinsenbeek). Op deze plekken bevinden zich hangplekken voor de oudere jeugd (boven de 18 jaar) en daar wordt in meer of mindere mate drugs gebruikt.

Omwonenden hebben overlast van lawaai, verloedering en vernieling. De bestaande overlast heeft nauwelijks een relatie met de wietpas en is niet toegenomen na 1 mei.

Zuidwest

Zuidwest heeft een coffeeshop aan de Haagweg. Er was altijd enige overlast in de omgeving van de coffeeshop. Na 1 mei zijn de signalen over overlast vanuit de wijk toegenomen. Er is nu meer 'reuring' in de wijk dan voor de invoering van de wietpas.

Noordoost

In Noordoost staan geen coffeeshops. Er komen echter wel klachten binnen over drugsoverlast en dit betreft met name vier locaties in de buurten Doornbos, Biesdonk, Wisselaar en Geeren-Noord. De overlast bestond al voor invoering van de wietpas, maar is op deze locaties toegenomen. Bewoners meldden destijds en melden nog steeds als ze verdachte bewegingen zien. Ze vermoeden dat het om drugs gaat, maar dat is zelden of nooit door de politie vastgesteld. Ook heeft de politie geen dealpanden aangetroffen.

Zuidoost

Brabantpark heeft een coffeeshop aan de Marterring. Er is voor en na invoering van de wietpas zelden of nooit overlast geconstateerd in de omgeving van de coffeeshop.

Centrum

In Centrum liggen zes coffeeshops, waarvan twee in de Boschstraat. Voor de invoering van de wietpas was de situatie in de Boschstraat redelijk rustig, met uitzondering van parkeeroverlast.

Vlak voor en vooral vlak na de invoering begin mei ontstond daar flinke overlast door illegale straathandel en de aanwezigheid van veel drugsrunners (mensen die potentiële klanten afvangen). Anderhalve maand na de invoering is er nog steeds overlast in en rondom de Boschstraat van drugsrunners en illegale straathandel, maar beduidend minder vergeleken met de beginperiode. Volgens omwonenden verplaatst de straathandel zich naar de omgeving van Boschstaat. Naar welke locaties, weet men niet. Parkeerproblemen zijn minder geworden, omdat het aantal klanten van de coffeeshops na de invoering drastisch verminderde.

De coffeeshop op de Houtmarkt gaf voor invoering wietpas bijna geen overlast wat betreft verkeer en parkeren, verloedering of anderszins. Ruim een maand na de invoering is de coffeeshop gesloten vanwege de drastisch verminderde omzet. Ook bij deze coffeeshop doken rondom datum invoering runners op om klanten af te vangen.

We zien dezelfde ontwikkelingen rondom invoering wietpas bij de andere coffeeshops in Centrum (St. Annastraat, Willemstraat en Nijverheidssingel): toename drugsrunners en illegale straathandel en vervolgens afname van de overlast. De overlast was daar echter beduidend minder dan in de Boschstraat.

6.2. Drugstoerisme

Noordwest

In Haagse Beemden en Prinsenbeek kwam en komt nog steeds bijna geen drugstoerisme voor. Dit is niet gewijzigd met de invoering van de wietpas. Mogelijke locaties die in beeld zijn, zijn de entree van het NS-station aan de zijde van Prinsenbeek en de parkeerplaats van McDonald's op bedrijventerrein Steenakker.

Zuidwest

Vanaf 1 mei komen er geen buitenlanders meer in de coffeeshop aan de Haagweg. Na de invoering heeft de politie streng gehandhaafd en veel controles gehouden. De toeloop van de Fransen en Belgen is fors afgenomen (schatting van de politie van 100% naar 20%). Waar en op welke wijze de drugstoeristen momenteel bevoorrad worden, weet men niet.

Noordoost

Bewoners menen dat na invoering wietpas er een sterke toename is van drugstoerisme. Binnen het gebied zijn vier plekken waar wordt gehandeld.

Zuidoost

Voor de invoering van de wietpas kwamen er buitenlandse drugsgebruikers in de coffeeshop, na de invoering niet meer. Men ziet na 1 mei geen toename van buitenlandse auto's in Zuidoost.

Centrum

Het klantenbestand van een aantal coffeeshops in Centrum bestond voor een groot deel uit buitenlanders. Na invoering wietpas worden er geen buitenlanders meer toegelaten. Veel van hun klanten worden momenteel opgevangen door runners, vaak op een andere locatie, dan waar de coffeeshop staat.

6.3. Illegale handel

Noordwest

In noordwest is geen enkel negatief effect van de wietpas te bemerken. Er zouden geen drugsdealers of -panden zijn, met uitzondering van het NS station aan de Prinsenbeekse zijde. Daar zou een lichte verhoging waar te nemen zijn van handelingen en buitenlandse auto's. In de Haagse Beemden staan veel wietkwekerijen, maar dat staat los van invoering wietpas.

Zuidwest

Rondom datum invoering wietpas signaleren bewoners toename van drugsrunners en illegale handel in de zijstraatjes van de Haagweg. Politie heeft dit nog niet kunnen vaststellen.

Nederlanders die geen wietpas willen, omdat ze niet geregistreerd willen worden en buitenlanders, die niet meer tot de coffeeshops worden toegelaten, komen nu op een andere manier aan hun wiet en hasj. Dat gebeurt via een netwerk van runners, die veelal telefonisch bestellingen opnemen en op steeds andere locaties de drugs afleveren. Bewoners wijzen ook pandjes aan, waarin gedeald zou worden. Voor de politie is het niet duidelijk, wat er in die pandjes gebeurt; daarvoor zit men er nog te kort op. Er komen ook meldingen binnen over 'bewegingen' uit andere buurten: Heuvel, Boeimeer, Ikea en de Woonboulevard.

Noordoost

Bewoners noordoost zien meer 'beweging'. In niet alle gevallen leidt dit tot overlast, maar wel tot toename van de onveiligheidsgevoelens. Netwerkpartners stellen dat een aantal

jongeren uit Noordoost 'de handel' zijn ingegaan als drugsrunner. Hun werkgebied ligt in noordoost en elders in de stad (vooral Zuidwest).

Zuidoost

In Brabantpark zijn er altijd plekken geweest, waar illegale handel plaatsvond voor de bewoners van de wijk zelf. Dat was voor de invoering van de wietpas en dat is nog steeds zo. Er waren en zijn vermoedelijk ook geen panden van waaruit gedeald wordt en er lopen ook geen drugsrunners rond.

Centrum

Vlak voor de invoering zag men hoe de illegale straathandel zich heroriënteerde en anticipeerde op de gevolgen van de wietpas. Een week voor de invoering deelden runners kaartjes uit met informatie hoe men na 1 mei aan drugs kon komen. Dit gaf grote overlast, met name in de Boschstraat. Momenteel is het weer rustig in Centrum. De illegale handel is niet afgenomen, maar gebeurt nu minder opvallend; men spreekt af op een andere locatie. Zodra de controles van de politie toenemen, verplaatst de handel zich en wordt de deal op een andere locatie gesloten.

6.4. Overlast en gevoelens van onveiligheid

Noordwest

De overlast van hangjongeren leidde en leidt nog steeds tot gevoelens van onveiligheid. Daar heeft de wietpas geen invloed op gehad. Bezoekers van de drie winkelcentra in de Haagse Beemden voelen zich door de aanwezigheid van hangeugd regelmatig onveilig, met name bij pinautomaten.

Zuidwest

Bewoners signaleren na invoering wietpas toename van onveiligheid, niet vanwege de coffeeshop zelf, maar vanwege 'schimmige' pandjes en straathandel in de omgeving. Ze menen dat de handel de wijk intrekt en zich niet beperkt tot de omgeving van de coffeeshop. Er zijn duidelijk signalen van illegale handel in de omgeving van de Haagweg. Netwerkpartners zoals woningcorporaties (huismeesters en woonconsulenten), maar ook bewoners geven aan dat het onrustiger is geworden in Heuvel. Het gaat daarbij om meldingen van bezorgers, dealers en handelsadressen. De politie besteedt na 1 mei veel tijd en capaciteit aan controle. Men staat op bepaalde plekken veel vaker surveilleren dan vroeger, desondanks hebben de controles nagenoeg niets opgeleverd.

Noordoost

De door bewoners gesignaleerde toename van 'bewegingen' leidt niet tot duidelijke toename van onveiligheidsgevoelens.

Zuidoost

Bewoners hadden en hebben nog steeds gevoelens van onveiligheid vanwege drugsoverlast, dat is na de invoering van de wietpas niet toe- of afgenomen.

Centrum

Invoering wietpas leidde in het begin tot grote toename van onveiligheidsgevoelens voor ondernemers en bewoners in de Boschstraat. Daarvoor had men bijna geen last van de coffeeshops (met uitzondering van verkeer). Men had veel last van de straathandel en van de runners, die daar rondhingen en iedereen aanspraken. Dit heeft zich in de eerste twee à drie weken van mei afgespeeld. Daarna is de overlast heel snel, mede door het optreden van de politie teruggedrongen tot het niveau van voor de invoering. Bewoners voelen zich momenteel min of meer even onveilig als voor de invoering van de wietpas. Dit beeld zie je ook op de Houtmarkt: voor de invoering weinig overlast, weinig onveiligheidsgevoelens bij omwonenden; na de invoering opkomst van runners en

straathandel en toename van onveiligheidsgevoelens. Onlangs is de coffeeshop gesloten en is er geen overlast meer. Rondom Pax zijn na de invoering geen bijzondere meldingen over veiligheid binnengekomen. Dit geldt ook voor de St. Annastraat en de Willemstraat.

6.5. Overlast en handhaving

Noordwest

In Noordwest heeft de invoering van de wietpas niet geleid tot een andere manier van handhaven.

Zuidwest

Invoering wietpas heeft tot een andere manier van handhaven geleid, maar niet voor de wijkagenten. Er is een stedelijk projectteam opgericht, dat zich daarmee bezig houdt, zo ook in zuidwest. De wietpas heeft geleid tot veel meer controles van de coffeeshop zelf en van de omgeving.

Noordoost

Binnenkort zullen in noordoost politieacties plaatsvinden, ingezet door het team Noord. Invoering wietpas heeft niet tot een andere manier van handhaven geleid.

Zuidoost

De coffeeshop in zuidoost kreeg zelden of nooit controles, maar vanaf 1 mei wel. Invoering wietpas heeft tot een andere manier van handhaven geleid.

Centrum

Voor invoering wietpas had drugs geen prioriteit en na de invoering wel. Aanvankelijk lag het accent op de controle van de coffeeshops en dat is verlegd richting illegale drugshandel in de omgeving van de coffeeshops. Ook het detecteren van dubieuze panden die een rol spelen in de illegale handel verdient aandacht.

6.6. Effect van invoering wietpas op dak- en thuislozen

Niet veel cliënten van de Stichting Maatschappelijke Opvang Breda hebben een wietpas aangeschaft, maar ze hebben allen 'een adresje' gevonden om aan drugs te komen. Het maakt voor deze doelgroep echter wel uit of ze wiet kunnen kopen in een coffeeshop of via een dealer. Via de coffeeshops vinden ze veiliger, daar worden geen harddrugs aangeboden. Nu moeten ze naar een dealer en die heeft een uitgebreider assortiment. Dit kan gevaarlijk zijn, vooral voor de jeugd, die geen wietpas heeft aangeschaft en nieuwe dealadressen moet vinden.

De invoering van de wietpas heeft geen invloed op de manier van werken van de straatcontactmedewerkers, die is dezelfde gebleven. Op de Slingerweg waaraan het multifunctioneel dienstencentrum 't IJ ligt, werd en wordt nog steeds veel gedeald, maar dat betreft voornamelijk harddrugs.

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Fracties SP, D66, GL, TON, Leefbaar
Breda, Breda '97 en PvdA
T.a.v. de heer F.H.W. Szablewski
Raadslid PvdA Breda
Postbus 2009
4800 CA Breda

Kenmerk: 201200405

Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Szablewski,

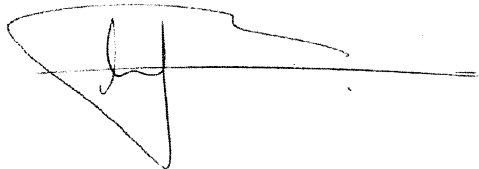
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven,
nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons
onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

> Retouradres Postbus 20001 2500 EA Den Haag

Aan de informateurs
H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Kabinet Minister-President

Binnenhof 19
2513 AA Den Haag
Postbus 20001
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
3116487

Datum 5 oktober 2012
Betreft Beantwoording verzoek informateurs

Geachte heren Kamp en Bos,

Bijgaand treft u aan de beantwoording van de minister van Veiligheid en Justitie,
de heer Opstelten, op uw verzoek d.d. 4 oktober 2012 (kenmerk 201200329).

DE MINISTER-PRESIDENT,
Minister van Algemene Zaken,

Mark Rutte

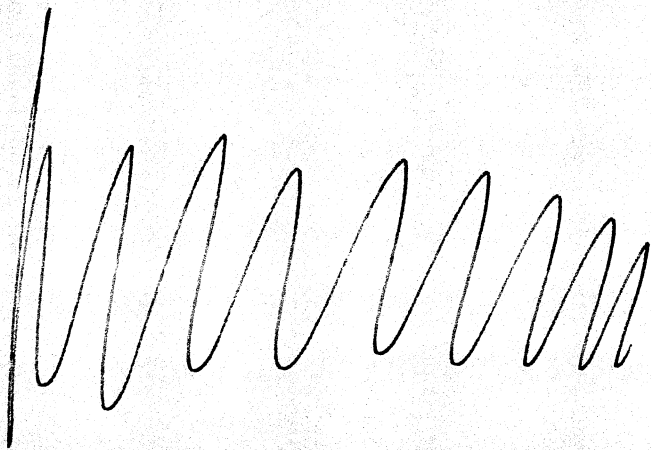
MINISTER VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Minister-President
Binnenhof 19
2513 AA DEN HAAG

Den Haag, 4 oktober 2012

Mijnheer de Minister-President, Bertha Markt,

Bijgaand doe ik u de informatie toekomen zoals door de informateurs Kamp en Bos op 4 oktober jl. is verzocht (kenmerk 201200329).

120

Vraag informateur coffeeshopbeleid:

De vraag is gesteld of en zo ja, in hoeverre het mogelijk is de toegang tot coffeeshops door middel van een identificatieplicht te beperken tot ingezetenen.

Antwoord:

- Het is mogelijk de toegang tot coffeeshops te beperken tot ingezetenen. Dat kan op de volgende manier praktisch worden vormgegeven:
 - a. de coffeeshophouder dient vast te stellen dat degene die hij toegang verleent tot de coffeeshop en aan degene aan wie hij verkoopt, ingezetene van Nederland is.
 - b. alleen meerderjarige ingezetenen van Nederland kunnen toegang krijgen tot de coffeeshop.
 - c. onder ingezetene wordt verstaan: een persoon die zijn (woon)adres heeft in een gemeente van Nederland.
 - d. het tonen van een geldig identiteitsbewijs of verblijfsvergunning in combinatie met een uittreksel GBA is voldoende om de coffeeshophouder het ingezetenenerschap te laten vaststellen (hiermee is verplicht lidmaatschap van een coffeeshop dus niet meer nodig)

Toelichting:

- alleen een identificatieplicht is dus niet *het* geschikte middel om het ingezetenschap van Nederland aan te tonen.
- het uitsluitend hanteren van een identificatieplicht kan discriminatie naar nationaliteit in de hand werken. Immers, een Pool die in Nederland woonachtig is voldoet wel aan het 'ingezetenen criterium' maar zou bij toepassing van een identificatieplicht op grond van zijn nationaliteit geen toegang krijgen tot een coffeeshop. Een Nederlander die in België woont is géén ingezetene, maar zou bij toepassing van een identificatieplicht op grond van zijn nationaliteit wel toegang krijgen tot de coffeeshop. Dit is onwenselijk en juridisch kwetsbaar.
- het ingezetenen criterium kan alleen landelijk worden toegepast, met andere woorden: er is geen keuzevrijheid voor gemeenten op dit punt.

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Aan de minister-president
minister van Algemene Zaken
drs. M. Rutte
Binnenhof 19
2513 AA DEN HAAG

Kenmerk: 201200407

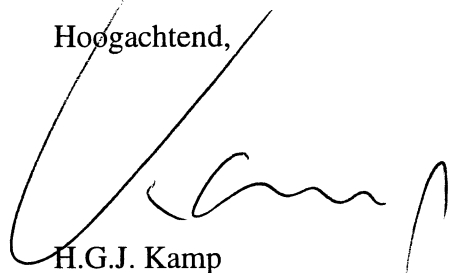
Den Haag, 8 oktober 2012

Geachte heer Rutte,

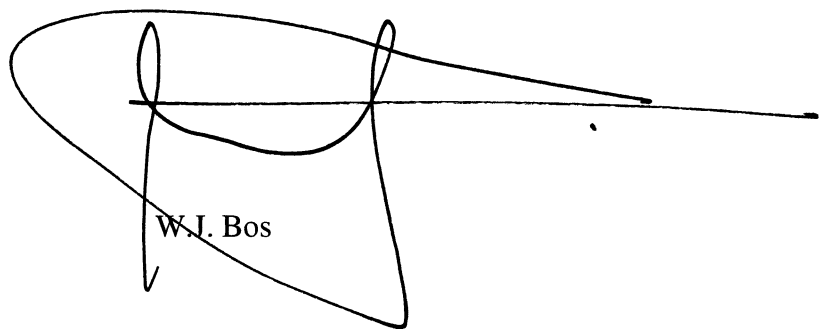
Graag verzoeken wij u de minister van Veiligheid en Justitie te vragen om ons ten behoeve van onze werkzaamheden op de kortst mogelijke termijn te informeren over:

- de mogelijkheden gedetineerden meer bewegingsruimte en detentiefasering op maat te bieden bij goed gedrag en algemene detentiefasering af te schaffen;
- de mogelijkheden de strafvorderingsrichtlijnen aan te passen door minimale strafeisen te bepalen voor de gevallen waarvoor het wetsvoorstel minimumstraffen geldt en de motivering van deze aanpassing te ontleen aan de strekking van het wetsvoorstel.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Aan de minister-president
minister van Algemene Zaken
drs. M. Rutte
Binnenhof 19
2513 AA DEN HAAG

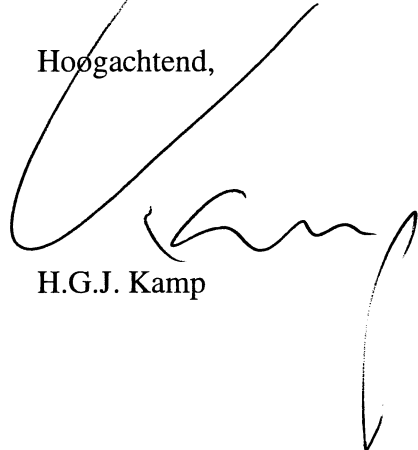
Kenmerk: 201200408

Den Haag, 8 oktober 2012

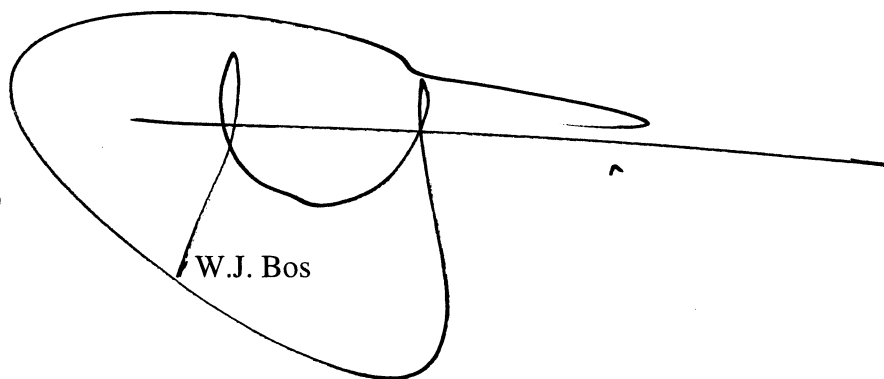
Geachte heer Rutte,

Graag verzoeken wij u de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid te vragen om ons ten behoeve van onze werkzaamheden op de kortst mogelijke termijn te informeren over de mogelijkheden tot beperking van de komst van werknemers uit Roemenië en Bulgarije na 1 januari 2014 en hierbij tevens een gerichte aanpak van de werkgevers van hier illegaal verblijvende Roemenen en Bulgaren en malafide verhuurders van woonruimte te betrekken.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Aan de minister-president
minister van Algemene Zaken
drs. M. Rutte
Binnenhof 19
2513 AA DEN HAAG

Kenmerk: 201200409

Den Haag, 8 oktober 2012

Geachte heer Rutte,

Graag verzoeken wij u de minister voor Immigratie, Integratie en Asiel te vragen om ons ten behoeve van onze werkzaamheden op de kortst mogelijke termijn te informeren over:

- de mogelijkheden om in het kader van huwelijks- en gezinshereniging voor toelating een inkomenseis te stellen van 120% van het wettelijk minimumloon en een minimumleeftijd van 24 jaar;
- de mogelijkheden over te gaan tot een regeling die ertoe leidt dat een vreemdeling na veroordeling wegens een misdrijf tijdens de eerste drie verblijfsjaren ongewenst wordt verklaard en na detentie wordt uitgezet en hierbij te betrekken of en zo ja, in hoeverre met de huidige glijdende schaal of een aanscherping daarvan een vergelijkbaar resultaat kan worden bereikt;
- de mogelijkheden om de in het initiatiefvoorstel inzake de worteling van minderjarige vreemdelingen opgenomen regeling ten aanzien van het gebruik van procedures zo eenduidig en sluitend mogelijk te formuleren en hierbij te bezien of en zo ja, in hoeverre de inhoud van deze regeling kan aansluiten bij de voorgenomen maatregelen en regelgeving ten aanzien van de stroomlijning van asiel- en toelatingsprocedures;
- de verhouding tussen het initiatiefvoorstel van wet inzake de regulering van de vestiging van Nederlanders van Aruba, Curaçao en Sint Maarten in Nederland enerzijds en anderzijds een vergelijkbaar voorstel van een minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie alsmede vergelijkbare voorontwerpen van een voorstel van rijkswet inzake het personenverkeer binnen het Koninkrijk van de minister van Justitie respectievelijk de minister voor Immigratie en Asiel en hierbij te betrekken of en zo ja, in hoeverre Statuut, Grondwet en verdragen een dergelijke regeling toelaten;

- de vraag of het in het kader van gezinsvorming niet eenvoudiger is het criterium van duurzaam samenleven te gebruiken omdat het criterium van een huwelijk eenvoudiger te omzeilen is.

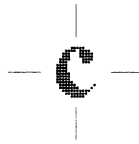
Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Clingendael 7
2597 VH 's-Gravenhage
Telefoon: 070 - 324 53 84
Fax: 070 - 328 20 02
Postbus 93080
2509 AB 's-Gravenhage
E-mail: info@clingendael.nl
Site: www.clingendael.nl

nederlands instituut voor
internationale betrekkingen
clingendael

*netherlands institute of
international relations*
clingendael

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de informateurs
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum

Ons nummer

Uw nummer

4 oktober 2012

Geachte heren,

Het buitenlandbeleid is voor een land als Nederland van eminent belang. Dit zal dan ook een belangrijk thema zijn tijdens de door u geleide besprekingen inzake de vorming van een nieuw kabinet. Bijgevoegd vindt u een notitie van Instituut Clingendael, waarin op hoofdlijnen een schets wordt gegeven van het in onze visie door Nederland te voeren buitenlandbeleid. Uitgangspunt daarbij is de noodzaak tot internationale en Europese samenwerking. Alleen in die kaders kan Nederland de uitdagingen waarvoor het zich gesteld weet, effectief beantwoorden.

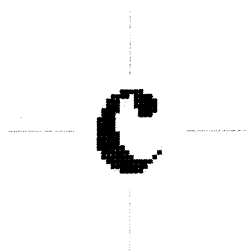
Wij hopen dat deze notitie, die separaat ook aan de Eerste en Tweede Kamer zal worden toegezonden, u inspireert bij uw besprekingen. Natuurlijk zijn wij altijd bereid om nadere toelichting te geven.

Met vriendelijke groeten,

Ko Colijn
Directeur Instituut Clingendael

Advies aan de kabinetsinformateurs

Het Nederlands buitenlandbeleid: uitdagingen aangaan en kansen benutten

Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen 'Clingendael
Postbus 93080
2509 AB Den Haag
070 - 3746654
www.clingendael.nl

Het Nederlands buitenlandbeleid: uitdagingen aangaan en kansen benutten

Inleiding

Op vrijwel ieder terrein van overheidsbeleid speelt het buitenland een grote en groeiende rol. Voor de toekomst van Nederland is het vaak belangrijker wat er in het buitenland dan wat er in Den Haag wordt besloten.

Alle reden dus voor een actief en toekomstgericht buitenlandbeleid om de Nederlandse belangen te behartigen. Het vermogen van Nederland om op *eigen kracht* deze belangen veilig te stellen is echter beperkt. Nederland heeft daarom een groot belang bij goed functionerende multilaterale en regionale samenwerkingsverbanden, een krachtige internationale rechtsorde en een hecht netwerk van bilaterale relaties. Om hiervan gebruik te kunnen maken, zal Nederland hier zelf actief aan moeten blijven bijdragen. Ook in tijden van afnemende middelen is *free rider*-gedrag geen optie. Verantwoordelijkheid en betrouwbaarheid dienen hoekstenen van het Nederlands beleid te blijven.

Prioriteiten voor de komende jaren

Ontwikkeling van een regeringsbrede visie op de plaats van Nederland in de wereld

Ieder ministerie heeft tegenwoordig zijn eigen buitenlandse zaken, maar een regeringsbrede regie ontbreekt. Ministeries hebben uiteenlopende visies op de wereld en werken vaak langs elkaar heen. In veel opzichten is het Nederlandse buitenlandbeleid daarom weinig meer dan een optelsom van het buitenlands beleid van de afzonderlijke ministeries, een optelsom die door lacunes en tegenstrijdigheden minder is dan de som der delen.

Wanneer Nederland in de wereld optimale invloed wil uitoefenen, dan zal het een samenhangende visie moeten ontwikkelen op de plaats die het in de wereld ambieert en zich regeringsbreed moeten inzetten om deze visie te verwezenlijken. Ter bevordering daarvan zou een Directoraat-generaal Mondiale Samenwerking opgezet kunnen worden, min of meer naar het voorbeeld van het Directoraat-generaal Europese Samenwerking, met in dit geval een verantwoordelijkheid voor de afstemming van het regeringsbrede buitenlandbeleid.

Nederland kan daarbij niet op alle onderwerpen een even actief beleid voeren. Deze constatering dwingt tot heldere keuzes en prioriteiten in het buitenlandbeleid.

Bevordering van de Europese samenwerking

De grootste uitdaging voor de komende jaren betreft de Europese Unie, de Eurozone in het bijzonder. Behoud en verdieping van de Europese integratie zijn van vitale betekenis voor de Nederlandse economie en veiligheid. Dit betekent dat Nederland maximaal dient

in te zetten op versterking van de Eurozone, zowel wat betreft begrotingsdiscipline en de aanpak van de schulden als door versterking van het concurrentievermogen van de lidstaten en het toezicht op de financiële sector.

Tegelijkertijd dient meer geïnvesteerd te worden in Europese samenwerking op het gebied van diplomatie en veiligheid, teneinde invloed te kunnen uitoefenen op mondiale vraagstukken. Voor hervorming van de VN en de gespecialiseerde organisaties is intensievere Europese samenwerking noodzakelijk. Europese samenwerking is ook nodig om tot een evenwichtiger veiligheidsrelatie met de VS te komen. Dit laatste vergt een strategisch debat op Europees niveau (mogelijk leidend tot een nieuwe Europese Veiligheidsstrategie) over militaire en civiele capaciteitstekorten en inzet van middelen, mede om richting te geven aan de diverse bi- en multinationale samenwerkings-initiatieven. Waar Europabrede samenwerking nog niet mogelijk is, zou Nederland zich actiever moeten inzetten voor structurele samenwerking in kleiner verband. De bestaande initiatieven in o.a. Belgisch-Nederlands verband kunnen hierbij als voorbeeld dienen.

Nederland heeft de afgelopen decennia in de EU veel tot stand weten te brengen. Ook voor de komende periode staan grote onderwerpen op de agenda, zoals stappen naar een politieke unie. Om hier invloed op uit te oefenen, zou Nederland meer sturend dan remmend moeten optreden. Samenwerking met Duitsland en de Benelux-partners is voor zo'n initiërende rol van groot belang.

Verzekering van de Nederlandse veiligheid

De bedreiging van de Nederlandse veiligheid is minder direct dan ten tijde van de Koude Oorlog, maar niet minder reëel, of het nu gaat om nucleaire proliferatie of om falende staten. Het lidmaatschap van de NAVO blijft daarom voor Nederland cruciaal, niet alleen als orgaan voor politiek overleg met de VS, maar bovenal voor de bijdrage aan militaire operaties, direct of ter ondersteuning van andere regionale organisaties zoals de Afrikaanse Unie. Dit lidmaatschap veronderstelt echter voldoende inbreng aan capaciteiten van de kant van Nederland en Europa. Zonder dat dreigt de NAVO (verder) aan betekenis in te boeten.

Tegelijkertijd moet Nederland er rekening mee houden dat de Amerikaanse strategische aandacht van Europa naar Azië verschuift en dat de veiligheid van Europa in de toekomst waarschijnlijk meer van de Europeanen zelf afhankelijk zal zijn. Bovendien dwingen de bezuinigingen op Defensie tot een veel verder gaande taakverdeling en samenwerking in Europees verband. Dit kan ook consequenties hebben voor de keuze van nieuw materieel.

Versterking van de internationale rechtsorde en het multilaterale bestel

Problemen van wereldbelang kunnen vaak alleen op mondiaal niveau doeltreffend worden aangepakt. Nederland dient zich daarom te blijven inzetten voor versterking van mondiale samenwerking – waar mogelijk in EU-verband, maar waar dit nog niet mogelijk is door structurele samenwerking in kleiner verband en door bewuster te zoeken naar samenwerking met niet-traditionele partners buiten Europa.

Nederland kan een vooraanstaande rol spelen bij de aanpak van “nieuwe” wereldproblemen, zoals klimaatverandering, verspreiding van infectieziekten en achteruitgang van biodiversiteit, door veel actiever gebruik te maken van de kennis en ervaring van Nederlandse instituten en vakministeries zoals OCW, VWS en I&M op het gebied van onderwijs, wetenschap, voedselveiligheid, gezondheidszorg, waterbeheer en natuurbeheer. Daarnaast kan Nederland in de komende periode zijn reputatie op het gebied van ontwapening en non-proliferatie waarmaken door een actieve inhoudelijke voorbereiding van de Nuclear Security Summit, die in 2014 in Den Haag zal worden gehouden.

Middelen

Goodwill en imago

Het imago dat Nederland in de wereld heeft opgebouwd als een hoogontwikkeld en betrouwbaar land met een rijke culturele traditie, dat zijn verantwoordelijkheden op het gebied van vredesoperaties en ontwikkelingssamenwerking niet uit de weg gaat, is van onschatbare waarde. Het biedt Nederland de kans meer invloed uit te oefenen dan op grond van zijn omvang verwacht zou mogen worden.

Voor het behoud van deze positie zijn betrouwbaarheid en continuïteit cruciaal. Het is in het eigen belang van Nederland de goodwill die het heeft opgebouwd met o.a. deelname aan vredesoperaties en ontwikkelingssamenwerking niet verloren te laten gaan.

Strijdkrachten

De daling van het defensiebudget maakt het onmogelijk een veelzijdig inzetbare krijgsmacht in stand te houden. De grootste meerwaarde van de Nederlandse krijgsmacht ligt op het gebied van stabilisatie en wederopbouw. Specialisatie op dit vlak (in samenwerking met civiele capaciteiten) ligt daarom voor de hand. Dit vereist vooral een investering in het vermogen van de krijgsmacht om voor langere tijd operaties uit te voeren. Dergelijke beslissingen moeten echter in overleg met partners worden genomen. Daarbij kan verdiepte samenwerking met landen als o.a. België en Duitsland bijdragen aan behoud van kerncapaciteiten. Zo zou de krijgsmacht "pasklaar" kunnen worden gemaakt voor meer specifieke bijdragen aan vredesopbouw met toepassing van de 3D-benadering en zou daarnaast het vermogen behouden kunnen worden deel te nemen aan interventies hoger in het geweldsspectrum, hetgeen vanuit een oogpunt van bondgenootschappelijke solidariteit zeer wenselijk is.

Een belangrijke overweging bij de keuze voor een krijgsmacht die gericht is op stabilisatie van conflictgebieden, is dat de ervaring leert dat bij onvoldoende betrokkenheid van de internationale gemeenschap het risico groot is dat binnenlandse conflicten weer oplaaien. Door zich te richten op stabilisatie, wederopbouw in de breedste zin van het woord en nazorg, draagt Nederland derhalve bij aan stabiliteit en veiligheid en aan versterking van de internationale rechtsorde.

Van ontwikkelingssamenwerking naar internationale samenwerking

Het vorige kabinet heeft een aantal strategische keuzes gemaakt, waaronder het besluit ontwikkelingsgeld vooral in te zetten in fragiele en conflictgevoelige staten en ter bevordering van veiligheid en rechtsorde, de ontwikkeling van de private sector, voedselzekerheid en watermanagement. Een volgend kabinet zou er goed aan doen deze inzet een vervolg te geven. Ten eerste ten behoeve van de continuïteit en de herkenbaarheid van Nederland. Ten tweede omdat het de fragiele en conflictgevoelige staten zijn waar de grootste uitdagingen liggen, getuige ook het feit dat in geen van deze staten de Millennium Ontwikkelingsdoelen gehaald zullen worden. En ten derde omdat expertise op de gekozen thema's in Nederland ruim voorhanden is.

Tegelijkertijd zal verder moeten worden gegaan met de omvorming van een beleid waar de nadruk ligt op de overdracht van financiële middelen van arme naar rijke landen richting een breder beleid van mondiale samenwerking waar gemeenschappelijke verantwoordelijkheden en gelijkwaardigheid centraal staan. Daarbij zal verder gekeken moeten worden dan de huidige ODA-criteria, al zullen noodhulp en de 3-D-benadering van fragiele staten van groot belang blijven.

Terwijl echter het belang van mondiale samenwerking alleen maar is toegenomen, is de belangstelling hiervoor in Nederland eerder afgenomen, getuige de afwezigheid van Nederland op wereldwijde conferenties, de minder actieve inzet in niet-Europese fora en de sluiting van ambassades zodra de ontwikkelingsrelatie wordt beëindigd.

Internationale organisaties en conferenties

Indien Nederland erin slaagt zijn donorhouding te vervangen door een actieve inzet voor mondiale samenwerking op basis van gelijkwaardigheid, dan zou het een voortrekkersrol kunnen spelen, onder meer bij de hervorming van de VN en de gespecialiseerde organisaties. Als gastheerland van diverse belangrijke internationale organisaties verkeert Nederland in een uitgelezen positie om deze organisaties te ondersteunen. Ook het voorzitterschap van internationale conferenties en commissies kan goede mogelijkheden tot sturing bieden.

Bij het formuleren van onze internationale ambities zullen zorgvuldige keuzes gemaakt moeten worden. Hierbij is van belang voor ogen te houden dat een geïntegreerd buitenlandbeleid niet alleen veiligheid, handel en ontwikkelingssamenwerking behelst, maar onder meer ook behoud van biodiversiteit, wetenschappelijke samenwerking, energievoorziening en bestrijding van infectieziekten. Investerings in staatsopbouw,

rule of law, en duurzame ontwikkeling zijn relatief goedkoop, maar kunnen veel bijdragen aan vrede, welvaart en voorkoming van radicalisering.

Postennetwerk

Het postennetwerk dient een afgeleide te zijn van de ambities die Nederland in de wereld heeft. Een postennetwerk dat geconcentreerd is op de landen waar veel geld valt weg te geven en de landen waar veel geld valt te verdienen, zou een karikatuur zijn van het Nederlands buitenlandbeleid. Bevordering van handel en investeringen is belangrijk, zeker in het licht van het groeipotentieel van de opkomende economieën, maar een doeltreffende en integrale aanpak van problemen op het gebied van veiligheid, klimaat, voedselveiligheid, migratie en radicalisering is dat niet minder. Hier is voor het Nederlandse postennetwerk dus ook een taak weggelegd. Wel is dit een gebied dat zich bij uitstek leent voor structurele samenwerking en taakverdeling. Zolang de EDEO nog niet tegen deze taak is opgewassen, zou Nederland zich actiever kunnen inzetten voor structurele samenwerking in kleinere kring. Hoe dan ook dient het op peil houden van het postennetwerk een prioriteit te zijn.

Handelsbevordering dient waar mogelijk in handen gegeven te worden van specialisten, zoals de "Netherlands Business Support Offices". Maar ook in de landen waar Nederland over dergelijke kantoren beschikt, zal de ambassade zich met economische dossiers moeten bezighouden, bijvoorbeeld omdat er politieke kanten aan zitten. Overal in de wereld "Netherlands Business Support Offices" inrichten is bovendien onbetaalbaar, wat betekent dat op veel Nederlandse posten de relatief kleine staf een taak heeft bij de behartiging van de Nederlandse economische belangen.

Kennis en een strategisch beurzenbeleid

Kennis van taal, cultuur en geschiedenis van Azië en van andere delen van de wereld, alsmede kennis van mondiale vraagstukken zoals waterbeheer en voedselveiligheid zijn cruciaal voor een effectief buitenlandbeleid. Met behulp hiervan kan Nederland binnen de EU en mondiaal een voortrekkersrol spelen. Het is zaak deze kennis te versterken en er gebruik van te maken.

Omdat het beleid versnipperd is over diverse ministeries, wordt het aantrekken van buitenlandse studenten momenteel niet ingezet als strategisch instrument en haalt Nederland er relatief veel minder binnen dan landen als Oostenrijk en Zweden. Een samenhangende beurzenstrategie zou gericht dienen te zijn op een optimale combinatie van versterking van de Nederlandse kenniseconomie met buitenlandpolitieke doelstellingen, zoals bevordering van mensenrechten, democratie en duurzaamheid in de wereld.

Ministers

De ministersrang is een belangrijk diplomatiek instrument; in het buitenland gaan voor een minister immers meer deuren open dan voor een hoge ambtenaar. Door een gebrek aan ministers is Nederland nu al te vaak niet op het meest effectieve niveau in het

buitenland aanwezig. Goedkoop is hier duurkoop. Nederland zou een voorbeeld kunnen nemen aan Zweden (24 ministers op 12 ministeries) en Finland (19 ministers op 12 ministeries). Overwogen zou kunnen worden alle staatssecretarissen ook de titel van minister te geven. Voor inzet in het buitenland is er in ieder geval behoefte aan aparte (junior)ministers voor:

- Mondiale samenwerking (incl. OS)
- Europese zaken
- Defensiesamenwerking
- Handelsbevordering
- Landbouw en natuurbeheer
- Wetenschap en hoger onderwijs

Randvoorwaarden voor bezuinigingen

Bezuinigingen op het buitenlandbeleid brengen vrijwel onvermijdelijk ook kosten mee. Het is zaak die kosten zo goed mogelijk in kaart te brengen teneinde te voorkomen dat de kortstondige winst van een bezuiniging niet opweegt tegen de langdurige kosten van een verlies aan goodwill, vertrouwen, flexibiliteit en invloed. Een voorbeeld hiervan is de sluiting van ambassades in landen die niet langer in aanmerking komen voor ontwikkelingshulp. Een dergelijke sluiting wekt de indruk dat Nederland na een jarenlange relatie gebaseerd op ongelijkwaardigheid er niet in geïnteresseerd is deze om te zetten in een relatie gebaseerd op gelijkwaardigheid. Hiermee dreigt Nederland de in de loop der jaren opgebouwde goodwill en invloed te verspelen.

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer K. Colijn
Nederlands Instituut voor Internationale
Betrekkingen
Clingendael
Postbus 93080
2509 AB Den Haag

Kenmerk: 201200411

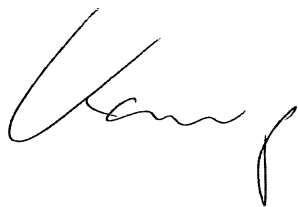
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Colijn,

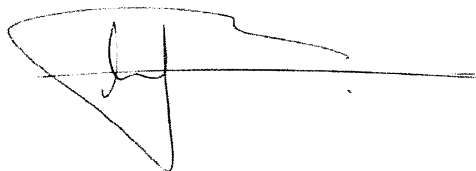
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

201200412

Overgoo 13-15
2266 JZ Leidschendam
Postbus 262
2260 AG Leidschendam
Tel. 070 - 31 77 980

Internet: www.zkn.nl
Email: info@zkn.nl

Bankrek.nr. 46 17 32 300
BTW: nr. NL 8096.66.108.B01
KvK Haaglanden: 40412443

zkn

Tweede Kamer der Staten Generaal
T.a.v. de informateurs de heren W.J. Bos en H.G.J. Kamp
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

datum: 4 oktober 2012
ref: MJR/mr/12-33
betreft: position paper
bijlage: 1

Geachte heren Bos en Kamp,

Om de kosten van de zorg in de toekomst betaalbaar en voor iedereen toegankelijk te houden, is een stevige hervorming van de curatieve zorg onontkoombaar, maar dan wel een met voldoende ruimte voor ondernemerschap. Gezond ondernemerschap als blijvende stimulans voor efficiëntie, kwaliteit en innovatie, is juist nu essentieel in het Nederlandse zorglandschap.

De zelfstandige zorgondernemers doen u hiervoor graag een aantal voorstellen. Bijgaand gelieve u aan te treffen ons position paper **Meer kwaliteit en meer zorg binnen het BKZ**.

Wij verzoeken u hiermee rekening te houden bij uw werkzaamheden.

Hoogachtend,

mr. M.J. Roos
directeur

cc: de Minister van VWS mevrouw E. Schippers

zkn
ZELFSTANDIGE KLINIEKEN NEDERLAND
KEURMERK

Het ZKN-keurmerk waar uw gezondheid gegarandeerd in goede handen is

Meer kwaliteit en meer zorg binnen het BKZ, dat is waar ZKN voor pleit in een oproep aan de informateurs. Er zit nog steeds teveel lucht in de ziekenhuiszorg. Na 1 jaar Bestuurlijk Hoofdlijnenakkoord zijn we nu nog niet toe aan 'optimaliseren' en 'fine-tunen'. We moeten verder gaan met een stevige hervorming van de curatieve zorg. Met een belangrijke plaats voor nieuwe zorgorganisaties: ZBC's en anderhalvelijns zorgcentra. Binnen het BKZ moet meer ruimte zijn voor ondernemerschap en innovatie. Hoge kwaliteit, hoge patiënttevredenheid en lage kosten liggen dan binnen bereik. Zorgverzekeraars moeten onbelemmerd binnen de grenzen van de mededinging selectief en doelmatig kunnen inkopen. De huidige regels rondom de transitie en de budgettering van de medisch specialisten houden dit tegen.

Ruimte voor ondernemerschap

ZKN wil ruimte voor ondernemerschap. Dit betekent dat nieuwe initiatieven en zorginnovaties de ruimte krijgen. Door het afschaffen van de honorariumbudgetten en het selectief inkopen van de verzekeraars ontstaat er meer ruimte voor ondernemerschap.

'We moeten verder gaan met een stevige hervorming van de curatieve zorg'.

Versneld afbouwen transitie model ziekenhuizen

Binnen het BKZ moet er meer ruimte komen om selectief en doelmatig in te kopen door verzekeraars. Daarom moet het transitie model voor de ziekenhuizen versneld worden afgebouwd en volgens afspraak uiterlijk op 1 januari 2014 worden afgeschaft.

Eerder invoeren integrale tarieven

Een van de grootste belemmeringen is de huidige budgettering van de honoraria medisch specialisten. Doordat budgetten niet verschoven kunnen worden, kunnen er geen productieschuivingen plaatsvinden. Dat kan wel als de integrale tarieven die nu voor 2015 gepland staan, eerder worden ingevoerd.

Harde afspraken over gepast gebruik

Verzekeraars dienen samen met aanbieders veel hardere afspraken te maken over wanneer er wordt behandeld. Het is een brevet van onvermogen dat er nu wordt nagedacht om het instrument wachtlijsten in te zetten omdat specialisten te snel zouden ingrijpen. Zelfstandige klinieken dagen als eerste de zorgverzekeraars uit om hierover harde afspraken te maken.

Inzicht in zorgkwaliteit

ZKN wil dat de kwaliteit zichtbaar wordt gemaakt en uiteindelijk voor iedereen openbaar. Dit in navolging van de openbaar beschikbare uitkomsten van zorg in Denemarken en Zweden, waar een enorme kwaliteitsverbetering en navolgende kostenreductie heeft plaatsgevonden. ZKN heeft daarom wederom als eerste het initiatief genomen om te starten met patiënt uitkomstmetingen (PROMs) in klinieken voor orthopedie, oogheelkunde, dermatologie en hand- en polschirurgie.

Herinrichting zorglandschap

Henry Ford liet het al een eeuw geleden aan ons zien. Als je gestandaardiseerd werkt met een hoge frequentie gaat de kwaliteit omhoog en de kosten omlaag. Daarnaast verbetert de processnelheid aanzienlijk. Bij een handeling die je vaak verricht, ontstaat een leercurve en voortdurende aanpassing. Daarnaast is een omgeving die ingericht is voor een beperkt aantal processen overzichtelijker en goedkoper dan een organisatie die zich over een breed spectrum van activiteiten. De resultaten die ZBC's laten zien liggen volledig in lijn van deze principes. De medische kwaliteit is meestal beter dan in het ziekenhuis. De patiënttevredenheid is significant hoger. Daarnaast is een verrichting bij ZBC's gemiddeld 15% goedkoper. Het stimuleren van gespecialiseerde klinieken als alternatief voor de algemene ziekenhuizen moet bewust beleid zijn, evenals het stimuleren van anderhalvelijns zorgcentra.

Contractering

Lagere tarieven bij een hogere kwaliteit en een zeer tevreden patiënt. Een doorbraak die door zorgverzekeraars moet worden omarmd. Zoals een inkoper zijn inkoop verlegt van de dure naar de goedkope leverancier zo zou de zorgverzekeraar haar inkoop dan verleggen van ziekenhuis naar ZBC. Hoe kan het dan toch dat ZBC's moeite moeten doen voor een contract met een zorgverzekeraar? Beperking van volume kan het argument niet zijn. ZBC's zijn er inderdaad op gericht om productie te maken maar zijn zeer wel in staat om harde productieafspraken te maken. Het lijkt vooral te liggen in de haperende regierol van de zorgverzekeraar. Het doorblijven contracteren van de electieve zorg bij ziekenhuizen is de makkelijke route. De kosten van de ziekenhuisstructuur wordt gedekt en de rust blijft gehandhaafd. Contracteerbeleid op basis van kwaliteit en prijs leidt tot een herschikking van het zorgaanbod en tot meer concurrentie tussen verzekeraars onderling.

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer mr. M.J. Roos
Zelfstandige Klinieken Nederland
Postbus 262
2260 AG Leidschendam

Kenmerk: 201200413

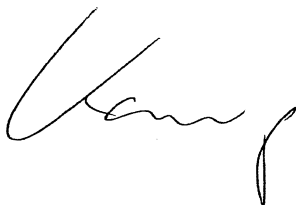
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Roos,

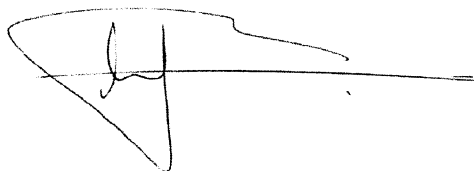
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Tweede Kamer der Staten Generaal
 Aan de informateurs
 de heren H.G.J. Kamp en drs. W.J. Bos
 Binnenhof 1A
 2513 AA DEN HAAG

onderwerp drinkwatersector
 ons kenmerk 94957/TS-MZ
 datum 4 oktober 2012
 cc fractievoorzitters

Geachte heren Kamp en Bos, *Bereidheid en Wouter,*

Drinkwater uit de kraan klinkt zo vanzelfsprekend in Nederland, maar dat is het niet. Drinkwaterbedrijven verrichten grote inspanningen om schoon, gezond en betaalbaar drinkwater bij mensen thuis af te leveren. De sector kent daarbij een investeringsquote van 20% voor innovatie, vernieuwing en verbetering van het drinkwaterstelsel. Om dit ook in de toekomst tegen een verantwoorde prijs te kunnen blijven doen moet aan randvoorwaarden worden voldaan. Daarom brengen wij vier onderwerpen onder uw aandacht die in de komende kabinetsperiode van belang zijn voor ons land en onze sector.

Allereerst is onze openbare drinkwatervoorziening een dwingende reden van groot openbaar belang (cf Drinkwaterwet 2011) met daarbij provincies en gemeenten als aandeel- en toezichhouders. Om aan die verplichting te kunnen voldoen is een zoetwaterstrategie met (duurzaam) voldoende zoetwater van hoge kwaliteit een nationale prioriteit. Een en ander moet in het nieuwe Deltaprogramma tot uitdrukking komen met als eerste verantwoordelijke het Rijk.

Ten tweede neemt vervuiling van drinkwaterbronnen toe door groeiende bodemactiviteiten, zowel boven- als ondergronds. Bescherming van drinkwaterbronnen tegen overdadig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en activiteiten als kernafvalopslag, schaliegas en koude-warmte-opslag is daarom van groot belang. Deze bescherming moet worden geborgd in beleidsprogramma's zoals SVIR, STRONG en NAP.

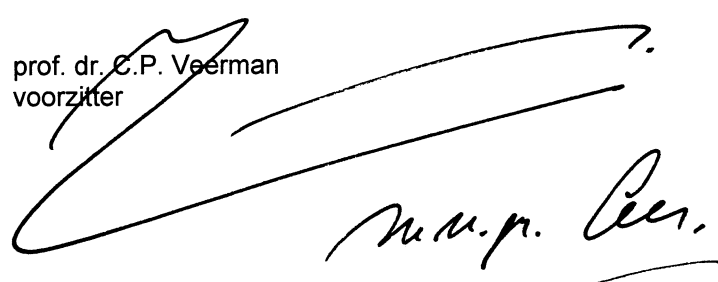
Ten derde onderschrijft Vewin de dereguleringsvoordelen van de nieuwe omgevingswet mits duidelijk wordt opgenomen welke verantwoordelijkheden door welke (publieke) autoriteiten worden gedragen. Bestaande bronbescherming moet gehandhaafd blijven met nationale normen voor waterkwaliteit.

Tenslotte wil Vewin een lans breken voor verduurzaming van het Nederlands economisch stelsel. Tal van buitenlandse voorbeelden (USA, Duitsland, Japan) tonen hoe een dergelijke vergroening én nieuwe economische groei kan bevorderen én een land resiliënt kan maken voor problemen waarmee komende generaties geconfronteerd zullen worden.

Alle fractievoorzitters in de Tweede Kamer ontvangen een afschrift van deze brief (zie ook: www.vewin.nl).

Te allen tijde bereid u nadere informatie te verschaffen,
 hoogachtend,

prof. dr. C.P. Veerman
 voorzitter

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer prof.dr. C.P. Veerman
Vereniging van waterbedrijven in Nederland
Postbus 1019
2280 CA Rijswijk

Kenmerk: 201200415

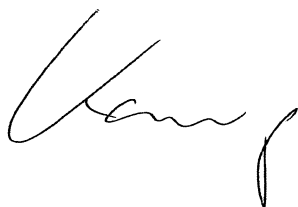
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Veerman,

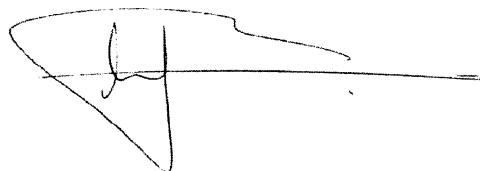
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

201200416

**AANNEMERSFEDERATIE
BOUW&INFRA NEDERLAND**

Aan de informateurs; de heren
H.G.J. Kamp en drs W. J. Bos
p/a Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum
5 oktober 2012

Ons kenmerk
AFNL/1417/HKP/RH

Onderwerp
BTW op onderhoud verlagen

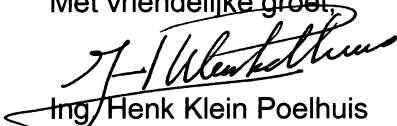
Geachte heren Kamp en Bos,

Met de winter voor de deur ligt een verdere afbraak van de bouwsector op de loer. Duizenden medewerkers in de sector dreigen hun baan te verliezen. Dit afbraakscenario moet worden gestopt. Wij hopen dat u bij de informatie alles uit de kast wilt halen om onder de huidige omstandigheden het tij in de bouw te keren. Een btw-verlaging op onderhoud houdt velen aan het werk en uit de WW, levert opdrachten aan toeleveranciers en afnemers, zorgt kortom voor economische activiteit waar de bouw en alle sectoren die van de bouw afhankelijk zijn naar smachten. Daarom schrijven wij u deze brandbrief.

De "oppositie"partijen CDA, ChristenUnie, D66 en GroenLinks hebben de dringende oproep van Aannemersfederatie Nederland, gedaan op 3 september j.l., goed begrepen. Ze pleiten gezamenlijk voor een laag btw-tarief van 6% op onderhoud. De "oppositie"partijen begrijpen dat je niet alleen naar maatregelen moet grijpen die op langere termijn effect sorteren. Nú zijn maatregelen noodzakelijk om de zaak weer aan de praat te krijgen. Aannemersfederatie Nederland vraagt zich af hoe lang de bouw politici nog moet overtuigen dat de bouw als maaksector en turbomotor voor economische groei -naast en sterk verwant met de industrie- op dit moment een zetje nodig heeft om haar rol als aanjager weer te kunnen spelen?

VVD en PvdA zouden er goed aan doen naar de andere politieke partijen en de sector te luisteren. Ook zij hebben hun liefde aan de bouw verklaard. Maar met liefdesbetuigingen alleen komt de sector geen stap verder en gaat de afbraak in rap tempo verder. Aannemersfederatie Nederland doet een laatste dringende oproep aan u als informateurs, dit thema bij de informatie nadrukkelijk te betrekken en de btw op onderhoud te verlagen, zodat de bouwsector daadwerkelijk een duwtje in de rug krijgt. Zóveel is er de laatste jaren nu ook weer niet voor de sector gedaan en van hand ophouden was geen sprake.

Met vriendelijke groot

Ing. Henk Klein Poelhuis
voorzitter

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer ing. H. Klein Poelhuis
Aannemersfederatie Bouw & Infra
Nederland
Dukatenburg 90-03
3437 AE Nieuwegein

Kenmerk: 201200417

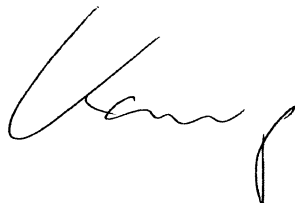
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Klein Poelhuis,

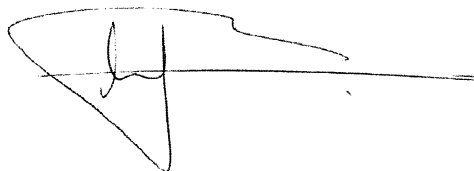
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

De heer drs. W.J. Bos, formateur
De heer drs. H.G.J. Kamp, formateur
p/a Tweede Kamer der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Woerden, 5 oktober 2012

Geachte formateurs,

De Nederlandse bond van fabrikanten van betonproducten, BFBN, maakt zich grote zorgen over de financiële crisis die nauw verweven is met de huidige crisis in de bouw. De stagnatie die nu vooral de woningbouw treft leidt tot faillissementen en verlies van werkgelegenheid in onze sector. Ook het weglekken van noodzakelijke vakkennis en ervaring is zorgelijk omdat die cruciaal zullen zijn wanneer de (woning)bouwbehoefte weer op peil is.

De BFBN pleit ervoor onderstaande punten in het nieuwe regeerakkoord vast te leggen:

- Stimuleer corporaties om te blijven investeren in de woningmarkt;
- Verhoog de budgetten voor uitbreiding en vernieuwing van de infrastructuur;
- Investeer in vernieuwing van het rioolstelsel;
- Stimuleer grootschalige en duurzame nieuwbouw;
- Bevorder duurzaam slopen (leegstaande kantoorgebouwen ed.);
- Hervorm de woningmarkt op een gefaseerde wijze (hypotheekrenteaftrek);
- Maak scheef wonen onmogelijk of onaantrekkelijk en stimuleer doorstroming in de huursector;
- Implementeer innovaties en green deals op het gebied van energiebesparing en milieuwinst;
- Borg vakkennis via onderwijs en onderzoek;
- Stimuleer de ontwikkeling van wonen bij het werk.

Deze tien punten zullen zo mogelijk in samenhang moeten worden beschouwd.
De BFBN realiseert zich daarbij dat het bij deze punten zeker niet alleen de verantwoordelijkheid is van de (rijks)overheid om de complexe problematiek op te lossen. Ook private partijen – waaronder de bouwsector zelf – hebben hier hun rol te spelen. De betonproductenindustrie – met in totaal 180 fabrieken, honderd ondernemingen, 8.500 werknemers en een jaaromzet van 1, 2 miljard euro – zal er in ieder geval alles aan doen om Nederland weer te laten bouwen.

Hoogachtend,

ir. A.P. Belkenrood
Directeur

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer ir. A.P. Pielkenrood
Bond van Fabrikanten van Betonproducten
in Nederland
Postbus 194
3440 AD Woerden

Kenmerk: 201200419

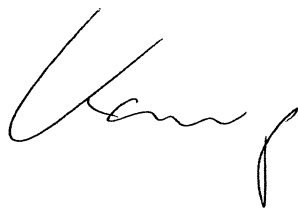
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Pielkenrood,

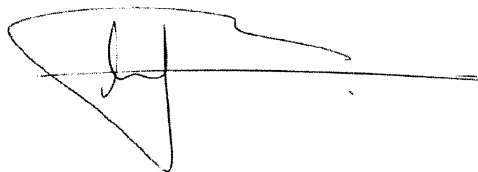
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

201200420

platform
Bèta Techniek

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Aan de informateurs (Regentenkamer)
De heer H.G.J. Kamp
De heer drs. W.J. Bos
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Lange Voorhout 20
Postbus 556
2501 CN Den Haag
T + 31 (0)70 311 97 11
F + 31 (0)70 311 97 10
E info@deltapunt.nl
W www.platformbetatechniek.nl
KVK-HAAGLANDEN 27173605

uw kenmerk

--

betreft

Tekstvoorstel regeerakkoord

ons kenmerk

ALG.12.1450/HC

datum

5 oktober 2012

Geachte heren Kamp en Bos,

Duurzame aandacht voor techniek is noodzakelijk. Techniek is de spil van de Nederlandse economie. Techniek vormt een belangrijke grondstof voor innovatie en economische groei, voor welvaart en werkgelegenheid. Techniek en technologie zijn overal en onmisbaar bij het aanpakken van belangrijke maatschappelijke vraagstukken zoals een houdbare gezondheidszorg, de schaarste aan grondstoffen en energie, mobiliteit en een duurzame en veilige samenleving. Bestedingen in het technologiedomein zijn investeringen met een groot rendement op de lange termijn. De conclusie is even helder als onontkoombaar: wil Nederland in de toekomst haar boterham kunnen blijven verdienen, dan zal techniek een belangrijkere plaats in onze samenleving moeten krijgen.

In deze brief doe ik ter zake voorstellen voor een actieve rol van de overheid. Tegelijkertijd kan de overheid alléén dit vraagstuk niet oplossen. Het bètatechniek-vraagstuk vereist eveneens een proactieve inzet van het bedrijfsleven, zeker op branche- en nationaal niveau. Daarbij kan onder meer gedacht worden aan een meer op de tekortproblematiek gerichte inzet van branche- en bedrijfstakfondsen.

Naar nieuwe *mindset* ten aanzien van techniek. De arbeidsmarkt van de toekomst eist dat minimaal 40 procent van alle afgestudeerden (vmbo, havo, vwo, mbo, hbo en wo) een bèta en/of technologische opleiding heeft gevolgd. Aan deze eis is nog niet voldaan: op dit moment studeert slechts 27 procent af in de technische vakken. Gevolg: meer dan twee op de drie technische bedrijven voorziet de komende jaren moeilijkheden met het werven van adequaat technisch personeel. Deze tekorten vormen de grootste bedreiging voor de concurrentiepositie en het behouden van de maakindustrie in Nederland.

platform
Bèta Techniek

Graag geef ik u de volgende tekst in overweging voor opname in het regeerakkoord:

- 1. Versnelde voortzetting stimuleringsbeleid bètatechniek.** De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in het stimuleren van het aanbod van technisch voldoende geschoold personeel. Hiermee zijn flinke vorderingen gemaakt. Toch zijn we er nog niet. Het kabinet blijft daarom volop inzetten op:
 - a. Verduurzaming: verdere inbedding van de huidige succesvolle stimuleringsmaatregelen voor bètatechniek, naar 35 procent in 2017, op weg naar 40 procent in de daaropvolgende kabinetsperiode.
 - b. Binnen de bestaande financiering van het onderwijs de volgende prikkels inbrengen:
 - Versnellen zwaartepuntvorming en profilering binnen het technisch onderwijs, met inbegrip van het mbo, via de inzet van selectieve budgetten. Een hogere (norm)bekostiging voor techniekopleidingen in het beroepsonderwijs (mbo en hbo).
 - Uitvoering en realisatie van het hbo technieksectorplan en het recent verschenen mbo technieksectorplan.
 - (Volume)prestatieafspraken voor techniek in het beroepsonderwijs met bijpassend budget.
 - Bevorderen van ondernemerschap en internationalisering.
 - c. Stel wetenschap en techniek verplicht in het basisonderwijs en de Pabo's. Maak prioriteit voor tekorten bètatechniek docenten in het voortgezet en beroepsonderwijs.
- 2. Versterking topsectorenbeleid via structurele aandacht voor *human capital*.** Het kabinet versterkt het topsectorenbeleid door, naast de reeds bestaande focus op wetenschappelijk en toegepast onderzoek, structureel aandacht te besteden aan menselijk kapitaal. Het kabinet realiseert dit door:
 - a. Handhaven Wet Vermindering Afdracht Loonbelasting (WVA) voor bedrijven die mensen opleiden voor bètatechniek.
 - b. Fiscaal faciliteren van bedrijven die investeren in publiek-private samenwerking (Centra voor innovatief vakmanschap mbo en Centres of expertise hbo), gericht op bevordering van bètatechniek.
 - c. Blijvende aandacht voor bètatechniek in de *human capital*-agenda's van de topsectoren.
- 3. Aanpak *mismatch* op de arbeidsmarkt.** Het kabinet wil een eind aan de *mismatch* tussen het ruime aanbod van vacatures voor technische beroepen en het gebrek aan technisch geschoold personeel. Het kabinet neemt daartoe, deels geënt op het SER-advies 'Werk maken van scholing', de volgende maatregelen:
 - a. Structurele aandacht voor bètatechniek in het bevorderen van *employability*:
 - Vergroten van de rol van bètatechniek bij de programma's voor duurzame inzetbaarheid van het ministerie van SZW.
 - Bij het algemeen verbindend verklaren van cao's in de techniek toetsen op duurzame (technische) scholing van werkenden.
 - Prioriteit voor omscholing van werkzoekenden naar technische branches. Het kabinet ontwikkelt instrumenten voor versnelde individuele scholing voor werkzoekenden; bedrijfsleven, uitkeringsinstanties en beroepsonderwijs werken hierbij samen op privaat-publieke basis.

platform
Bèta Techniek

- Bevorderen intersectorale mobiliteit, inclusief het opheffen van wettelijke belemmeringen die de uitwisseling van technisch personeel nodeloos bemoeilijken (zoals overdreven strenge bevoegdheidseisen, etc.).
- b. Interesse van jongeren voor technische beroepen vergroten, onder andere door het bieden van beroepsperspectief, carrièremogelijkheden en baangaranties (zie Jet-Net en TechNet).

Hoogachtend,

De heer drs. ir. J. van der Veer,
Voorzitter Raad van Toezicht Platform Bèta Techniek

Een afschrift van deze brief zal ook worden verstuurd aan:

De heer drs. M. Rutte

De heer ir. D.M. Samsom

De heer drs. S.A. Blok

De heer ir. J.R.V.A. Dijsselbloem

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer drs.ir. J. van der Veer
Platform Bèta Techniek
Postbus 556
2501 CN Den Haag

Kenmerk: 201200421

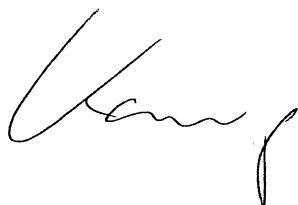
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Van der Veer,

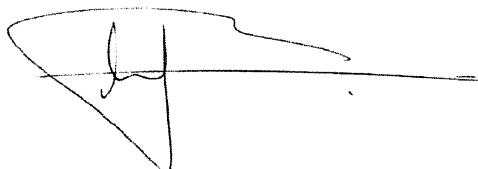
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Tweede Kamer der Staten Generaal
Brief aan de informateurs
Drs. W.J. Bos
H.G.J. Kamp
Postbus 20008
2500 EA Den Haag

Woerden : 4 oktober 2012

onze ref. : 12201b14/ HG-FvdV
doorkiesnr. : 0348 48 43 66
e-mail : hg@vemw.nl

onderwerp : Energie in het regeerakkoord – advies tegen leveranciersverplichting

In afschrift aan de woordvoerders energie van de Tweede Kamer

Geachte heren Bos en Kamp,

Aan u is de taak gegeven de formatie van een nieuwe, stabiele regeringscoalitie te begeleiden. In deze brief voorzien wij u van advies over het in het regeerakkoord op te nemen energiebeleid op het gebied van duurzaamheid, vanuit het perspectief van de energiegebruiker. De Consumentenbond, de Nederlandse Energie Maatschappij, de Vereniging voor Energie, Milieu en Water (VEMW) en DONG Energy raden u aan het recent ingezette duurzaamheidsbeleid te continueren én waar nodig te versterken, maar vooral **niet** over te gaan tot invoering van een leveranciersverplichting. In deze brief lichten wij toe waarom.

Decentrale opwekking

Laten wij voorop stellen dat zowel huishoudelijke als zakelijke energieverbruikers voor een verdere verduurzaming van de energievoorziening in Nederland zijn. Tevens lijkt er begrip te bestaan dat de hiervoor benodigde transitie investeringen met zich meebrengt die op dit moment onmogelijk via de Rijksbegroting kunnen lopen. Bovendien is de Nederlandse energieafnemer sterk geïnteresseerd in energiebesparing en duurzame decentrale opwekking, hetgeen onder andere door middel van het wegnemen van barrières in wet- en regelgeving verder gestimuleerd zou moeten worden.

SDE+ niet opheffen, maar versterken

Op dit moment is de zogeheten SDE+ regeling het voornaamste stimuleringsinstrument voor verduurzaming in Nederland. Het feit dat deze SDE+ regeling duurzame technologieën onderling laat concurreren op efficiëntie, betekende, ten opzichte van haar beleidsvoorganger de SDE regeling, al een enorme vooruitgang. De resultaten laten zien dat met hetzelfde budget telkens meer duurzame energie geproduceerd kan worden.

Betrokken partijen weten anderzijds dat ook de SDE+ regeling nog niet perfect is. Duidelijk is dat er uiteindelijk te weinig projecten daadwerkelijk worden gerealiseerd. Dat betekent echter niet dat de regeling dan maar weer moet worden opgeheven. De imperfectie kan immers

Hét kenniscentrum en dé belangenbehartiger voor zakelijke energie- en watergebruikers

Houttuinlaan 8
3447 GM WOERDEN

Telefoon 0348 48 43 50
Telefax 0348 48 43 90
E-mail desk@vemw.nl
Internet www.vemw.nl

ING 49 24 24
ABN-AMRO Bank 55 14 08 340
KvK Utrecht 30 14 70 22

worden gerepareerd door het regelgevend kader van de SDE+ te versterken, waardoor voor nagenoeg onhaalbare projecten geen plaats meer is ten faveure van de realiseerbare.

Partijen gaan ervan uit dat de SDE+ regeling per 1 januari 2013 via een opslag op de energiefactuur in rekening gebracht gaat worden. Energieleveranciers hebben hun facturatiesystemen reeds op zodanige wijze aangepast. Evenals een leveranciersverplichting legt de SDE+ regeling daarmee ook géén beslag op de rijksbegroting.

Leveranciersverplichting geen alternatief

Het zou een bijzonder onverstandige zet zijn om – in plaats van de reeds geïmplementeerde SDE+ regeling te versterken – wederom over te schakelen naar een geheel nieuw systeem. Als alle betrokken partijen bij de ontwikkeling van duurzame energie het ergens over eens zijn, dan is het wel het ontbreken van enige continuïteit van stimuleringsmaatregelen. Het feit dat Nederland niet op koers ligt om de Europese doelstellingen voor duurzame energie te behalen, is voornamelijk te verklaren door de vele verschillende stimuleringsmaatregelen die elkaar binnen enkele jaren hebben opgevolgd. Bij ontwikkelaars van duurzame energie projecten leiden de wijzigingen tot grote onzekerheid over de financiële haalbaarheid van toekomstige investeringen. Dit zal het behalen van de Europese doelstellingen voor duurzame energie verder onder druk zetten.

Het overstappen naar weer een ander systeem zal zonder twijfel wederom tot grote onzekerheid leiden. Mogelijk zal in 2020 door de Europese Unie gekozen worden voor een enkele doelstelling om klimaatverandering tegen te gaan: één doelstelling die voorschrijft hoeveel minder CO₂ uitgestoten mag worden. Het invoeren van een complexe leveranciersverplichting in 2014 of 2015 voor slechts een paar jaar wordt daardoor een nog onverstandiger beslissing.

Ten tweede blijkt uit ervaringen in het buitenland dat een leveranciersverplichting noodzaakt tot constant ingrijpen door de overheid. Enerzijds door het vaststellen van de zogenaamde boete (en dus de certificaatprijs) die partijen moeten betalen wanneer ze niet voldoen aan het gestelde quotum. Anderzijds blijkt dat de overheid constant het systeem bij moet sturen omdat de invoering zeer complex is en de uitwerking op de markt onbekend. Hiermee wordt het enig beoogde doel van de invoering van een verplichting, het overlaten van duurzaamheid aan 'de markt', volstrekt niet gehaald.

Ten derde is bekend dat een leveranciersverplichting eenvoudigweg leidt tot marktmacht (van biomassa-/kolenproducenten), overwinsten (windfall profits) en een gebrek aan liquiditeit zonder dat daarvoor tot nog toe steekhoudende (uitvoerbare) oplossingen zijn aangedragen.

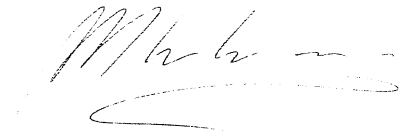
Bovendien kan worden vastgesteld dat 'certificaten' die resulteren uit een leveranciersverplichting door externe investeerders als veel risicovoller zullen worden gepercipieerd dan 'harde' SDE+ gelden. De prijs van certificaten staat namelijk niet voor 15 of 20 jaar vast maar is afhankelijk van jaarlijkse beslissingen van de overheid en marktontwikkelingen. Dit betekent dat deze investeerders in het geval van kleinere duurzame projecten zullen afhaken dan wel een forse premie zullen vragen die uiteindelijk weer wordt

verdisconteerd in de prijs van energie. Op die manier werkt het systeem in de hand dat kolencentrales worden 'gesponsord' en écht duurzame projecten niet van de grond komen.

De maatschappelijke kosten die voor de overgang naar en uitvoering van een dergelijk stelsel moeten worden gemaakt, komen uiteindelijk bij huishoudens en bedrijven terecht. Dat moet worden voorkomen; steeds meer energieafnemers hebben nu al moeite de maandelijkse energiekosten te betalen. Er is dan ook géén draagvlak in de samenleving om een verplicht aandeel duurzaam voor leveranciers in te voeren.

Wij zijn gaarne bereid in dialoog met de overheid het energiebeleid voor de lange termijn vorm te geven op basis van een redelijke verdeling van lasten voor de energietransitie.

Hoogachtend,

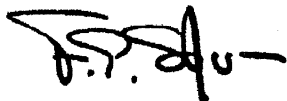
Michiel Karskens
Manager Public Affairs
Consumentenbond

Harald Swinkels
Algemeen Directeur
Nederlandse Energie Maatschappij

Hans Grünfeld
Algemeen Directeur
VEMW

Edward Sigar
Managing Director
DONG Energy

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Consumentenbond, NEM, VEMW, Dong
Energy
T.a.v. de heer H. Grünfeld
Houttuinlaan 8
3447 GM Woerden

Kenmerk: 201200423

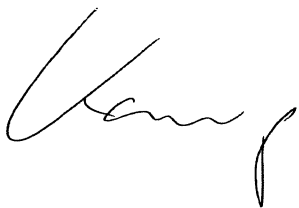
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Grünfeld,

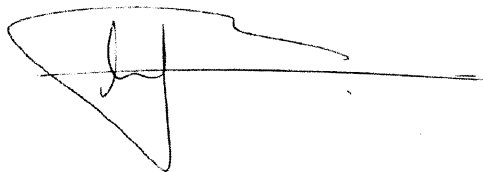
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Kwaliteitsbureau NVAB
Postbus 2113, 3500 GC Utrecht
T 030 - 204 06 20
F 030 - 294 36 44
E kwaliteitsbureau@nvab-online.nl
W www.nvab-online.nl

Secretariaatsbureau NVAB
Postbus 1594, 5602 BN Eindhoven
T 040 - 248 13 22
F 040 - 248 07 11
E nvab@planet.nl
W www.nvab-online.nl

Nederlandse
Vereniging voor **nvab**
Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde

Aan de informateurs
W.J. Bos en H.G.J. Kamp
p/a Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Ons kenmerk: S-pr/ep 2012-22
Eindhoven, 4 oktober 2012

Geachte heren Bos en Kamp,

De wetenschappelijke beroepsvereniging van bedrijfsartsen NVAB is van mening dat goede arbeidsgeneeskundige zorg voor alle werkenden van groot belang is voor de duurzame inzetbaarheid van de BV Nederland.

Recent heeft de NVAB vijf aanbevelingen om het Nederlandse systeem op het gebied van gezond en veilig werken te verbeteren, toegespitst op de zorg voor de werkenden, onder de aandacht gebracht van Staatssecretaris De Krom (zie bijlage).

Wij hopen dat u deze aanbevelingen wilt betrekken bij de onderhandelingen over het nieuwe regeerakkoord. Wij zijn graag bereid de inhoud van deze brief nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet

namens de Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde

Pieter Rodenburg, voorzitter NVAB

Kees van Vliet, directeur NVAB

Bijlage: brief aan staatssecretaris de Krom

Kwaliteitsbureau NVAB
Postbus 2113, 3500 GC Utrecht
T 030 - 204 06 20
F 030 - 294 36 44
E kwaliteitsbureau@nvab-online.nl
W www.nvab-online.nl

Secretariaatsbureau NVAB
Postbus 1594, 5602 BN Eindhoven
T 040 - 248 13 22
F 040 - 248 07 11
E nvab@planet.nl
W www.nvab-online.nl

Ministerie van SZW
Drs. P. de Krom, staatssecretaris
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Ons kenmerk: S-pr/ep 2012-18
Eindhoven, 12 september 2012

Geachte heer De Krom,

De wetenschappelijke beroepsvereniging van bedrijfsartsen NVAB doet wat in haar vermogen ligt om bij te dragen aan verbetering van de kwaliteit van de arbeids- en bedrijfsgeneeskunde in Nederland. Het Astri-onderzoek naar de positie van de bedrijfsarts (2011) heeft echter duidelijk gemaakt dat er ook structurele aanpassingen nodig zijn in de organisatie van de arbodienstverlening. In uw brief van 30 maart 2012 geeft u uw visie op gezond en veilig werken en nodigt u veldpartijen uit om met suggesties te komen om het systeem te verbeteren.

De NVAB brengt langs deze weg vijf aanbevelingen onder uw aandacht, toegespitst op de zorg voor de werkenden. Onze stelling is en blijft dat goede arbeidsgeneeskundige zorg voor alle werkenden van groot belang is voor de duurzame inzetbaarheid van de BV Nederland.

Goede arbeidsgeneeskundige zorg kan alleen worden geleverd als bedrijfsartsen hun taken op het gebied van verzuimbegeleiding, preventie en advisering op het gebied van inzetbaarheid in samenhang en zoveel mogelijk evidence based kunnen uitvoeren. Wij hopen op uw steun te mogen rekenen. We brengen deze aanbevelingen ook onder de aandacht van diverse veldpartijen met de vraag zich hierover te beraden en zo mogelijk tot gemeenschappelijke standpunten te komen.

De vijf adviezen, die in de bijlage nader worden uitgewerkt, betreffen achtereenvolgens:

1. De bedrijfsarts moet toegankelijk zijn voor alle werkenden.

Verbetering van de toegankelijkheid van de bedrijfsarts, o.a. door terugkeer van het arbeidsomstandighedensprekuur in de arbowet, is noodzakelijk. De NVAB maakt zich zorgen over één van de voornaamste conclusies die uit het Astri-rapport te trekken is, namelijk dat 700.000 ZZP'ers, 400.000 WW-ers én 10 tot 20 procent van de werknemers in het MKB geen arbeidsgeneeskundige zorg krijgen. Bovendien is er voor werkenden die zich (nog) niet ziek hebben gemeld geen wettelijk recht op toegang tot de bedrijfsarts geregeld als zij vragen en/of klachten hebben over hun gezondheid in relatie tot het werk. De NVAB vindt dit onbestaanbaar in een tijd waarin hoge eisen worden gesteld aan de gezondheid en productiviteit van alle werkenden in Nederland die daarnaast ook nog eens 'duurzaam inzetbaar' moeten blijven. Hier is een groot publiek belang in het geding, zowel inhoudelijk (kwaliteit van zorg) als financieel (bewezen kosteneffectieve interventies).

2. Arbeidsgeneeskunde als onderdeel van de curatieve gezondheidszorg

De arbeids- en bedrijfsgeneeskunde en de curatieve zorg moeten meer op elkaar worden afgestemd. De medische beroepsgroepen werken daaraan, door o.a. het project arbeid in richtlijnen en door de mogelijkheden te onderzoeken om meer arbeidsrelevante medische gegevens in het persoonlijk medisch dossier op te nemen.

Maatschappelijke participatie en arbeid zijn bewezen gezondheidsbevorderende factoren en aandacht voor deze factoren dient dus deel uit te maken van het medisch handelen. Een convenant daarover tussen de beroepsverenigingen van huisartsen en bedrijfsartsen wordt voorbereid. De mogelijke scenario's voor verbetering van de arbozorg die door uw ministerie worden verkend, zouden volgens de NVAB een beter gestructureerde samenwerking tussen huisartsen en bedrijfsartsen als uitgangspunt moeten nemen.

3. Meer aandacht voor preventie en duurzame inzetbaarheid

De NVAB onderschrijft uw mening dat de bedrijfsarts een sleutelrol kan spelen met betrekking tot preventie. Vaak worden echter minimale contracten afgesloten waarin de focus ligt op de rol van de bedrijfsarts bij verzuimbegeleiding. De preventieve mogelijkheden worden daarmee zeer beperkt. Grote bedrijven zien gelukkig wel al het belang daarvan, maar hoe kleiner de werkgever hoe minder daarin geïnvesteerd wordt. Deze verschraling moet worden tegengedaan, bijvoorbeeld door het stellen van minimeisen aan contracten over het Preventief Medisch Onderzoek (PMO) en andere preventieve activiteiten.

4. Opleidingsfonds voor bedrijfsartsen noodzakelijk

Ook noemt u in uw brief de problematiek van de achterblijvende instroom van bedrijfsartsen-in-opleiding als aandachtspunt: ongeveer 15 per jaar terwijl het tienvoudige noodzakelijk is om op peil te blijven! De NVAB vraagt hier al geruime tijd aandacht voor bij de Ministeries van VWS en SZW. Het aantal op te leiden bedrijfsartsen is geheel afhankelijk van investeringen van arbodiensten, een branche waarin het momenteel niet erg goed gaat. Het opleidingsfonds voor medische beroepsopleidingen is niet toegankelijk voor bedrijfsartsen. De NVAB pleit voor de ontwikkeling van een opleidingsfonds dat zowel vanuit publieke als private middelen wordt gevuld.

5. Financiering van de bedrijfsgezondheidszorg onderbrengen in een branchegericht organisatiemodel

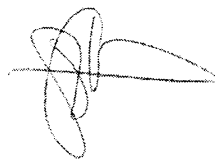
Om de onafhankelijkheid van de bedrijfsarts beter te kunnen waarborgen zou de inzet van bedrijfsartsen georganiseerd kunnen worden via door de werkgevers gefinancierde branchefondsen. Dit zou ook een oplossing kunnen zijn voor de financiering van de bedrijfsgezondheidszorg voor ZZP-ers. Voor de voeding van de fondsen zijn primair de werkgevers verantwoordelijk, maar naar de mening van de NVAB zijn zowel zorgverzekeraars als inkomensverzekeraars ook partijen met een aanmerkelijk belang. Werknemers hebben maar één gezondheid, die van belang is voor hun werk maar niet minder voor hun maatschappelijke participatie als burger, opvoeder, vrijwilliger, mantelzorger etc. Branchegericht financiering is niet de enige mogelijkheid om de financiering van de arbeidsgeneeskundige zorg voor werkenden te verbeteren. De NVAB wil graag met zorgverzekeraars en inkomensverzekeraars, met werkgevers en werknemersorganisaties, met overheid en veldpartijen, de mogelijkheden verkennen om tot een grotere mate van synergie te komen met als inzet duurzaam inzetbare werkenden, meer kwaliteit van de zorg en minder kosten.

Met vriendelijke groet,

namens de Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde

Pieter Rodenburg, voorzitter NVAB

Kees van Vliet, directeur NVAB

Kwaliteitsbureau NVAB

Postbus 2113, 3500 GC Utrecht

T 030 - 204 06 20

F 030 - 294 36 44

E kwakeitsbureau@nvab-online.nlW www.nvab-online.nl**Secretariaatsbureau NVAB**

Postbus 1594, 5602 BN Eindhoven

T 040 - 248 13 22

F 040 - 248 07 11

E nvab@planet.nlW www.nvab-online.nl**Aanbevelingen van de NVAB naar aanleiding van het verzoek van Staatssecretaris De Krom te reageren op zijn visie over gezond en veilig werken**(zie brief van 30 maart 2012 aan de 2^e Kamer)

De NVAB heeft op 20 oktober 2011 gereageerd op de uitkomsten van het Astri-onderzoek naar de positie van de bedrijfsarts. Tevens is uitgebreid beschreven welke verbeterpunten de NVAB zelf al heeft opgepakt. Onderstaand geeft de NVAB een nadere uitwerking welke maatregelen nodig zijn om tot structurele verbeteringen te komen.

1. De bedrijfsarts moet toegankelijk zijn voor alle werkenden**Probleemstelling**

De publicaties 'Arbo in bedrijf 2010', de 'Arbobalans 2011' en het Astri-onderzoek naar de positie van de bedrijfsarts (2011) zijn eenduidig in de trend van arbeidsgeneeskundige zorg bij arbeids-gerelateerde gezondheidsproblemen. De markt krimpt, werkgevers in Nederland besteden per jaar steeds minder aan deze voorzieningen. In vergelijking met andere Europese landen investeert Nederland aanzienlijk minder in de gezondheid van werknemers: gemiddeld per werknemer € 80,- per jaar, voornamelijk aan verzuimbegeleiding, in andere Europese landen € 150,- vooral aan preventie. Zoals het Astri-rapport constateert gaat het voor Nederlandse werkgevers om een 'kostenpost' waar zeker in tijden van economische neergang op bezuinigd kan worden.

Behalve financiële oorzaken heeft ook de liberalisering van de wetgeving bijgedragen aan het feit dat in ongeveer 7 jaar tijd de omzet van de bedrijfsgezondheidszorg gehalveerd is. Omdat de nadrukkelijke verplichting voor werkgevers om een contract af te sluiten met een arbodienst sinds 2005 grotendeels is vervallen (en waar verplichtingen nog wel bestaan de controle daarop onvoldoende is; zie de door het CNV bij de ILO gedeponeerde klacht over tekortschietende capaciteit bij de arbeidsinspectie) is er nauwelijks nog een prikkel om te investeren. De afschaffing van het vrij toegankelijk arbeidsgeneeskundig spreekuur in 2007 heeft er toe geleid dat dat nog slechts in 19% van alle bedrijven in Nederland wordt aangeboden (zie 'Arbo in bedrijf 2010', tabel 3.13).

Voor diverse groepen werkenden is de toegang tot een bedrijfsarts niet of slecht geregeld: namelijk voor werknemers (met name in het MKB) waarvoor de werkgever geen contract heeft afgesloten, voor nagenoeg alle zelfstandigen (ZZP-ers) en voor werklozen. Zij hebben geen toegang tot een bedrijfsarts als zij een advies nodig hebben over hun inzetbaarheid of vragen hebben over arbeid en gezondheid. Het gaat bij benadering om 3 miljoen (van de bijna 8 miljoen) potentieel werkenden.

Enkele citaten uit genoemde publicaties:

- Arbo in bedrijf 2010: "De naleving van de wettelijke verplichtingen is in de periode 2006 – 2010 afgenomen. ... Kleine bedrijven leven de Arboret minder na dan middelgrote en grote bedrijven.... In 2010 heeft 76% van de bedrijven een contract met een arbodienst en/of een andere dienstverlener".

- Arbobalans 2011: "In de afgelopen twee jaar trof 70% van de werkgevers arbo- en verzuimmaatregelen.....werknemers met gezondheidsklachten en laagopgeleiden, en in mindere mate ouderen, scoren ongunstig op duurzame inzetbaarheid." En op pag. 50: "Door de vergrijzing en de krapte op de arbeidsmarkt zullen er in de toekomst waarschijnlijk nog meer medewerkers met een minder dan optimale gezondheid aan het arbeidsproces gaan deelnemen."
- Astri-onderzoek naar de positie van de bedrijfsarts: "Bijna 60% van de bedrijfsartsen is van mening dat casemanagers doorgaans werkenden met gezondheidsklachten te lang weghouden bij de bedrijfsarts. Hierdoor verliest de bedrijfsarts al in een vroeg stadium de regie." (pag. 86).

Visie van de NVAB

Spreken de cijfers duidelijke taal voor wat betreft de kwantitatieve insteek (het volume), de ervaringen van bedrijfsartsen laten zien dat ook in kwalitatief opzicht de problematiek groeit. Diverse varianten van het 'eigen regie model' leiden er toe dat voor een bezoek aan de bedrijfsarts in veel gevallen de toestemming van een vertegenwoordiger van de werkgever nodig is. Functionarissen in dienst van de werkgever (onder de naam verzuimconsulent, casemanager, re-integratiecoach etc.) hebben de regie overgenomen. De echte deskundige op het gebied van arbeid en gezondheid, de bedrijfsarts, komt pas in beeld als de Wet Verbetering Poortwachter dat vereist, bij week zes van het ziekteverzuim. De NVAB is overstelpt met verhalen van bedrijfsartsen over hoe hun regierol voor wat betreft de medische begeleiding bij ziekte wordt ondermijnd. Ook de publicaties van FNV op basis van reacties van hun leden bevestigen dit beeld.

Naast het niet waar kunnen maken van de regierol en dus het dragen van de medische verantwoordelijkheid bij verzuimbegeleiding, leiden deze ontwikkelingen ook tot een situatie waarbij de evidence based richtlijnen niet kunnen worden nagevolgd. Zo schrijft de NVAB-Richtlijn over de begeleiding van werknemers met psychische problemen voor dat er binnen twee weken na melding van verzuim contact moet zijn met de bedrijfsarts. Als het eigen regiemodel of het bestaande contract een dergelijke werkwijze niet toestaat, is er sprake van inadequate zorg, veroorzaakt door tekortschietende randvoorwaarden. De uitvoerende bedrijfsarts is uiteindelijk wel verantwoordelijk voor de kwaliteit van de zorg maar is niet in de gelegenheid deze te bieden.

Oplossingen

De terugkeer van het arbeidsomstandighedensprekuur is noodzakelijk. Deze oplossing staat ook in de adviezen in het Astri-rapport over de positie van de bedrijfsarts.

Ook de regierol van de bedrijfsarts bij verzuimbegeleiding dient zodanig wettelijk verankerd te worden dat geen ruimte wordt geboden aan wildgroei, tekortschietende zorg en schending van de privacy van zieke werknemers. In een goed functionerend systeem van bedrijfsgezondheidszorg hebben alle (potentieel) werkenden toegang tot de bedrijfsarts voor advisering en zorgverlening op het terrein van arbeid en gezondheid, zowel in curatief als in preventief opzicht. Toestemming vragen om naar een bedrijfsarts te mogen is niet van deze tijd.

Strikte handhaving van wat wettelijk is voorgeschreven is het minste wat van de overheid gevraagd kan worden in dit opzicht.

Staatssecretaris De Krom heeft naar aanleiding van de Zembla uitzending over uitwassen in de verzuimbegeleiding bevestigd dat de regie bij de bedrijfsarts ligt. Om bedrijfsartsen efficiënter en effectiever in te zetten is het wenselijk dat conform de situatie in huisartspraktijken, verpleegkundigen een belangrijker rol krijgen in de zorg voor arbeid en gezondheid. Arboverpleegkundigen kunnen de bedrijfsarts, onder diens regie, veel werk uit handen nemen op het gebied van preventie en verzuimbegeleiding.

Betaalde arbeid is wellicht de belangrijkste vorm van maatschappelijke participatie, maar het uitvoeren van maatschappelijke taken als mantelzorg en vrijwilligerswerk zijn dat ook.

Als zich daarbij functionele beperkingen voordoen waarbij de expertise van een bedrijfsarts uitkomst kan bieden, dan is de NVAB er voorstander dat ook deze mensen bij de bedrijfsarts terecht kunnen, bijvoorbeeld op basis van een verwijzing door de huisarts en betaald uit het basispakket van de zorgverzekeraars.

Ook de klinische arbeidsgeneeskundige zorg moet toegankelijker worden gemaakt: op verwijzing van huisarts, bedrijfsarts of specialist moet het mogelijk zijn dat complexe arbeidsgerelateerde gezondheidsklachten gediagnosticeerd en behandeld worden in een van de klinische arbeidsgeneeskundige centra. De financiering daarvan is nauwelijks geregeld en geheel afhankelijk van de vraag of de werkgever de benodigde investering wil doen. De NVAB stelt voor om deze zorg uit het basispakket te vergoeden.

2. Arbeidsgeneeskunde als onderdeel van de curatieve gezondheidszorg

Probleemstelling

Staatsecretaris De Krom heeft in zijn 'visie op het stelsel van gezond en veilig werken' gepleit voor betere afstemming tussen de reguliere geneeskunde en de bedrijfsartsen. Daar is de NVAB het van harte mee eens. Er is al meer dan 15 jaar ervaring opgedaan met diverse projecten die tot doel hadden de samenwerking te verbeteren. Daarin is veel bereikt. Zo is de houding van huisartsen ten aanzien van arbeidsgerelateerde gezondheidsproblemen veranderd: het verrichten van arbeid wordt niet langer als ziekmakend maar als gezondheidsbevorderend beschouwd. Daar is inmiddels veel bewijsmateriaal voor ontwikkeld.

We zien dat terug in bijvoorbeeld de NHG-Standaard Depressie. En in de nieuwe 'NHG-kernwaarden voor de huisarts' luidt de zesde kernwaarde: 'De huisarts heeft een signalerende taak ten aanzien van (dreigende) arbeidsgerelateerde gezondheidsproblemen en werkt zo nodig samen met de bedrijfsarts'. Dit biedt uitstekende aanknopingspunten voor concretisering van de door SZW en VWS bedoelde betere afstemming. De NVAB is hierover in gesprek met NHG en LHV.

Ook het besef dat bedrijfsartsen gespecialiseerd zijn in het bevorderen van gezond functioneren en dat dat complementair is aan de behandeling van medische symptomen die de huisarts voor zijn rekening neemt, heeft breed wortel geschoten. Dat geldt voor meerdere eerstelijns disciplines. Anderzijds kan geconstateerd worden dat de aard van beide gezondheidszorgsystemen (reguliere zorg met vooral publieke kenmerken onder auspiciën van het ministerie van VWS, arbeidsgeneeskunde vooral privaat gefinancierd onder auspiciën van het ministerie van SZW) een naadloze aansluiting niet gemakkelijk maakt.

Visie van de NVAB

Uit het Astri-onderzoek blijkt dat bedrijfsartsen over de samenwerking met huisartsen meer tevreden zijn dan over de samenwerking met medisch specialisten. Bedrijfsartsen geven aan dat met de toenemende specialisatie onder medisch specialisten de kans op vertraging in het weer oppakken van werkzaamheden steeds groter wordt.

Steeds wordt nader onderzoek aangevraagd bij een andere specialist wat gebruikt kan worden om arbeidsverzuim te verlengen. Ook de huisarts heeft hierin niet altijd de regie.

Ook constateren bedrijfsartsen dat de druk op de mantelzorg de inzetbaarheid van werknemers aantast: door verschraving van de thuiszorg ervaren werknemers die ook mantelzorg voor hun naasten verrichten meer druk. Dat kan leiden tot verzuim of tot psychische en fysieke overbelasting.

Oplossingen

Arbeid en alle andere vormen van maatschappelijke participatie moeten structureel een aandachtspunt zijn bij alle medische interventies. Er is ruim wetenschappelijk bewijs voor nut en noodzaak hiervan. Aandacht voor verbetering van functionele mogelijkheden naast een klachtgerichte en op genezing gerichte zorg is anno 2012 een *must*.

De NVAB is in gesprek met LHV en NHG om dit in een gezamenlijk statement vast te leggen. Met medisch specialisten zit de NVAB in meer dan 25 trajecten van multidisciplinaire richtlijnontwikkeling. De NVAB bepleit dat er in de praktijk betere mogelijkheden komen dat huisartsen en specialisten (ook in verzekeringstechnische zin) gemakkelijker kunnen doorverwijzen naar bedrijfsartsen. De activiteiten met betrekking tot diagnostiek en behandeling van klinisch arbeidsgeneeskundigen zouden door de zorgverzekeraar moeten worden vergoed.

Een ander noodzakelijk verbetering betreft de medische verslaglegging. Op de WHO conferentie "Connecting health and labour" (d.d. 29 nov. 2011) in Den Haag stelde een van de sprekers: "Mijn huisarts weet niet of ik werk en waar ik werk, terwijl ik hem al 20 jaar op gezette tijden consulteer voor het een of ander". De gloedvolle betogen over integrale zorg, continuïteit van zorg, loopbaan- en leeftijdsbewuste zorg, levenslange inzetbaarheid, preventieve zorg etc. die op die conferentie werden gehouden kunnen alleen werkelijkheid worden door het concreet vorm te geven in kleine haalbare stappen. Een adequate, levenslange en integrale registratie van gezondheidsrelevante informatie is een noodzakelijke eerste stap. In de medische dossiers die beheerd worden door huisartsen is vaak helemaal niets over de arbeidsbelasting uit heden of verleden te vinden. De NVAB stelt voor daarin verandering aan te brengen onder leiding van de KNMG en met medewerking van betrokken ministeries. Daarbij dienen ook de resultaten van de VWS-SZW-Stakeholdersbijeenkomst van 3 juli 2012 betrokken te worden.

3. Meer aandacht voor preventie en duurzame inzetbaarheid

Probleemstelling

De beroepsbevolking vergrijst en er is een lagere instroom van jongeren in de beroepsbevolking (ontgroening). Bovendien valt er een sterke toename te verwachten van chronische/lifestyle aandoeningen binnen de werkende bevolking. Om ons huidige niveau van welvaart en voorzieningen onder deze omstandigheden in stand te houden is het noodzakelijk dat de arbeidsparticipatie wordt verhoogd en mensen langer productief zijn. De pensioenleeftijd wordt stapsgewijs verhoogd en ook voor groepen die mogelijk op enige afstand van de arbeidsmarkt staan, zoals chronisch zieken en arbeidsgehandicapten, wordt een steeds dringender beroep gedaan om te participeren. In deze discussie wordt steeds vaker gesproken over duurzame inzetbaarheid: het vermogen om gezond, vitaal en productief deel te nemen aan (betaalde) arbeid tot de pensioengerechtigde leeftijd. Uit onderzoek (Arbobalans 2011) blijkt dat op het gebied van duurzame inzetbaarheid drie belangrijke risicogroepen bestaan: oudere werknemers, laagopgeleide werknemers en werknemers met gezondheidsbeperkingen. Het beleid dat door de overheid in gang wordt gezet om de duurzame inzetbaarheid te vergroten is met name gericht op (bij)scholing en verhoging van de mobiliteit in de beroepsbevolking.

Visie van de NVAB

Participatie en inzetbaarheid beginnen bij een goede gezondheid. Bedrijfsartsen dragen daar graag aan bij, bij voorkeur niet als het al (bijna) te laat is in de vorm van verzuimbegeleiding, maar preventief.

Om de duurzame inzetbaarheid van de Nederlandse beroepsbevolking te verhogen moet ook een flankerend beleid worden ontwikkeld om de zorg voor de werkenden gericht op de relatie tussen arbeid en gezondheid te verbeteren. Interventies op het gebied van preventie zijn belangrijk om uitval op latere leeftijd te voorkomen. Leeftijdsbewust beleid kan niet vroeg genoeg beginnen. Het PMO/PAGO is een belangrijk instrument om de inzetbaarheid van werknemers en eventueel benodigde preventieve interventies in kaart te brengen. Dat maakt advisering mogelijk op het niveau van de arbeidsorganisatie en kan leiden tot structurele maatregelen. De praktijk laat echter zien dat PMO/PAGO, alhoewel wettelijk verplicht op grond van de Arbowet, lang niet door alle werkgevers aan hun werknemers wordt aangeboden. Uit onderzoek (Astri 2011, NVAB enquête 2010) blijkt ook dat bedrijfsartsen het grootste deel van hun tijd bezig zijn met verzuimbegeleiding en dat er (tot hun ongenoegen!) vaak weinig ruimte is voor preventieve activiteiten. Bedrijfsartsen zien in toenemende mate werknemers van boven de 60 jaar op het spreekuur, maar op die leeftijd zijn acties ter verbetering van de duurzame inzetbaarheid vaak moeilijker en intensiever dan wanneer in een vroeger stadium werkgerelateerde problemen waren aangepakt.

Oplossingen

De voorgestelde oplossingen op het gebied van toegang tot de bedrijfsarts, structuur en financiering leveren al belangrijke bouwstenen. Gelet op de praktijk waarbij bedrijfsartsen nauwelijks mogelijkheden krijgen voor de uitvoering van preventieve activiteiten stelt de NVAB voor dat minimeisen worden gesteld aan de ruimte die in contracten wordt opgenomen voor de uitvoering van preventieve activiteiten en tevens dat er toezicht is op naleving van de verplichtingen die nu al in de Arbowet zijn opgenomen.

Op brancheniveau/sector niveau dient in overleg tussen werknemers en werkgeversorganisaties, geadviseerd door terzake deskundigen, de inhoud van het PMO (op hoofdlijnen) te worden vastgesteld. Tevens dient aandacht te worden besteed aan beroepsgroepen, waar gelet op de aldaar aanwezige arbeidsrisico's, een specifiek PMO moet worden ontwikkeld.

Zo mogelijk wordt alleen gebruik gemaakt van instrumenten die wetenschappelijk zijn onderbouwd. Diverse commerciële producten die op de markt worden gebracht voldoen niet aan die voorwaarde.

4. Opleidingsfonds voor bedrijfsartsen noodzakelijk

Probleemstelling

De beroepsgroep bedrijfsartsen is vergrijsd. Circa 50% van de ruim 1900 bedrijfsartsen zal de komende 15 jaar uitstromen. Aan de andere kant is de instroom in de bedrijfsartsenopleiding aan het opdrogen. In 2011 zijn 12 artsen ingestroomd in de opleiding tot bedrijfsarts. Het Capaciteitsorgaan heeft in 2010 berekend dat jaarlijks tussen de 120 en 150 artsen met de opleiding tot bedrijfsarts moeten starten om in 2025 aan de vervangingsvraag te kunnen voldoen. De huidige situatie is dus ronduit alarmerend en indien niet op zeer korte termijn actie wordt ondernomen ziet de toekomst van het vak er zeer somber uit. De opleidingen zullen zich niet kunnen handhaven met zulke kleine aantallen bedrijfsartsen in opleiding.

Dat is niet alleen een doemscenario voor het vakgebied, maar ook een slechte ontwikkeling voor BV-Nederland: ook gelet op de rol die bedrijfsartsen hebben bij het in stand houden en bevorderen van de gezondheid/duurzame inzetbaarheid van werkenden is het noodzakelijk de instroom in de bedrijfsartsenopleiding verhogen.

Visie van de NVAB

Het opdrogen van de instroom in de opleiding heeft twee belangrijke oorzaken. In de eerste plaats is sprake van een financieel probleem. De opleiding tot bedrijfsarts wordt volledig privaat gefinancierd. Er is geen enkele bijdrage van de overheid aan de opleiding tot bedrijfsarts. De kosten voor de opleiding tot bedrijfsarts worden volledig door werkgevers betaald, dat wil zeggen worden gefinancierd uit de overhead van de tarieven die door arbodiensten aan werkgevers in rekening wordt gebracht. De druk op de tarieven is momenteel zo groot dat er weinig vlees op de botten zit om de opleiding te financieren. Ook onzekerheid over de toekomst leidt tot terughoudendheid in het investeren in opleidingen.

Een andere relevante ontwikkeling is het toenemende aantal zelfstandig gevestigde bedrijfsartsen. De huidige opleiding (en daarop betrekking hebbende regelgeving) gaat uit van de arbodienst als leeromgeving. In de praktijk is het nauwelijks haalbaar om als (maatschap van) zelfstandig gevestigde bedrijfsartsen erkend te worden als opleidingsinstelling.

Een tweede oorzaak voor de zeer beperkte instroom betreft de aantrekkelijkheid van het vak. De arbeids- en bedrijfsgeneeskunde staat bij studenten geneeskunde niet bovenaan in de lijst van meest gewilde specialisaties. Het imago van het vak moet verbeterd worden, zodat er ook bij medisch studenten en zij-instromers meer belangstelling voor het werken als bedrijfsarts ontstaat. De NVAB werkt daar, samen met de SGBO en andere relevante stakeholders, hard aan maar stelt vast dat de randvoorwaarden waaronder het vak momenteel uitgeoefend moet worden haaks staan op de pogingen het imago aantrekkelijker te maken.

Oplossingen

Voorkomen moet worden dat in de toekomst de opleiding tot bedrijfsarts geheel afhankelijk blijft van de marktsituatie van de arbodiensten. Voor de opleiding tot bedrijfsarts moet een opleidingsfonds worden opgericht om in ieder geval de opleidingskosten uit te kunnen betalen.

Indien aansluiten/onderbrengen bij het huidige opleidingsfonds van VWS niet mogelijk is dient een apart fonds te worden ingericht waarbij de volgende twee aspecten van belang zijn:

- a. Welke partijen dragen bij aan de vulling het fonds?
- b. Welke kosten worden vanuit het fonds vergoed?

Ad a. Voor de vulling van het fonds zien wij een rol voor de overheid, met name de ministeries van SZW en VWS. Gelet op de belangen van arbodiensten en werkgevers mag ook van hen een bijdrage worden verwacht. Wij pleiten hier voor een publiek-private samenwerking.

Ad b. De kostenvergoeding heeft primair betrekking op de opleidingskosten die aan de opleidingsinstituten worden betaald. De opleidingsprijs bedraagt gemiddeld € 40.000. Hierin zijn dus geen salariskosten voor de arts in opleiding tot bedrijfsarts verdisconteerd.

5. Financiering van de bedrijfsgezondheidszorg in branchegerichte organisatiemodel

Probleemstelling

De bedrijfsgezondheidszorg is in Nederland ondergebracht in de privaat georganiseerd arbodienstverlening. Die sector is de laatste jaren sterk gekrompen en in een heftige onderlinge concurrentiestrijd gewikkeld.

Het onderdeel Verzuimbegeleiding op basis van de Wet Verbetering Poortwachter valt voor wat betreft het medisch aspect onder de wettelijke verantwoordelijkheid van de bedrijfsartsen.

Van de circa 1950 bedrijfsartsen werkt een kwart zelfstandig, 70% in dienst van arbodienst en 5% in dienst van een (grote) werkgever. Bedrijfsartsen hebben ten gevolge van de marktdruk nauwelijks de mogelijkheid die voorwaarden te realiseren die noodzakelijk zijn om een verantwoorde uitoefening van hun vak mogelijk te maken. De huidige structuur en financiering van de bedrijfsgezondheidszorg moet vanuit het belang van de (potentieel) werkenden worden vervangen door een model waarin de toegang tot de bedrijfsarts, de onafhankelijke positie van de bedrijfsarts en de samenwerking met de curatieve gezondheidszorg beter zijn gewaarborgd.

Visie van de NVAB

De NVAB-Vraagbaak ontvangt erg veel vragen, opmerkingen en klachten over de randvoorwaarden waaronder bedrijfsartsen geacht worden hun werk te doen. Ook de visitatiegegevens maken duidelijk dat bedrijfsartsen worstelen met de klempositie waarin zij verkeren, wat vaak leidt tot morele ethische dilemma's en helaas ook soms tot inadequaat functioneren. Als in het afgesloten contract niet de ruimte is om een werknemer die verzuimt vanwege psychische klachten binnen twee weken te zien, terwijl de betreffende NVAB-richtlijn dat wel aangeeft als noodzakelijk om langdurige arbeidsongeschiktheid te voorkomen, dan kan een bedrijfsarts zijn verantwoordelijkheid niet waarmaken. Voor de tuchtrechter en voor de civiele rechter is de bedrijfsarts in dat geval erg kwetsbaar.

Het Astri-rapport over de positie van de bedrijfsarts biedt ook veel informatie over hoe het bedrijfsartsen binnen dat systeem vergaat:

- bedrijfsartsen die zelfstandig kunnen beoordelen en beslissen over de randvoorwaarden van hun contract met werkgevers krijgen een hogere waardering voor hun inzet.
- pag. 81: Van alle bedrijfsartsen geeft een ruime minderheid (21%) aan regelmatig (42%; soms) in situaties te verkeren waarin men niet meer onafhankelijk kan werken tengevolge van de opstelling van de werkgever waarvoor men werkt...In sommige gevallen wordt gedreigd met het inruilen van de bedrijfsarts of het opzeggen van het contract.....
- pag. 89: Veel bedrijfsartsen worden soms (42%) tot vaak (22%) benaderd door partijen als werkgevers, verzekeraars, arbodiensten, UWV, om medische gegevens te verstrekken die eigenlijk vallen onder het beroepsgeheim. Van deze groep geeft 8% onder druk hier wel eens aan toe.
- pag. 96: Uit het onderzoek komt naar voren dat inzake de verwijfsfunctie van de bedrijfsarts de financieringsproblematiek voor veel bedrijfsartsen nog een belemmering vormt voor het verwijzen van individuele werknemers.
- pag. 99: Het onderzoek geeft aan dat een deel van de knelpunten een gevolg is van de marktwerking.

Oplossingen

De financiering van de bedrijfsgezondheidszorg op brancheniveau is noodzakelijk om tot een beter werkend systeem te komen.

De verantwoordelijkheid van de werkgever om te investeren in goede arbodienstverlening en bedrijfsgezondheidszorg blijft wel in stand, maar de directe relatie tussen werkgever en bedrijfsartsen wordt door een branche-gebonden organisatie geneutraliseerd. Met behoud van de belangrijke relatie tussen arts en bedrijf op alle niveaus kunnen bedrijfsartsen dan onafhankelijke keuzes maken en interventies verrichten die recht doen aan wat ook in de reguliere gezondheidszorg gangbaar is. Het zal ook het vertrouwen in de onafhankelijkheid van de bedrijfsarts bij werknemers doen toenemen, een belangrijke voorwaarde voor goede zorg en privacybescherming.

We willen het concept van de branchefinanciering verder onderzoeken en bijdragen aan een pilot die leidt tot geleidelijke implementatie. Het voorstel is dit plan verder uit te werken met betrokken veldpartijen, waarbij het ministerie van SZW een 'kwartiermaker' aanstelt om dit te faciliteren.

Het voorbeeld van hoe door de Stichting Arbow de periodieke geneeskundige onderzoeken georganiseerd zijn, strekt tot aanbeveling. De NVAB zou de branchefinanciering willen verbreden naar meerdere sectoren, naar verzuimbegeleiding in het algemeen én naar arbeidsgeneeskundige zorg voor zelfstandigen-zonder-personeel.

Voor voeding van de fondsen zijn primair de werkgevers verantwoordelijk, maar naar de mening van de NVAB zijn zorgverzekeraars en inkomensverzekeraars ook partijen met een aanmerkelijk belang: werknemers hebben immers één gezondheid die zowel van belang is voor het uitvoeren van hun werk als voor hun functie als burger waarvan maatschappelijke participatie wordt verwacht.

Branchegericht financiering is niet de enige mogelijkheid om de financiering van de arbeidsgeneeskundige zorg voor werkenden te verbeteren. De NVAB wil graag met zorgverzekeraars en inkomensverzekeraars, met werkgevers en werknemersorganisaties, met overheid en veldpartijen, de mogelijkheden verkennen om tot een grotere mate van synergie te komen met als inzet duurzaam inzetbare werkenden, meer kwaliteit van de zorg en minder kosten.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan:

- Arbo Unie: *Mw.ir. M. Tiemstra*
- Arbo Vitale: *Mw. S. van Opijnen*
- BAV: *G.B. Michorius*
- BA&O: *Drs. H. Tweehuysen*
- Blik op Werk: *Mw. L. Schilder*
- CNV: *Mw.drs. S. Baljeu-Veenstra, J. Smit*
- Coronel Instituut AMC: *Mw.prof.dr. M. Frings-Dresen, prof.dr. F.J.H. van Dijk, prof.dr. C.T.J. Hulshof en prof.dr. H.A.Wind*
- FNV: *L. Hartveld, T. Heerts, W. van Veelen*
- KNMG: *Prof.dr. A.C. Nieuwenhuijzen Kruseman, mr. W.P. Rijksen, prof.dr. H. Willems, Dr. L. Wigersma*
- LHV: *Drs. L. Hennink, S.R.A. van Eijck*
- LAD: *J.G. van Enk, mw.drs. C. van den Brekel*
- MaetisArdyn: *P. Bos*
- MHP: *Drs. E. Haket, mw.mr. K. de Boer*
- MKB: *Mr. W.M.J.M. van Mierlo*
- Ministerie van SZW: *Drs. R. Gans, mw. S. Bleuland*
- Ministerie van VWS: *Mw.drs. E.I. Schippers, mw.dr. M. Donker, mw.drs. V.J.W.C. Esman-Peeters*
- NHG: *Dr. J. Burgers*
- NPHF: *H. Baaijens, W. Vermeend*
- NVvA (arbeidshygiëne): *Dr. J.C.M. van Rooij*
- NVvA (arbeidsdeskundigen): *Mw. M. Klompé*
- NVVK: *N. van Roden*
- NVVG: *Mw. C.F.M. Woldberg, H. Hullen*
- NSPOH: *Mw.dr. P. Uniken Venema*
- ORDE van Medisch Specialisten: *Mr. F.H.G. de Grave, dr. B.J. Heesen*
- Oval : *K. van der Pol, mw.drs. P. van de Goorbergh*
- RU Groningen: *Prof.dr. J.J.L. van der Klink, prof.dr. J.W. Groothoff*
- SER: *Prof.mr. F.B.J. Grapperhaus*
- UMC St Radboud Bedrijfsartsenopleiding SGB0: *Dr. J.W.J. van der Gulden*
- Vaste Kamercommissie SZW: *Mw. H. Post*
- Vaste Kamercommissie VWS: *T. Teunissen*
- Verbond van Zorgverzekeraars: *J. Breit, drs. H.J. Herbert*
- Verenso: *Mw. G.M. Draijer, F.J. Roos*
- VNO-NCW: *S.R. Bontje, B. Wientjes*
- VUmc : *Prof.dr. J.R. Anema, prof.dr. A. van der Beek, prof.dr. W. van Mechelen*
- Zorgverzekeraars Nederland: *Dr. P.F. Hasekamp, A. Rouvoet*
- 365: *Prof.dr. W. van Rhenen*
- 365: *P.C. van Kleij*

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer P. Rodenburg
Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en
Bedrijfsgeneeskunde
Postbus 1594
5602 BN Eindhoven

Kenmerk: 201200425

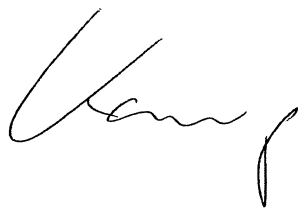
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Rodenburg,

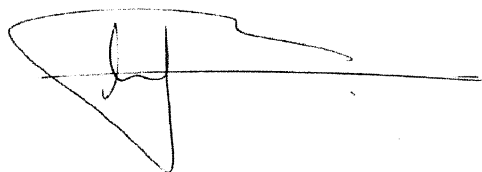
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven,
nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons
onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Aan de kabinetsinformateurs
De heren Henk Kamp en Wouter Bos
Per adres:
Ministerie van Algemene Zaken
Binnenhof 19
Postbus 20001
2500 EA Den Haag

Rotterdam, 5 oktober 2012

Onderwerp: Het kabelmonopolie in Nederland

Ondergetekenden, Peter Jelgersma en Harry Kramer, vragen uw aandacht voor de noodzakelijke regulering van de omroep- en telecom markt in Nederland zoals hieronder volgt.

De Nederlandse markt

Het belangrijkste kenmerk van de Nederlandse omroepdistributie markt is de (regionale-) dominantie van de kabelexploitanten: UPC (30%) en Ziggo (50%) en een aantal kleinere partijen. Het vroegere publieke monopolie is ingeruild voor een privaat monopolie, dat in de afgelopen jaren door consolidatie is versterkt. Daardoor zijn de voordelen van marktwerking - anders dan bij telefonie en internet - aan de kabelexploitatie in Nederland voorbijgegaan. De markt mist dynamiek (er is géén sprake van toetreding van nieuwe aanbieders, technologische ontwikkeling en het aanbieden van nieuwe diensten verloopt traag), en er komen geen lagere prijzen en meer keuzevrijheid voor de consument tot stand. De consument in Nederland betaalt al jarenlang veel te hoge prijzen, terwijl de vergoedingen voor de distributie veel te hoog en voor de programma's veel te laag zijn.

De prijzen van het kabelabonnement zijn de laatste jaren fors gestegen; zij zijn ondanks de scherpe digitale (prij)sconcurrentie niet gedaald. Enkele jaren geleden heeft de NMa al geconstateerd dat de tarieven van de kabelexploitanten weliswaar in de zin van de Wet economische mededinging niet als 'excessief' kunnen worden beschouwd, maar wel zeer hoog zijn. In 2004 waren de tarieven gemiddeld 11 euro per maand, nu zijn zij al bijna 18 euro per maand. De werkelijke kosten van distributie van het (analoge) standaardpakket radio- en televisie op de kabel bedragen volgens TNO (2007) en anderen tussen de 4 en 6 euro per abonnee per maand. De vergoeding voor de programma's van de gezamenlijke commerciële en publieke Nederlandse omroepen bedraagt niet meer dan 2 euro.

De aanwezigheid van het digitale aanbod van satelliet/Canal Plus, Digitenne en KPN/IPTV heeft in de afgelopen jaren niet tot substantiële daling van het aantal kabelaansluitingen geleid. Met de komst van digitale televisie zijn er wel concurrenten gekomen, maar er is géén serieuze competitie ontstaan. Met hun aanmerkelijke marktmacht (AMM) breiden de kabelexploitanten hun aanbod momenteel ongestoord en, vanwege kruissubsidies uit het te hoge analoge kabelabonnement, nagenoeg gratis uit met digitale radio en televisie en andere diensten.

Het regelen van competitieve verhoudingen op de omroepdistributie markt is voor de toekomst van de media industrie in Nederland van cruciaal belang vanwege de groeimogelijkheden van radio en televisie en daarmee verbonden media diensten: die vormen de uitvalspoort voor verdere groei van de telecom - en mediabedrijven, waar telefonie en breedband internet (met snelheden hoger dan het KPN netwerk kan bieden) steeds meer als commodities worden beleefd.

In de komende 10 jaar zijn twee grote gemoderniseerde en opgewaardeerde infrastructuren (het telefoonnetwerk en het kabeltelevisienetwerk) te verwachten. De economische potentie van de omroep- en telefonie markten in Nederland blijft onder de maat als alleen het telefonienetwerk een open netwerk is en het kabelnetwerk een gesloten netwerk zal blijven. Dat kan ook niet het eindpunt van de ontwikkeling van deze markten in Europa zijn.

Overheidsbeleid en regulering

Het overheidsbeleid is jarenlang dubbelzinnig geweest. Men zag in de opkomst van de kabel een instrument om het monopolie van de KPN op de Telecommarkt te breken. Het regelen van open toegang tot de kabel werd overgelaten aan de toezichthouder OPTA. In twee marktanalyses en ontwerpbesluiten (van 17 maart 2006 en 15 augustus 2008) constateerde OPTA aanmerkelijke marktmacht (AMM) van de kabelexploitanten op de markt voor omroepdistributie. Beide besluiten van OPTA zijn door het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) op grond van juridische tekortkomingen verworpen.

Tot grote teleurstelling van marktpartijen en de politiek heeft OPTA in zijn recente besluit van 20 december 2011 de handdoek in de ring gegooid: met een reuzendraai werd geconcludeerd dat de markt voldoende concurrentie kent en derhalve het regelen van open toegang tot de kabel niet noodzakelijk is. Het is niet aan te nemen dat dit besluit door het CBb zal worden verworpen.

Gezien deze ontwikkeling heeft de Tweede Kamer de ontwikkeling van beleid op dit terrein aan zich getrokken.

In de motie Van Bommel en Gesthuizen van 27 oktober 2011 (2011-2012, 24095, nr.296) wordt het kabinet verzocht: 'aan te geven op welke de regering denkt open toegang tot de kabel te bereiken en eventueel aan de Kamer voorstellen te doen voor aanvullend instrumentarium c.q. wet- en regelgeving die voor dit doel noodzakelijk zijn'. Deze motie is met algemene stemmen aangenomen. In de Telecomwet zijn bij recente amendementen (Van Dam c.s., 8 en 9 juni 2011, 2010-2011, 32549, nrs. 18 en 28) nieuwe artikelen in deze wet (art.6a.21a Tw) en in de Mediawet (6.14a Mw) opgenomen, die kabelexploitanten met aanmerkelijke marktmacht verplichten tot wederverkoop van het analoge TV (en radio) pakket. Deze wet treedt per 1 januari 2013 in werking.

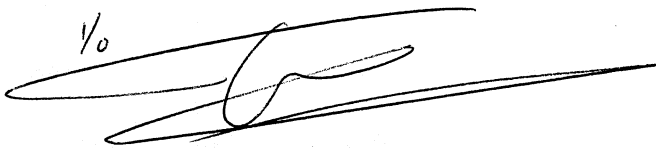
Met de wijziging van de Telecom wet en de Mediawet heeft de politiek - en niet de toezichthouder! - de eerste bres geslagen in de verdedigingswal van het monopolie van de kabelexploitanten. Maar open toegang tot het kabelnetwerk en evenwichtige marktverhoudingen zijn nog lang niet gerealiseerd. Pas daarna is het voor nieuwe aanbieders mogelijk een vergelijkbaar digitaal dienstenpakket als de kabelexploitanten in concurrentie aan het publiek te gaan aanbieden.

Voor een goed functionerende omroep- en telecom markt is het noodzakelijk dat twee gelijkwaardige open infrastructuren ontstaan. De combinatie van een gesloten en een open, gereguleerde infrastructuur zorgt voor concurrentieproblemen in de retailmarkt voor televisiediensten en belemmert, in combinatie met de hoge marktaandelen van de kabelaanbieders, de concurrentie op de markt, nu en in de komende jaren.

Verantwoordelijkheid van de politiek

Symmetrische regulering van elektronische infrastructuren is van cruciaal belang voor de macro economische ontwikkeling van Nederland op de middellange- en lange termijn. Toezichthouder en bestuursrechter houden elkaar in een wurggreep, waardoor de ontwikkeling al jarenlang stagneert. De politiek kan en moet deze patstelling doorbreken. In de Tweede Kamer - in het bijzonder tussen de PvdA en de VVD - bestaat volledige overeenstemming. Hier ligt, naar ons oordeel, een taak voor het volgende kabinet.

Op basis van het uitgangspunt van symmetrische regeling van de omroep en telecom markten zou het nieuwe kabinet de opdracht geformuleerd in bovengenoemde motie tot uitvoering kunnen brengen, dat wil zeggen: aangeven op welke wijze dit doel kan worden bereikt en welke aanvullende wet- en regelgeving daarvoor noodzakelijk is.

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'P. Jelgersma', with a large, sweeping horizontal stroke at the end.

Peter Jelgersma Harry Kramer

Initiatiefnemers van YouCa, die sinds 2008 probeert toegang tot de kabel te krijgen

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer P. Jelgersma
De heer H. Kramer
YouCa BV
Postbus 4115
3006 AC Rotterdam

Kenmerk: 201200427

Den Haag, 11 oktober 2012

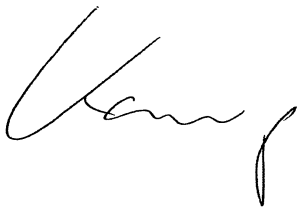
Geachte heer Jelgersma,

Geachte heer Kramer,

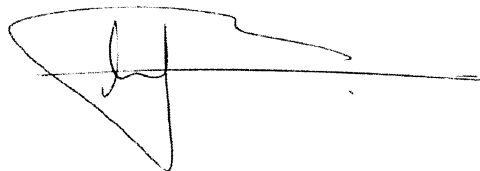
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven,
nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons
onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Informateurs H.G.J. Kamp & drs. W.J.Bos
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum
4 oktober 2012

Behandeld door
Mw. E.C.M. Wilmer

Telefoonnummer
033 253 9417

Kenmerk
12.295/ew

Onderwerp
Starters op de woningmarkt

E-mail
e.wilmer@svn.nl

Geachte heer Kamp en heer Bos,

De woningmarkt in Nederland staat er zeer slecht voor. Er worden nauwelijks nog huizen verkocht en er wordt ook niet meer gebouwd. Wat de woningmarkt het hardst nodig heeft, is dynamiek en doorstroming. Over de wijze waarop de woningmarkt kan worden vlot getrokken, wordt verschillend gedacht. Vriend en vijand zijn het er echter over eens dat een cruciale rol is weggelegd voor de starter, zoals onder andere blijkt uit vrijwel alle verkiezingsprogramma's. Via deze brief wil het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN) de voordelen van de Starterslening (nogmaals) onder uw aandacht brengen.

Bewezen effectief instrument

In de afgelopen negen jaar zijn circa 18.000 Startersleningen verstrekt. Uit onderzoek blijkt dat bijna iedere Starterslening leidt tot minimaal vier andere aankooptransacties en dus een kettingreactie van verhuisbewegingen op gang brengt. Dat maakt de Starterslening een bewezen effectief instrument om doorstroming op de woningmarkt te realiseren.

Het grote aantal Startersleningen is mede te danken aan een bijdrage van € 40 miljoen van het Rijk in 2007. Dit geld is ingezet om de netto contant gemaakte kosten (lees: gedeelde rente-inkomsten en beheerkosten) van de Starterslening te financieren. Hierdoor konden gemeenten en provincies, via SVN, voor ongeveer € 300 miljoen aan Startersleningen verstrekken. Hiermee zijn in totaal 8600 starters geholpen.

Extra rijksbudget of achterborg

Het rijksbudget was in 2010 uitgeput. Sindsdien dragen de gemeenten en provincies de kosten zelf. De vraag naar Startersleningen is onverminderd groot. Door bezuinigingen bij gemeenten en provincies wordt dit steeds lastiger. Daarom is wederom een financiële impuls van het Rijk nodig. Wij pleiten voor een nieuw rijksbudget van € 40 miljoen voor de Starterslening. Daarbij weten wij ons gesteund door een brede coalitie van overheden en organisaties die actief zijn op de woning(bouw)markt.

Een alternatief voor een nieuw rijksbudget is een achterborg van het Rijk. Daarmee kan het SVN geld aantrekken op de kapitaalmarkt. De netto contant gemaakte kosten van de Starterslening worden in dit voorstel dan betaald door de gemeenten en provincies.

Verlenging hypotheeklooptijd duurder voor schatkist

In diverse verkiezingsprogramma's wordt voorgesteld de hypotheeklooptijd voor starters te verlengen tot 35 jaar (in plaats van 30 jaar). Het voordeel hiervan is dat starters de eerste vijf jaar niet hoeven af te lossen. Er is echter ook een belangrijk nadeel, namelijk dat de hypotheekrente in deze voorstellen gedurende 35 jaar volledig aftrekbaar is. Dit betekent dat verlenging van de hypotheeklooptijd voor starters de schatkist veel geld kost. Bovendien geldt de verlengde looptijd waarschijnlijk ook voor starters die geen ondersteuning nodig hebben.

De Starterslening van SVN werkt niet met een verlengde hypotheeklooptijd. In plaats daarvan mag de starter later beginnen met aflossen. Verreweg de meeste starters maken slechts korte tijd gebruik van dit extra steuntje in de rug. Minder dan 9 procent heeft na drie jaar nog volledige financiële ondersteuning nodig en na zes jaar geldt dit voor nog maar 1 procent. De Starterslening van SVN is daarmee ook een stuk voordeliger voor de schatkist.

Lenteakkoord nadelig voor starters

De afspraken in het Lenteakkoord over de hypotheekrenteafrek pakken zeer nadelig uit voor de Starterslening. In het akkoord wordt onderscheid gemaakt tussen bestaande en nieuwe hypotheekleningen. Nieuwe hypotheekleningen komen alleen nog in aanmerking voor renteafrek indien vanaf dag één wordt afgelost. Hierdoor wordt het voor starters nog moeilijker om een woning te kopen. Daar komt bij dat de rente op de Starterslening dan niet meer aftrekbaar is, waardoor deze lening haar waarde als stimuleringsinstrument verliest. Wij pleiten er dan ook voor om de fiscale regels omtrent de hypotheekrenteafrek zo in te richten dat er ruimte blijft voor de Starterslening.

Tot slot

Er bestaat brede consensus over de sleutelrol die starters kunnen vervullen bij het vlot trekken van de woningmarkt, maar starters hebben daarbij wel een steuntje in de rug nodig. Het eerste huis met een eerste hypotheek is steeds minder bereikbaar voor de "gewone" starter. En dit wordt met de nieuwe plannen niet beter.

De Starterslening heeft zich in de praktijk bewezen als een succesvol instrument om doorstroming op de woningmarkt te realiseren. Bovendien is de Starterslening een stuk voordeliger voor de schatkist dan bijvoorbeeld verlenging van de hypotheeklooptijd voor starters. Wij hopen dat u deze brief de komende periode in uw afwegingen meeneemt!

Hoogachtend,

stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
Nederlandse gemeenten

mr J.W. van Beek
Directeur

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer mr. J.W. van Beek
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
Postbus 15
3870 DA Hoevelaken

Kenmerk: 201200429

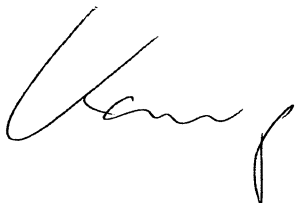
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Van Beek,

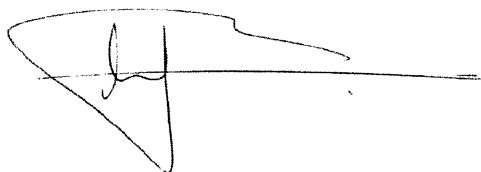
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Tweede Kamer der Staten Generaal
De heren drs. W.J. Bos en H.G.J. Kamp
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Betreft formatiebesprekingen
Datum 3-10-2012

Ons kenmerk 12.7948/SB/YK

Geachte heren Bos en Kamp,

Samen met de andere initiatiefnemers van de onlangs gepresenteerde *Agenda voor de zorg* delen de umc's de overtuiging dat innovatie, kwaliteitsverbetering en kostenbeheersing onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Door hun bijzondere taak zijn de umc's in staat een initiërende en stimulerende rol te spelen bij de uitvoering van deze agenda.

De publieke functie van umc's

De umc's onderscheiden zich van de algemene ziekenhuizen door hun publieke functie. Deze door de overheid toebedeelde taak omvat het bieden van topreferente zorg, het uitvoeren van baanbrekend onderzoek, de daaruit voortvloeiende realisering van zorgvernieuwing en het geven van medisch onderwijs. De verwevenheid van deze functies stelt de umc's als geen ander in staat de benodigde innovatie in te zetten en daardoor bij te dragen aan het betaalbaar houden van de zorg.

Kwaliteit en kosten

Met de andere zorgpartijen delen de umc's de ambitie om de prestaties in termen van kwaliteit en kosten te optimaliseren. Het realiseren hiervan vraagt van overheid en politiek vertrouwen en ruimte in een stabiel stelsel. De umc's onderschrijven het belang van een bekostigingssysteem dat zorgaanbieders belooft voor kwaliteit en de gezondheidsuitkomst. De ambities kunnen worden gerealiseerd door binnen het huidige stelsel van de Zvw de prestaties te optimaliseren.

Voortrekkersrol bij innovatie

De *Agenda voor de zorg* stelt zelfredzaamheid, eigen verantwoordelijkheid, kwaliteit van leven en een herinrichting van het zorglandschap centraal. Dit vraagt om een nieuwe manier van denken in de zorgsector. De umc's worden intrinsiek gedreven door innovatie en verbetering. Zij zijn daarmee niet alleen de drijvende kracht achter verbetering van zorgprocessen en organisatie van de zorg, maar tevens de onderbouwing van doelmatigheid.

Onder regie van de umc's zijn op deze wijze goede resultaten geboekt in de ouderenzorg via het *Nationaal Programma Ouderenzorg*. In dit programma bepaalt de oudere wat voor hem de beste zorg is en staan netwerken en interactie met andere zorgaanbieders centraal. De umc's vertalen deze werkwijze momenteel naar andere terreinen.

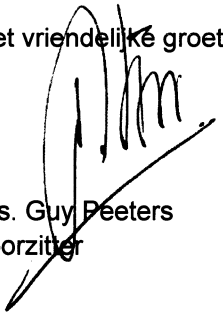
Zo staat het samenwerken in netwerken op basis van kennis centraal bij het opnieuw inrichten van de oncologische zorg rond *Comprehensive Cancer Centers*. Hierbij draait het om netwerken van umc's en algemene ziekenhuizen waar kwaliteit van zorg voor iedereen gegarandeerd is met gecontroleerde innovatie. De netwerkgedachte wordt in de palliatieve zorg vormgegeven in *Expertisecentra Palliatieve Zorg*.

Nadruk op topreferente zorg

Dankzij de omvangrijke expertise en een complexe en hoogstaande infrastructuur kunnen umc's hooggespecialiseerde en complexe zorg bieden. Elke patiënt, hoe ziek ook, is verzekerd van zorg. Juist voor de patiënt waar geen standaardbehandeling voor handen is, kan een umc door de interactie tussen onderzoek en zorg veel meer bieden. Dit kan zijn voor een patiënt met een weesziekte, maar ook de patiënt met een veel voorkomende ziekte met complexe onderliggende klachten.

Het moge duidelijk zijn dat door hun invulling van hun innovatieve functie, de acht umc's ervan overtuigd zijn het verschil te kunnen maken bij het vinden van duurzame oplossingen voor vraagstukken van de zorg, nu en in de nabije toekomst. Ruim 3.000 medisch specialisten werken in dienstverband om de zorg op een hoger plan te brengen. En daar waar het systeem van prestatiebekostiging niet werkt, kunnen (publieke) taken aan de umc's worden opgedragen met een op de WBMV lijkende constructie.

Met vriendelijke groet,

Drs. Guy Peeters
Voorzitter

c.c. de heren drs. M. Rutte, drs. S.A. Blok, ir. D.M. Samson en ir. J.R.V.A. Dijsselbloem

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer drs. G. Peeters
Nederlandse Federatie van Universitair
Medische Centra
Postbus 9696
3506 GR Utrecht

Kenmerk: 201200431

Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Peeters,

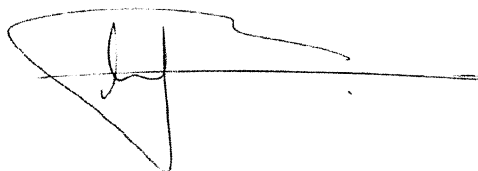
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Aan de informateurs
De heren H.G.J. Kamp en drs. W.J. Bos
p/a Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Utrecht, 4 oktober 2012

Ons kenmerk: RU2012084/RvtK/gvd
Betreft: Scholingsconvenant en mogelijke bezuinigingen

Geachte heren Kamp en Bos,

Voor een flexibele arbeidsmarkt en een goed functionerende kenniseconomie zijn goed opgeleide jongeren én volwassenen nodig. Uit onderzoek van SEO (2010) blijkt dat de private opleidingenmarkt uitstekend in staat is deze volwassenen op te leiden en er geen sprake is van marktfalen. Jaarlijks volgen 1,5 miljoen volwassenen een opleiding bij een private opleider. Door deze capaciteit van de private opleidingsmarkt nog beter te benutten kan de overheid ook nog eens 400-500 miljoen euro besparen.

In bijgevoegd position paper roept de NERTO* op tot een convenant met de overheid voor de scholing van volwassenen en doet voorstellen die voldoen aan de CPB-criteria en gegarandeerd zorgen voor een besparing op de rijksbegroting. Daarnaast vindt u zes actiepunten die de overheid zou moeten oppakken om een 'boost' te geven aan de flexibilisering van de arbeidsmarkt en de ontwikkeling van de kenniseconomie.

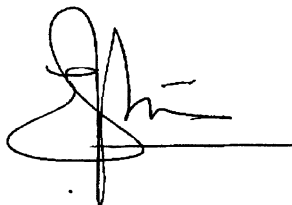
- Maak flexibele leerwegen mogelijk;
- Stimuleer scholing werknemers via individueel leerbudget;
- Stimuleer functiegerichte scholing;
- Stimuleer transparante opleidingenmarkt;
- Kies voor vraag- in plaats van aanbodfinanciering;
- Zorg voor een gelijk en optimaal speelveld.

We hopen dat u deze brief wilt betrekken bij de onderhandelingen over het nieuwe regeerakkoord. Wij zijn graag bereid de inhoud van ons position paper nader toe te lichten.

Met vriendelijke groeten,

drs. Ria van 't Klooster MBA
Directeur

Prof. dr. Eric Fischer
voorzitter

Bijlage: Position paper

*De NRTO is de branche organisatie voor private opleiders, inclusief de private activiteiten van door de overheid bekostigde onderwijsinstellingen.

Jaarlijkse besparing van €400-500 miljoen aan overheidsgeld mogelijk

NRTO roept op tot convenant met overheid voor scholing van volwassenen

Dat flexibilisering van de arbeidsmarkt en de ontwikkeling van de kenniseconomie uitgangspunten zijn voor behoud en uitbouw van onze welvaart in de toekomst, is een gegeven. Dat voortdurende scholing – een Leven Lang Leren – hiervoor een voorwaarde is, is eveneens onomstreden. De Nederlandse Raad voor Training en Opleiding, belangenbehartiger voor alle particuliere opleiders in Nederland¹, biedt aan om de handen met de overheid ineen te slaan om nu eens echt werk te maken van de scholing van volwassenen. Scholing is namelijk hét aangewezen middel om werkenden duurzaam inzetbaar te maken en mensen die nu aan de kant staan te activeren. Dit hoeft niet gepaard te gaan met extra uitgaven door de rijksoverheid. Sterker nog, de NRTO ziet mogelijkheden om jaarlijks 400 tot 500 miljoen euro aan belastinggeld te besparen.

Education permanente wordt in toenemende mate essentieel voor de Nederlandse economie. Of om met de Denktank Leren en Werken te spreken: “Een goed gekwalificeerde beroepsbevolking is een van de belangrijkste grondstoffen voor een dynamische kenniseconomie.” Scholing van volwassenen, die doorgaans in combinatie met werk en/of zorgtaken wordt genoten, vraagt maatwerk. Het huidige onderwijsstelsel is afgestemd op jongeren en te rigide voor volwassenen. De NRTO en haar leden zijn in staat om een volledig dekkend aanbod aan flexibele (op de doelgroep toegesneden) en arbeidsmarktrelevante opleidingen voor volwassenen te ontwikkelen.

Track record

Dat particuliere opleiders hier een geschikte partij voor zijn die in staat zijn maatwerk te leveren, blijkt wel uit het feit dat bijna 90 procent van de jaarlijks 1,5 miljoen volwassenen die een opleiding volgt, dit al bij een niet door de overheid bekostigde instelling doet. De gezamenlijke omzet van de branche is 3,2 miljard (SEO, 2012).

Geen marktfalen

Op de markt voor onderwijs en opleiding is geen sprake van marktfalen (SEO, 2010). De rol van de overheid kan dus beperkt blijven tot:

- het stimuleren van de deelname van volwassenen aan opleidingen;
- het borgen van de kwaliteit van door de overheid erkende diploma's, en daarmee de waarde van de diploma's in het maatschappelijk verkeer;

¹ Inclusief de private activiteiten van door de overheid bekostigde onderwijsinstellingen

- het bewaken en stimuleren van transparantie van het aanbod.

Zes actiepunten

Daarnaast zijn er een zestal actiepunten die de overheid zou moeten oppakken om scholing van volwassenen de vaart te geven die nodig is voor een 'boost' aan de flexibilisering van de arbeidsmarkt en de ontwikkeling van de kenniseconomie.

1. **Maak flexibele leerwegen mogelijk:** Het huidige onderwijsstelsel is afgestemd op jongeren en te rigide voor volwassenen. Een herijking van de huidige MBO- en HBO-wetgeving is daarom nodig, waarbij het gerealiseerde eindniveau leidend wordt. Rigide urennormen, eisen aan de duur van opleidingen en eisen aan contacttijd, passen niet bij de opleiding van werknemers en bijvoorbeeld herintredende vrouwen. Het pad moet worden geëffend voor flexibele leerwegen en maatwerk.
2. **Stimulering scholing werknemers via individueel leerbudget:** Het opleiden van werknemers is een zaak van werkgevers en werknemers. De overheid speelt hier geen rol als financier. Toch kan de overheid via het algemeen verbindend verklaren van CAO's en van werk-naar-werk trajecten, afspraken over scholing in arbeidsovereenkomsten stimuleren danwel afdwingen. Deze afspraken zouden dan de vorm moeten krijgen van een individueel leerbudget voor iedere werknemer. Dit budget kan door alle werknemers ingezet worden voor scholing, ongeacht de positie van de werknemer en de soort scholing die gevolgd wordt. Enige voorwaarde is dat werkgever en werknemer het samen eens zijn over de te volgen scholing.
3. **Stimulering functiegerichte scholing:** De overheid richt zich nu vooral op door de overheid erkende diploma's. Niet iedereen die werkt of weer gaat werken is echter geholpen met een MBO- of HBO-diploma. In bestaand en nieuw beleid moeten maatregelen om opleiden en ontwikkelen te stimuleren ook opengesteld worden voor specifiek functiegerichte, maar niet wettelijk erkende opleidingen. Als deze aan bepaalde kwaliteitseisen voldoen, komen ze in aanmerking voor de afdrachtvermindering onderwijs (WVA onderwijs) of andere fiscale voordelen.
4. **Stimulering transparante opleidingenmarkt:** Werkgevers en werknemers willen weten wat iemand kan na een opleiding. Het Nederlands Kwalificatieraamwerk (NLQF) biedt deze transparantie (zie ook SER, 2012). De overheid kan het gebruik van NLQF stimuleren door de naamsbekendheid ervan te vergroten en bij te dragen aan de kosten van inschaling van opleidingen in het NLQF.

5. **Vraag- in plaats van aanbodfinanciering:** Omdat er in Nederland voldoende aanbod van privaat onderwijs is, hoeft de overheid in principe geen belastinggeld ter beschikking te stellen voor het onderwijs aan volwassenen. Soms is toch financiële stimulering van volwassenenonderwijs (tijdelijk) nodig is omdat vraag achterblijft, of ter activering van mensen die nu aan de kant staan. In dat geval kan de overheid scholingsvouchers ter beschikking stellen of fiscale maatregelen treffen. Hierdoor wordt niet langer een beperkt aantal instellingen gesubsidieerd, maar krijgen volwassenen keuzevrijheid. Ze kunnen dan een opleiding of cursus kiezen die het beste bij hen past. Daarnaast zal door de verschuiving in financiering de concurrentie tussen opleidingsinstellingen toenemen. Dit leidt tot lagere kosten en hogere kwaliteit met een sterkere opleidingssector tot gevolg. De plannen van Staatssecretaris Zijlstra om de instellingbekostiging voor deeltijd hoger onderwijs af te schaffen en over te gaan tot studiebeurzen verdienen dan ook verdere uitwerking en uitbreiding naar het MBO.
6. **Gelijk en optimaal speelveld:** Op dit moment worden private opleiders benadeeld doordat publieke onderwijsinstellingen zich met belastinggeld op de private markt begeven. Een ontwikkeling die ook door de Algemene Rekenkamer (2012) is vastgesteld. Dit leidt tot concurrentievervalsing en een ongelijk speelveld. Dit is nadelig voor ondernemerschap, leidt tot hogere maatschappelijke kosten en tot vergroting van het begrotingstekort van de overheid. Een eerste oplossing voor dit probleem is dat gemeenten voortaan zelf beslissen waar het educatiebudget wordt ingezet. De verplichte besteding bij ROC's komt daarmee te vervallen. Op deze manier kunnen gemeenten zelf de kwalitatief beste aanbieder kiezen.

Besparingen van 400-500 miljoen euro mogelijk

Door bovenstaande actiepunten uit te voeren, wordt niet alleen het onderwijsstelsel toekomstbestendig gemaakt. Ook wordt de weg geopend naar een aantal besparingen op het budget zonder dat die leiden tot allerlei ongewenste effecten. Onderstaande voorstellen voldoen aan de CPB-criteria en zorgen gegarandeerd voor een besparing op de rijksbegroting.

- De bekostiging van deeltijdopleidingen in het hoger onderwijs wordt afgeschaft. Dit levert een besparing op van 214-321 miljoen euro.
- De bekostiging van studenten ouder dan 30 jaar in het MBO wordt afgeschaft. Dit levert een structurele besparing van 170 miljoen euro op.
- De Open Universiteit ontvangt jaarlijks 40 miljoen euro van het Rijk. Dit geld wordt zeer ondoelmatig ingezet. De private markt voor HBO afstandsonderwijs is zeer goed ontwikkeld en klaar om ook WO afstandsonderwijs aan te gaan bieden
- Geld dat door de overheid wordt geïnvesteerd in opleiden wordt op dit moment niet effectief ingezet. Er waren in 2010 1.400 subsidieregelingen (SEO 2010) waarvan de werking nauwelijks

bekend is. Het aantal stimuleringsregelingen is reeds flink ingeperkt maar kan nog verder beperkt worden. Subsidieregelingen moeten op effectiviteit worden beoordeeld.

Mocht de overheid het geld dat met deze maatregelen wordt bespaard, willen herinvesteren dan is facilitering van werkenden en werkgevers via fiscale instrumenten of vraagfinanciering verreweg de meest effectieve en efficiënte methode. Uit onderzoek van SEO (2012) naar het effect van leervouchers in het hoger onderwijs blijkt dat hierdoor de deelname aan deeltijdopleidingen met 6 tot 11 procent kan stijgen. Uitbreiding van de voucher naar MBO en niet overheidserkende opleidingen zorgt voor een nog sterkere stijging naar 22 procent meer deelnemers. Een dergelijke voucher is financieerbaar als naast de bijdrage van het rijk ook het bedrijfsleven een bijdrage levert, zoals eerder voorgesteld door de SER en het Innovatieplatform.

Geraadpleegde onderzoeken

- Uit onderzoek van SEO (2010) bleek al dat de markt van post initieel onderwijs uitstekend functioneert en er dus geen sprake is van marktfalen. Ook de SER (2012) bevestigt dit: financiering en organisatie van scholing is een zaak voor werkgevers en werknemers. De overheid is volgens de SER alleen verantwoordelijk voor onderwijs aan mensen zonder startkwalificatie en de financiering van scholing van niet werkenden.
- Uit CBS cijfers (2009) blijkt dat jaarlijks 1,5 miljoen mensen tussen 15 en 65 jaar een opleiding volgen ofwel 15,5%. In 2000 was dit nog 13,7%. Alleen de Scandinavische landen en UK scoren hoger.
- 83% van de deelnemers aan postinitiële scholing volgt deze scholing bij een private aanbieder of in het eigen bedrijf of branche (ECBO, 2011).
- Deelname aan bekostigd deeltijdonderwijs daalt bij gebrek aan maatwerk en flexibiliteit. In wetgeving is voltijdonderwijs te veel de norm, dit past niet bij de volwassen doelgroep van deeltijdonderwijs (ResearchNed, 2012).
- In 88% van de CAO's worden reeds afspraken gemaakt over functiegerichte scholing, in 74% van de CAO's is ook opleidingsverlof opgenomen (SER 2012).
- Uit onderzoek van NIDAP (2012) blijkt dat 10% van het opleidingsbudget in bedrijven niet wordt opgemaakt. Uit onderzoek van ECBO (2011) blijkt dat kosten en geen toestemming van werkgever nauwelijks een rol spelen. Niet nodig, geen geschikte opleiding en geen tijd zijn belangrijkere argumenten.
- De deelname aan postinitiële scholing wordt in belangrijke mate positief beïnvloed door het nut voor werknemers en werkgevers (SER 2012).
- Korte, functiegerichte opleidingen zijn zeer effectief en leiden tot intersectorale mobiliteit (SER 2012).
- Nederland is een diplomaland waarbij functie-eisen zijn gekoppeld aan niveau eisen. Het gerealiseerd eindniveau na een opleiding moet inzichtelijker, dit kan o.a. door opleidingen te laten inschalen in NLQF (Netherlands Qualification Framework) en erkenning en certificering van informeel onderwijs en werkervaring via EVC (SER 2012).
- Experimenten in het MKB met Excelleren.nu en leerambassadeurs in Metalektro tonen aan dat de leercultuur positief is te beïnvloeden: meer deelnemers volgen een opleiding (SER 2012).

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer prof.dr. E. Fischer
Nederlandse Raad voor Training en
Opleiding
Australiëlaan 16 B
3526 AB Utrecht

Kenmerk: 201200433

Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Fischer,

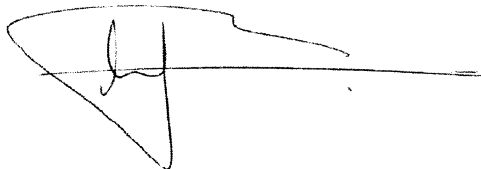
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

De heren H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum: 4 oktober 2012

Betreft: Nieuwe Westelijke Oeververbinding bij Rotterdam

Geachte heren Kamp en Bos,

Ten behoeve van de kabinetsonderhandelingen, willen wij graag bijgevoegde informatie omtrent de Nieuwe Westelijke Oeververbinding onder uw aandacht brengen. Wij erkennen het belang van een goede bereikbaarheid, maar door nu af te zien van een keuze voor de Blankenburgtunnel kunt u een bezuiniging van 1 miljard euro inboeken en dit geeft de kans om te zoeken naar een duurzame oplossing. De stagnatie van de verkeersgroei die nu een aantal jaar aan de orde is, geeft de tijd om tot een oplossing te komen waarbij people, planet en profit in balans zijn.

Wij wensen u veel succes en wijsheid toe tijdens de formatieonderhandelingen.

Hoogachtend,

Natuurmonumenten, Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland, Milieudefensie, Actiecomité
Blankenburgtunnel Nee, Groeiend Verzet

Blankenburgtunnel slecht plan: duur, onnodig en aantasting leefomgeving

Achtergrond

In 2008 is een verkenning gestart naar de bereikbaarheidsproblemen rond Rotterdam. Hieruit kwam de aanleg van een Nieuwe Westelijke Oeververbinding (NWO) als prioriteit naar voren. In het project NWO dat daaruit voortvloeide, stond de vergelijking tussen de Blankenburgtunnel en de Oranjetunnel centraal. Eind 2011 heeft toenmalig minister Schultz haar voorkeur voor de Blankenburgtunnel uitgesproken. Tegen deze voorkeur bestaat veel weerstand omdat de Blankenburgtunnel groene long Midden-Delfland aantast, een gebied dat van groot belang is voor de leefbaarheid in de regio. De Tweede Kamer heeft de omstreden bestuurlijke voorkeur voor de Blankenburgtunnel na de val van het kabinet controversieel verklaard.

Duur en onnodig

De onderbouwing van nut en noodzaak van een NWO is gebaseerd op prognoses van hoge economisch groei en de daarmee gepaard gaande hoge verkeersgroei. Dit zou files in de Beneluxtunnel gaan veroorzaken waarvoor een Blankenburgtunnel de beste oplossing zou vormen. De verkeerscijfers van het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM; onderdeel van het ministerie van I&M) laten echter zien dat er sprake is van een trendbreuk: al voor de economische crisis is er sprake een stagnatie van de verkeersgroei. Het lijkt ons zeer onverantwoord om ruim een miljard euro uit te geven aan een weg die een probleem op moet lossen dat zich in ieder geval voorlopig niet voor gaat doen. Recente analyses van de hoeveelheid verkeer op de A2 en de A9 laten zien dat ook hier al veel geïnvesteerd is in wegverbredingen terwijl uiteindelijk de hoeveelheid verkeer op deze wegen veel kleiner blijkt te zijn dan verwacht.

Geen integrale benadering

In het besluitvormingsproces rond de NWO is geen sprake van de door de Commissie Elverding voorgeschreven gebiedsgewijze benadering, maar van een sectorale doelstelling. Alle doelstellingen van het project hebben betrekking op bereikbaarheid, terwijl de kwaliteit van de leefomgeving hiervan slechts een afgeleide vormt. Meer dan waar ook in het land, staat juist in het studiegebied van de NWO de leefbaarheid onder druk. Beide problemen zouden in samenhang met elkaar opgelost moeten worden. Met een keuze voor de Blankenburgtunnel wordt het leefbaarheidsprobleem door aantasting van groene long Midden-Delfland nog veel meer vergroot. Midden-Delfland heeft grote waarden op het gebied van natuur, recreatie en landschap die voor gehele regio van belang zijn. Jarenlang is het beleid dan ook gericht op het versterken en beschermen van die waarden, de aanleg van een Blankenburgtunnel staat hier haaks op.

Te beperkte scope

Eén van de kritiekpunten op het proces rond de NWO is steeds geweest dat de scope van het onderzoek te beperkt was. Er is te zeer gefocust op de vermeende files in de Beneluxtunnel in plaats van vanuit een visie te kijken welke oplossing de grootste bijdrage levert aan de bereikbaarheid voor de hele regio. De Tweede Kamer verzocht daarom de minister een integrale verkeersanalyse van de Zuidvleugel van de Randstad te maken. Het antwoord dat de minister hierop eind augustus 2012 naar de Tweede Kamer stuurde geeft geen nieuwe informatie, maar herhaalt slecht eerder getrokken conclusies zonder enige onderbouwing. Er wordt nog steeds uitgegaan van een verkeersgroei die inmiddels aantoonbaar onrealistisch is en de leefbaarheidsproblematiek wordt nog steeds niet in samenhang met de verkeersproblemen benaderd.

Conclusie

Een voorkeur voor de Blankenburgtunnel moet volgens ons heroverwogen worden. Vanwege het uitblijven van verkeersgroei is er geen reden tot het nemen van overhaaste beslissingen, maar juist de tijd om vanuit een goede analyse van ruimte, bereikbaarheid en leefbaarheid naar gedragen en duurzame oplossingen in de Zuidvleugel van de Randstad te zoeken. Leg geen Blankenburgtunnel aan die zoveel kapot maakt en zo weinig oplevert!

Meer informatie: Toine Cooijmans t.cooijmans@natuurmonumenten.nl 06-13890776 of Susanne Kuijpers s.kuijpers@milieufederatie.nl 06-45244758

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Natuurmonumenten, Natuur en
Milieufederatie Zuid-Holland,
Milieudefensie, Actiecomité
Blankenburgtunnel Nee, Groeiend Verzet
p/a Postbus 9955
1243 ZS 's-Graveland

Kenmerk: 201200435

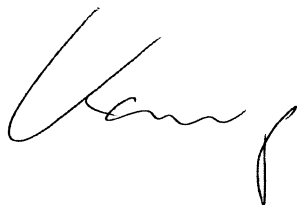
Den Haag, 11 oktober 2012

Mijne heren,

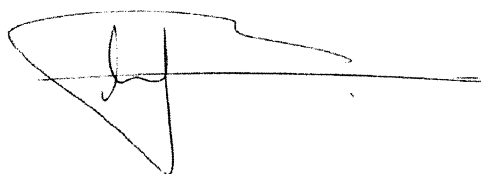
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

J.C.Cramer en F.A.Cramer – de Ru
Hoogaars 31
4341 ML Arnhem

Aan de Tweede Kamer Der Staten – Generaal
Ter attentie van de heren Informatie W. Bos en H. Kamp
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Arnhem, 4 oktober 2012

Mijne heren,

In de jaren na de 2^e Wereldoorlog 1950 – 1960 was er een slogan
„Nederland zal herrijzen!”

Iedereen werkte toen tenminste 45 uur per week!
Waarom nu maximaal 32 tot 36 uur?
Voor ons ouderen, nog van voor de oorlog, onbegrijpelijk!
Overigens hebben we ons daar al jarenlang over verbaasd!

Zou *dat* misschien voor de Overheid in deze moeilijke tijd nog wat extra's op kunnen leveren?

In afwachting van uw reactie,

Met vriendelijke groet,

F.A. Cramer - de Ru

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer J.C. Cramer en
Mevrouw F.A. Cramer-de Ru
Hoogaars 31
4341 ML Arnhem

Kenmerk: 201200437

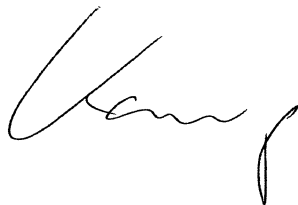
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer en mevrouw Cramer,

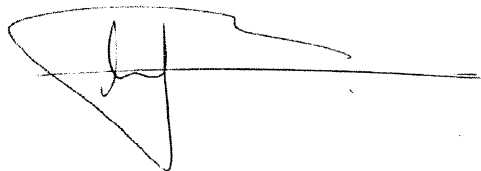
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Tweede Kamer der Staten Generaal
 Informatie/Regentenkamer
 T.a.v. dhr. H. Kamp
 Postbus 20018
 2500 EA Den Haag

Datum;
 4 oktober 2012

Kenmerk
 FÖ/afd/12.027

Contactpersoon
 F. Özgümüş

Email;
f.ozgumus@vluchtelingenorganisaties.nl

Onderwerp
 Aanbevelingen

Bijlagen
 N.v.t.

Geachte heer Kamp,

In het kader van de formatiebesprekingen wil ik uw aandacht vragen voor het volgende:

Op 26 sept. 2012 presenteerde een collectief van zeven organisaties, genaamd de Alliantie voor Zelfbeschikking, een manifest ten behoeve van de bescherming van het recht op individuele zelfbeschikking als bron van de aanpak van problemen als huwelijksdwang, eengerelateerd geweld, achterlating, vrouwelijke genitale verminking en huwelijkse gevangenschap. Dit manifest is met brede maatschappelijke steun, waaronder van hoogleraar mensenrechten Ernst Hirsch Ballin, hoogleraar mensenrechten en lid VN Comité Cees Flinterman, de Amsterdamse wethouder Burgerschap en Diversiteit Andée van Es en organisaties zoals COC Nederland, Defence for Children en FairWork in ontvangst genomen door Sadet Karabulut (SP), Vera Bergkamp (D66), Margreet de Boer (GL), Keklik Yucel (PvdA) en Marijke Vos (GL). Ten behoeve van al diegenen die een beroep doen op het recht op vrijheid en gelijkheid vragen we ook u het onderstaande mee te nemen in de opstelling van uw plannen voor een volgend Kabinet.

Introductie

Huwelijksdwang, gedwongen achterlating en huwelijkse gevangenschap zijn - net als vrouwelijke genitale verminking, homofobie, mensenhandel, huiselijk en eengerelateerd geweld - schrijnende vormen van geweld en onderdrukking. Ze vormen een beperking voor mensen om over hun fundamentele rechten en vrijheden te kunnen beschikken en zijn daarom een grove schending van de mensenrechten, zoals benoemd in VN-verdragen waaronder het VN-Vrouwenverdrag (CEDAW), het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (Kinderrechtenverdrag) en het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM).

Ook in Nederland krijgen kinderen en vrouwen, maar ook homoseksuelen en transgenders, dagelijks te maken met geweld en onderdrukking. Door een gebrek aan democratisch bewustzijn en door eeuwenoude tradities en machtsverhoudingen worden genderongelijkheid en afhankelijkheidsrelaties als cultureel erfgoed van generatie op generatie overgedragen. Leven in vrijheid is daardoor voor velen eerder een onbereikbare droom dan een geboorterecht.

Beleid en aanpak van bovengenoemde problemen gaan verder dan het strafrecht. Het gaat om fundamentele verandering van onacceptabel gedrag binnen de normen en waarden van de universele rechten van de mens. Universele mensenrechtenverdragen vormen de leidraad voor het voorkomen en bestrijden van alle vormen van geweld en onderdrukking. Het naleven, uitdragen en waar nodig verdedigen van mensenrechten is een zaak van ons allemaal: leiders van gemeenschappen, politiek, maatschappelijke organisaties, bestuurders en burgers zijn allen verantwoordelijk voor praktijken waar mensenrechten worden geschonden. Ook niets doen maakt medeschuldig.

Urgentie

De kinderen, vrouwen en mannen die dagelijks te maken hebben met schending van hun fundamentele mensenrechten, leven met dreiging en angst. Zij hebben concrete hulp nodig in plaats van filosofische discussies over botsende grondrechten of hypes waarin maar één symptoom tegelijk - en vaak beperkt - wordt aangepakt.

Denkt u aan Sarah, een van de meiden die de afgelopen zomer ondanks alle tegenslag zelfstandig haar weg terug heeft gevonden naar Nederland. Niemand die weet hoeveel kinderen als zij zijn achtergelaten door hun ouders wegens 'verwestering' of zijn uitgehuwelijkt. Kinderen die niet zo zelfredzaam zijn als Sarah en afhankelijk zijn van de Nederlandse ambassade en andere hulpinstanties.

Denkt u aan de vele vrouwen die gedwongen worden achtergelaten in het land van herkomst zoals Marokko, Turkije, Somalië, Afghanistan of Irak. Zonder papieren gedumpte vanwege uithuwelijking, relatie- of familieproblemen. Of omdat ze de eer van hun echtgenoot of familie zouden schenden. Vrouwen die soms jaren verstoken blijven van hulp en - als zij geluk hebben - met enorme moeite kunnen terugkeren naar Nederland. Waar zij woonden, kinderen, een leven hadden. Zoals Aicha El-Ghazi, de Nederlands-Marokkaanse die met haar zeven kinderen meer dan twintig jaar zat opgesloten en werd mishandeld in het tweede huis van haar man in Marokko. November 2011 werd zij eindelijk bevrijd.

Denkt u ook aan de 200 tot 300 vrouwen die volgens het meest recente onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut in Amsterdam door hun partners in isolement worden gehouden. Vrouwen die niet anders kennen, die het in een grote en goed georganiseerde stad als Amsterdam niet lukt hulp te vinden.

Of denkt u aan de jongeren die jaarlijks in het huwelijksbootje stappen met iemand die zij – vaak achteraf – niet zien zitten. Jongeren die in een loyaliteitsconflict komen met hun ouders en voor wie aangifte tegen hun vader of moeder doen, écht een brug te ver is. Wat betekent vrije partnerkeuze voor deze jongeren?

Denkt u ten slotte aan de jonge homoseksuelen die in zijn eentje vecht voor het beleven van zijn seksuele geaardheid. Omdat de rest van de wereld druk debatteert of ook christenen, moslims en andere gelovigen zich moeten houden aan het gelijkheidsbeginsel, onze Artikel 1 in de Grondwet.

Samenvatting

Wij staan voor individuele grondrechten, persoonlijke keuzevrijheid en sociale gelijkheid, in het bijzonder gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Om onderdrukkende praktijken te bestrijden en zelfbeschikking te kunnen bevorderen is op lokaal, landelijk, bilateraal en internationaal niveau een integrale aanpak voorwaarde.

Daarin zijn onlosmakelijk verbonden de emancipatie van groepen, de weerbaarheid van individuen, een adequate hulpverlening en een behoorlijke rechtshandhaving. Wij pleiten voor een integrale aanpak waarin de vrouwen, mannen en kinderen die zichzelf vrijvechten uit belemmerende structuren de noodzakelijke erkenning, bescherming en hulp krijgen.

Aanbevelingen

1. Landelijk en lokaal een driedelige aanpak die verder reikt dan het strafrecht.

Landelijk en lokaal dienen drie pijlers in beleid en aanpak centraal te staan:

- het versterken van de rechtspositie en emancipatie op groeps- en individueel niveau;
- de bescherming en het in veiligheid stellen van potentiële slachtoffers;
- rechtshandhaving oftewel het aanpakken van daders.

Landelijk vraagt deze aanpak een gedeeld beleid en nauwe samenwerking tussen diverse ministeries waarop één ministerie regie voert. Dit in afstemming met gemeenten waar lokale bestuurders de regie voeren.

2. Het versterken van de rechtspositie en emancipatie op groeps- en individueel niveau.

Emancipatie van groepen en individuen kan alleen van binnenuit worden georganiseerd. Zelforganisaties en vrouwen- en mensenrechtenorganisaties hebben de taak mentaliteitverandering binnen groepen te starten en individuen weerbaar te maken tegen schending van hun vrijheid en zelfbeschikking. Het versterken van de rechtspositie vraagt ook van overheden ondersteunende wetten, regelgeving en procedures gericht op een zelfstandige rechtspositie en bescherming.

3. Een landelijke taskforce voor de coördinatie van de bescherming van slachtoffers op casusniveau. De taskforce opereert - op maat - nationaal en heeft internationale bevoegdheden om slachtoffers snel en adequaat te helpen. Waar nodig wordt samengewerkt met groepen uit de emancipatiebeweging (vrouwen- en mensenrechtenorganisaties) om informele (inter)nationale netwerken en toegepaste kennis over gemeenschappen in te kunnen zetten.

4. Garant staan voor verbetering van informatie, preventie en adequate hulpverlening in binnen- en buitenland. Dit vereist afstemming en samenwerking tussen diverse hulpverleningslijnen van zowel de strafrechtelijke aanpak als de reguliere (juridische) hulpverlening. Verbetering van preventie en adequate hulpverlening vraagt deskundigheidsbevordering voor hulpverleners en opvang. Om problemen vroegtijdig te signaleren en een effectieve hulpverlening te garanderen is expertise en wederom een integrale aanpak nodig. Diverse groepen professionals behoeven handvatten en voorlichting alsmede een protocol waarin de basis voor samenwerking voor de hele lijn van hulpverlening is uitgewerkt. Van de eerste melding tot en met de nazorg in binnen- en buitenland. Hiervoor is verdere opbouw en versterking van netwerken op nationaal, Europees en internationaal niveau nodig.

5. Een centraal meld- en adviespunt waarin mensen met hulpvragen worden geadviseerd over partnerkeuze, bescherming, rechtspositie in Nederland en land van herkomst, familiewetgeving, kinderen en verblijfsrecht. Een laagdrempelige helpdesk waar mensen ook terecht kunnen met hun

eerste hulpvragen, melding en voor (juridisch) advies en informatie die niet direct met geweld – dus met Advies- en Steunpunten Huiselijk Geweld – worden geassocieerd.

- 6. Rechtshandhaving door handhaving bestaande wetten en rechten en aanpassing daar waar nodig.** Wetten dienen te zijn toegepast op de werkelijkheid en conform de ontwikkelingen in de samenleving, zoals wij pleiten voor een brede definitie van huwelijksdwang in het wetsvoorstel huwelijksdwang, polygamie en vrouwelijke genitale verminking. Ambassades, politie en rechters dienen toe te zien op de veiligheid en juridische bescherming van slachtoffers en daders aan te pakken. Daar waar rechtsstelsels conflicteren dient inzet voor bescherming en aanpak te worden gegarandeerd, zoals toezicht op fair trial van Nederlandse vrouwen bij ontbinding van hun huwelijk in het buitenland. Met behulp van bilaterale, Europese en internationale verdragen kunnen mensenrechten en daarmee het recht op zelfbeschikking worden ondersteund.

Met vriendelijke groet,

Fatma Özgümüş
Directeur Vluchtelingen-Organisaties Nederland

Mede namens de overige initiatiefnemers:

Ahmet Azdural - Inspraakorgaan Turken
Shirin Musa - Femmes for Freedom
Joke Verkuijlen - Landelijke Werkgroep Mudawwanah
Hasib Moukaddim - Samenwerkingsverband van Marokkaanse Nederlanders
Latifa Lazaar - Stichting Kezban
Evelien Wernsen - Stichting Steun Remigranten

Met steun van:

Aletta E-Quality
COC Nederland
Defence for Children
EMCEMO
FairWork
Landelijk Expertise Centrum - Eergerelateerd Geweld
Rights4Change
Theater Zuidplein
VU Amsterdam - mw. E. Bartels

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Mevrouw F. Özgümüş
VON/Vluchtelingen Organisaties Nederland
Sumatrakade 1003-1005
1019 RD Amsterdam

Kenmerk: 201200439

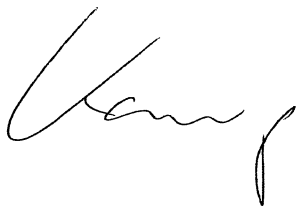
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte mevrouw Özgümüş,

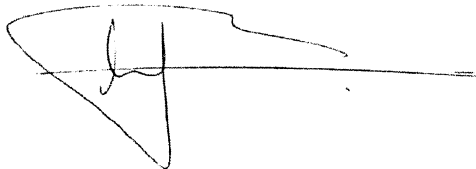
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Afdeling Nederland

Keizersgracht 177

Postbus 1968

1000 BZ Amsterdam

Aan de informateurs
p/a Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T 020 626 44 36

F 020 624 08 89

E amnesty@amnesty.nl

I www.amnesty.nl

Datum

4 oktober 2012

Onderwerp

Inbreng Amnesty International tbv de onderhandelingen

Ons kenmerk

dir/en/2012/252

Uw kenmerk

Geachte heren Kamp en Bos,

Onder uw leiding spreken VVD en PvdA over de totstandkoming van een regeerakkoord voor de komende jaren. De aandacht van de onderhandelaars zal natuurlijk voornamelijk uitgaan naar de nationale en internationale economische en financiële ontwikkelingen. Toch zullen in de komende weken ook andere onderwerpen aan bod komen. Amnesty International wil graag de aandacht van u en de onderhandelaars vestigen op het belang van mensenrechten, als essentiële voorwaarde voor het goed functioneren van de Nederlandse samenleving, en voor de bevordering van een stabiele internationale rechtsorde.

Mensenrechten: pijler van het buitenlandbeleid van Nederland

Nederland kent een traditie van bescherming en bevordering van mensenrechten in het buitenland, en het aanspreken van regeringen op schendingen van mensenrechten. De laatste jaren heeft economische diplomatie en het behartigen van het Nederlandse eigenbelang een prominentere plaats in het buitenlandbeleid gekregen. Amnesty International dringt erop aan dat het bevorderen en beschermen van mensenrechten één van de pijlers blijft van het Nederlands buitenlandbeleid en dus een rode draad vormt in het Nederlandse handelen in het buitenland –in grote en kleine landen, in strategisch belangrijke en minder belangrijke landen, in bevriende en minder bevriende staten. De volgende zaken zijn in de komende jaren van belang voor het buitenlandbeleid.

- De effectieve bescherming van en bijstand aan mensenrechtenactivisten zal naar de mening van Amnesty International uitdrukkelijk aandacht moeten krijgen, zeker als het postennetwerk in de komende jaren gaat krimpen. Mensen die niet zelden met gevaar voor eigen leven de rechten van anderen bevorderen verdienen bescherming en bijstand van de Nederlandse diplomatie. Ook dat hoort bij het bevorderen van de internationale rechtsorde die is gebaseerd op universele rechtsnormen waarvan de mensenrechten een centraal onderdeel vormen.

- In het licht van inkrimping van het postennetwerk alsmede van verschuivende geopolitieke verhoudingen en met het oog op effectieve bescherming en bevorderingen van mensenrechten is Europese samenwerking op het terrein van buitenlandbeleid van wezenlijk belang. Echter, voordat er taken naar het niveau van de EU worden overgeheveld dient duidelijk te zijn dat deze taken effectief en duurzaam in Europees verband zullen worden vervuld. Ook zal ook op nationaal niveau behoud van expertise en capaciteit –in Den Haag en op de posten- geboden zijn om mensenrechtenbescherming effectief te laten zijn.
- De uitvoering van Europees en nationaal mensenrechtenbeleid moet niet los komen te staan van ander buitenlands optreden van de nieuwe regering zoals economische diplomatie. Instrumenten als dialoog en het Mensenrechtenfonds zijn belangrijk en nuttig, maar moeten, waar nodig, ook samengaan met Nederlandse en Europese diplomatie die 'tanden' heeft.
- Verdragscomités, het Internationaal Strafhof en regionale mensenrechtenhoven zoals het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zijn belangrijke instrumenten van internationaal toezicht en internationale handhaving van de rechten van de mens. De afgelopen jaren zijn deze instellingen van verschillende kanten onder vuur komen te liggen. De Nederlandse regering zet zich wat Amnesty International betreft de komende jaren in voor het effectief functioneren van toegankelijke internationale en regionale toezichthouders.
- Het handelen van Nederlandse bedrijven dient ook in het buitenland in overeenstemming te zijn met de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Deze richtlijnen vragen van bedrijven dat zij in hun internationale handelen mensenrechten respecteren en procedurele stappen zetten om dit te garanderen, zoals het uitvoeren van een *human rights due diligence*-proces. Het is de hoogste tijd dat verwachte naleving van deze richtlijnen plaatsmaakt voor aantoonbare naleving, door rapportages over het *human rights due diligence*-proces en onafhankelijk toezicht, zeker waar het bedrijven betreft die een vorm van overheidssteun ontvangen.

Mensenrechten in het binnenlands beleid van Nederland

Bescherming en bevordering van mensenrechten is niet alleen een zaak voor het buitenland, maar ook voor het binnenland. Van de volgende regering verwacht Amnesty International ook binnen de eigen landsgrenzen een actief mensenrechtenbeleid. Daarom vraagt Amnesty van u en de onderhandelaars aandacht voor de volgende zaken.

- Een coherente nationale mensenrechtenstrategie is hard nodig. Deze omvat aandachtspunten voor mensenrechten binnen alle departementen en lagere overheden, een duidelijke verdeling van verantwoordelijkheden, een goede afstemming tussen de verschillende overheidsonderdelen en duidelijke doelstellingen ten aanzien van het verbeteren van mensenrechten. Hierbij hoort ook dat jongeren in Nederland mensenrechteneducatie niet vrijblijvend wordt aangeboden.
- Daarnaast is het van belang dat Nederland nog openstaande internationale mensenrechtenverdragen en -protocollen, waaronder het Facultatief Protocol bij het ESC-verdrag en het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, spoedig ratificeert (laatstgenoemd verdrag tekende de Nederlandse regering reeds in 2007).

Migratiebeleid

Migratiebeleid slaat de brug tussen nationale en internationale aangelegenheden en verdient daarom apart aandacht.

- Vreemdelingendetentie blijft een schrijnend Nederlands mensenrechtenprobleem en de bron van veel nationale en internationale kritiek. Verbetering is mogelijk door het verder ontwikkelen van alternatieven voor detentie. Ook moet het principe dat detentie slechts als *ultimum remedium* dient steviger in de wetgeving en uitvoeringspraktijk worden verankerd. Ook is het tijd voor een nieuw regime in detentiecentra – een regime dat écht

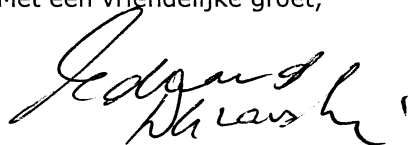
bestuursrechtelijk is en niet langer gebaseerd op strafrechtelijke detentie. Wettelijk moet worden gewaarborgd dat kinderen, asielzoekers die nog in procedure zijn en kwetsbare groepen niet worden gedetineerd.

- Bij bewaking van de Europese buitengrenzen, zowel door lidstaten zelf als door Frontex, dient toegang tot bescherming in Europa gewaarborgd te zijn. Ook dienen duidelijke afspraken te worden gemaakt met alle betrokken partijen over redding op zee (search and rescue) en moeten de juridische aansprakelijkheid voor grensbewakingsacties en de gevolgen daarvan duidelijk tussen de betrokken partijen zijn belegd.
- Opvang van vluchtelingen in de eigen regio gebeurt al op grote schaal. Bijdragen van Nederland aan deze opvang dienen niet uitgeruild te worden tegen toegang tot bescherming in Nederland. Nederland zou het voortouw moeten nemen andere EU-lidstaten te bewegen tot deelname aan hervestigingsprogramma's. EU-breed moet wat Amnesty International betreft het aantal beschikbare hervestigingsplaatsen substantieel omhoog.

Met het oog op een effectief en geloofwaardig Nederlands mensenrechtenbeleid hopen wij bovenstaande suggesties in een komend regeerakkoord en toekomstig regeringsbeleid te mogen terug vinden. Voor nadere informatie over deze punten kunt u contact laten opnemen met de heer Lars van Troost, hoofd Politieke Zaken en Persvoorlichting (l.vantroost@amnesty.nl, tel. 020 7733666).

Een kopie van dit schrijven doe ik toekomen aan de fractievoorzitters van VVD en PvdA in de Tweede Kamer.

Met een vriendelijke groet,

Eduard Nazarski

Directeur

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer E. Nazarski
Amnesty International, afdeling Nederland
Postbus 1968
1000 BZ Amsterdam

Kenmerk: 201200441

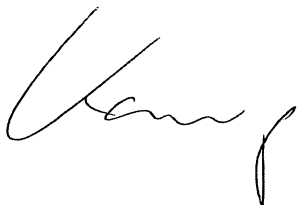
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Nazarski,

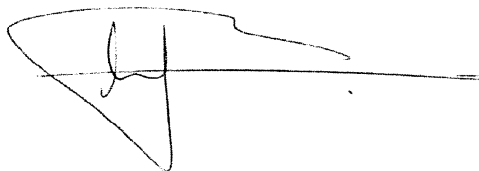
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Secretariaat Ministerraad
Ministerie van Algemene Zaken

> Retouradres Postbus 20001 2500 EA Den Haag

Aan de informateurs
H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Kabinet Minister-President

Binnenhof 19
2513 AA Den Haag
Postbus 20001
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
3116497

Datum 8 oktober 2012
Betreft Beantwoording vragen informateurs minister van Financiën

Geachte heren Kamp en Bos,

Bijgaand treft u aan de beantwoording van de minister van Financiën, de heer De Jager, op uw verzoek d.d. 2 oktober 2012 (kenmerk 201200218).

DE MINISTER-PRESIDENT,
Minister van Algemene Zaken,

Mark Rutte

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Drs. M. Rutte minister-president
Postbus 20001
2500 EA Den Haag

Directie Algemene Financiële en Economische Politiek

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen

dhr. M. van Neerbos

T 070-3427327

F 070-3427325

m.neerbos@minfin.nl

Datum 4 oktober 2012

Betreft Vragen informateurs betreffende de financiële sector

Ons kenmerk

AFEP/ 2012/252

Uw brief (kenmerk)

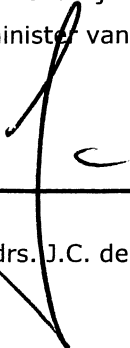
Bijlagen

1

Geachte collega,

Hierbij verzoek ik u bijgevoegde antwoorden door te geleiden aan de informateurs.

Met vriendelijke groet,
de minister van Financiën,

mr. drs. J.C. de Jager

Vraag 1:

Impactanalyse over de effecten van het invoeren van een Europese FTT in relatie tot de reeds bestaande bankenbelasting in Nederland en het sneller invoeren van Basel 3 eisen op de kredietverlening en het concurrentievermogen voor banken en verzekeraars

Kernpunten

- Nederlandse banken worden geconfronteerd met een cumulatie aan maatregelen, waaronder hogere buffereisen waarbij Nederland bij de strengste landen in Europa hoort. Deze maatregelen zullen onvermijdelijk een (significant) effect hebben op de kredietverlening. Op voorhand is niet exact te kwantificeren hoe groot deze effecten zullen zijn.
- Indien nadere aanscherpingen overwogen worden, dient met deze effecten rekening te worden gehouden. Een mogelijke aanscherping is het naar voren halen van enkele onderdelen van Basel 3, met name het ingroeipad van striktere eisen voor systeemrelevante banken, mits dit geleidelijk gebeurt om schokken in de kredietverlening te voorkomen.
- Een FTT is geen efficiënte manier om de twee doelen, een bijdrage van de financiële sector aan de publieke middelen en het verbeteren van de financiële stabiliteit, te bewerkstelligen. Ten eerste is een FTT gevoelig voor ontwijkgedrag, zeker wanneer deze op een relatief kleine schaal wordt ingevoerd, waar het momenteel naar uit ziet. Ten tweede zullen de kosten van een FTT in belangrijke mate worden afgewenteld op de eindgebruikers. In het bijzonder zullen pensioenfondsen hard worden geraakt. Ten derde sluit de FTT niet aan bij risico's voor de financiële stabiliteit. Het aantal transacties is hiervoor geen goede maatstaf, terwijl ontwijkgedrag zelfs een negatief effect kan hebben op de financiële stabiliteit.
- De beraadslagingen in Brussel over de invoering van een FTT door een beperkte groep Lidstaten ("versterkte samenwerking") lopen nog, waardoor de uiteindelijke vormgeving van een FTT onduidelijk is. Nederland blijft dit traject uiteraard nauwgezet volgen, ook omdat er altijd nog sprake kan zijn van een (indirect) effect op Nederland.
- Gelet op de effecten van een FTT op de Nederlandse financiële sector, in het bijzonder pensioenfondsen, en de financiële stabiliteit raden wij invoering van een FTT af.

Inleiding

Banken worden de komende jaren geconfronteerd met nieuwe strikte regelgeving op meerdere terreinen, onder andere met een verhoging van de kapitaaleisen (Basel III en nationale SIFI-buffers) en een ex-ante financiering van het depositogarantiestelsel (DGS). Op dit moment wordt op Europees niveau eveneens gewerkt aan aanvullende maatregelen zoals bail-in-debt (schuld die wordt afgeschreven of omgezet in eigen vermogen indien de vermogenspositie van een bank sterk verslechtert). Dit zijn belangrijke maatregelen om de bancaire sector weerbaarder te maken en daarmee de risico's voor de belastingbetaler te verkleinen. Naast bovengenoemde maatregelen worden banken sinds 1 oktober ook geconfronteerd met de bankenbelasting die € 600 miljoen per jaar opbrengt.

Al deze maatregelen hebben invloed op de kredietverlening, maar de omvang van het effect is onzeker. Het is namelijk niet met zekerheid te zeggen hoe banken de kosten voortkomend uit diverse maatregelen zullen afwentelen. Zij kunnen dit doen door: (1) de kosten (volledig) door te berekenen aan consumenten en bedrijven middels hogere leen- en lagere spaarrentes, wat de kredietvraag remt, (2) de kosten ten laste laten gaan van toekomstige winstuitkeringen aan aandeelhouders, (3) de kosten te betalen uit het eigen vermogen van de bank, hetgeen via zogenaamde balansverkleining een drukkend effect zal hebben op de kredietverlening. Op de middenlange termijn zullen banken door deze lasten uiteraard ook (extra) druk ervaren om in hun bedrijfskosten te snijden (met name de CAO-loonkosten van medewerkers en de vaste ICT-kosten). Een op woensdag 4 oktober jl. verschenen rapport van KPMG (in opdracht van VNO-NCW) spreekt over een afname van de kredietverlening ter grootte van € 200 miljard als gevolg van de komende maatregelen (cumulatief t/m 2015). Hoewel bij dit bedrag zeker kanttekeningen te plaatsen zijn geeft dit wel een indicatie van de potentiële impact van de maatregelen. Met het oog op de mogelijke impact van de verschillende maatregelen op de kredietverlening is besloten om de DGS-heffing (circa € 267 miljoen aan basisbijdragen, exclusief risico-opslag) een jaar uit te stellen naar juli 2013.

Versnelde invoering kapitaaleisen Basel III

De verhoging van kapitaaleisen zorgt ervoor dat banken weerbaarder worden en beter in staat zijn om de eventuele verliezen bij de financiële schokken op te vangen. Dit betekent dat er minder kans is dat de belastingbetaler moet opdraaien voor deze verliezen en dat de kans op een bankencrisis kleiner wordt.

Impact studies van hogere kapitaaleisen op kredietverlening

Meerdere studies (bijvoorbeeld van Basels Comité, CPB, IFF en DNB) proberen de kosten en baten van hogere kapitaal in te schatten, inclusief de effecten op de kredietverlening, maar de resultaten van deze studies zijn helaas niet goed vergelijkbaar. Ze benadrukken allemaal wel het belang van het geleidelijk invoeren van hogere eisen om schokken in de kredietverlening te voorkomen.

Twee studies onderzoeken de langetermijn effecten van de introductie van hogere kapitaalsbuffers. De impact studie van het Basels comité naar de lange termijn effecten van hogere kapitaaleisen¹ concludeert dat er substantiële baten zijn verbonden aan de hogere kapitaaleisen, vooral door het reduceren van de waarschijnlijkheid van toekomstige financiële crises. De studie van het Centraal Planbureau (CPB)² onderzoekt de effecten van hogere kapitaal voor de maatschappij als geheel (met inbegrip van de effecten op de kredietverlening). Het CPB concludeert dat de langetermijncosten van die aanscherping waarschijnlijk relatief klein zijn terwijl de baten (in de vorm van een lagere kans op een systeemcrisis) aanzienlijk zijn. Wel is het van belang de transitiekosten te beperken; empirisch onderzoek wijst erop dat een kapitaalschok op de korte termijn kan leiden tot kredietverleningseffecten (minder of duurdere leningen).

Daarnaast zijn er drie studies die de impact in de transitiefase onderzoeken. De impact studie van het Basels comité naar de effecten van hogere kapitaaleisen in de overgangperiode³ kijkt naar de effecten van de nieuwe Basel-eisen op de kredietverlening en het nationale inkomen. Deze studie concludeert dat het verkorten van de transitiefase de negatieve effecten op kredietverlening en BBP groei versterkt. Het Institute of International Finance (een belangenorganisatie van de internationale financiële sector)⁴ is kritisch over de gevolgen op de kredietverlening in de overgangsfase. De studie kijkt op modelmatige wijze naar het effect op de kredietverlening van niet alleen hoger kapitaal, maar ook naar andere voorstellen zoals resolutiefondsen, bankbelasting e.d. Met betrekking tot kredietverlening concludeert deze studie o.a. dat er negatieve aanbodeffecten zullen optreden; voor een gegeven prijs zullen er minder leningen beschikbaar zijn. DNB concludeert in een empirische studie⁵ dat als gevolg van Basel 3 de leenspreads waarschijnlijk permanent op een hoger niveau zullen komen te liggen, maar de effecten op het niveau van de kredietverlening hiervan tot enkele procenten beperkt zullen blijven mits er een soepele transitie plaats vindt. De uitkomsten voor Nederland komen overeen met onderzoek naar andere landen.

Voorstel kapitaaleisen in het Verenigd Koninkrijk (zie ook Tabel 1)

De beleidsvoornemens van het Verenigd Koninkrijk met betrekking tot de hoogte van kapitaal moeten in de context worden gezien van de scheiding van consumenten- en zakenbankactiviteiten in het VK door middel van 'ringfencing'. Voor de zakenbankactiviteiten zou 7% eigen vermogen moeten worden aangehouden, voor de nutsactiviteiten (maximaal) 10% eigen vermogen. De kleinere nutsbanken hoeven minder dan 10% eigen vermogen aan te houden, waarbij de allerkleinsten slechts 7% eigen vermogen hoeven aan te houden. De 10%-eis is voor de grootste banken al inclusief de SIFI-buffer zoals aanbevolen in G20/ FSB verband (en de 7% exclusief). De Britse regering gaat hierbij uit van een SIFI-buffer van 1-2,5% voor de grootste systeemrelevante banken. Bovenop de eigen vermogens-eisen moeten banken net als onder Basel 3

¹ *An assessment of the long-term economic impact of stronger capital and liquidity requirements, BCBS, April 2010*

² M. Bijlsma, G. Zwart, 2010, "Zijn strengere kapitaaleisen kostbaar?", CPB studie No. 215: <http://www.cpb.nl/sites/default/files/publicaties/download/zijn-strengere-kapitaaleisen-kostbaar.pdf>

³ *Interim Report "Assessing the macroeconomic impact of the transition to stronger capital and liquidity requirements" by Macroeconomic Assessment Group of the FSB and BCBS, augustus 2010*

⁴ *"Interim Report on the Cumulative Impact on the Global Economy of Proposed Changes in the Banking Regulatory Framework", Institute of International Finance, juni 2010*

⁵ *Macro-effecten van hogere kapitaal- en liquiditeit standaarden voor banken: Empirische aanwijzingen voor Nederland", DNB Occasional Paper, Vol.8/No.3 (2010)*

additionele 3,5% converteerbaar kapitaal aanhouden. Tenslotte is er nog een bail-inable debt eis van 3,5% voor de ringfence banken, en 7% voor de delen buiten de ringfence.

Tabel 1

	Oude situatie (Basel 2)	Zwitserland	Verenigd Koninkrijk		Nederland
			binnen ringfence	buiten ringfence	
Eigenvermogen	2%	10%	10% (-12,5%)	9,5% (-12%)	10% (-12,5%)
Bestaande uit:	met lagere (eisen aan) kwaliteit kapitaal	4,5% CET1	4,5% CET1 (Basel 3)	4,5% CET1 (Basel 3)	4,5% CET1 (Basel 3)
		5,5% buffer	5,5% buffer (max, en inclusief capital conservation buffer uit basel 3 en evt SIFI buffer)	2,5% capital conservation buffer	2,5% capital conservation buffer
				2,5% (max) SIFI buffer	3% (max) SIFI buffer
			0 - 2,5% counter cyclical buffer (Basel 3)	0 - 2,5% counter cyclical buffer (Basel 3)	0 - 2,5% counter cyclical buffer (Basel 3)
Hybride kapitaal	6% eveneens lagere (eisen aan) kwaliteit	3% buffer	3,5% (Basel 3)	3,5% (Basel 3)	3,5% (Basel 3)
		6% SIFI buffer	3,5% bail-in debt	7% bail-in debt	bail-in debt (nog niet gekwantificeerd)

Nederlandse situatie en mogelijkheden voor de komende kabinetsperiode

Basel III verhoogt geleidelijk de kapitaalseisen voor banken, met ingroetermijn vanaf 2013 tot 2018. In een Europees traject waarmee Basel III in Nederland wordt ingevoerd, pleit Nederland voor de strenge invoering van Basel III. Juridische vormgeving in een Europese verordening beperkt de mogelijkheid om ingroetermijn te veranderen en de eisen sneller te introduceren.

Nederland is daarnaast een van de weinige landen in Europa met de hoogste kapitaalseisen voor de grote systeembanken (samen met het VK, ZWI en ZWE), zoals in bovenstaande tabel geschetst. Desalniettemin is het wel mogelijk om in de komende kabinetsperiode een strengere beleid op kapitaalbuffers voor banken te introduceren door het ingroeipad voor de additionele buffers voor de systeemrelevante banken (de 'SIFI' – buffers) naar voren te halen. Op dit moment wordt er een wetsvoorstel geconsulteerd om in Nederland de SIFI buffers vanaf 2016 te introduceren. Het naar voren halen van het ingroeipad (bijvoorbeeld vanaf 2014) zou een sterk signaal geven. Dit zou ook een versnelling zijn van het mondiale traject (waar vanaf 2016 een eis aan zogenaamde 'G-SIFIs', 30 grootste banken ter wereld wordt opgelegd; ING is er een van). Daarnaast zou Nederland ook aanzienlijk vooroplopen met invoering van de eisen voor de zogenaamde D-SIFIs, oftewel banken die nationaal systeemrelevant zijn (ABN AMRO, Rabobank, SNS). Nederland zou met de introductie van deze eisen een van de weinige landen ter wereld zijn die systeemrelevante instellingen strenger aanpakt door ver vooruit te lopen op de mondiale en Europese trajecten. Bij een dergelijke versnelling is wel van belang dat het alsnog geleidelijk gebeurt. Empirische studies (zoals hierboven beschreven) benadrukken het belang van geleidelijke invoering van hogere eisen om schokken voor het financieel systeem en extreme consequenties voor kredietverlening te voorkomen. Daarnaast is de geleidelijkheid van de invoering ook van belang voor de concurrentiepositie van de Nederlandse financiële sector, omdat de markt voor bancaire funding op dit moment fragiel is.

Invoering FTT

Met een financiële transactiebelasting (FTT) worden alle financiële transacties belast⁶. Belangrijke doelen hierbij zijn: het vragen van een bijdrage van de financiële sector aan de publieke middelen en het verbeteren van de financiële stabiliteit. Nederland heeft met haar banken, vermogensbeheerders, in het bijzonder pensioenfondsen, en partijen die vermogensbeheer ondersteunen, zoals de effectenhandel, een relatief grote financiële sector in vergelijking met andere Europese lidstaten. Op basis van het in september 2011 gepresenteerde Commissievoorstel voor invoering van een FTT op Europees niveau, hebben het CPB en DNB analyses gemaakt over de gevolgen van invoering van een FTT voor Nederland. Dit Commissievoorstel vormt nu het uitgangspunt voor een aantal landen (9 à 10 landen, volgens de laatste berichten, waaronder Frankrijk en Duitsland), die zich gezamenlijk inzetten voor invoering van een FTT in een deel van

⁶ Het Commissievoorstel zondert transacties met de ECB en nationale centrale banken en transacties op de primaire markt en de (spot) valutamarkt uit.

de EU. De gesprekken in het kader van de voorgenomen “versterkte samenwerking” lopen nog, waardoor de uiteindelijke vormgeving van een FTT onduidelijk is en van het Commissievoorstel zou kunnen afwijken.

Het CPB en DNB concluderen dat een FTT geen efficiënte manier is om een goede bijdrage van de financiële sector aan de publieke middelen te bewerkstelligen. Een FTT heeft namelijk aanzienlijk negatieve effecten voor de Nederlandse economie. Ook draagt een FTT niet bij aan het verbeteren van de financiële stabiliteit⁷. De negatieve effecten van een FTT worden versterkt naarmate de FTT in minder landen wordt ingevoerd. Deze analyses van het CPB en DNB waren voor het huidige (thans demissionaire) kabinet aanleiding zich uit te spreken tegen een FTT. Ook het IMF is van mening dat een andere vormgeving zoals een bankenbelasting effectiever is.

DNB heeft in haar analyse gesteld dat de FTT Nederlandse banken, pensioenfondsen en verzekeraars jaarlijks naar verwachting ongeveer €4 miljard zou kosten, waarvan €2 miljard voor rekening van de banken⁸. De kosten voor de banken zien voornamelijk op kosten voortkomend uit hun liquiditeitsbeheer. Banken hebben zogenaamde liquiditeitsbuffers nodig om hun liquiditeitsuitstroom (bijvoorbeeld bij spaargelduitstroom in vakantietijd) op te vangen. Hoewel niet expliciet berekend, ligt het voor de hand dat de banken deze kosten grotendeels in rekening zullen brengen bij partijen die van de banken afhankelijk zijn. Het is onmogelijk om op basis van deze kosten te projecteren wat de gevolgen zouden zijn voor de kredietverlening. In dit verband kan een analogie worden gemaakt met het effect van de bankenbelasting. DNB heeft in een impactanalyse van de bankenbelasting er op gewezen dat de bankenbelasting een substantieel negatief effect kan hebben op de kredietverlening en de economie als geheel. DNB is bij haar analyse uitgegaan van twee uiteenlopende scenario's waarbij de effecten op de kredietverlening uiteenlopen van een gecumuleerd effect van €10 miljard minder kredietverlening in 10 jaar tijd tot jaarlijks ruim €20 miljard minder kredietverlening. Deze zeer uiteenlopende verwachtingen van de effecten op de kredietverlening zijn kenmerkend voor de grote onzekerheid over de effecten van diverse maatregelen op de kredietverlening.

In vergelijking met andere lidstaten wordt Nederland echter vooral hard geraakt via haar zeer grote pensioenfondsen. Dit komt doordat, (1) de omvang van het pensioenvermogen zeer groot is (> 130% BBP), (2) pensioenfondsen meerdere opvolgende transacties moeten aangaan om langlopende verplichtingen goed af te kunnen dekken (langlopende beleggingen zijn immers onvoldoende beschikbaar), en (3) pensioenfondsen transacties niet kunnen salderen in tegenstelling tot andere marktpartijen. Pensioenfondsen hebben daarbij weinig mogelijkheid een FTT te ontwijken door hun beleggingsbeleid aan te passen. Hierdoor gaat een FTT ten koste van het beleggingsrendement en belegd vermogen van pensioenfondsen (of leidt het tot een verhoging van de premie). Hoeveel deze kosten voor pensioenfondsen exact zullen bedragen is onzeker. DNB ging uit van directe kosten voor pensioenfondsen van € 1,7 miljard. De pensioensector zelf gaat uit van directe kosten van €3 miljard per jaar. Alleen de directe kosten zouden al ongeveer een 11% verhoging van de jaarlijkse premie-inleg betekenen, oftewel ongeveer €175 per deelnemer. Het is onmogelijk om een FTT zo vorm te geven dat pensioenfondsen niet geraakt worden, aangezien pensioenfondsen eindgebruikers zijn en daardoor dus altijd de indirecte kosten⁹ voortkomend uit een FTT voor eigen rekening moeten nemen.

Tot slot wijzen het CPB en DNB op de ontwijkingsmogelijkheden van een FTT. Voor banken en bedrijven zullen deze mogelijkheden niet zo groot zijn, aangezien zij sterker gebonden zijn aan het land van vestiging. Vermogensbeheer, aandelenhandel en derivatenhandel kan zich echter makkelijker vestigen in een ander land en op die manier een FTT ontwijken. Hoe minder landen deelnemen aan een FTT hoe groter de ontwijkingsmogelijkheden voor deze partijen worden. Dit heeft uiteraard negatieve gevolgen voor de werkgelegenheid in landen met een FTT. Daarnaast kan

⁷ Volgens de AFM heeft een FTT zelfs eerder negatieve effecten op de financiële stabiliteit.

⁸ Bron: DNBulletin, *Financiële transactietaks in EU onwenselijk*, 6 februari 2012, <http://www.dnb.nl/nieuws/nieuwsoverzicht-en-archief/dnbulletin-2012/dnb267803.jsp> (zie bijlage)

⁹ Vanwege de grote omvang van pensioenfondsen zijn pensioenfondsen aangewezen op het gebruik van meerdere financiële intermediairs. Aangezien deze intermediairs niet uitgesloten zullen worden van een FTT, zullen de pensioenfondsen de FTT via de financiële intermediairs doorberekend krijgen.

een FTT hierdoor het effect hebben dat DNB minder zicht krijgt op transacties die relevant zijn voor de Nederlandse financiële stabiliteit, aangezien transacties zich naar buiten onze jurisdictie zullen verplaatsen. De mogelijkheden van DNB om daarop toezicht te houden neemt dan ook af.

Vraag 2

Welke maatregelen zijn nog mogelijk om kredietverlening voor het MKB te vergemakkelijken, al of niet zonder dat de overheid zelf garant gaat staan?

Kernpunten

- Onderstaand staan een aantal mogelijkheden om de kredietverlening te ondersteunen, onderverdeeld in de categorieën: (1) garantieregelingen, (2) Nationale Investeringsbank, (3) alternatieve financieringsbronnen, (4) MKB+ innovatiefonds, (5) pensioenfondsen, (6) Qredits (microkredieten in Nederland).
- Na afweging van deze opties verdienen, indien aanvullend beleid wenselijk wordt geacht, verlenging van de GO, het ophogen MKB+ innovatiefonds en het verkennen van de mogelijkheden om de positie van Qredits te versterken de voorkeur:
 - De GO is reeds goedgekeurd door de EU, scoort goed op budgettair risico en grijpt direct aan bij kapitaalproblemen bij banken. Verlenging zou het MKB ook voor de periode na 2013 kunnen ondersteunen.
 - Het MKB+ innovatiefonds adresseert mogelijke knelpunten in de financiering van kleinschalige, risicovolle innovatieve projecten en sluit daarmee nauw aan bij klachten van het MKB dat bancaire financiering van dit soort projecten niet loskomt. Het gaat om het innovatiekrediet, SEED Capital en het Fund of Funds. Wel is het zo dat deze regeling primair bedoeld zijn om innovatie te stimuleren en niet om kredietverlening te vergemakkelijken. Dit is wel een neveneffect voor de specifieke doelgroep.
 - Qredits richt zich op leningen tot 50.000 euro. In overleg met de Grootbanken (die deelnemer zijn in de stichting) zou onderzocht kunnen worden of Qredits ruimere mogelijkheden kan krijgen om bijvoorbeeld meer leningen, of leningen van grotere omvang te verstrekken. Ter dekking van deze verruiming moet incidenteel budget worden vrijgemaakt waarmee de stichting haar kapitaalpositie kan versterken.
- Op dit moment laten macro-economische cijfers overigens nog steeds een groei van de bancaire kredietverlening aan het bedrijfsleven zien (circa 3 tot 4% groei jaar-op-jaar). Wel hebben recente cijfers van de Stuurgroep Kredietverlening laten zien dat de kredietverlening in het kleinste segment (leningen tot € 250.000) licht gekrompen is.
- Deze lichte krimp hoeft niet direct te duiden op een probleem. Dat ondernemers minder investeren vanwege minder goede vooruitzichten is op zichzelf logisch te verklaren en hoeft geen aanleiding te zijn om de bedrijfsfinancieringsinstrumenten te veranderen. Wel zal er meespelen dat banken risico's reëler beprijzen dan voor de start van de kredietcrisis. Dit zullen ondernemers met een minder sterke business-case merken, maar is op zichzelf geen ongewenste ontwikkeling.
- Overigens moet hierbij opgemerkt worden dat het grootste deel van de maatregelen waar mee banken geconfronteerd worden (Basel III, nationaal SIFI-beleid, DGS-heffing, bankenbelasting etc.) de komende jaren van kracht zullen worden en dus ook de komende jaren impact zullen hebben op de kredietverlening (afgezien van beperkt anticipatie-effect).
- Naar aanleiding van de impactanalyse van DNB ten aanzien van de bankbelasting is tevens besloten dat DNB de kredietverlening gaat monitoren.

Toelichting

1. Uitbreiding/aanpassing van bestaande garantieregelingen

In algemene zin wordt zeer kritisch naar de grote omvang van overheidsgaranties gekeken. Deze heeft invloed op de financiële risico's en de kredietwaardigheid van de Nederlandse Staat. Garanties zijn niet gratis.

Verlengen Garantie Ondernemingsfinanciering (GO)

- De GO is een tijdelijke crisisregeling uit 2008 (recent verlengt tot en met 2013) voor leningen tussen de 1,5 en 50 mln. De garantie is op 50% van de lening dus maximaal 25 mln. Garantieplafond in totaal 1,5 mld.
- Een nieuw kabinet kan besluiten de GO te verlengen tot na 2013.
- **Voordeel is** dat de GO qua budgettair risico, uitvoerbaarheid en moral hazard goed scoort, en direct aangrijpt bij kapitaalproblemen bij banken: De GO verlaagt voor leningen van 1,5-50 miljoen het kapitaalbeslag met 50%. De maatregel is reeds goedgekeurd door de EU en functioneert goed. De prikkel voor banken ligt bij de GO goed, en door banken zelf de risicoselectie te laten maken (met de juiste premiesetting) is het budgettair risico van de maatregel beperkt. De GO blijkt tot op heden kostendekkend. Ook worden de uitvoeringskosten gedekt uit de premie.
- **Nadeel is** dat de GO alleen voor leningen is tussen 1,5-50 mln, waardoor de regeling niet aansluit voor het kleinere MKB. Daarnaast brengt verlenging van de GO vanzelfsprekend extra budgettaire risico's met zich mee.

Verruiming BMKB

- De BMKB is een borgstelling van per saldo 45% op een lening van maximaal 2 mln. Voor 2012 en 2013 is het (jaarlijkse) garantiebudget van de BMKB circa € 1 miljard. Vanaf 2014 is het plafond weer 700 mln.
- Een nieuw kabinet kan besluiten om het budget van de BMKB te verhogen, de voorwaarden te versoepelen of het plafond structureel te verhogen.
- **Voordeel is** dat deze regeling specifiek op het MKB is gericht.
- **Belangrijk nadeel is** dat de BMKB de afgelopen jaren voor vele tientallen miljoenen verlieslatend is. Er is voor 2012 een verlies van 8,5 mln. begroot. Vanwege oplopende faillissementen en teruglopende kredietvraag (en dus minder premie-inkomsten), lopen de verliezen richting de 80 mln voor 2012. Deze verliezen zijn op dit moment elders binnen de begroting gedekt. Het verder versoepelen van de voorwaarden of verlagen van de premies kan daarom alleen maar als er meer structureel budget voor wordt vrijgemaakt. Met 13 mln. extra en een benutting van 700 mln. lijkt het structurele tekort te kunnen worden gedekt. Pas als er meer dan dat wordt vrijgemaakt kan de regeling worden verruimd of versoepeld.
- De benutting van de BMKB is op dit moment een stuk lager dan de afgelopen jaren (voor het eerste half jaar van 2012 is de benutting 40% lager dan in 2011). Vanwege deze terugloop ligt ook ophoging van het garantieplafond niet voor de hand.
- Het lijkt waarschijnlijk dat de terugloop in de eerste plaats te maken heeft met het lagere investeringen door het MKB. Daarnaast beprijsen banken de risico's reëler dan voor de kredietcrisis. Het eerste is een normaal verschijnsel en het tweede in geen ongewenst effect. Het versoepelen van de voorwaarden van deze regeling lost deze twee aspecten niet op.

2. Oprichting Nationale Investeringsbank (NIB)

- De afgelopen jaren is al meerdere keren het idee van overheidsparticipatie in een op te zetten investeringsfonds of -bank onderzocht. Belangrijkste uitgangspunten vanuit de overheid hierbij zijn steeds geweest: 1) het lost marktfalen op, 2) er is voldoende private betrokkenheid en 3) er is een adequate premie voor het risico dat de overheid loopt. De verschillende initiatieven voldeden tot op heden niet aan deze voorwaarden.
- Daarnaast werken bestaande garantieregelingen (BMKB en GO) beter dan de structurele oplossing van een NIB om eventuele problemen te ondervangen (sneller implementeerbaar, betere risicodeling met banken, betere exit).
- Vanuit marktfalen is een NIB alleen te verdedigen als er (vrijwel) geen markt is (zoals bij de exportkredietverzekeringen); in dat geval kan de tariefstelling 'marktconform' (conform een markt van volledige concurrentie) worden gemaakt door de regeling kostendekkend te laten zijn. Bij de nationale kredietverlening speelt dit niet. Als in de huidige situatie een NIB wordt opgezet, dan zijn er twee mogelijkheden:
 - of je bent niet marktconform, en dan ontstaan problemen met de Brusselse staatssteunregels;

- o of je bent wel marktconform, en dan ben je óf overbodig (de oude NIB had op een gegeven moment 97% commerciële leningen in de boeken), óf krijg je alle slechte kredieten (bij de oude NIB kon je pas aankloppen ingeval afwijzing bij andere banken, de BF-regeling van de NIB was in de *booming* jaren '90 kostendekkend, maar vroeger heeft de NIB flinke verliezen moeten incasseren).
- **Om bovengenoemde redenen lijkt oprichting van een NIB niet opportuun.**

3. Alternatieve financieringsbronnen stimuleren (Kredietunies en Crowdfunding)

- Een mogelijkheid om de concurrentie in de kredietmarkt te vergroten is door het introduceren van **kredietunies**. Dit zijn coöperaties van ondernemers binnen of branche of een regio die geld inleggen waarmee leden-ondernemers worden gefinancierd. In Angelsaksische landen spelen deze unies een grote rol in het kanaliseren van spaargeld van particulieren naar bedrijven die krediet nodig hebben. Momenteel wordt er een startkrediet opgezet voor pilots met kredietunies.
- Een andere genoemde optie is **crowdfunding**. Hierbij wordt met behulp van bemiddelaars een beroep gedaan op een grote massa anonieme geldverschaffers. Deze steken elk een bedrag in een project van hun keuze zonder tussenkomst van een bank. Afhankelijk van de opzet van een crowdfundingstelsel zullen bemiddelaars moeten opereren met een door de AFM te verlenen vergunning. Onlangs heeft de AFM een eerste bemiddelingsvergunning voor een bedrijf specifiek gericht op crowdfunding verleend. Nederland loopt voorop in Europa waar het gaat om crowdfunding initiatieven, zowel in aantal initiatieven als in de innovatie op dit terrein.
- **Voordeel van** kredietunies en crowdfunding is dat zij de bancaire afhankelijkheid van het MKB kunnen verkleinen. **Mogelijk nadeel** is dat beide opties slechts een beperkte schaal kennen.
- Met betrekking tot Crowdfunding en Kredietunies wordt op dit moment door MinFin en Min ELI samen met de toezichthouders (AFM en DNB) actief gekeken hoe deze financieringsmodellen ingepast kunnen worden in het huidige toezichtskader van de Wft (uitgangspunt hierbij is wel een hoogwaardig niveau van consumenten en beleggersbescherming).
- De minister van ELI heeft voor initiatief tot oprichting van Kredietunies een starterssubsidie verstrekt en heeft bij wijze van pilot de BMKB tot en met 31/12/2013 opengesteld voor dergelijke nieuwe initiatieven. Na evaluatie kan bezien worden wat de effecten van deze pilot zijn.

4. Verhogen van het MKB+ innovatiefonds

- Het innovatiefonds MKB+ bestaat uit 3 pijlers:
 - o innovatiekredieten voor innovatieve ondernemers;
 - o risicokapitaal (Seed Capital-regeling) voor technostarters en creatieve industrie;
 - o fund-of-funds voor snelgroeiende innovatieve bedrijven.
- Ophoging van het budget is mogelijk, maar dit betekent wel dat er extra kasmiddelen moeten worden vrijgemaakt. Wij weten niet of eventueel extra budget gebruikt zal worden.
- **Voordeel is** dat regeling nauw aansluit op klachten van het MKB (en de probleemanalyse van de Commissie de Swaan) dat financiering voor kleine, innovatieve projecten bij banken moeilijk te krijgen is. Vooral op het gebied van early stage capital voor innovatieve starters is er daarom wellicht een toegevoegde waarde door de overheid, omdat dit een risicovolle en kleinschalige markt is waar de kosten voor marktpartijen soms te hoog zijn om hierin te investeren.
- **Nadeel is** dat uitbreiding van het fonds uiteraard budgettaire risico's met zich meebrengt. Het is daarom van belang om de terugontvangsten niet op voorhand in te boeken op de begroting.
- Daarnaast is het belangrijk om alleen daar te interveniëren waar de markt faalt. Dit betekent dat de overheid niet moet gaan opereren als Venture Capitalist op het gebied van later stage capital.

5. Vergroting van investeringen pensioenfondsen in het MKB

- Pensioenfondsen moeten op basis van nationale en Europese regels beleggen in het belang van hun deelnemers. Dit betekent dat ze moeten investeren in projecten met de meest aantrekkelijke verhouding tussen risico en rendement. Hierbij is risicospreiding van

beleggingen essentieel, zowel qua type beleggingen als geografisch. In dat kader is het opvallend dat institutionele beleggers al relatief veel investeren in Nederland: ongeveer 16% van de totale financiële activa; dat is meer dan het 10-voudige van het aandeel van de Nederlandse economie in de wereldeconomie. Het is daarom de vraag of meer investeringen door institutionele beleggers in Nederland wenselijk zijn vanuit een portfolio perspectief. Huishoudens zijn dan van hun inkomsten (werk) en vermogen (eigen woning, pensioen) nog sterker afhankelijk van de ontwikkeling van de Nederlandse economie. Dit zorgt voor een concentratie van de risico's.

- Vaststaat daarom dat de pensioenfondsen niet mogen worden gedwongen om in bepaalde projecten te investeren. Dit zou ten koste gaan van de belangen van pensioendeelnemers. Er zijn vanuit het financieel toezichtskader (FTK) overigens geen belemmeringen voor pensioenfondsen om uit zichzelf meer investeringen in Nederland te doen.
- De inzet is daarom tot op heden om in samenspraak met pensioenfondsen en pensioenuitvoerders te kijken hoe projecten mogelijk zo vorm gegeven kunnen worden dat deze voor pensioenfondsen aantrekkelijk zijn.
- Specifiek voor het MKB kunnen pensioenfondsen een rol spelen via securitisaties: banken kunnen MKB-leningen samenvoegen en doorverkopen aan pensioenfondsen. Op deze manier kunnen banken financiële ruimte creëren voor nieuwe projecten (overigens niet noodzakelijkerwijs MKB-projecten).
- Daarom vindt er momenteel overleg plaats met de financiële sector hoe tot een transparantere en betere functionerende securitisatiemarkt kan worden gekomen. Mocht de securitisatiemarkt gebaat zijn bij tussenkomst van een derde private partij, die kleinschalige bedrijfsleningen of hypotheekleningen 'valideert' en bundelt, dan zou hiervoor bijvoorbeeld een intermediair kunnen worden ingesteld. Wij zien hierbij de volgende voorwaarden:
 - Aantoonbare interesse en participatie van private partijen
 - Eventuele overheidssteun conform EU-staatsteunregels
 - Gedegen monitoring en beoordeling van leningen; daarom ook bij voorkeur een bestaande partij
- **Voordeel** zou kunnen zijn dat bedrijfsleningen door tussenkomst van een intermediair eenvoudiger kunnen worden doorverkocht aan institutionele beleggers (zodat banken meer ruimte kunnen maken voor kredietverlening).
- **Nadeel is** dat de toegevoegde waarde van de matchmaker twijfelachtig is. Allereerst is niet duidelijk dat banken de extra kredietruimte zullen gebruiken om leningen te verstrekken aan het MKB. Daarnaast treden banken op dit moment zelf op als matchmaker en het is de vraag of een nieuwe instantie dit beter zou kunnen/hier behoefte aan is. In een regulier kwartaaloverleg tussen Rijksoverheid en institutionele beleggers wordt nader geanalyseerd wat de rol van een aan te stellen matchmaker zou kunnen zijn.
- Hierbij geldt wederom dat de rol van de overheid in eerste instantie een faciliterende is. Met een financiële bijdrage zijn we vanwege de verslechterende overheidsfinanciën en de staatssteunregels uit Brussel terughoudend. Indien nodig is een startsubsidie te prefereren boven een garantie, omdat de eerste een eenmalige transactie betreft en geen grotere risico's voor de overheidsfinanciën met zich meebrengt.

6. Verruimen mogelijkheden stichting Qredits

- Qredits is een stichting die zich richt op kleine ondernemers. Zij verstrekt leningen tot 50.000 euro en vergezelt dit met een actieve begeleiding van de ondernemer.
- De stichting is gefund door het ministerie van EL&I (15 mln. achtergestelde lening), de drie grootbanken (tezamen 15 mln. lening) en de BNG (15 mln. lening).
- Er zou samen met de andere deelnemers onderzocht kunnen worden of de kapitaalpositie van Qredits kan worden verruimd. Hiermee zou Qredits meer kredieten kunnen verstrekken of er kan de bovengrens van 50.000 euro worden verruimd.
- De banken zullen die niet voor niets doen. Daarom zal er incidenteel budget voor moeten worden vrijgemaakt. Er kan bijvoorbeeld worden gedacht aan 5 tot 10 mln. extra financiering vanuit het Rijk., met de voorwaarde dat de banken (als partners) ook extra middelen vrijmaken, zodat er een hefboom op de rijksbijdragen wordt gecreëerd.

Vraag 3:

welke maatregelen kan de toezichthouder op dit moment nemen om perverse prikkels in bonus-structuren tegen te gaan? zijn voor een krachtige aanpak van perverse prikkels nog aanvullende bevoegdheden voor de toezichthouder noodzakelijk?

Kernpunten

- Sinds de kredietcrisis zijn verschillende maatregelen genomen op het terrein van beloningsbeleid in de financiële sector. Deze maatregelen hebben twee doelen, één vooral prudentiële en één meer gedragsgerelateerde. Het eerste doel is te voorkomen dat het beloningsbeleid aanzet tot meer risico's dan de onderneming kan dragen. Het tweede doel is te voorkomen dat een beloningsbeleid tot gevolg heeft dat klanten onzorgvuldig worden behandeld.
- Bovenstaande doelstellingen komen onder meer tot uiting in het **Besluit beheerst beloningsbeleid Wft**. Sinds 1 januari 2011 houden AFM en DNB op basis hiervan toezicht op het beloningsbeleid van financiële ondernemingen. Overtreding hiervan is beboetbaar gesteld met een last onder dwangsom of bestuurlijke boete van de tweede categorie (maximaal € 1.000.000). De boetecategorie zal per 1 januari 2013 worden verhoogd naar de derde en hoogste categorie (maximaal € 4.000.000). Deze verhoging heeft mede tot gevolg dat vanaf dat moment opgelegde boetes ook kunnen worden gepubliceerd door de toezichthouder.
- Daarnaast zijn de volgende initiatieven en maatregelen tot stand gekomen:¹
 1. **Code Banken/verzekeraars** (zelfreguleringscodes, bevatten verschillende beloningsbepalingen waaronder: maximale hoogte variabele beloning niet meer dan de hoogte van de vaste beloning over 1 jaar; de totale beloning moet onder de mediaan van vergelijkbare functies liggen);
 2. **Bonusverbod bij staatssteun** (geen variabele beloning voor beleidsbepalers van financiële ondernemingen die staatssteun ontvangen, en bevriezing van hun vaste beloning);
 3. **Beloningsbeleid link in bankenbelasting** (bij overschrijding van 25% aan variabele beloning van een bestuurder moet een bank een hogere bankenbelasting betalen);
 4. **Wetsvoorstel Claw back** (mogelijkheid om onder bepaalde omstandigheden een uitgekeerde variabele beloning te matigen of terug te vorderen).
- De toezichthouders AFM en DNB hebben in de afgelopen periode aan het ministerie aangegeven over voldoende bevoegdheden te beschikken om effectief op te kunnen treden.

Toelichting

Onderstaande maatregelen ten aanzien van beloningsbeleid zijn genomen sinds de kredietcrisis.

Maart 2009: Herenakkoord

In maart 2009 afgesloten door minister Bos met de top van de financiële sector, waarin de sector afstand neemt van beloningssystemen die gericht zijn op korte termijn aandeelhouderswaarde en aanzetten tot het nemen van onaanvaardbare risico's. Daarnaast is onder meer afgesproken dat tijdens de kredietcrisis zal het inkomen van de top niet sneller stijgen dan het overig personeel, en de raden van bestuur in 2009 van hun variabele beloning af zullen zien.

April 2009: Financial Stability Board principles for sound compensation practices

Naar aanleiding van de kredietcrisis kwam de FSB eind 2008 met een aantal aanbevelingen ter verbetering van de financiële markten. Een hiervan zag op het beloningsbeleid. Dit heeft in april 2009 geresulteerd in een aantal principes die er met name op gericht zijn om risico's van variabele beloningen (bij met name bestuurders van grote financiële instellingen) te beheersen. Hierbij gaat om principes als een deel lange en korte termijn beloning, een mix tussen cash en aandelen, en de mogelijkheid tot een claw back (terughalen van uitbetaalde variabele beloningen).

Mei 2009: AFM en DNB Principles voor beheerst beloningsbeleid

De principes van AFM en DNB dateren van mei 2009. De AFM en DNB principes zijn van toepassing op gehele financiële sector. Deze principes sluiten aan bij de FSB principes en werken deze *high level* principes nader uit.

¹ Zie de toelichting voor een volledig overzicht aan maatregelen en initiatieven die tot stand zijn gekomen sinds de kredietcrisis.

Januari 2010: Code Banken

De Code Banken is tot stand gekomen naar aanleiding van het eindrapport van de Adviescommissie toekomst banken (Commissie Banken). De beloningsparagraaf van de Code bevat een aantal principes die tot doel hebben de risico's van het beloningsbeleid te beheersen. Meest in het oogspringend zijn:

- De maximale toegestane variabele beloning van een bankbestuurder is gelijk aan de hoogte van het jaarsalaris (1:1);
- Ontslagvergoedingen van bestuurders bedragen niet meer dan 1 maal de vaste beloning op jaarbasis.
- Het totale bestuurdersalaris moet onder de mediaan liggen van vergelijkbare functies binnen en buiten de sector, waarbij de internationale context wordt meegewogen. De onderneming stelt zelf de mediaan en *peer group* vast.

Op de naleving van de Code wordt toegezien door een onafhankelijk Monitoring Commissie, deze rapporteert periodiek aan de minister van Financiën.

Januari 2010: CRDIII → Regeling beheerst beloningsbeleid

De bijlage bij de Europese Kapitaaleisenrichtlijn III introduceert stelt verschillende eisen aan het beloningsbeleid. Deze eisen sluiten aan bij de principes van de FSB (mix cash/aandelen, korte en lange termijn beloning), maar gaan verder qua reikwijdte. CRD III is van toepassing op alle banken, en op een bredere groep aan personen dan bestuurders, namelijk op de zogenoemde *risk takers* (of identified staff, personen die het risicoprofiel van de onderneming kunnen beïnvloeden, bijvoorbeeld bestuurders, maar ook bepaalde handelaren, en afhankelijk van de grootte van de onderneming ook bepaalde adviseurs).

De regels zijn geïmplementeerd door DNB in de Regeling beheerst beloningsbeleid. De regeling is vanaf 1 januari 2010 van kracht op onder meer banken en verzekeraars (gaat dat opzicht dus verder dan CRD III).

Januari 2010: Besluit beheerst beloningsbeleid

Dit besluit stelt nadere regels ten aanzien van het beloningsbeleid bij financiële ondernemingen. Het besluit maakt een onderscheid tussen de gedragsaspecten (AFM) en de prudentiële aspecten (DNB). Het onderscheid in de praktijk is dat het -kort door de bocht- aan de prudentiële kant gaat om voorkomen dat een onderneming een beloningsbeleid heeft dat tot risico's kan leiden die de onderneming niet kan dragen. De gedragsaspecten hangen samen met de consument, namelijk het voorkomen van een beloningsbeleid dat perverse prikkels met zich mee kan brengen en zodoende kan leiden tot een product dat slecht en niet passend is voor de klant, maar vooral goed voor de betrokken adviseur en/of onderneming(en).

De hierboven genoemde Regeling beheerst beloningsbeleid van DNB is een uitwerking van de prudentiële aspecten van het besluit voor banken en verzekeraars.

Januari 2011: Governance Principles Verzekeraars

In navolging van de Code Banken zijn de verzekeraars met een identieke code gekomen, inclusief monitoring en rapportage aan de minister.

Juni 2012: Bonus verbod bij staatssteun

In juni 2012 is het bonusverbod bij staatssteun in werking getreden. Dit bonusverbod is van toepassing op alle financiële onderneming die een bepaalde vorm van steun van de overheid ontvangen (kapitaalsteun, garantieregeling, deelneming). Voor de huidige steungevallen is het bonusverbod van toepassing op de bestuurders, voor nieuwe steun op beleidsbepalers (dit omvat ook personen onder de raad van bestuur). Naast dat bonussen niet meer mogen worden uitgekeerd of toegekend wordt ook de vaste beloning gedurende de periode van steun bevroren.

Juli 2012: Beloningsbeleid in Bankenbelasting

Een bepaalde categorie banken moet bankenbelasting betalen. In deze bankenbelasting is tevens een beloningsmaatregel opgenomen. Wanneer een bestuurder in een jaar meer aan variabele beloning dan aan vaste beloning ontvangt, moet een opcent van 1,05 worden betaald over de bankenbelasting. Eén jaar na inwerkingtreding wordt deze 100% norm verlaagd naar 25%, wat betekent dat in meer gevallen de opcent van toepassing zal zijn.

Tot slot is het volgende wetsvoorstel nog aanhangig in de Tweede Kamer:

Wetsvoorstel claw back

Dit wetsvoorstel is in 2009 ingediend bij de Tweede Kamer. Het is opgesteld samen met V&J. De claw back geeft aan de raad van commissarissen bij beursgenoteerde ondernemingen de mogelijkheid om nog niet uitgekeerde, maar wel toegekende, variabele beloningen te matigen, en om uitgekeerde variabele beloningen terug te halen. Hier kan sprake van zijn bij tegenvallende resultaten (voor matiging) of fraude (terughalen). Het wetsvoorstel heeft voor de toepassing op de financiële sector een bredere reikwijdte, namelijk alle financiële ondernemingen.

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer J. Smit
CNV Vakcentrale
Postbus 2475
3500 GL Utrecht

Kenmerk: 201200443

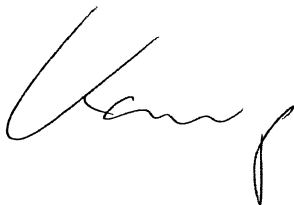
Den Haag, 8 oktober 2012

Geachte heer Smit,

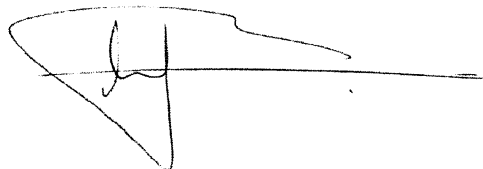
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Drs. W.J. Bos, informateur
p/a ministerie van Algemene Zaken
Postbus 20008
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Onze referentie
2012/br/7997/AKLER

Den Haag
24 september 2012

Betreft

14 standpunten verzekeraars t.b.v. de (in)formatie

Geachte heer Bos,

Leven en ondernemen is risico nemen. Verzekeraars spelen een centrale rol in de samenleving door mensen de zekerheid te bieden die zij nodig hebben om risico's te nemen.

Bij diverse maatschappelijke vraagstukken, zoals de woningmarkt, de oudedagsvoorziening, de positie van zelfstandigen, veiligheid en financiële stabiliteit, bekijken verzekeraars of ze, zaken mogelijk kunnen maken of anderzijds als partner kunnen bijdragen.

In het kader van de formatieperiode heeft het Verbond daarom factsheets ontwikkeld waarin standpunten en oplossingen van verzekeraars zijn opgenomen.

Woningmarkt

Wij willen waken voor een stapeling van maatregelen bovenop het Lenteakkoord. Wij pleiten primair voor een alternatief op het Lenteakkoord: hervorming van de woningmarkt conform de visie van de 22 economen: een geleidelijke daling van de renteaftrek van 52 naar 30 procent. Een aanpak via de tariefskant bereikt in onze optiek dezelfde doelen als het Lenteakkoord, maar zonder de beschreven nadelige effecten.

Oudedagsvoorziening

Het is wenselijk dat mensen zelf kunnen kiezen op welk moment zij met pensioen gaan. Om dit mogelijk te maken, is het nodig dat de AOW wordt geflexibiliseerd. Wie later met pensioen gaat krijgt dan een hogere AOW-uitkering, wie eerder met pensioen gaat krijgt een lagere uitkering.

Het Verbond pleit ervoor de fiscale kaders niet verder te beperken dan is opgenomen in de wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd. Mogelijkheden om in de tweede en/of derde pijler een goede oudedagsvoorziening op te bouwen zouden anders te veel worden beperkt, en

Informatie: mr. M.N.J. Heeneman

Doorkiesnummer 070 - 333 86 93 Fax rechtstreeks 070 - 333 88 61 E-mail m.heeneman@verzekeraars.nl
Bordewijklaan 2, 2591 XR Den Haag, Postbus 93450, 2509 AL Den Haag, Internet www.verzekeraars.nl

uitvoeringskosten die gemoeid zijn met periodieke aanpassing aan nieuwe wetgeving zouden anders de pensioenopbouw onnodig belemmeren.

Het feit dat pensioenen bij pensioenfondsen minder zeker zijn dan door de belanghebbenden lang is aangenomen, maakt het wenselijk dat werkgevers en werknemers meer keuzevrijheid krijgen bij de uitvoering van hun pensioenregeling. Zij moeten zoveel mogelijk vrijheid krijgen om te kiezen voor de bij hen passende balans tussen zekerheid, prijs en ambitie. Eerder pleitten AFM en diverse politieke partijen reeds voor meer keuzevrijheid in het pensioenstelsel. Verzekeraars ondersteunen dit pleidooi. Wij gaan graag met alle betrokkenen in gesprek over een verantwoorde uitwerking van deze wens.

Veiligheid

Verzekeraars en overheid kunnen meer samenwerken in het streven naar een veiliger samenleving. Verzekeraars dragen op diverse manieren bij aan een veiliger samenleving, bijvoorbeeld door preventie-eisen in contracten op te nemen en door het belonen van veilig gedrag met premiekorting. Hierdoor beschikken verzekeraars ook over veel kennis over de risico's en hoe het veiliger kan. Om deze samenwerking vorm te geven, zou een *Safety Deal* gesloten kunnen worden, analoog aan de huidige *Green Deals*.

In bijgaande factsheets hebben wij 14 punten nader uitgewerkt. Wij hopen dat deze informatie nuttig kan zijn in de komende uitdagende informatieperiode en daarna. Wij wensen u veel succes en wijsheid toe.

Met vriendelijke groet,

R. Weurding

Factsheets Formatie 2012

Standpunten verzekeraars
over 14 beleidsterreinen

VERBOND VAN VERZEKERAARS

Woningmarkt

Inleiding

In het Leentektoord is er voor gekozen alleen nog nieuwe lineaire en annuïteitshypotheeken in aanmerking te laten komen voor hypotheekrenteaftrek. Het Verbond is van mening dat dit de markt vooral de startersmarkt, nog meer op slot zet.

Cijfers en achtergrond

- De meest populaire hypotheek op dit moment is gedeeltelijk aflossingsvrij (50 procent van de marktwaarde) en het restant wordt afgelost door middel van een (bank spaar) hypotheek.
- Bij een hypotheek van € 250.000 bedraagt de netto woonlast bij 42 procent bij een rente van 4,9 procent € 80,3 netto per maand.
- Als dezelfde hypotheek verplicht aan huis moet worden afgelost stijgt de netto woonlast in het eerste jaar al naar € 951 (+10 procent) en dat loopt op naar € 1.327 in het laatste jaar (+65 procent).

Standpunten verzekeraars

Het Verbond is voor een brede heropening van de woningmarkt. Het sluit op van de woningmarkt slaat af valt met het vertrouwen van huizenkopers. De verlichting van de starters- of annuïteitshypotheek zorgt echter voor het tegenovergestelde.

- De netto maandlasten worden aanzienlijk hoger.
- Hierdoor is een flinke prijscorrectie van de woningmarkt te verwachten.

- Woningen in het goedkopere segment kunnen echter niet of nauwelijks in prijs zakken, omdat starters van de afgelopen tien jaar geen overwaarde hebben. En geen spaargeld. Zij kunnen hun huis niet met verlies verkopen en worden vastgeketend aan hun woning.
- Deze woningen komen dus niet beschikbaar voor andere starters.
- Een toetredster must het vertrouwen dat de aan te kopen woning voldoende in waarde stijgt of stabiel blijft om later te kunnen doorstromen. Hierdoor stelt hij de aankoop uit.
- Minder doorstroming trekt ook de arbeidsmarkt. Werknemers zullen minder in staat zijn om direct bij het werk te gaan wonen, of om te verhuizen bij een nieuwe baan.

- Wij willen waken voor een stippeling van maatregelen bovenop het Leentektoord. Wij pleiten primair voor een alternatief op het leentektoord: heropening van de woningmarkt conform de visie van de 20 economieën, een gelijklopende stijging van de rente naar 5,2 tot 5,5 procent, een rampak van de variabele boedelwaarde op zijn plaats. Hetzelfde doelen als het Leentektoord, maar zonder de hierboven beschreven nadelige effecten.

Daarom mogelijke te kiezen varianten is het van belang om maximaal minder afhankelijk te maken van de woningmarkt en sterker te laten reageren. Daarom stellen wij aanvullend op de huidige beelden voor:

- Verluden de hypotheekmogelijkheden voor (knapere) starters.
- Bouwsparen stimuleer verhuizingen voor de eigen woning via een moderne variant van de bouwpakket. Dit zal de zelfrekening van huishoudens verboden en aanspreken op overheidsbudgetten op te minneringen. Bouwsparen maakt het mogelijk om geleidelijk de maximale financiering (loan to value) te verhogen tot 90 procent van de marktwaarde en zo de hypotheekschulden tot gewenste hoogten terug te brengen. Start met de daling pas zodra het vertrouwen in de markt terug is en gestart met bouwsparen.
- Bied de mogelijkheid tot het meefinancieren van een restschuld op de oude woning en de hypotheek op de nieuwe woning.
- Zorg voor een geloofwaardige en duurzame rampak zodat er helderheid is en de markt zich kan herstellen.

Streekt vaker verdienende mensen (een deel van) hun inkomen als zelfstandige. Kern van ondernemerschap is eigen verantwoordelijkheid. Dat betekent dat een zelfstandige zelf moet bepalen of hij/zijs wil regelen voor zijn oude dag of het inkomen van het ambt of anderszins anderszins.

- Omgeveer negentig procent van de beroepsbevolking werkt als zzp'er en dit aandeel neemt toe.
- Grote de helft van de zelfstandigen heeft een arbeidsovereenkomstverzekering.
- Eveneens de helft doet aan pensioenopbouw naast de AOW.
- De groep zelfstandigen is zeer divers samen gesteld. Veel zelfstandigen halen slechts een beperkt inkomen uit het ondernemerschap, waardoor zij het meestal geen bijdrage bij hebben aan aanvullende verzekering of sparen. Ook zijn er zelfstandigen met andere variëtiën wat betreft kunnen een vrij klein, zoals vermogen, een pensioen uit voldoende inkomen of een verzekering en nu al te veel. Het is niet van een regelgeeft bij alle zelfstandigen pakt daarom niet haalbaar.
- De inkomstenbelasting van de zelfstandigen wil niet verplicht declareren en dat regelt het voor pensioen of arbeidsongeschiktheid. Zij hebben ook hun kranen van belasting.
- Het bestaande bij de beroeps en het afdekken van het arbeidsongeschiktheid risico of het regelen van een andere voorziening. Verzekeringen bieden hiervoor een goed idee in producten die werken en om deze markten zo transparant en toegankelijk mogelijk te maken, en bijverdrag in gesprek met verzekeraars en andere partijen om waar nodig het aanbod nog beter te laten aansluiten bij de beroeps.

- Er is nog maar eens E.R. advies over zippers verstrekt. Ons initiatief kan dit als uitgangspunt dienen voor verder onderzoek naar de behoeften van zipper, voortgaand aan eveneens aan te passen regelgeving en zinnig te veel open vragen die beantwoord moeten worden voortgaand aan eventuele wettelijke aanpassingen.
- Wat betreft de inroadsongeschiedheid geldt dat sector zelf de zipper veelvuldig heeft aangegeven niets te zien (semi-) verplichting te zien. Niet kan ons initiatief dus aan de markt worden overgedragen. Overigens veel producten die nu

Zelf kunnen de consumenten redeneren met verzekering kunnen worden gekoppeld aan de start van de oude meting gebrekken van de verzekeringen van de UWV (de private) vangoverzekering. Zo is er tijd voor iedereen een verzekering model.

- 8 Ook voor de ongeduldigen veel zelfstandigen
geen voorblijping. Vast gaan ze uit van andere
markten, zoals vervoer en het bedrijf. Om te
baten zien welke markten zelfstandigen
hebben om te voor de ongeduldigen te regelen.
Kinderen we eind september een website met
objectieve informatie, zo kan men weloverwogen
een keuze maken.

Meer informatie: Slik onderzock/zippers in beeld:
<http://www.st.nl/nl/publicaties/adviezen>
 2010-2019-t29123.aspx (via deze link ook
 per hoofdstuk te downloaden: hoofdstuk 9 en 10
 gaan over arbeidsongeschiktheid en pensioen)

Ziektewet en WGA voor flexwerkers

Inleiding

- Vanaf midden jaren '90 zijn succesvolle maatregelen getroffen die werkgevers en werknemers meer verantwoordelijk hebben gemaakt voor preventie, herstel en werkherwinning.
- Het ingezette beleid heeft echter nog onvoldoende effect gehad bij werknemers met een tijdelijk dienstverband en uitzendkrachten. Deze zogeheten flexibele werknemers kunnen vanuit de Ziektewet en de WGA terecht en vormen nu meer dan de helft van de WGA-instroom.

Cijfers en achtergrond

- Circa 90 procent van alle kleine werkgevers (tot 25 medewerkers) en ook kleine 60 procent van alle grote werkgevers heeft een verzekeringskorting.
- Voor de WGA-periode daarna verzekeren een belangrijk deel van de werkgevers zich nog bij het UWV.
- In 2011 was 30 procent van alle werkgevers eigenstoddrager WGA. In 2009 was dat nog 19 procent.
- Werkgevers kunnen nu nog niet eigenstoddrager WGA worden voor flexibel personeel. Dit wordt per 2015 mogelijk. Dit wetsvoorstel is bij de Tweede Kamer ingediend maar nog niet in behandeling genomen. Dit wetsvoorstel geeft werkgevers geen keuzevrijheid en verzekeraars geen gelijk speelveld met het UWV (zie hieronder).

Standpunten verzekeraars

Hier schuilt het burgerschap door werkgevers voor de WGA (en de ZW) kan verder worden gesubtiliseerd. Zo wordt er onder verantwoordelijkheid overgeleed bij werkgevers, verzekeraars en andere stakeholders. Het is belangrijk dat de belasting bij hebben dat werknemers zoveel mogelijk duurzaam aan de slag blijven. Hiervoor is nodig dat het UWV en private verzekeraars een gelijk speelveld hebben om met elkaar te concurreren. Dit vereist de volgende maatregelen:

- Bij de overgang naar eigenstoddragerschap ZW of WGA moeten voor alle werkgevers de lopende ZW- en WGA-kosten volledig worden afgehaald. In de huidige situatie heeft het UWV bij de WGA (in tegenstelling tot private verzekeraars) niet voor deze uitgaven gereserveerd. Daardoor zitten werkgevers vast aan het UWV.
- De Tweede Kamer behandelt in september het wetsvoorstel beperking ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid van netwerkers. Dit wetsvoorstel

regel ondermeer dat voor kleine en middelgrote werkgevers die vanaf 2014 eigenstoddrager WGA worden, bij de overstap de lopende WGA-kosten (gedeeltelijk) worden afgehaald. Deze regulering moet worden uitgebreid zodat voor alle werkgevers die op 2014 of daarna eigenstoddrager WGA zijn, alle lopende WGA-kosten worden afgehaald. Zonder dat onderscheid wordt gemaakt tussen nieuwe en reeds bestaande eigenstoddragers of de werkgevers-groote.

- Het UWV moet voor alle werkgevers een premieschuld aan gaan gebruiken die zo min mogelijk verschilt van de structuur die de private verzekeringsmarkt hanteert (een vastendeckende premie die werkgevers tot activering stimuleert).
- Het UWV verstrekt aan werkgevers en dienstverleners toegang tot informatie om de aanpak van verzuim en arbeidsongeschiktheid goed te kunnen vormgeven.

Regeldruk en nalevingslasten

Inleiding

Hoewel de reflex tot meer regels voor de financiële sector begrijpelijk is, lijkt het er nu op dat de hoeveelheid regels meer schade doet dan de individuele regels goed doen.

Cijfers en achtergrond

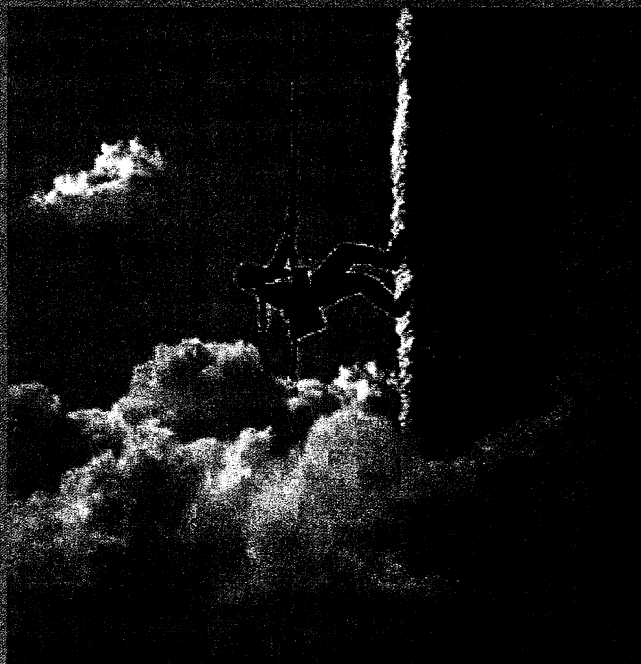
Er komt ongelooflijk veel wet- en regelgeving op verzekeraars af.

- Een voorlopige inventarisatie wees november vorig jaar uit dat meer dan 100 wetsvoorstellen en 31 Brusselse initiatieven direct of indirect voor verzekeraars van belang zijn.
- Daarnaast lopen er meer dan 100 onderzoeken/ informatieverzoeken van DNB en de AFM bij onze leden.
- In de circulaire Aanpak financiële sector van 13 april 2012 somt minister De Jong een pakket van 40 maatregelen op die in gang zijn gezet om de financiële sector te hervormen.

- De Parlementaire Enquêtecommissie Financieel Stelsel (commissie De Wit II) publiceerde op 11 april 2012 maar liefst 20 aanbevelingen voor de financiële sector.
- Door de hausse aan wet- en regelgeving zijn verzekeraars gedwongen veel schaarse tijd, geld en energie te besteden aan het implementeren hiervan. Dit gaat grotendeels ten koste van IT- en administratiecapaciteit (denk aan de heraanclausure van wettelijke polissen), maar ook ten koste van innovatieprojecten en dergelijke. Dit geldt ook voor de grote inflatie van informatie door toezichthouders.

Standpunten verzekeraars

- Zorg voor een betere coördinatie door minder en consistente regels. Laat het ministerie van Financiën onderzoek doen naar de cumulatieve effecten van regels voor verzekeraars, net zoals de Europese Commissie dat heeft laten uitvoeren voor de banken.
- Voer een zorgvuldige verplichting in voor de overheid om later onderzoek te laten voeren naar de cumulatieve effecten van wet- en regelgeving die het bedrijfsleven ook betreffen.
- Bedreig de overheid met de overname van de nieuwe Europese financiële regels.
- Hoop niet meer voort op Europese regels. Dat leidt tot dubbele aanpakking en dus extra nalevingslasten.
- Laat bedrijfsleven en toezichters verplicht en beter toedoen uitvoeren bij nieuwe lagere regelgeving.
- Laat toezichthouders een bedrijfsleven toets uitvoeren of ten minste verantwoording afleggen over proportionaliteit, efficiëntie en effectiviteit bij wet- en regelgeving.
- Reëel en praktische wet- en regelgeving met aandacht voor kleinere verzekeraars. Bijvoorbeeld via principle based (open) normen inzake governance en solvency.
- Bij aanpak van bestaande regels: prioriteitsonderzoek, omdat dit extra (niet-geplande) lasten geeft.

Algemene toegang tot Gemeentelijke Basisadministratie (GBA)

Inleiding

Verzekeraars zijn verplicht klanten in kennis te stellen van de juiste informatie te voorzien (zorg- en informatieplicht) en te controleren of zij de uitkering aan de juiste persoon doen (identificatieplicht). Een check op de adresgegevens van de GBA is hierbij noodzakelijk. Het gebruik van de GBA is onder de huidige wetgeving enkel toegestaan voor pensioen- en zorgverzekeringsproducten op basis van de uitvoering van een wettelijke taak voor specifieke producten. Voor overige producten hebben verzekeraars echter geen toegang tot de GBA. Dit terwijl zij moeten voldoen aan dezelfde verplichtingen.

Cijfers en achtergrond

- Klanten vergeten regelmatig adresgegevens door te geven aan hun verzekeraar. In dat ze zijn verhuist. In 2011 zijn dat circa 1,5 miljoen mensen (0,5 miljoen huishoudens, bron CBS).
- Via het gebruik van GBA-gegevens is het mogelijk het juiste adres om te vinden. Verzekeraars hebben echter beperkt toegang tot de GBA. Dit leidt tot de praktijk dat:
 - a. verloren polissen vergeten te worden. Zonder adres kunnen begunstigers niet worden opgespoord/geïdentificeerd en kunnen zij hun tegemoetkoming niet krijgen;
 - b. ongewenst onverzekerd zijn. Onbekend adres kan leiden tot het uitblijven van premiebetaling door verzekerde. Daardoor loopt de klant het risico ongewenst onverzekerd te zijn.

- omslachtige identificatieprocedures en hoge kosten voor de klant. Bijvoorbeeld het bewijs te leveren van benodigde identificatie bij uitkering van levensverzekeringen. Per jaar vragen ongeveer 170.000 mensen een bewijs.
- d. onbezrip bij anbestaanden, omdat zij onnodig worden lastig gevallen;
- e. misbruik door identiteitsfraude waardoor onrechtelijke uitkeringen worden gedaan.
- Tevens is er onbezrip bij klanten, het is niet uitgesloten dat de klant dat de ene afdeling wel (bv. zorg) en de andere niet over dezelfde gegevens beschikt binnen hetzelfde concern.

Standpunten verzekeraars

- Verzekeraars willen hun verantwoordelijkheid nemen in het oplossen van deze problematiek. Verzekeraars hebben daarbij te juiste instrumenten nodig. Een bredere toegang tot de GBA dient de klanten te van maximaal mogelijk belang.
- Daarom zou de Wet GBA moeten worden gewijzigd zodat verzekeraars de GBA kunnen raadplegen (naam, adres en woonlandgegevens). Het Burgerstrijdennummer (BSN) en geboortedatum dienen hierbij noodzakelijk voorwaarde te zijn.
- Zorg- en pensioenverzekeraars hebben al toegang. Alle verzekeraars zijn gebonden aan de Cadrag voor Verzekering Persoonsgegevens Financiële Instellingen.

Rechtsbijstand/toegang tot het recht

Inleiding

In 2008 heeft het ministerie van Veiligheid en Justitie een taakstelling gekregen het realiseren van een bezuiniging van € 50 miljoen op gesubsidieerde rechtsbijstand. Verzekeraars kunnen ernaar bijdragen die taakstelling te halen.

Cijfers en achtergrond

Uit de laatste overzichten blijkt dat het aantal toevoegingen voor wat de taakstelling gesubsidieerde rechtsbijstand (dus zaken waarin de rechtsbijstand (deels) door de overheid wordt betaald) wel daalt, maar dat de totale kosten niet meedalen. Inmiddels heeft het ministerie een eerste aanzet gedaan om te komen tot een stelselwijziging voor de gesubsidieerde rechtsbijstand. Hierbij wordt ook nadrukkelijk naar rechtsbijstandverzekeraars gekeken. Kunnen zij niet een deel van de geschillen berandelen waarvoor mensen nu bij de gesubsidieerde rechtsbijstand aankloppen? Denk dan met name aan echtscheidingszaken.

Standpunten verzekeraars

- De mogelijkheid voor burgers om hun recht te krijgen is van groot belang voor de maatschappij. Het recht moet dan ook toegankelijk blijven. Rechtsbijstandverzekeraars pleiten ervoor hiervoor geen drempels op te werpen (zoals een sterke verhoging van zelfrochten) en pleiten tevens voor een level playing field met de advocatuur.
- Daarnaast is het goed alternatieve vormen van geschilbeslechting zoals mediation meer aandacht te geven. Het is immers niet altijd nodig met zaken tot aan de rechter te gaan.
- Rechtsbijstandverzekeraars hebben brede ervaring in het koppelen van offertes aan kwalitatief goede juridische dienstverlening. Deze expertise stellen zij graag beschikbaar ten behoeve van onderzoek naar hervormingen van het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand.
- Rechtsbijstandverzekeraars pleiten voor overleg met het ministerie om de pro's en con's van vernieuwingen op het gebied van de gesubsidieerde rechtspraak, waarbij bijvoorbeeld een mogelijke rol is weggelegd voor de rechtsbijstandverzekering, te bespreken.

Samenwerking aanpak criminaliteit

Inleiding

Criminaliteit leidt tot slachtoffers en kost de samenleving veel geld. Verzekeraars kunnen en willen een bijdrage leveren aan het voorkomen van deze schade en het verhalen ervan op de veroorzaker(s).

Cijfers en achtergrond

Verzekeraars hebben veel kennis over criminaliteit, de gevolgen en de aanpak daar van in huis.

Standpunten verzekeraars

- Meer samenwerking overheid en sector, voor een effectieve aanpak van criminaliteit. Pleiten wij voor meer informatie-uitwisseling van overheid en politie/justitie met verzekeraars. Op zowel beleids- als operationeel niveau. Verzekeraars kunnen via publiek-private samenwerking

effectief bijdragen aan de aanpak van (georganiseerde) criminaliteit zoals transportcriminaliteit, henneploven, brandstichtingen, vandalisme, maar zeker ook (verzekerings)fraude, waarover veel kennis is binnen de sector.

- Informatie ontsluiten via een centraal punt in de bedrijfsstak. OM en politie kunnen juridische informatie over daders en feiten ten behoeve van (collectief) regres door verzekeraars alleen rechtsmoets aan een betrofden verzekeraar verschaffen. Omdat in een casus vele verzekeraars betrokken kunnen zijn, is dit logistiek gezien een ingewikkeld proces. Wij pleiten daarom voor het kunnen verschaffen van deze informatie via een centraal punt in de bedrijfsstak. Verzekeraars moeten zich voor verhaal ook kunnen voegen in het claimproces.

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer mr. R. Weurding
Verbond van Verzekeraars
Postbus 93450
2509 AL Den Haag

Kenmerk: 201200445

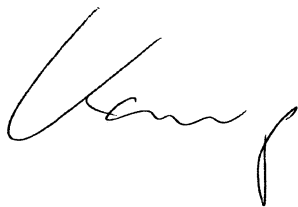
Den Haag, 9 oktober 2012

Geachte heer Weurding,

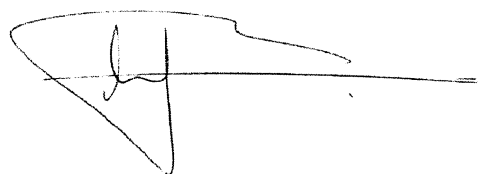
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Maandag 24 september 2012

Aan : Informateurs de heer drs. W. J. Bos en de heer H.G.J. Kamp
CC : Fractievoorzitters Tweede Kamer

Betreft: De Agenda voor de zorg

Geachte heer Bos,

Graag bieden wij u 'De Agenda voor de zorg' aan. Een gezamenlijk initiatief van veertien vertegenwoordigers van consumenten, patiënten, zorgaanbieders, zorgverleners en zorgverzekeraars. Wat ons betreft vormt de agenda het fundament voor de zorgparagraaf van het nieuwe regeerakkoord.

De Agenda bevat plannen om de zorg verder te verbeteren en levert een belangrijke bijdrage aan de beheersing van de zorguitgaven. In de Agenda vindt u voorstellen rond negen thema's, waarbij de kracht ligt in een integrale aanpak van de gezondheidsproblematiek in Nederland dwars door de zorgsectoren heen.

Hoogachtend,

Guus van Monfort <i>Voorzitter ActiZ</i>	Gijp van Soest <i>Voorzitter CSO</i>	Ed d'Hondt <i>Voorzitter GGD Nederland</i>	Marleen Barth <i>Voorzitter GGZ Nederland</i>
Arie Nieuwenhuijzen Kruseman <i>Voorzitter KNMG</i>	Steven van Eijck <i>Voorzitter LHV</i>	Ella Vogelaar <i>Voorzitter LVG</i>	Guy Peeters <i>Voorzitter NFU</i>
Wilna Wind <i>Directeur NPCF</i>	Roelf de Boer <i>Voorzitter NVZ</i>	Frank de Grave <i>Voorzitter OMS</i>	Heleen Depuis <i>Voorzitter VGN</i>
Henk Bakker <i>Voorzitter V&VN</i>	André Rouvoet <i>Voorzitter ZN</i>		

Bijlage: Agenda voor de zorg

DE AGENDA VOOR DE ZORG

Aanbod aan politiek en samenleving van het zorgveld

actiz
organisatie van zorgondernemers

UNE KBO
PCOB
NVOG
NOOM

DE KOEPEL VAN
OUDERENORGANISATIES

Nederland

 GGZNEDERLAND

knmg
voor verantwoorde
medische zorg

 LHV
Landelijke Huisartsen Vereniging

 NVG
Landelijke Vereniging
Georganiseerde eerste lijn

 NFU
NEDERLANDSE FEDERATIE VAN
UNIVERSITAIR MEDISCHE CENTRA

 **NP
CF** NEDERLANDSE
PATIËNTEN
CONSUMENTEN
FEDERATIE

 NVZ vereniging van ziekenhuizen

 Orde van Medisch Specialisten

 VGN VERENIGING
GEHANCAPTE ZORG
NEDERLAND

v&vn
Beroepsvereniging van zorgprofessionals

Zorgverzekeraars Nederland

SAMENVATTING

De samenwerkende partijen willen realiseren:

- 1** Nadruk op gezondheid en gedrag en kwaliteit van leven
- 2** Zelfmanagement en eigen regie patiënt/cliënt
- 3** Hervormen van de care, optimaliseren van de cure
- 4** Zinnige en gepaste zorg
- 5** Een goed werkende arbeidsmarkt
- 6** Innovatieve zorg
- 7** Herinrichting van het zorglandschap
- 8** Mededinging ten dienste van samenwerking
- 9** Nieuwe bekostiging en financiering voor de zorg

Met deze negen punten van onze agenda voor de zorg is het mogelijk te komen tot een verantwoorde verhouding tussen kwaliteit en de omvang van de zorguitgaven. Zo blijft het mogelijk om de toegang tot kwalitatief goede zorg voor iedereen in Nederland ook in de toekomst te garanderen.

Dit vraagt van zorgaanbieders, zorgverleners en zorgverzekeraars bij het uitoefenen van hun rol en verantwoordelijkheid om de geschetste ambities zoals hierboven benoemd om te zetten in daden en resultaten. Dit betekent een focus op het bevorderen van eigen regie, zelf- en samenredzaamheid, op preventieve zorg en op integrale en gepaste zorgverlening zo dicht mogelijk bij huis van goede kwaliteit met aandacht voor de toegankelijkheid van de zorg.

Dit vraagt van patiënten/cliënten eigen regie, zelfmanagement en actieve betrokkenheid rondom hun eigen gezondheid, welbevinden en zorgconsumptie en bewustzijn rondom de kosten van de zorg.

Dit vraagt van actoren die bijdragen aan goede gezondheid vanuit de domeinen onderwijs, werk, welzijn, wonen, ruimtelijke ordening en veiligheid een goede samenwerking met de zorgpartijen.

Dit vraagt van de politiek en overheid mogelijkheden voor nieuwe bekostigingssystemen die zorgaanbieders belonen voor kwaliteit en gezondheidsuitkomsten, in plaats van handelingen, verrichtingen en indicaties, het wegnemen van belemmeringen door budgettaire schotten, het starten van een maatschappelijk debat over de grenzen aan de zorg, duidelijke keuzes omtrent wetgeving, verzekerd pakket en eigen betalingen en ruimte en het vertrouwen aan de zorg om deze agenda uit te voeren.

CONTEXT

De urgentie

De zorg staat in het middelpunt van de belangstelling. Voor de Nederlandse burger is gezondheid een groot goed. Zorg en ondersteuning leveren een belangrijke bijdrage aan kwaliteit van leven en maatschappelijke participatie. De Nederlandse gezondheidszorg behoort tot de beste ter wereld als het gaat om kwaliteit en toegankelijkheid. Ze levert hierdoor een onmisbare bijdrage aan een gezonde, veerkrachtige, productieve en veilige samenleving. Maar mensen willen ook dat de zorg betaalbaar blijft. Die betaalbaarheid staat momenteel onder druk.

Als gevolg van de vergrijzing, de medisch-technologische ontwikkelingen en een veranderende maatschappij stijgen de zorguitgaven. Hoewel de zorg ontegenzeggelijk een sector is waarin veel waarde wordt gecreëerd, is het in de huidige financieel-economische context, waarin op de collectieve uitgaven miljarden moeten worden bezuinigd, onvermijdelijk dat er ook scherp gekeken wordt naar de zorguitgaven. Tegelijkertijd willen we de toegankelijkheid en de kwaliteit van de Nederlandse gezondheidszorg behouden én verder verbeteren. Ook vanuit arbeidsmarktoverwegingen is er een noodzaak te komen tot verandering. Bij ongewijzigd beleid worden we op termijn door de vergrijzing en ontgroening van de beroepsbevolking geconfronteerd met grote kwantitatieve en kwalitatieve arbeidstekorten in de zorg.

Zorgpartijen slaan handen ineen

Vanuit deze maatschappelijke context voelen de partijen in de zorg – de vertegenwoordigers van consumenten en patiënten, zorgaanbieders en zorgverleners, en zorgverzekeraars – de urgentie om een toekomstagenda voor de zorg te presenteren aan de samenleving en de politiek.

Voor zowel cure als care geldt dat het waarborgen van kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid in een sterk veranderende samenleving (vergrijzing, technologie, arbeidsmarkt) veel innovatie vraagt. De betrokken partijen zien het als hun opdracht om in de komende jaren tot kwaliteitsverbetering én een beheerste groei van de zorguitgaven te komen. De gezamenlijke zorgpartijen delen de overtuiging dat kwaliteitsverbetering en kostenbeheersing niet conflicteren, maar hand in hand (kunnen) gaan.

Ons aanbod

Ons aanbod aan de politiek en de samenleving bestaat uit een samenhangende en ambitieuze agenda met concrete voorstellen op negen thema's om binnen heldere en toereikende financiële macrokaders de zorg verder te verbeteren en daardoor een belangrijke bijdrage te leveren aan de beheersing van de zorguitgaven. De kracht van onze voorstellen ligt in een integrale aanpak van gezondheidsproblematiek over sectoren heen.

FINANCIEEL KADER

Met deze zorgagenda voor de toekomst denken de zorgpartijen de stijgende zorgvraag te kunnen opvangen én de kosten op een verantwoorde manier te kunnen beheersen. Er zijn al door diverse zorgpartijen met de overheid convenanten afgesloten tot 2015 die als doel hebben de zorguitgaven op een beheersbaar pad te houden.

In de afgelopen periode zijn voor de vrijgevestigde medisch specialisten, de medisch specialistische zorg, de GGZ en de huisartsen convenanten gesloten. Voor deze sectoren is de ambitie uitgesproken om de volumegroei te beperken tot 2,5%. Voor de huisartsen is daarnaast ten behoeve van substitutie 0,5% additionele groei afgesproken. Daarnaast is in het Lenteakkoord afgesproken dat de volumestijging in de AWBZ in 2013 beperkt blijft tot de geraamde demografische groei.

Veel maatregelen uit deze zorgagenda zijn nodig om de ambitieuze doelstellingen uit de convenanten te realiseren. Alleen daarom al moeten de reeds gesloten akkoorden en gemaakte afspraken worden gerespecteerd.

Partijen zijn bereid om zich na afloop van de convenanten tot het uiterste te blijven inspannen voor een voortgaande verantwoorde beheersing van de zorguitgaven waarbij rekening wordt gehouden met de demografische ontwikkeling, epidemiologische ontwikkelingen en de economische groei in Nederland. Zij achten een duurzame beheersing van de zorguitgaven haalbaar mits overheid en politiek deze 'agenda voor de zorg' overnemen en samen met de zorgpartijen in de komende kabinetsperiode uitvoeren.

De positie van de patiënt/cliënt, de derde partij, moet versterkt worden om het stelsel te laten werken. De patiënt moet regie kunnen voeren in zijn zorgproces, zijn eigen leven en maatschappelijk kunnen participeren. Informatie over gezonde leefstijl, therapietrouw, kwaliteit en kosten van de zorg geven de toerusting voor meer verantwoordelijkheid van de patiënt in het stelsel.

Het bekent ook dat de overheid afziet van ongewenste maatregelen, zoals het inzetten van doelmatigheidskortingen en pakketverkleiningen van bewezen (kosten)effectieve interventies, louter en alleen om budgetoverschrijdingen te compenseren. Zoals de inzet van een doelmatigheidskorting als blijkt dat het onmogelijk is 1,3 miljard te bezuinigen door het schrappen van lage ziektelast in het pakket.

Zo behouden wij betaalbare, toegankelijke en goede zorg voor iedereen.

De gezamenlijke zorgpartijen pleiten voorts voor meer ruimte om in overleg met de overheid de verdeling van het macro-budgettaire ruimte over de verschillende zorgcategorieën te verdelen. Zo wordt een belemmering weggenomen voor een meer flexibele en optimale organisatie van de zorg.

Het gaat al met al om een ambitieus, richtinggevend programma. Daarvoor is het noodzakelijk dat een meerjarig, stabiel perspectief bestaat, dat is gericht op de uitvoering van het gehele programma. De gezamenlijke zorgpartijen leveren hiervoor een grote inspanning en zullen noodzakelijke keuzes niet uit de weg gaan. Van regering en overheid wordt hetzelfde verwacht.

Gemakkelijke en eendimensionale oplossingen om goede en betaalbare zorg ook in de toekomst te garanderen bestaan niet. Een breed en integraal pakket aan voorstellen is nodig. Willen we kwaliteit behouden en verbeteren, de zorguitgaven minder hard laten groeien dan in de afgelopen jaren en beschikken over voldoende en gekwalificeerd zorgpersoneel dan vereist dit een paradigmashift die merkbaar is voor iedereen: burgers, zorgaanbieders, zorgverzekeraars, werkgevers, onderwijsinstellingen, justitie en politie, landelijke overheid en gemeenten.

Uitgangspunten zijn dat mensen:

- zo lang mogelijk zelfredzaam blijven
- de regie over hun leven houden
- zelf (voor zover dat mogelijk is) verantwoordelijkheid dragen voor hun gezondheid, welbevinden en zorgconsumptie

Bij deze uitgangspunten past dat mensen zelf en met hun sociale omgeving tot oplossingen (kunnen) komen. Zorgpartijen realiseren zich hierbij dat de mogelijkheden van mensen om eigen verantwoordelijkheid te dragen niet voor iedereen gelijk zijn. Professionele zorg wordt geboden voor zover de burger en zijn sociale omgeving hierin niet kan voorzien en voor zover het de burger helpt om:

- langer gezond te blijven
- ziekte te overwinnen
- de kwaliteit van leven te verbeteren
- te leren leven met beperkingen.

Dat betekent voor alle partijen een sterkere focus op het bevorderen van eigen regie, zelf- en samenredzaamheid, op preventieve zorg en op integrale en gepaste zorgverlening van goede kwaliteit met aandacht voor de toegankelijkheid van de zorg. De wijze waarop dit gerealiseerd wordt, verschilt voor de care en cure:

- **Langdurige zorg: hervorming AWBZ**

Voor de langdurige zorg is een hervorming van de AWBZ noodzakelijk om de gewenste paradigmashift mogelijk te maken en de noodzakelijke samenhang tussen cure, care en welzijn tot stand te brengen.

- **Curatieve zorg: optimaliseren binnen het kader van de Zvw**

In de curatieve zorg kunnen de veranderingen binnen de kaders van het Zvw-stelsel gerealiseerd worden. De uitdaging ligt in het optimaliseren van de prestaties in termen van kwaliteit en kosten.

Ter ondersteuning van de gewenste transitie zijn de afgelopen periode al bemoedigende resultaten geboekt, met name tot stand gekomen door vier afgesloten convenanten:

- 'Hoofdlijnen bekostiging vrij gevestigd medisch specialisten transitie 2012-2014'
- 'Bestuurlijk hoofdlijnenakkoord medisch specialistische zorg 2012-2015'
- 'Bestuurlijk akkoord toekomst GGZ 2013-2014'
- 'Convenant huisartsenzorg 2012-2013'

Deze agenda heeft de afspraken uit de afgesloten convenanten als uitgangspunt en biedt een grote meerwaarde doordat het een integraal pakket aan voorstellen is dat de afzonderlijke sectoren overstijgt en ambities voor een langere tijdsspanne verwoordt.

Van de politiek en de overheid wordt verwacht dat zij zorgen voor heldere financiële en beleidsmatige kaders en dat zij het vertrouwen en de ruimte geven aan alle zorgpartijen om hun rol en verantwoordelijkheid vorm te geven en de ambities van deze integrale en samenhangende agenda te kunnen omzetten in daden en resultaten.

THEMA'S

1

Nadruk op gezondheid en gedrag en kwaliteit van leven

De zorgpartijen willen meer nadruk op gezondheid en gedrag in plaats van op ziekte en zorg en de kwaliteit van leven verhogen. Hierdoor zal ook het perspectief over goede zorg in de laatste levensfase veranderen.

De zorgpartijen gaan daarom:

- Meer de focus leggen op gezondheid en welbevinden. Professionele zorg en ondersteuning alleen inzetten waar het waarde toevoegt.
- De vragen van patiënten en cliënten niet standaard in termen van een zorgaanbod beantwoorden, maar kijken naar wat de vraag is van de patiënt/cliënt, wat hem/haar echt helpt, wat hij/zij zelf of met de eigen sociale omgeving wel kan.
- Zorgen dat zorgverleners patiënten/cliënten aanspreken op hun leefstijl en gezond gedrag stimuleren.
- Zorgen dat behandelaars tijdig het gesprek aangaan met patiënt/cliënt, in plaats van vast te houden aan diagnostiek en behandeling die geen kwaliteit van leven toevoegt.
- Zich verbinden met actoren die bijdragen aan goede gezondheid, vanuit domeinen als onderwijs, werk, welzijn, wonen, ruimtelijke ordening en veiligheid.
- Er bij de werkgevers op aandringen om de arbeidsparticipatie te bevorderen van chronisch zieken.

De zorgpartijen vragen hiervoor:

- Bekostiging van de zorg die gericht is op gezondheidsbevordering en preventie, ondersteuning van een gezonde opvoeding en levensstijl.
Bijvoorbeeld door:
 - Het opnemen van effectieve leefstijlinterventies in het basispakket
 - Meer screening van de jeugd op gezondheidsrisico's
 - Stimuleren van lokaal bevolkingsonderzoek naar gezondheidsrisico's en terugkoppeling daarvan naar de zorgaanbieders
- Een maatschappelijk debat geïnitieerd door de overheid over de ethische aspecten rondom de kwaliteit van (het eindige) leven en de aanvaardbare zorgverlening hierbij.
- Beloning van een gezonde leefomgeving (o.a. in scholen, speelruimte, sportvoorzieningen, openbare ruimtes).
- Dat werkgevers werk en werkomstandigheden zodanig inrichten dat zorgvraag zoveel als mogelijk wordt voorkomen.
- Regels (waar nodig) te stellen waaraan actoren moeten voldoen om een gezonde leefomgeving te helpen realiseren. Om een gezonde levensstijl te bevorderen kan gedacht worden aan regelgeving omtrent plafonds aan zout- en vetgehalte in voedingswaren en een stevig ontmoedigingsbeleid van alcohol, nicotine en druggebruik. Om de luchtkwaliteit te bevorderen kunnen gezondheidseffectrapportages bij ruimtelijke ordening en nieuwbouw worden ingezet.

2

Zelfmanagement en eigen regie patiënt/cliënt

De zorgpartijen willen dat patiënten/cliënten die daartoe in staat zijn, meer zorg zelf kunnen regelen in de eigen omgeving. Dit kan door meer nadruk op zelfmanagement en eigen regie van de patiënt/cliënt.

De zorgpartijen gaan daarom:

- Patiënten/cliënten ondersteunen in het voeren van de eigen regie door o.a.:
 - begeleiding van zelfmanagement
 - de inzet van nieuwe technologie
 - facilitering via eHealth en domotica
 - de kwaliteit en effectiviteit van zorg transparant te maken
- Inzetten op *shared decision-making*. Dit betekent dat de patiënt/cliënt actief wordt betrokken bij het beslissingsproces. Dit betekent dat zorgverleners patiënten/cliënten voorlichten over de keuzes die mogelijk zijn en vervolgens 'samen beslissen' over de te ondernemen acties.
- Verder werken aan extramuralisering/ambulantisering van het aanbod in de cure en de care: zorg wordt zoveel mogelijk in of nabij de thuissituatie aangeboden. Dit gebeurt met behulp van slimme combinaties van zorg en technologie en de inzet van wijkverpleegkundigen en hiervoor uitgeruste specialistische teams.

De zorgpartijen vragen hiervoor:

- Af te stappen van het volledig en zeer specifiek in regels vastleggen van zorgproducten die geleverd moeten worden. De ruimte moet aan het veld worden gegeven om zelf te bepalen hoe zorgvormen worden bekostigd, waarbij de wetgever en zorgautoriteit alleen de kwaliteitseisen en de grenzen van het pakket aangeven.
- De bekostiging van de zorg beter te laten aansluiten op de keuze van de cliënt. Er zijn verschillende vormen van cliëntvolgende bekostiging denkbaar, zoals de persoonsvolgende bekostiging (pvb) of vouchers, persoonsgebonden budget (PGB) of restitutie. Met cliëntvolgendheid in de bekostiging krijgen cliënten meer zeggenschap, worden zij selectiever in wat zij aan zorg vragen en daadwerkelijk afnemen en kan worden voorkomen dat cliënten last hebben van de verschillende schotten in de zorg.
- Goede prikkels bij de bekostiging van eHealth en de begeleiding van zelfmanagement. Dit kan door:
 - Het via de reguliere bekostiging betalen van deze toepassingen en bij bewezen voordeel boven 'oude' interventies preferentieel worden.
 - Ondersteuning door de overheid via tijdelijke subsidies of de mogelijkheid voor opslagen op de tarieven.
 - Het stimuleren van een gecoördineerd pakket van publiek-private financiering van innovatieve toepassingen.

- Een voor de gehele zorg logisch systeem van eigen betalingen dat begrijpelijk is voor burgers en waarbij er geen verschil wordt gemaakt tussen diagnose of achtergrond.
Bij het toepassen van eigen risico's en eigen bijdragen is het van belang dat eerst gekeken wordt naar het effect daarvan op zieke en hulpbehoevende mensen om te voorkomen dat de toegankelijkheid van de zorg in gevaar komt. Hierbij moet bij een keuze voor een verhoging van het eigen risico dit niet extra worden gestapeld met eigen bijdragen.
- Faciliteren van de transitie naar extramurale/ambulante zorg door versneld afschrijven van onrendabel vastgoed mogelijk te maken.

3

Hervormen van de care, optimaliseren van de cure

De zorgpartijen willen dat alle energie gestoken wordt in het verbeteren van de zorg en dat alleen in de AWBZ een grote stelselwijziging moet worden doorgevoerd. Voor de langdurige zorg is een hervorming van de AWBZ nodig om de gewenste ontwikkeling te kunnen realiseren. Voor de curatieve zorg kunnen de ambities worden gerealiseerd door binnen het huidige stelsel van de Zvw de prestaties te optimaliseren.

De zorgpartijen willen de langdurige zorg hervormen zodat ook de komende generaties verzekerd zijn van goede en betaalbare langdurige zorg. In de langdurige zorg is er brede consensus over de gewenste ontwikkeling waarin cliënten meer eigen regie voeren, zelf- en samenredzaamheid wordt gestimuleerd, professionele zorg zo veel mogelijk in de thuissituatie ingezet wordt en de zorg integraal wordt georganiseerd en geleverd. Dit vereist een fundamentele hervorming van de AWBZ. In het huidige systeem ontstaan door de verschillende schotten versnippering en ondoelmatigheid. Een hervorming van de AWBZ moet dat tegen gaan.

Door de zorg voor ouderen en chronisch zieken over te hevelen van de AWBZ naar de Zvw, wordt het integraal leveren van zorg makkelijker omdat cure en care geen twee gescheiden domeinen meer zijn. Dit verbetert de organisatie en afstemming van de zorg.

Zorgpartijen gaan daarom:

- De zorg zo dicht mogelijk bij huis leveren en in samenhang organiseren via een integrale benadering van cure en care.
- Een actieve samenwerking met gemeenten en rijksoverheid. Zo zullen zorgverzekeraars hun inkoopbeleid afstemmen met gemeenten en justitie.

DE AGENDA VOOR DE ZORG

Aanbod aan politiek en samenleving van het zorgveld

De zorgpartijen vragen hiervoor:

- De verpleging, persoonlijke verzorging en behandeling van ouderen en chronisch zieken over te hevelen naar de Zvw. Na de overheveling kan de betreffende zorg risicodragend worden uitgevoerd met een adequate risicovereeniging die het zorgverzekeraars mogelijk maakt iedereen te accepteren.
Hierdoor zijn ouderen en chronisch zieken verzekerd van zorg, wordt de continuïteit in zorg bevorderd, de zorg integraler geleverd en een einde gemaakt aan ondoelmatigheid die het huidige versnipperde systeem kenmerkt.
- De functie begeleiding in 2014 over te hevelen naar de Wmo zodat hier de samenhang met participatiebevordering en welzijn versterkt wordt. Hierbij is er aandacht voor de problematiek van kleine groepen mensen die vanwege de bijzondere aard van hun beperking specialistische zorg nodig hebben.
- Het terugbrengen van de AWBZ tot de kern waarvoor hij oorspronkelijk bedoeld was: een publieke verzekering voor langdurige onverzekerbare zorg, zoals de gehandicaptenzorg. Deze verzekering kan dan door de zorgverzekeraars voor hun eigen verzekerden worden uitgevoerd, of in gezamenlijkheid (het huidige zorgkantorenmodel) wanneer dat voor bepaalde doelgroepen voordelen heeft.
Voor de geestelijke gezondheidszorg is in het onlangs gesloten convenant afgesproken dat wordt onderzocht wat de voor- en nadelen, belemmeringen, budgettaire effecten en knelpunten van een eventuele overheveling van het AWBZ-deel van de GGZ naar de Zvw is.
- Het scheiden van wonen en zorg voor die doelgroepen waar dat meerwaarde heeft, rekening houdend met een redelijke implementatietermijn.
- Het mogelijk te maken dat burgers - vooral op het terrein van wonen, zorg en welzijn - kunnen bijdragen aan de zorgfinanciering via het inzetten van eigen bezit of vermogen. De overheid kan fiscale instrumenten inzetten om deze ontwikkeling te stimuleren.

4

Zinnige en gepaste zorg

De zorgpartijen willen zinnige en gepaste zorg.

De zorgpartijen gaan daarom:

- Bevorderen dat passende zorg op de juiste plaats wordt geleverd en het ongepast en ondoelmatig gebruik van zorg terugdringen. Onder andere door:
 - Als zorgverleners de zorg te leveren conform de richtlijnen en als zorgverzekeraars dit te stimuleren en te controleren.
 - Registreren en benchmarken van inspanningen van de zorgverleners en deze bijsturen.
- Sturen op gezondheids-, welzijn- en participatie uitkomsten van zorg, in plaats van (alleen) op handelingen, verrichtingen en indicaties.
- Bevorderen dat zorgverzekeraars de inkoop verder verbeteren waarbij wordt gelet op kwaliteit, doelmatigheid en gepaste zorg.
- Gezamenlijke hulpmiddelen inkopen waardoor zoveel mogelijk verspilling kan worden tegengaan.

De zorgpartijen vragen hiervoor:

- Dat stringent pakketbeheer niet het sluitstuk maar de start is van de pakketdiscussie. Goed pakketbeheer betekent dat vooraf duidelijk is welke zorg noodzakelijk is en vergoed wordt. Het pakket moet niet achteraf worden verkleind om budgettaire problematiek op te lossen.
- Bevorderen van het bewustzijn van patiënten en cliënten rondom de kosten van de zorg.
- Een integraal bekostigingssysteem voor de zorg aan patiënten met (meervoudige) chronische aandoeningen (waaronder ouderen) dat de zorgaanbieders beloont voor hun prestaties op basis van kwaliteit en gezondheidsuitkomsten, substitutie bevordert en administratieve lasten vermindert (zie ook thema 9).
- Het wegnemen van de huidige belemmeringen om de zorg van de eerste en tweede lijn, care en preventie-/participatiezorg als zorgpartijen goed te organiseren.

5

Een goed werkende arbeidsmarkt

De zorgpartijen willen een goedwerkende arbeidsmarkt. Zorg is mensenwerk. Dag in dag uit zetten de zorgmedewerkers zich met hart en ziel in voor de patiënten en cliënten die afhankelijk zijn van zorg. Het is zeer belangrijk om ook in de toekomst over voldoende gemotiveerde en gekwalificeerde zorgprofessionals te beschikken. De zorgpartijen waarborgen op deze manier dat voldoende, gekwalificeerd en gemotiveerd personeel beschikbaar is en blijft voor de toekomst.

De zorgpartijen gaan daarom:

- Werken aan (sociale) innovatie, scholing, goede arbeidsomstandigheden en aantrekkelijke en concurrerende arbeidsvoorwaarden voor alle medewerkers in de zorg zodat zij met plezier hun vak kunnen uitoefenen en de gevraagde kwaliteit leveren.
- Ervaringsdeskundigen, mantelzorgers en vrijwilligers waar dat realistisch is, integreren in de zorg. Daarmee wordt formele zorg verbeterd of voorkomen dan wel uitgesteld. Dit vereist een gezamenlijke inspanning van gemeenten, werkgevers en andere organisaties voor maatschappelijke ondersteuning.
- Sturen van de instroom in de opleidingen en de basis- en vervolgopleidingen zo inrichten dat de toekomstige zorgverleners de zorg kunnen leveren waar in de toekomst behoefte aan is.
- Mogelijkheden en ruimte creëren voor zij-instroom van werknemers uit andere sectoren en deze mensen omscholen tot gekwalificeerde zorgmedewerkers.

De zorgpartijen vragen hiervoor:

- Mogelijkheden voor de inzet van taakherschikking, eHealth toepassingen en sociale innovatie om arbeidsorganisaties te vernieuwen.
- Ruimte in de regelgeving en financiering zodat betere aansluiting/ontwikkeling van basis- en vervolgopleidingen op de snel veranderende praktijk gestimuleerd wordt.
- Dat mantelzorg en vrijwilligerswerk op alle manieren gestimuleerd worden. Dit vereist het aanpassen en/of terugdringen van regels, het creëren van meer mogelijkheden voor werknemers in alle bedrijfstakken om mantelzorg te verlenen (waaronder flexibele werktijden).

6

Innovatieve zorg

De zorgpartijen willen de zorg innoveren om daarmee een bijdrage te leveren aan de kwaliteit en doelmatigheid van de zorg. De innovatie rond zelfmanagement en eigen regie zijn bij thema 2 aan de orde geweest.

De zorgpartijen gaan daarom:

- Zorgen dat innovatie (zowel technische vernieuwing als de verbetering van zorgprocessen en de organisatie van de zorg) meer gericht wordt op zelfredzaamheid van de patiënt en op de kosteneffectiviteit van de behandelingen.
- Zorgen voor een goede, transparante en tijdige informatievoorziening van en naar alle actoren.
- Zorgaanbieders en zorgverleners zullen met medewerking van zorgverzekeraars en in samenwerking met het Kwaliteitsinstituut de informatievoorziening over de kwaliteit, de output en de kosten verbeteren, zodat:
 - ▷ patiënten en cliënten betrokken zijn bij het eigen zorgproces
 - ▷ patiënten en cliënten beschikken over relevante informatie over zorgverleners en gemakkelijker kunnen kiezen
 - ▷ zorgaanbieders zich kunnen spiegelen
 - ▷ zorgverzekeraars deze informatie kunnen gebruiken bij het contracteren

De zorgpartijen vragen hiervoor:

- Een goede informatie-infrastructuur waarin informatie snel, uniform en veilig uitgewisseld kan worden. Een veilige en efficiënte zorginfrastructuur biedt de mogelijkheid om de rol van de cliënt te vergroten en een betere verbinding tussen cure, care, preventie en welzijn tot stand te brengen. Het vereist co-creatie van overheid, patiëntenorganisaties, zorgverzekeraars en zorgaanbieders.

7

Herinrichting van het zorglandschap

De zorgpartijen willen doorgaan met de herordening van het zorglandschap op basis van kwaliteit en toegankelijkheid. Er is een groot aantal transities in de ordening van de zorg waarmee de keten van zorglevering dicht bij de patiënt wordt geleverd waar dat mogelijk is, maar geconcentreerd waar dat (uit kwaliteits- of doelmatigheidsoverwegingen) noodzakelijk is. Hierbij valt te denken aan de concentratie en specialisatie van (algemene en academische) ziekenhuizen, de extramuralisering/ambulantisering van 2e lijnszorg, nieuwe samenwerkingsvormen tussen 2e en 1e lijnszorg, de versterking van wijk- en buurtgericht werken, de nadruk op preventieve zorg en een gezonde levensstijl, etc.. Al deze transities beogen de zorg dicht bij de burger te leveren op de meest doelmatige manier.

De zorgpartijen gaan daarom:

- De basiszorg, langdurige en preventieve zorg dicht bij huis leveren.
- Topklinische en acute zorg verder concentreren.
- Doelbewust inzetten op meer generalistische zorg. In de buurt, maar ook in het ziekenhuis.

De zorgpartijen vragen hiervoor:

- Ruimte van overheid en politiek om de gewenste verbeteringen door te voeren. Dit vraagt om een terughoudende opstelling waar het gaat om gevolgen voor individuele burgers, zorgaanbieders en regio's, uiteraard onder de voorwaarde dat toegang tot noodzakelijke zorg gegarandeerd is.
- Een stevige bijdrage aan een goede spreiding van de zorg door de overheid vanuit haar rol als bewaker van de toegankelijkheid en kwaliteit van zorg. Dit betekent onder andere een goede bekostiging van de beschikbaarheid van acute zorg en crisiszorg.

8

Mededinging ten dienste van samenwerking

De zorgpartijen willen kunnen samenwerken waar dit nodig is om, in het belang van de patiënt/cliënt, de kwaliteit en doelmatigheid te bevorderen.

De zorgpartijen gaan daarom:

- Samenwerken gericht op het zoveel mogelijk creëren van waarde voor de patiënt/cliënt en het bijdragen aan het sociale en institutionele netwerk rond die patiënt/cliënt.

De zorgpartijen vragen hiervoor:

- Een sterk gewijzigde toepassing van de Mededingingswet door de NMa. Het realiseren van de strategische doelstellingen van deze agenda mag niet door de toepassing van mededingingsregelgeving door de NMa worden gefrustreerd. Als blijkt dat een gewijzigde toepassing van de Mededingingswet door de NMa de gewenste verbetering van kwaliteit en efficiency blijft belemmeren, is herbezinning nodig op de toepasbaarheid van de mededingingswet op (onderdelen) van de zorg.
- Een beperkte set van duidelijke en effectieve regels die de zorgmarkt ordenen op het terrein van mededinging, toezicht, governance en (kwalitatieve) verantwoording en een stroomlijning van het toezicht zoals dat door de NMa, NZa en IGZ wordt vormgegeven.
- Geen verdere beperking van de mogelijkheden tot samenwerking tussen zorgaanbieders of tussen zorgaanbieders en zorgverzekeraars.

9

Nieuwe bekostiging en financiering voor de zorg

De zorgpartijen willen de transitie in de zorg, zoals in deze zorgagenda verwoord, mogelijk maken door nieuwe bekostiging- en financieringsvormen.

De zorgpartijen vragen hiervoor:

- Ruimte in de regelgeving en financiering zodat integrale bekostiging – cure, care en preventie-/participatie-zorg – door schotten heen mogelijk is.
- Een bekostigingssysteem dat zorgaanbieders beloont in termen van uitkomsten van zorg in plaats van handelingen, verrichtingen en indicaties, opdat de ongewenste volumeprikkels in het huidige systeem worden gecorrigeerd. Start hiervoor zo spoedig mogelijk met de ruimte aan zorgpartijen om andere vormen van bekostiging uit te proberen.
- Nieuwe mogelijkheden voor zowel de care als de cure om onder controleerbare voorwaarden vreemd kapitaal aan te trekken van bijvoorbeeld institutionele beleggers zoals pensioenfondsen, verzekeraars en beleggingsfondsen met stevige waarborgen tegen ongewenste kapitaalonttrekking aan de zorg.

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer G. van Monfort
ActiZ
Organisatie van zorgondernemers
Postbus 8258
3503 RG Utrecht

Kenmerk: 201200447

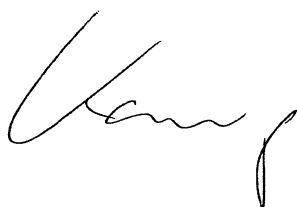
Den Haag, 9 oktober 2012

Geachte heer Van Montfort,

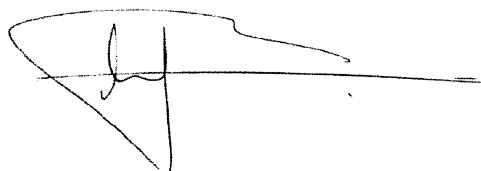
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

Aan de heer M. Rutte
Aan de heer D.M. Samsom
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Noordwijk, 28 september 2012

Betreft: besluitvorming Nederlandse bijdrage aan ESA

Geachte heer Rutte, geachte heer Samsom,

..... Gaarne vraag ik uw aandacht voor besluitvorming door kabinet en parlement ter voorbereiding van de Ministersconferentie onder auspiciën van de European Space Agency (ESA) op 20 en 21 november a.s., waar gesproken wordt over de ruimtevaartprogramma's van de komende jaren en de contributie van de ESA lidstaten.

Met veel waardering heb ik in de afgelopen periode de belangstelling van het Nederlandse publiek en van Nederlandse politici voor de ruimtevaart ervaren. De reacties op mijn ruimtereis, en de overweldigende ontvangst na terugkeer waren hartverwarmend. Natuurlijk betrof dat primair mijn missie naar het International Space Station en het gevoel van trots dat dit oproept. Tegelijkertijd heb ik ook kunnen vaststellen dat iedereen beseft dat ruimtevaart impact heeft op het dagelijks leven van iedere burger. Welzijn en welvaart worden in belangrijke mate mede bepaald door wat de ruimtevaart biedt: communicatie, navigatie, aardobservatie, lange termijn weersverwachting, bewaking van het milieu en wetenschap. Ruimtevaart heeft evenzeer een economisch en technologisch / industrieel belang. Mede dankzij de aanwezigheid van ESTEC in Nederland is er een onmiddellijk economisch terugverdieneffect van de contributie van Nederland aan ESA van ruim een factor 5. Ruimtevaart draagt heel concreet en direct bij aan de Nederlandse economie, nu maar ook in de toekomst gezien het innovatieve karakter van deze activiteiten.

- Ruimtevaart kan niet zonder de steun van de overheid. Ik heb zelf heel persoonlijk ervaren hoe belangrijk dit is. De contacten die ik de laatste maanden heb gehad met de Nederlandse politiek waren voor mij een enorme stimulans. Het is tegen deze achtergrond dat ik de vrijheid neem, gezien uw bijzonder positie bij de totstandkoming van het beleid van de komende jaren, uw aandacht te vragen voor de financiering van de Nederlandse ruimtevaartinspanningen. Herstel van de budgetten hiervoor brengt Nederland terug in positie om zijn rol te spelen in de Europese ruimtevaart in het algemeen en ESA in het bijzonder. Dat is heel belangrijk, want ruimtevaart biedt ook Nederland een niet te missen venster naar de toekomst.

André Kuipers
Astronaut

cc:

De informateurs: de heer W.J. Bos en de heer H.G.J. Kamp
De heer S.A. Blok
De heer J.R.V.A. Dijsselbloem

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer dr. A. Kuipers
ESA
Kapteynstraat 1
2201 BB Noordwijk

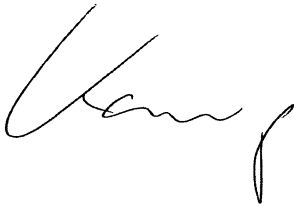
Kenmerk: 201200449

Den Haag, 9 oktober 2012

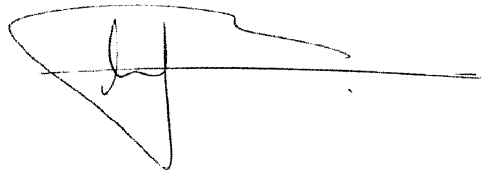
Geachte heer Kuipers,

In goede orde ontvingen wij een afschrift van uw brief die u aan de heren Rutte en
Samsom deed toekomen d.d. 28 september 2012.

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Kamp', written in a cursive style.

H.G.J. Kamp

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'W.J. Bos', written in a cursive style with a long horizontal stroke extending to the right.

W.J. Bos

Kansspelautoriteit

Kansspelautoriteit

Wijnhaven 24
2511 GA Den Haag
Postbus 298
2501 CG Den Haag
www.kansspelautoriteit.nl

Contactpersoon

T 070 302 1300
F 070 302 1399
info@kansspelautoriteit.nl

Den Haag, 26 september 2012

Geachte heren Bos en Kamp,

Hierbij treft u een afschrift aan van de brief van de Raad van Bestuur van de Kansspelautoriteit aan de huidige onderhandelaars van de VVD- en PvdA Tweede Kamerfractie.

Met vriendelijke groet,
Secretariaat Kansspelautoriteit

Kansspelautoriteit

De heer drs. M. Rutte
De heer Ir. D.M. Samsom
De heer drs. S.A. Blok
De heer Ir. J.R.V.A. Dijsselbloem

Kansspelautoriteit

Wijnhaven 24
2511 GA Den Haag
Postbus 298
2501 CG Den Haag
www.kansspelautoriteit.nl

Contactpersoon

Secretariaat
T 070 302 1341
F 070 302 1399
secretariaat@kansspelautoriteit.nl

Datum 26 september 2012

Onderwerp Bijdrage Ksa over kansspelbeleid voor toekomstig regeerakkoord

Van: Raad van Bestuur Kansspelautoriteit

Geachte onderhandelaars,

De Kansspelautoriteit (Ksa) wil graag een bijdrage leveren aan mogelijke afspraken in het toekomstig regeerakkoord over het kansspelbeleid in Nederland. De onderstaande bijdrage is kort en bondig.

De Ksa is op 1 april jl. van start gegaan en trof een verwaarloosde sector aan. Daarom vindt het bestuur van de Ksa een verandering in het kansspelbeleid nodig. Wet- en regelgeving blijft bij de ontwikkelingen achter en doet bijvoorbeeld geen recht aan het inmiddels ruime internationale aanbod van kansspelen op internet.

Het hoofddoel van het Nederlandse kansspelbeleid is en blijft het reguleren en beheersen van kansspelen, met bijzondere aandacht voor het beschermen van de consument, het tegengaan van kansspelverslaving en het bestrijden van criminaliteit en fraude. Hierdoor ontstaat er een veilig en betrouwbaar kansspelaanbod.

Voor de komende kabinetsperiode is het van groot belang dat de Wet op de Kansspelen wordt gemoderniseerd, en in het bijzonder dat het online aanbieden van kansspelen wordt gereguleerd. Hierbij zou het zeer wenselijk zijn dat met de onderstaande punten rekening wordt gehouden:

- Op de kansspelmarkt wordt meer, maar duidelijk gereguleerde concurrentie toegestaan. Dit draagt bij aan maatschappelijke doelstellingen zoals het bestrijden van illegaliteit en het zorgt voor een gecontroleerde, beheersbare verandering op de

kansspelmarkt. Dit impliceert het toestaan van een groter, maar nog steeds beperkt aantal vergunningen voor het internet van internetcasinospelen, -pokeren en -sportwedenschappen.

Kansspelautoriteit

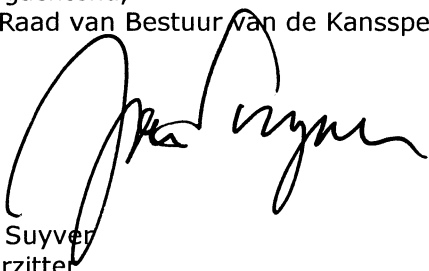
Datum

26 september 2012

- De aanbieders van dergelijke spelen op internet moeten de maatschappelijke doelstellingen onderschrijven en moeten voldoende omvang hebben om kanalisatie naar legaal te laten slagen.
- Bij modernisering van de kansspelmarkt dient nadrukkelijk de afdrachten aan goede doelen, waaronder die aan sport, en aan de schatkist, overeind te blijven;
- Het uitgangspunt zou moeten zijn: een gelijk speelveld voor de aanbieders, waarbij in de beschouwing moet worden betrokken dat de huidige loterij-vergunninghouders op achterstand zijn gezet door illegale aanbieders;
- Het voorkomen van kansspelverslaving heeft een hoge prioriteit. Dit blijkt uit het invoeren van een centraal spelersregister voor speelautomatenhallen en voor internetspelen. Verder zullen er duidelijke eisen aan de aanbieders van internetkansspelen gesteld worden, die de zorgplicht van aanbieders om kansspelverslaving te voorkomen, tot uitdrukking brengt;
- De strijd tegen illegaal aanbod op internet wordt verscherpt. De regering dient de Ksa te faciliteren met effectievere handhavingsmogelijkheden teneinde het illegale aanbod te bestrijden, zoals het blokkeren van betalingen aan, reclame voor en internetdiensten aan illegale aanbieders.

Mocht u nog nadere vragen willen stellen, dan staan wij u gaarne te woord. Ik wens u allen een vruchtbare onderhandeling toe.

Hoogachtend,
De Raad van Bestuur van de Kansspelautoriteit,

Jan Suyver
Voorzitter

Henk Kesler

Paul Tang

Een afschrift van deze brief gaat tevens naar:
de informateurs, de heer drs. W.J. Bos en de heer H.G.J. Kamp
en
naar de heer Mr. F. Teeven (VVD), de heer B. De Liefde (VVD) en mevr.
L.T. Bouwmeester (PvdA).

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Secretariaat Kansspelautoriteit
Postbus 298
2501 CG Den Haag

Kenmerk: 201200451

Den Haag, 9 oktober 2012

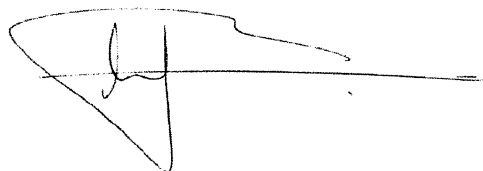
Geacht secretariaat,

In goede orde ontvingen wij een afschrift van uw brief die u aan de onderhandelaars van de VVD- en PvdA Tweede Kamerfractie deed toekomen.

Hoogachtend,

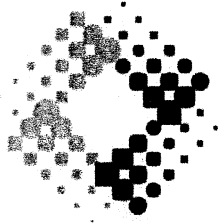
A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Kamp', with a long horizontal stroke extending to the right.

H.G.J. Kamp

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'W.J. Bos', with a large loop on the left and a long horizontal stroke extending to the right.

W.J. Bos

Blij met
rubber en
kunststof
producten!

NRK

**NEDERLANDSE RUBBER-
EN KUNSTSTOFINDUSTRIE**

Postbus 420
2260 AK Leidschendam
Synthesium gebouw C
Loire 150, 2491 AK Den Haag
Telefoon (070) 444 06 60
Fax (070) 444 06 61
E-mail info@nrk.nl
www.nrk.nl

Tweede Kamer der Staten-Generaal
De heer H.G.J. Kamp
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Referentie : 1105/2012/EdR Datum: 20 september 2012
Doorkiesnr. : (070) 444 06 71
E-mail : deruijter@nrk.nl
Betreft : Bijdrage NRK aan een duurzamer en economisch sterker Nederland

Geachte heer Kamp,

De bedrijven in de Nederlandse rubber- en kunststofindustrie, verenigd in de Federatie Nederlandse Rubber- en Kunststofindustrie (NRK), hebben met grote belangstelling kennis genomen van de uitslag van de verkiezingen voor de Tweede Kamer op 12 september 2012.

Met grote instemming stelt de NRK vast dat de politieke partijen de crisis willen aanpakken en daartoe de nodige beleidskeuzen willen maken. In samenwerking met het bedrijfsleven kunnen de gewenste resultaten bereikt worden.

De komende dagen en weken wordt mede door u het fundament gelegd. Daar willen wij als Rubber- en Kunststofindustrie graag aan bijdragen. Als industrie van overwegend MKB bedrijven (1.100 bedrijven realiseren een omzet 7,5 miljard Euro en bieden aan 40.000 personen werk) zijn we een sterk innoverende en groeiende (Top)sector in de Nederlandse maakindustrie die met ruim 60% export sterk gericht is op de internationale markt. De bedrijven dragen actief bij aan de duurzame ontwikkeling van Nederland met het leveren van onderdelen, modules en eindproducten voor toepassingen in de industrie en handel, bouwnijverheid, verpakkingsindustrie en consumentenproducten. De innovatieve eindproducten van andere industrietakken zijn dus direct afhankelijk van de toeleverende bedrijven uit de rubber- en kunststofindustrie.

Inspanningen Rubber- en Kunststofindustrie

Onder het motto "Duurzaam Ondernemen. Blij met rubber- en kunststofproducten!" geeft de NRK de komende jaren prioriteit aan drie pijlers voor duurzame groei van de Nederlandse industrie en de Rubber- en Kunststofindustrie. Op basis van een gedegen analyse van Bureau Berenschot investeren de bedrijven en NRK in het welzijn en de welvaart van Nederland om in de jaren naar 2030 drie mijlpalen te bereiken:

- toepassen van 25% hernieuwbare grondstoffen (biomassa) voor de productie van rubber- en kunststofproducten;
- verdubbelen tot bijna 70% van het materiaalhergebruik via de inzet van recycleert en bouwstenen die vrijkomen uit afgedankte producten;

- een focus op de ontwikkeling en het gebruik van duurzame producten, die ontworpen zijn voor hergebruik, en in de productie- en in de gebruiksfase een positieve bijdrage aan het milieu en de energiebalans leveren.

Deze drie pijlpalen om Nederlanders burgers en ondernemingen en daarmee Nederland sterker te maken vragen om de inzet en creativiteit van vele personen actief in de Rubber- en Kunststoffindustrie en daarbuiten. Wij zullen eendrachtig en met onze ketenpartners aan die opdracht werken.

Inspanningen Nederlandse overheid

Het succes is echter niet alleen aan ons, maar ook aan u als politici. Vandaar dat wij onderstaande negen punten onder uw aandacht brengen waar ons inziens een duidelijke verantwoordelijkheid en inspanning ligt van de politiek.

Concreet vragen wij u:

- De BV Nederland is sterk in export dat zich toont in een structureel handelsoverschot. Daarom heeft het prioriteit het **mondiale level playing** field te verbeteren. Omwille van de welvaart in Nederland zal de overheid onze industrieën moeten faciliteren, maar ook beschermen. Eerlijke concurrentie en duurzame ontwikkeling veronderstellen dat in Nederland geïmporteerde producten aan dezelfde eisen moeten voldoen als nationaal, Europees geproduceerde producten. Andersom mag de Nederlandse export niet worden gefrustreerd door protectionisme. Nederlandse bedrijven hebben te vaak last van oneigenlijke importheffingen. Het exporterende MKB heeft steeds meer problemen met de kredietgaranties op leveringen; de kredietverzekering aan het MKB dient uitgebreid en vereenvoudigd te worden.
- Maak van **'Made in Holland'** een sterk merk met een duurzame, kwalitatieve uitstraling (People, Planet, Profit, Pride). Dat vraagt om ruimte voor ondernemerschap en export, een vitaal en innoverend MKB dat geld verdient met duurzame producten (2^e orde MVO).
- Kies voor duurzame economische groei met **lokale productie- en kennisketens** waarin kennisuitwisseling en samenwerking vanzelfsprekend zijn en voor het MKB met regie wordt aangeboden via brancheverenigingen, Syntens Innovatiecentrum, het Innovatie Prestatiecontract (IPC), de Research & Development Aftrek (RDA), innovatiebox en de Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk (WBSO).
- Kies voor **nuttig materiaal gebruik**. Grondstoffen raken op en de verspilling gaat door. De schaarste aan grondstoffen leidt tot stijgende concurrentie en ongewenste prijsstijgingen. Tekorten kunnen worden voorkomen door te kiezen voor grondstofdiversificatie: naast kunststoffen van fossiele bronnen vraagt de industrie de Nederlandse en Europese overheid condities te creëren voor versnelde volumegroei van recycelaat uit afgedankte producten en grondstoffen op basis van biomassa. OXO degradeerbare kunststoffen (die uiteenvallen in microplastics) zijn een schijnoplossing en het is wenselijk tot een verbod te komen. Ongewenste ontdoening van afval leidt tot schade aan natuur en milieu en maatschappelijke onvrede. De Rubber- en Kunststoffindustrie wil ook zelf het voortouw nemen bij de inzameling en herverwerking van kunststof verpakkingsafval. Overheid en bedrijfsleven hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om het gebruik van het kiemplantlogo te bevorderen en (zwerf)afval en Plastic Marine Litter te bestrijden.
- **Herstel van de bouw** voor gezonde verhoudingen bij de huisvesting van bedrijven en burgers. Nodig zijn verdubbeling van de doorstroming in de woningmarkt en fiscale maatregelen ter bevordering van investeringen in de duurzaamheid van

locaties en gebouwen. Hoogwaardige herontwikkeling van de gebouwde omgeving en renovatie van de bestaande bouw is mogelijk dankzij de vele kunststof bouwproducten die door industrieel bouwen grote materiaalbesparing mogelijk maken en een kwaliteitsimpuls geven. Het is belangrijk de isolatiewaarde van de bestaande en nieuwe gebouwen te verhogen. Voor de nieuwbouw pleiten we voor een energie-isolatie (rc-)waarde 5.

- **De overheid is er voor de mensen, en niet andersom.** Een dienstverlenende overheid: zij stimuleert het MKB als banenmotor en faciliteert met transparante administratieve procedures die administratieve lasten verlagen. Dus dient de overheid digitale regelhulp voor bedrijven te bieden die de ondernemer kan gebruiken in zijn Ondernemingsdossier (zie www.ondernemingsdossier.nl). Dat is krachtige en slagvaardige publiek-private samenwerking.
- Kies voor **voortzetting van het topsectorenbeleid** waarin overheid en bedrijven inmiddels veel geïnvesteerd hebben. Waarborg een solide inbreng en deelname vanuit het volgende MKB in de topsectoren chemieketen en biobased economy. Vergroot de inzet van overheidsmiddelen en -instrumenten om de grote ambities vanuit het MKB - zoals gemeld in het Innovatiecontract Chemie(keten) - waar te kunnen maken.
- Bied **een lange termijn perspectief op klimaatverandering en duurzaamheid**. De transitie vraagt standvastig beleid en haalbare doelen. Het succes van de in 1992 gestarte meerjarenafspraken energie-efficiency (MJA) tonen dat aan. Voortzetting van de green deals geeft nieuwe kansen. Op het terrein van milieu en gevaarlijke stoffen (REACH) zijn extra Nederlandse eisen bovenop de Europese ongewenst en zijn prestatieafspraken tussen brancheorganisaties en handhavende overheden gewenst ter verhoging van de beleidseffectiviteit en beheersing van (administratieve) lasten.
- **Technische beroepen** zijn mede basis van een solide maatschappelijk fundament. Blijf jongeren stimuleren te kiezen voor technisch onderwijs en een technisch beroep. De groei van de jonge en moderne Rubber- en Kunststofindustrie is direct afhankelijk van de groei van gerichte opleidingen die toeleiden naar beroepen van VMBO- tot HBO-niveau.

Wij nodigen u uit onze voorstellen op te nemen in uw inbreng over de besprekingen voor het nieuwe Kabinet. Voor een duurzamer, economisch sterker Nederland.

Uiteraard zijn wij beschikbaar voor toelichting en overleg. Ondergetekende of de directieleden John Voetman en Erik de Ruijter staan u graag te woord.

Met vriendelijke groet,
NRK

Ing. J.A.M. Hanegraaf MBA
Voorzitter

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer ing. J.A.A.M. Hanegraaf MBA
Nederlandse Rubber- en Kunststofindustrie
Postbus 420
2260 AK Leidschendam

Kenmerk: 201200453

Haag, 9 oktober 2012

Geachte heer Hanegraaf,

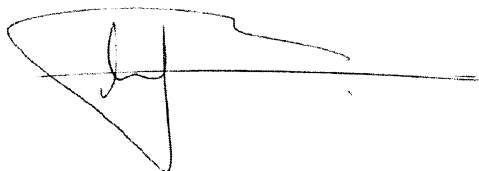
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

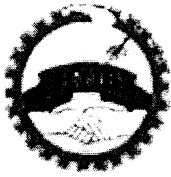

H.G.J. Kamp

W.J. Bos

201200454

Turkse Arbeidersvereniging in Nederland / Hollanda Turkiyeli Isçiler Birliği.
Eerste Weteringplatsoen 2C 1017 Sj Amsterdam Nederland
Tel: +31-20-6221820 Fax +31-20-4282522 Mobile: +31-62-2202879
E-Mail: info@htib.nl www.htib.nl K.v.K. Amsterdam: 40538766

on h. 9-10-2012

Tweede Kamer der Staten Generaal

Informateurs/ Regentenkamer

t.a.v de heer H. Kamp

Postbus 20018

2500 EA Den Haag

Geacht heer Kamp,

In het kader van de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen d.d. 12 september 2012 en het te vormen Kabinet van VVD en PvdA, wil HTIB (de Turkse arbeidersvereniging) u verzoeken om een aantal thema's ter overweging te nemen.

Op dit moment bent u bezig met de toekomst van Nederland. Daarbij staan alle betrokken partijen voor een uitdaging. We willen hierbij laten weten dat de crisis een gezamenlijke uitdaging is, iedereen ongeacht afkomst, etniciteit of religie, wordt getroffen door de crisis. We willen er dan ook voor pleiten om gezamenlijk te zoeken naar een oplossing.

Met deze brief willen we van de gelegenheid gebruik maken om een aantal vraagstukken die niet alleen onze gemeenschap treffen onder de aandacht te brengen en eventuele voorstellen voordragen voor eventuele oplossingen. We hopen dat onze voorstellen kunnen bijdragen aan een uitgebalanceerd regeerakkoord met het oog op de vraagstukken van migranten en diversiteit in de Nederlandse samenleving.

Manifestatie van racisme, discriminatie en islamofobie.

Behalve de crisis worden we geconfronteerd met de **manifestatie van racisme, discriminatie en islamofobie in onze huidige samenleving**. Wij zijn bezorgd over de extreme gezichtspunten, de islamofobe ideologie van het voormalig kabinet welke tot in het centrum van de politieke macht is doorgedrongen. Daarnaast zorgen de aanhoudende racistische en xenofobische uitlatingen in de media voor stigmatisering en tweedeling. Op cruciale gebieden als huisvesting, gezondheid, onderwijs en arbeid veroorzaakt dit beleid dagelijks sociale uitsluiting.

Tevens verzoeken we dat u afziet van 'symboolpolitiek' waar het gaat om migranten en vluchtelingen. Bijvoorbeeld het verbod op de dubbele nationaliteit. Dergelijke politieke standpunten hebben geen enkele toegevoegde waarde en berokkenen schade in de verhoudingen binnen de Nederlandse samenleving, die gebaseerd dienen te zijn op tolerantie, insluiting en respect voor diversiteit.

Toegang tot de arbeidsmarkt

We willen vooral speciale aandacht vragen voor de werkloosheid onder (jonge) niet-westerse migranten, welke sinds het begin van de economische crisis steeds meer toeneemt. Behalve dat het emancipatie en integratie in de weg staat, zijn wij van mening dat werkloosheid ook talent en kwaliteit van niet-westerse jongeren onbenut laat. Vooral laagopgeleide migrantenjongeren, van wie een groot percentage een mbo-opleiding volgen, en laagopgeleide vrouwen staan vaak langs de kant wegens negatieve beeldvorming en een gebrek aan netwerken en competenties.

In het zoeken naar oplossingen om deze groep goed gediplomeerd en gekwalificeerd de arbeidsmarkt te laten instromen stellen we het volgende voor:

- De focus moet liggen op het stimuleren van de economische participatie. Een evenwichtige afspiegeling van de gehele bevolking in de beroepsbevolking is niet alleen noodzakelijk maar getuigt ook van civilisatie en vooruitgang. Hierbij willen wij attenderen om te blijven streven naar evenwichtige participatie van migranten op alle niveaus en in alle richtingen. Wij pleiten daarom voor extra aandacht voor jeugdwerkloosheid onder migrantenjongeren en vraagstukken zoals genoemd bij de punten 'zorg' en 'vrouwen'.
- Door demografische ontwikkelingen is op termijn iedereen nodig. Met name in de tekortsectoren techniek, zorg en groen zijn vele vacatures te vervullen. Het stimuleren van jongeren om voor deze sectoren te kiezen, behoeft extra inspanningen. Belangrijke sectoren zoals de zorg, de handel en de industrie, en de groene sector hebben in de nabije toekomst sociaal en vakmatig vaardige jongeren – autochtoon en allochtoon – volop nodig. De zorgsector zal bovendien door de vergrijzing van de verschillende etnische groeperingen werknemers van verschillende afkomst nodig hebben om passende zorg te bieden, wat met de inzet van kleurrijk talent sneller binnen handbereik ligt.
- Investeren in de arbeidsmarktparticipatie van migrantenvrouwen. Zij staan nog te vaak aan de kant. De zorgsector in het bijzonder biedt veel mogelijkheden daartoe met een behoefte aan 12 duizend nieuwe krachten. Een dergelijke inspanning levert bovendien een bijdrage aan de oplossing voor de zorg

De aanscherping van de regels rond gezinsmigratie welke niet alleen onze gemeenschap treft.

Het migratiebeleid, met name het beleid inzake de gezinsmigratie, is gericht op beperking en terugdringing van de komst van migranten. De aanscherpingen zijn de volgende:

- Het is niet langer mogelijk om toelating en verblijf te krijgen op basis van een ongehuwde relatie;
- De termijn voor voortgezet verblijf wordt gewijzigd van 3 naar 5 jaar;
- De termijn waarna verplaatsing van het hoofdverblijf wordt aangenomen, wordt ingekort van 9 naar 6 maanden;
- Het is niet langer mogelijk om verblijf aan te vragen voor het verblijfsdoel 'familiebezoek';
- Het verblijfsdoel 'verruimde gezinshereniging' komt te vervallen.

De voorgenomen maatregelen voor gezinsmigratie worden voor de duur van de formatieonderhandelingen opgeschort. In onze optiek passen deze maatregelen niet binnen het

kader van de Europese Verdragen. De maatregelen komen niet overeen met de verdragen die Nederland heeft met andere landen, zoals het Algemeen Verdrag inzake sociale zekerheid tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het ondertekende Administratief Akkoord betreffende de wijze van toepassing van het Algemeen Verdrag inzake sociale zekerheid.

Kinderbijslag en de verlaging van de Nabestaandenuitkering (Anw):

De 'Wet woonlandbeginsel in de sociale zekerheid' is op 1 juli 2012 ingegaan. De wet heeft gevolgen voor de kinderbijslag en de nabestaandenuitkering Anw als een nabestaande of kind buiten de EU, EER of Zwitserland woont. De hoogte van de kinderbijslag of nabestaandenuitkering wordt aangepast aan de kosten van het levensonderhoud van het land waar het kind of de nabestaande woont. Het woonlandbeginsel geldt direct voor de burgers die op of na 1 juli 2012 een nabestaandenuitkering Anw of kinderbijslag krijgen. De kosten van levensonderhoud in Turkije zijn lager dan in Nederland, waardoor de uitkering van mensen die er recht op hebben met ingang van juli 2012 met 40% wordt verlaagd.

Kinderbijslag

Het kabinet wil de export van kinderbijslag naar landen buiten de EU/EER en Zwitserland stopzetten. Het wetsvoorstel verandert niets aan de eis dat iemand verzekerd moet zijn om in aanmerking te komen voor de kinderbijslag. De kring van rechthebbenden op kinderbijslag en kindgebonden budget verandert wel. De hoofdregel dat het kind in Nederland moet wonen blijft gehandhaafd, maar de voorwaarde dat ook de verzekerde in Nederland moet wonen vervalt. Van de huidige drie uitzonderingen op het exportverbod vervalt de mogelijkheid van export naar landen waarmee Nederland een verdrag heeft gesloten. De overige twee uitzonderingen op het exportverbod (voor de landen binnen de EU en voor de groepen benoemd in het Barbeu) wijzigen niet. Het kabinet is van mening dat kinderbijslag en het kind gebonden budget bestemd zijn voor de kosten van kinderen die in Nederland verblijven en niet voor kinderen die in het buitenland wonen. Indien de verdragspartner niet instemt met de voorgestelde verdragswijziging, zal het kabinet bezien of het verdrag moet worden opgezegd.

Wetsvoorstel voor de verplichte inburgering van immigranten

De Eerste Kamer heeft het wetsvoorstel aangenomen met nieuwe regels over de verplichte inburgering van immigranten. Vanaf volgend jaar moeten immigranten met een verblijfsvergunning hun verplichte inburgering zelf regelen en betalen. Mensen met een laag inkomen kunnen een lening afsluiten, die zij alleen hoeven terug te betalen als zij voldoende verdienen. Het wetsvoorstel gaat ervan uit dat het niet halen van het inburgeringsexamen in bepaalde gevallen kan leiden tot een intrekking van de reguliere verblijfsvergunning voor bepaalde tijd.

Onderwijs

Onderwijs is dé motor van maatschappelijke participatie en aldus zijn gerichte investeringen gewenst om iedereen gelijkwaardig te kunnen laten participeren in de Nederlandse samenleving. Ondanks een inhaalslag van met name allochtone meisjes, kampen migrantenkinderen nog altijd met onderwijsachterstand. Deze begint al vroeg en blijkt gedurende de onderwijsloopbaan maar mondjesmaat te worden ingelopen. Daarnaast is gebleken dat de laagopgeleide migrantenjongeren die een mbo-opleiding volgen niet in staat zijn om deze opleiding te af te ronden. Wij stellen daarom het volgende voor:

- Verhogen van de participatie in voor- en vroegschoolse educatie (VVE) onder migrantenkinderen via een laagdrempelige en outreachende benadering opdat jonge kinderen al vroeg Nederlands kunnen leren en met minder (taal)achterstand aan het basisonderwijs kunnen beginnen.
- Tegengaan van onderwijssegregatie en concentratie van kansarme leerlingen op zogenaamde 'zwarte' scholen door het verbeteren van de toegankelijkheid van voorkeursscholen voor migrantenleerlingen, o.a. via een vast aanmeldmoment en een transparant toelatingsbeleid.
- Een structureel aanbod van extra leertijd voor kinderen met taal- en/of onderwijsachterstanden gericht op het verhogen van prestaties in de kernvakken.
- Gerichte investeringen in ouderbetrokkenheid en de onderwijsondersteunende rol van ouders door VVE-instellingen, basisscholen en VO-scholen, en structureel aanbod van taal- en ouderbetrokkenheidstrajecten voor ouders binnen/via basisscholen.
- Investeren in voldoende aandacht onder leerkrachten en ouders voor een evenwichtige benadering voor de taalontwikkeling van meertalige kinderen.
- Laagdrempelige voorlichting voor ouders over studie- en beroepskeuze gericht op het inzichtelijk maken van de inhoud en toekomstperspectieven van verschillende mogelijkheden, en eenzijdige beeldvorming tegen te gaan.
- Empoweren en actief betrekken van jongeren tijdens het vmbo en mbo bij beroepsoriëntatie en ontwikkeling van zowel technisch instrumentele werknemersvaardigheden als 'soft skills'.
- Stimuleren van de samenwerking tussen onderwijs en werkgevers gericht op directe ontmoeting en verkleinen van de kloof, afbreken van wederzijdse (negatieve/stereotype beeldvorming), en matching.

Senioren

Het aantal migrantenseniores in Nederlands neemt sterk toe. De groep voormalige arbeidsmigranten bereikt een leeftijd waarop zij niet meer werken en afhankelijk worden van voorzieningen. Veel migrantenseniores kampen met problemen die betrekking hebben op armoede, huisvesting, slecht toegankelijke voorzieningen, sociaal isolement, barrières vanwege de taal en cultuur, grote zorgafhankelijkheid, onzichtbare en overbelaste mantelzorg en een groeiend gat in de informatievoorzieningen. De kansen om actief deel te nemen aan de Nederlandse samenleving worden door bovenstaande, specifieke problemen steeds moeilijker.

Zorg voor senioren

De migrantenseniores in onze gemeenschap zijn steeds vaker zorgafhankelijk. Een beroep doen op kinderen of familieleden wordt steeds moeilijker omdat zij een eigen positie nemen in deze samenleving en daarbij hun plichten als burgers moeten vervullen.

Volgens het onderzoek van het SCP (2004) maken veel migrantenouders onvoldoende gebruik van de zorgvoorzieningen. Deze zijn ontoegankelijk en de informatievoorziening laat vanwege de taalbarrière nogal te wensen over. We pleiten ervoor dat zorginstellingen een diversiteitsbeleid invoeren. Een diversiteitsbeleid zorgt ervoor dat zorggroepen bereikt worden welke nu erg moeizaam gaat. Dit biedt voor zorginstellingen economische vooruitgang en het voorkomt segregatie in de zorg.

De huidige zorginstellingen spelen onvoldoende in op de veranderende samenleving, waardoor anderen in dit gat zullen springen. We bevelen daarom het volgende aan:

- Meer interculturalisatie in de zorg; niet alleen waar het gaat om 'handen aan het bed' maar ook op (midden)managementniveau en in de besturen.
- Vergroten toegankelijkheid van de zorgvoorzieningen.
- Stimuleren van regionale samenwerking tussen zorginstellingen en migrantenorganisaties.
- Het bieden van omscholing met baangarantie voor migrantenvrouwen. Zij zijn zeer enthousiast over het werken in de zorg.
- Stimuleren van jongeren om een opleiding in de zorgsector te kiezen.

Voorzieningen voor senioren

De maatschappelijke onrust en het politieke klimaat in Nederland zorgen er bovendien voor dat het voor migrantenseniorens steeds zwaarder wordt om zich thuis te voelen in Nederland. De voorzieningen zijn onvoldoende toegerust voor een pluriforme Nederlandse samenleving. Er is nog steeds onderverbruik van voorzieningen op het terrein van wonen, welzijn en zorg. En er is veel wantrouwen naar zgn. ondersteunende en begeleidende organisaties waarvan zij gebruik maken (bijvoorbeeld inzake het PGB en ondersteuning door malafide bureaus). Net zoals alle andere senioren in Nederland willen oudere migranten hun laatste (levens)jaren in relatieve rust en met een voldaan en gelukkig gevoel in Nederland doorbrengen. Wij doen daarom de volgende aanbevelingen:

- Vergroten van de toegankelijkheid van de voorzieningen op het terrein van wonen, welzijn en zorg en een duidelijk herkenbaar, toegankelijk en centraal gelegen (wijk)servicepunt en/of Wmo-loket.
- Ontwikkelen van kleinschalige ontmoetingsmogelijkheden en/of dagopvang (ter voorkoming van sociaal isolement en eenzaamheid).
- Meer ondersteuning van mantelzorg.
- Meer mogelijkheden voor betaalbare en kleurrijke woon-zorgcomplexen cq. woonzorgarrangementen.
- Meer diversiteit op de werkvloer van ondersteunende organisaties hetgeen de toegankelijkheid van de voorzieningen vergroot.
- Vergroten van zelfredzaamheid en verantwoordelijkheid in de samenleving door de inzet van succesvolle participatie-instrumenten.
- Betrekken van senioren zelf bij beleidsvoornemens en uitvoering van plannen op regionaal en lokaal niveau.

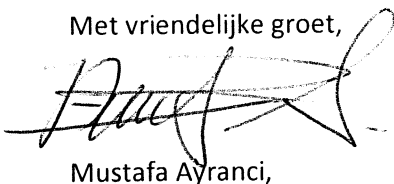
Vrouwen

De sociaaleconomische en maatschappelijke kansen voor migrantenvrouwen in Nederland worden onvoldoende benut. Dat heeft een negatieve weerslag op hun toekomst. Ze vrezen dat ze nog minder dan voorheen kunnen instromen op de arbeidsmarkt. Menigeen voelt zich, mede hierdoor, geen onderdeel van de Nederlandse samenleving. Ondanks dit zijn migrantenvrouwen gemotiveerd om voor hun positie te vechten. Ook zijn ze zich bewust van hun rol tijdens de schoolloopbaan van hun kinderen en zijn zij bereid om zich om te scholen voor een baan in de zorg. Daarnaast organiseren zij zich in toenemende mate om emancipatie van migrantenvrouwen van binnenuit gestalte te geven. Echter, organisaties van migrantenvrouwen hebben moeite aansluiting te vinden bij de Nederlandse vrouwenorganisaties. De volgende punten willen we daarom onder uw aandacht brengen:

- Stimuleer zelfredzaamheid, verantwoordelijkheid en netwerkvorming van migrantenvrouwen en faciliteer hen. Betrek hen bij de ontwikkeling en uitvoering (op lokaal niveau).
- Migrantenvrouwen zijn enthousiast om bijvoorbeeld te werken in de zorg. Biedt hen de mogelijkheid tot omscholing en baangarantie in de zorg.
- Het emancipatieproces van vrouwen in topbanen is verbeterd maar verloopt nog steeds moeizaam. Ook migrantenvrouwen hebben ambitie om een topbaan (bestuurder, management) te bekleden.

Uiteraard zijn we graag bereid nader van gedachten te wisselen met u beiden, indien u dat op prijs stelt.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Mustafa Ayranci', with a stylized flourish at the end.

Mustafa Ayranci,

landelijk voorzitter HTIB

H.G.J. Kamp en W.J. Bos
Informateurs
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De heer M. Ayranci
Turkse Arbeidersvereniging in Nederland
Eerste Weteringplantsoen 2C
1017 SJ Amsterdam

Kenmerk: 201200455

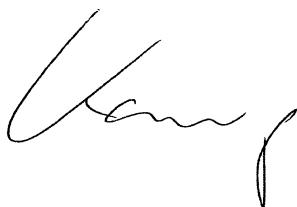
Den Haag, 11 oktober 2012

Geachte heer Ayranci,

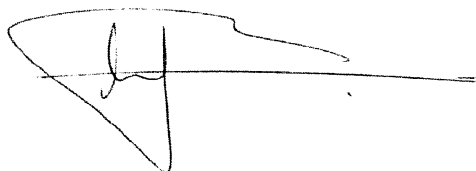
Dank voor de brief die wij van u mochten ontvangen.

In het kader van onze werkzaamheden ontvangen wij een grote hoeveelheid brieven, nota's en verzoeken. Wij vertrouwen erop dat u zult begrijpen dat het voor ons onmogelijk is om daarop inhoudelijk te reageren.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp

W.J. Bos